

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

TURSUN FAKİ'NİN CUMHÛR-NÂME
ADLI ESERİNİN
METNİ VE İNCELEMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Neslihan YAZICI

İSTANBUL - 2005

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

TURSUN FAKI'NIN CUMHÛR-NÂME
ADLI ESERİNİN
METNİ VE İNCELEMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Neslihan YAZICI

Danışman
Doç. Dr. Sebahat DENİZ

İSTANBUL - 2005

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Neslihan YAZICI 'nın "Tursun Fakı'nın Cumhuriyet Adlı Eserinin Metni ve İncelemesi" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Sabahat DENİZ
Üniversitesi Marmara

İmza

S. Deniz

Üye : Prof. Dr. Orhan BİLGİN
Üniversitesi Marmara

O. Bilgin

Üye : Doç. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Üniversitesi Marmara

N. Öztoprak

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 14.07 / 2005 tarih ve 13 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Emine Gürsoy-NASKALI
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
ÖNSÖZ	VIII
KISALTMALAR.....	X
TRANSKRİPSİYON	XI
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

TURSUN FAKI

1. TURSUN FAKI.....	5
A. HAYATI	5
B. EDEBÎ ŞAHSİYETİ	6
C. ESERLERİ	7

II. BÖLÜM

CUMHÛR-NÂME’NİN ŞEKİL VE MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

1. GAZAVÂT-NÂMELER	11
2. ESER HAKKINDA BİLGİ.....	13
A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	13
a) Vezin.....	13
b) Kafiye	14
B. MUHTEVÂ ÖZELLİKLER.....	15
a) Bölümler	15
b) Şahıs Kadrosu.....	17
1. Hz. Muhammed.....	18
2. Cebrâ’il	18
3. Hz. Ali.....	18

4. İsfahanlı Abdullah.....	19
5. Hasan.....	19
6. Hüseyin	19
7. Zübeyr İbn-i Âvam	19
8. Sa'd-ı Vakkas.....	20
9. Hâlid bin Velid.....	20
10. Cumhûr	20
11. Mûhelhil.....	20
12. Siccinlik	20
13. Balkam	21
14. Fâtıma	21
15. Zeliha	21
16. Şeytan.....	21
c) Efsanevî Varlıklar.....	22
1. Cin.....	22
2. İfrit	22
3. Dev	22
ç) Motifler	23
1. Kelime-i Şahadet.....	23
2. Namaz	23
3. Ayetler.....	23
4. Mucize.....	23
5. Keramet.....	24
6. Hayvan	24
7. Bayrak- Alem-Sancak.....	25
8. Silahlar	25
9. Savaş	25
10. Kıyafet Değiştirme.....	26
11. Din Değiştirme.....	26
12. Sayılar	26
13. Büyü.....	27
d) Yer İsimleri	27

C. ÖZET	27
3. ESERİN İMLÂ, DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ	35
A. İmlâ Özellikleri	35
B. Dil Özellikleri	36
C. Üslûp Özellikleri	37
D. Edebî Sanatlar	38
4. NÜSHALARIN TANITIMI	39
5. METNİ KURARKEN İZLENEN YOL	41
6. SONUÇ	42

III. BÖLÜM
CUMHUR-NAME
(TENKİTLİ METİN ve NESRE ÇEVİRİSİ)

CUMHUR-NAME	45
SÖZLÜK	453
DİZİN	459
BİBLİYOGRAFYA	462
ÖZGEÇMİŞ	464
TIPKIBASIM	466

ÖZET

Bu çalışma Tursun Fakih tarafından yazılan Cumhûr-nâme adlı eser ve onun nüshaları arasındaki farklar hakkında bilgi vermek amacıyla yapıldı.

Cumhûr-nâme, mesnevi tarzında yazılmış bir gazavat-nâmedir. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda 1473 beyit olduğu belirlenmiştir.

Giriş bölümünde Tursun Fakih'in hayatı, edebî şahsiyeti ve diğer eserleri hakkında bilgi yer almaktadır. Daha sonra eserin dili, biçimi ve konusu, şahıs kadrosu incelenmiştir. Ayrıca metinden önce eserin geniş bir özeti yer almaktadır.

Daha sonra eserle ilgili transkripsiyon ve çeviri çalışması yapılmıştır. Okuyuculara kolaylık olması açısından eserdeki bazı eski Türkçe kelimelerle ilgili sözlük hazırlanmış, şahıs ve yer isimleri ile ilgili dizin çalışması yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda eserin diğer nüshalarının ilk sayfaları eklendi ve yararlanılan kaynaklar belirtildi.

ABSTRACT

The aim of this work is to give information about the differences between the work named Cumhurname which was written by Tursun Fakih and its versions.

Cumhurname is a gazavatname that was written in form of mesnevi. At the end of the comparisons it is determined that this work is composed of one thousand four hundred and seventy three verses.

The introduction explains the life of Tursun Fakih, his literary life and his other works. The language, the form, the subject and the characters of the work have been studied in the following parts. There is also an extensive summary of the work before the text.

After that the work is transcribed and translated into modern Turkish. A dictionary of old Turkish words has been prepared for the sake of readers. There is also index about the names of characters and places.

At the end of the study the other versions of the work are added and sources are stated.

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatı sahasında yapılan çalışmalar; metin neşri, metin şerhi ve edebiyat tarihi olmak üzere üç farklı alanda ama birbirine bağlı olarak yapılmaktadır. Bunlardan metin neşri, metin şerhi ve edebiyat tarihi çalışmalarının temelini teşkil eder.

Metin şerhi ve edebiyat tarihi çalışmalarının sağlıklı bir zeminde yürütülebilmesi için evvela bu döneme ait, Arap harfleri ile kaleme alınmış malzemenin tenkitli ve transkripsiyonlu (çevriyazı) neşri yapılmalıdır. Ancak bundan sonra yapılan çalışmalar bir anlam kazanacak, daha sağlıklı ve doğru sonuçlar verecektir. Kültürümüzün zenginliğinin birer delili olan bu tür metinlerin incelenmesi, kültür tarihimiz bakımından da oldukça faydalıdır. Bu itibarla, bu sahada çalışan ilim adamlarının en önemli vazifelerinden biri, titizlikle çalışarak bu tür eserleri gün ışığına çıkarmak olmalıdır.

Bu düşünce ile biz de Klasik Türk edebiyatında yazıldığı devir, konusu, dili itibariyle son derece önemli olduğuna inandığımız, Tursun Fakih'e ait Cumhûr-nâme adlı gazavât-nâme üzerinde çalışmaya karar verdik. Çalışmaya başladıktan sonra eserle ilgili Dr. İsmet Çetin'e ait bir makale olduğunu tespit ettik.

Cumhûr-nâme adlı gazavât-nâme üç bölüm halinde hazırlandı.

Birinci bölümde yazarın hayatı , edebî şahsiyeti ve diğer eserleri hakkında bilgi verildi.

İkinci bölümde gazavât-nâmeler hakkında genel bir araştırma yapıldı. Edebiyatımızda önemli olan Türk gazavât-nâmelerinin isimleri belirtildi.

Bunun akabinde tez konumuz olan “Cumhûr-nâme” adlı eserin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde duruldu. Muhteva özellikleri başlığı altında eserdeki şahıs kadrosu,efsanevî varlıklar, motifler açıklandı. Eserin özeti verildi.

Daha sonra eserin imlâ,dil ve üslûp özellikleri hakkında bilgi verildi. İmlâ ve dil özellikleri maddeler halinde açıklandı. Eserde görülen sanatlara da yer verildi.

Bunlardan sonra eserin nüshaları ve bu nüshaların özellikleri tanıtıldı ve eserden faydalanacaklara ışık tutması açısından metni kurarken izlenen yol hakkında bilgi verildi.

Üçüncü bölümde eserin, transkribe edilmiş metni ve nesre çevirisine yer verildi. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi ve sözlük çalışmamızda faydası olması açısından nesre çeviriyi uygun gördük. Yapılan araştırmalarda eserin dört nüshası olduğu tespit edildi. Dipnotlarda kolaylık sağlanması için Sermet Çifter Kütüphanesi'nde bulunan nüsha için (S), üçü de Millî Kütüphanesi'nde bulunan nüshalar için ise (M), (M1), (M2) adı verildi. Dipnotta beyitlerdeki birinci mısra (a), ikinci mısra (b) olarak gösterildi.

Metin bölümünden sonra, çalışmamızdan elde ettiğimiz bilgileri özetle ihtivâ eden sonuç kısmı yer almaktadır. Akabinde yer ve şahıs isimlerinin dizini yapıldı. Dizinde kelimelerin geçtiği bütün beyit numaraları gösterildi.

Ayrıca metinde tespit ettiğimiz ve günümüzde kullanılmayan veya az kullanılan bazı Türkçe kelimelerle ilgili sözlük çalışması yapıldı. Bu çalışma esnasında Derleme, Tarama ve TDK'dan yayınlanan Türkçe sözlüklerden faydalandı.

Çalışmamızın sonunda ise dört nüsha olan eserin, konuya ilgi duyanların istifade edebilmesi amacıyla en fazla beyit ihtiva eden S nüshası tamamen, diğer nüshaların ise ilk sayfaları verildi.

Eserde “Xursun Faḳī” şeklinde yazılan “Faḳī” kelimesi Arapça olup, “Din bilgini, fıkıh âlimi” anlamına gelen “Fakîh” kelimesinden gelmektedir. Kelimenin halk tarafından “Faḳī” şekline dönüştürüldüğü muhtemeldir. Biz, eserde “Xursun Faḳī” olarak geçtiği için, çalışmamızın kapağına “Tursun Fakî'nın Cumhur-nâme Adlı Eseri ve İncelemesi” adını verdik. Ancak açıklamalar kısmında bu alanda yapılmış diğer çalışmalara uyarak yaygın şekilde “Tursun Fakih” ismini kullandık.

Benim için böylesine önemli ve zevkli bir konuda tez hazırlamama imkan sağlayan, engin bilgilerini ve tecrübelerini esirgemeyerek bana çalışmamın her alanında yol gösteren saygıdeğer hocam Doç. Dr. Sabahat DENİZ'e sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca metnin okunmasında ve nesre çevirisinde yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer Prof. Dr. Orhan BİLGİN, Doç. Dr. Nihat ÖZTOPRAK ve Öğrt. Gör. Dr. Nejat SEFERCİOĞLU'na yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Neslihan YAZICI

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
b	:	Beyit
bkz.	:	Bakınız
BTK	:	Büyük Türk Klasikleri :
c.	:	Cilt
çev.	:	Çeviren(ler)
DİA	:	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
h.	:	Hicrî
haz.	:	Hazırlayan(lar)
H.z.	:	Hazreti
İA	:	İslâm Ansiklopedisi
İÜ	:	İstanbul Üniversitesi
KB	:	Kültür Bakanlığı
Ktp.	:	Kütüphane(si)
KTB	:	Kültür ve Turizm Bakanlığı :
M	:	Ankara Millî Kütüphane 1. nüsha
M1	:	Ankara Millî Kütüphane 2. nüsha
M2	:	Ankara Millî Kütüphane 3. nüsha
MEB	:	Millî Eğitim Basımevi
nr.	:	Numara(sı)
öl.	:	Ölüm(ü)
S	:	Yapı Kredi Yayınları Sermet Çifter Ktp. Nüshası
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	:	Ve benzeri
Yay.	:	Yayınları

TRANSKRİPSİYON

δ	: '
τ	: Š, š
	: Ğ, ğ
	: H, h
	: Ž, ž
	: S, s
	: Ž, ž, Ē, ē
$\mathfrak{R}$	: Š, š
$\wp$	: □, □
$\supseteq$	: è
$\in$	: G, g
$\sqrt{}$	: K, k
$\vee$	: Ñ, ñ

GİRİŞ

XI. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya gelen Türk grupları, yerleştirildikleri bölgelerde, Asya'dan getirdikleri kültürel unsurlar ile çevre kültürlerden aldıkları diğer unsurları birleştirerek varlık gösterdiler. Böylece Selçuklular döneminden itibaren ilim, kültür ve fikir hareketleriyle Anadolu'nun temelini oluşturdular. Moğol güçlerinin tesiriyle Anadolu'ya gelen gruplar içinde ilim adamları, mutasavvıflar, savaşçılar ve çeşitli mesleklerde insanlar vardı. Bunlar özellikle şehir merkezleri başta olmak üzere yerleştikleri her bölgede kendi alanlarında çalışmaktaydılar. XIII. yüzyıla kadar bir hazırlık dönemi geçiren Anadolu, bu yüzyıldan sonra daha kalıcı, edebî eserler oluşturmaya başlamıştır.¹

Türkçe XIII. yüzyılın ilk yarısında yazıya geçmeye başlamış, ilk edebî eserler, Anadolu Selçukluları'nın son ve Beylikler Dönemi'nin ilk yıllarında yazılmıştır. Beylerin çoğu Arapça ve Farsça bilmedikleri için Türkçe eserler yazılmasını teşvik etmişlerdir. Ayrıca Karamanoğlu Mehmed Bey, Konya'yı aldıktan sonra Türkçe'yi resmî dil ilan etmiştir (1278).Ve böylece Anadolu'da Arapça ve Farsça'nın üstün durumuna son verilmiştir.

Mevlânâ, Sultan Veled, Dehhânî, Yunus Emre, Ahmed Fakih bu dönemin önemli isimleri arasında yer alır.

Bu yüzyıllarda yazılı edebiyat , tasavvufî anlayışla gelişmiş ve dinî, ahlakî ve kahramanlık konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Bu dönemde Tursun Fakih kahramanlık, alplik konulu Türk destan geleneğinin bir devamcısı olarak yeni ideoloji ve yeni din ile uyumlu edebiyat ürünleri vücuda getirmiştir.²

¹ Dr. İsmet Çetin, Tursun Fakih, *Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Mesnevileri*, Ankara, İlesam Yay., 2002.

² Dursun Yıldırım, *Türk Edebiyatının Yüzyılları*, KÖK Araştırmaları Dergisi, c. III, s. I (Bahar 2001), s. 75-122.

I. TURSUN FAKİH¹

A. Hayatı

-
- ¹ Tursun Fakih'in hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri ile ilgili bilgiler şu kaynaklardan yararlanılarak elde edilmiştir: Âşık Paşa-zâde, *Târih*, Haz. Nihal Atsız, KTB. Yay., İstanbul, 1993, c. VI, s.18-20; Mehmed Neşrî, *Neşrî Târihi*, Haz. M. Altay Köymen, KTB. Yay., Ankara, 1983, s. 19-111; Dr. İsmet Çetin, *Tursun Fakih Hayatı-Edebî Şahsiyeti- Mesnevileri*, İlesam Yay., Ankara, 2002; Sâdettin Buluç, "Tursun Fakih'in Gazavatnâmesi", *X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler*, Ankara, 1963, s.11-12; Kâmil Şahin, "Edebâli" Maddesi, *DİA*, (İstanbul, 1994), c.X, s. 393; Mecdî Mehmed Efendi, *Hadâiku's-Şakâik*, Dârü't-Tıbatü'l-Âmire, İstanbul, 1853/1269; Şemseddin Sâmî, *Kâmusu'l-A'lâm*, Mihran Matbaası, İstanbul, 1889, c. IV, s.3020; Hasan Aksoy, "Dursun Fakih" Maddesi, *DİA*, (İstanbul, 1994), c.X, s.7; A. Süheyl Ünver, "Osmanlılar'ın İlk Hutbesini Okuyan Dursun Fakih", *Tarih Dünyası Dergisi*, Ankara, 1950, S.12, s.495; M. Fuat Köprülü, "Anadolu'da Türk Dili ve Edebiyatının Tekamülü", *Yeni Türk Mecmuası*, İstanbul, 1933, S. 4, s. 286-291; İsmet Çetin, *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Cenknâmeleri*, KB. Yay., Ankara, 1997; Hayati Develi, "Tursun Fakih'in Gazavatnâmesinin Yayımı Üzerine", *Türklük Bilgisi Araştırmaları* (Günay Kut Armağanı II.), Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yay., 2003, c. XXVII/II, s.33-39; Ahmet Vehbi Ecer, "Osmanlı Devleti'nin İstiklâl Hutbesini Okuyan Devlet Adamı Dursun Fakih", *Yeni Türkiye Yay., Osmanlı*, Ankara, 1999, c.I, s. 181-189; Numan Külekçi, *Tursun Fakih, Gazavat-ı Resûlullah*, Toker Yay., İstanbul, 2002; Safa Öcal, "Dursun Fakih", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 1980, c.I,s. 128-130; Şehabettin Tekindağ, "Tursun Faki", Maddesi, *İA*, MEB,(*Eskişehir*, 1997), c. XII, s. 123; Aslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Yay., İstanbul, 1995;Safa Öcal, "Şeyh Edebâli Hazretleri", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 1980, c. I, S.5, s. 387-391; Safa Öcal, "Şeyh Edebâli", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, İstanbul, 1989, c. III, s. 34-44; Mehmet Gümüşkılıç, "Dursun Fakih'in Yeni Bir Eseri", *Türklük Bilgisi Araştırmaları* (Günay Kut Armağanı II.), Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yay., 2003, c. XXVII/II, s. 177-220

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

TURSUN FAKİ'NİN CUMHÛR-NÂME
ADLI ESERİNİN
METNİ VE İNCELEMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Neslihan YAZICI

İSTANBUL - 2005

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

TURSUN FAKI'NIN CUMHÛR-NÂME
ADLI ESERİNİN
METNİ VE İNCELEMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Neslihan YAZICI

Danışman
Doç. Dr. Sebahat DENİZ

İSTANBUL - 2005

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
ÖNSÖZ	VIII
KISALTMALAR.....	X
TRANSKRİPSİYON	XI
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

TURSUN FAKI

1. TURSUN FAKI.....	5
A. HAYATI	5
B. EDEBÎ ŞAHSİYETİ	6
C. ESERLERİ	7

II. BÖLÜM

CUMHÛR-NÂME’NİN ŞEKİL VE MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

1. GAZAVÂT-NÂMELER	11
2. ESER HAKKINDA BİLGİ.....	13
A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	13
a) Vezin.....	13
b) Kafiye	14
B. MUHTEVÂ ÖZELLİKLER.....	15
a) Bölümler	15
b) Şahıs Kadrosu.....	17
1. Hz. Muhammed.....	18
2. Cebrâ’il	18
3. Hz. Ali.....	18

4. İsfahanlı Abdullah.....	19
5. Hasan.....	19
6. Hüseyin	19
7. Zübeyr İbn-i Âvam	19
8. Sa'd-ı Vakkas.....	20
9. Hâlid bin Velid.....	20
10. Cumhûr	20
11. Mûhelhil.....	20
12. Siccinlik	20
13. Balkam	21
14. Fâtıma	21
15. Zeliha	21
16. Şeytan.....	21
c) Efsanevî Varlıklar.....	22
1. Cin.....	22
2. İfrit	22
3. Dev	22
ç) Motifler	23
1. Kelime-i Şahadet.....	23
2. Namaz	23
3. Ayetler.....	23
4. Mucize.....	23
5. Keramet.....	24
6. Hayvan	24
7. Bayrak- Alem-Sancak.....	25
8. Silahlar	25
9. Savaş	25
10. Kıyafet Değiştirme.....	26
11. Din Değiştirme.....	26
12. Sayılar	26
13. Büyü.....	27
d) Yer İsimleri	27

C. ÖZET	27
3. ESERİN İMLÂ, DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ	35
A. İmlâ Özellikleri	35
B. Dil Özellikleri	36
C. Üslûp Özellikleri	37
D. Edebî Sanatlar	38
4. NÜSHALARIN TANITIMI	39
5. METNİ KURARKEN İZLENEN YOL	41
6. SONUÇ	42

III. BÖLÜM
CUMHUR-NÂME
(TENKİTLİ METİN ve NESRE ÇEVİRİSİ)

CUMHUR-NÂME	45
SÖZLÜK	453
DİZİN	459
BİBLİYOGRAFYA	462
ÖZGEÇMİŞ	464
TIPKIBASIM	466

ÖZET

Bu çalışma Tursun Fakih tarafından yazılan Cumhûr-nâme adlı eser ve onun nüshaları arasındaki farklar hakkında bilgi vermek amacıyla yapıldı.

Cumhûr-nâme, mesnevi tarzında yazılmış bir gazavat-nâmedir. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda 1473 beyit olduğu belirlenmiştir.

Giriş bölümünde Tursun Fakih'in hayatı, edebî şahsiyeti ve diğer eserleri hakkında bilgi yer almaktadır. Daha sonra eserin dili, biçimi ve konusu, şahıs kadrosu incelenmiştir. Ayrıca metinden önce eserin geniş bir özeti yer almaktadır.

Daha sonra eserle ilgili transkripsiyon ve çeviri çalışması yapılmıştır. Okuyuculara kolaylık olması açısından eserdeki bazı eski Türkçe kelimelerle ilgili sözlük hazırlanmış, şahıs ve yer isimleri ile ilgili dizin çalışması yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda eserin diğer nüshalarının ilk sayfaları eklendi ve yararlanılan kaynaklar belirtildi.

ABSTRACT

The aim of this work is to give information about the differences between the work named Cumhurname which was written by Tursun Fakih and its versions.

Cumhurname is a gazavatname that was written in form of mesnevi. At the end of the comparisons it is determined that this work is composed of one thousand four hundred and seventy three verses.

The introduction explains the life of Tursun Fakih, his literary life and his other works. The language, the form, the subject and the characters of the work have been studied in the following parts. There is also an extensive summary of the work before the text.

After that the work is transcribed and translated into modern Turkish. A dictionary of old Turkish words has been prepared for the sake of readers. There is also index about the names of characters and places.

At the end of the study the other versions of the work are added and sources are stated.

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatı sahasında yapılan çalışmalar; metin neşri, metin şerhi ve edebiyat tarihi olmak üzere üç farklı alanda ama birbirine bağlı olarak yapılmaktadır. Bunlardan metin neşri, metin şerhi ve edebiyat tarihi çalışmalarının temelini teşkil eder.

Metin şerhi ve edebiyat tarihi çalışmalarının sağlıklı bir zeminde yürütülebilmesi için evvela bu döneme ait, Arap harfleri ile kaleme alınmış malzemenin tenkitli ve transkripsiyonlu (çevriyazı) neşri yapılmalıdır. Ancak bundan sonra yapılan çalışmalar bir anlam kazanacak, daha sağlıklı ve doğru sonuçlar verecektir. Kültürümüzün zenginliğinin birer delili olan bu tür metinlerin incelenmesi, kültür tarihimiz bakımından da oldukça faydalıdır. Bu itibarla, bu sahada çalışan ilim adamlarının en önemli vazifelerinden biri, titizlikle çalışarak bu tür eserleri gün ışığına çıkarmak olmalıdır.

Bu düşünce ile biz de Klasik Türk edebiyatında yazıldığı devir, konusu, dili itibariyle son derece önemli olduğuna inandığımız, Tursun Fakih'e ait Cumhûr-nâme adlı gazavât-nâme üzerinde çalışmaya karar verdik. Çalışmaya başladıktan sonra eserle ilgili Dr. İsmet Çetin'e ait bir makale olduğunu tespit ettik.

Cumhûr-nâme adlı gazavât-nâme üç bölüm halinde hazırlandı.

Birinci bölümde yazarın hayatı , edebî şahsiyeti ve diğer eserleri hakkında bilgi verildi.

İkinci bölümde gazavât-nâmeler hakkında genel bir araştırma yapıldı. Edebiyatımızda önemli olan Türk gazavât-nâmelerinin isimleri belirtildi.

Bunun akabinde tez konumuz olan “Cumhûr-nâme” adlı eserin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde duruldu. Muhteva özellikleri başlığı altında eserdeki şahıs kadrosu,efsanevî varlıklar, motifler açıklandı. Eserin özeti verildi.

Daha sonra eserin imlâ,dil ve üslûp özellikleri hakkında bilgi verildi. İmlâ ve dil özellikleri maddeler halinde açıklandı. Eserde görülen sanatlara da yer verildi.

Bunlardan sonra eserin nüshaları ve bu nüshaların özellikleri tanıtıldı ve eserden faydalanacaklara ışık tutması açısından metni kurarken izlenen yol hakkında bilgi verildi.

Üçüncü bölümde eserin, transkribe edilmiş metni ve nesre çevirisine yer verildi. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi ve sözlük çalışmamızda faydası olması açısından nesre çeviriyi uygun gördük. Yapılan araştırmalarda eserin dört nüshası olduğu tespit edildi. Dipnotlarda kolaylık sağlanması için Sermet Çifter Kütüphanesi'nde bulunan nüsha için (S), üçü de Millî Kütüphanesi'nde bulunan nüshalar için ise (M), (M1), (M2) adı verildi. Dipnotta beyitlerdeki birinci mısra (a), ikinci mısra (b) olarak gösterildi.

Metin bölümünden sonra, çalışmamızdan elde ettiğimiz bilgileri özetle ihtivâ eden sonuç kısmı yer almaktadır. Akabinde yer ve şahıs isimlerinin dizini yapıldı. Dizinde kelimelerin geçtiği bütün beyit numaraları gösterildi.

Ayrıca metinde tespit ettiğimiz ve günümüzde kullanılmayan veya az kullanılan bazı Türkçe kelimelerle ilgili sözlük çalışması yapıldı. Bu çalışma esnasında Derleme, Tarama ve TDK'dan yayınlanan Türkçe sözlüklerden faydalandı.

Çalışmamızın sonunda ise dört nüsha olan eserin, konuya ilgi duyanların istifade edebilmesi amacıyla en fazla beyit ihtiva eden S nüshası tamamen, diğer nüshaların ise ilk sayfaları verildi.

Eserde “Xursun Faḳī” şeklinde yazılan “Faḳī” kelimesi Arapça olup, “Din bilgini, fıkıh âlimi” anlamına gelen “Fakîh” kelimesinden gelmektedir. Kelimenin halk tarafından “Faḳī” şekline dönüştürüldüğü muhtemeldir. Biz, eserde “Xursun Faḳī” olarak geçtiği için, çalışmamızın kapağına “Tursun Fakî'nın Cumhur-nâme Adlı Eseri ve İncelemesi” adını verdik. Ancak açıklamalar kısmında bu alanda yapılmış diğer çalışmalara uyarak yaygın şekilde “Tursun Fakih” ismini kullandık.

Benim için böylesine önemli ve zevkli bir konuda tez hazırlamama imkan sağlayan, engin bilgilerini ve tecrübelerini esirgemeyerek bana çalışmamın her alanında yol gösteren saygıdeğer hocam Doç. Dr. Sabahat DENİZ'e sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca metnin okunmasında ve nesre çevirisinde yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer Prof. Dr. Orhan BİLGİN, Doç. Dr. Nihat ÖZTOPRAK ve Öğrt. Gör. Dr. Nejat SEFERCİOĞLU'na yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Neslihan YAZICI

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
b	:	Beyit
bkz.	:	Bakınız
BTK	:	Büyük Türk Klasikleri :
c.	:	Cilt
çev.	:	Çeviren(ler)
DİA	:	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
h.	:	Hicrî
haz.	:	Hazırlayan(lar)
H.z.	:	Hazreti
İA	:	İslâm Ansiklopedisi
İÜ	:	İstanbul Üniversitesi
KB	:	Kültür Bakanlığı
Ktp.	:	Kütüphane(si)
KTB	:	Kültür ve Turizm Bakanlığı :
M	:	Ankara Millî Kütüphane 1. nüsha
M1	:	Ankara Millî Kütüphane 2. nüsha
M2	:	Ankara Millî Kütüphane 3. nüsha
MEB	:	Millî Eğitim Basımevi
nr.	:	Numara(sı)
öl.	:	Ölüm(ü)
S	:	Yapı Kredi Yayınları Sermet Çifter Ktp. Nüshası
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	:	Ve benzeri
Yay.	:	Yayınları

TRANSKRİPSİYON

δ	: '
τ	: Š, š
	: Ğ, ğ
	: H, h
	: Ž, ž
	: S, s
	: Ž, ž, Ē, ē
$\mathfrak{R}$	: Š, š
$\wp$	: □, □
$\supseteq$	: è
$\in$	: G, g
$\surd$	: K, k
$\vee$	: Ñ, ñ

GİRİŞ

XI. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya gelen Türk grupları, yerleştirildikleri bölgelerde, Asya'dan getirdikleri kültürel unsurlar ile çevre kültürlerden aldıkları diğer unsurları birleştirerek varlık gösterdiler. Böylece Selçuklular döneminden itibaren ilim, kültür ve fikir hareketleriyle Anadolu'nun temelini oluşturdular. Moğol güçlerinin tesiriyle Anadolu'ya gelen gruplar içinde ilim adamları, mutasavvıflar, savaşçılar ve çeşitli mesleklerde insanlar vardı. Bunlar özellikle şehir merkezleri başta olmak üzere yerleştikleri her bölgede kendi alanlarında çalışmaktaydılar. XIII. yüzyıla kadar bir hazırlık dönemi geçiren Anadolu, bu yüzyıldan sonra daha kalıcı, edebî eserler oluşturmaya başlamıştır.¹

Türkçe XIII. yüzyılın ilk yarısında yazıya geçmeye başlamış, ilk edebî eserler, Anadolu Selçukluları'nın son ve Beylikler Dönemi'nin ilk yıllarında yazılmıştır. Beylerin çoğu Arapça ve Farsça bilmedikleri için Türkçe eserler yazılmasını teşvik etmişlerdir. Ayrıca Karamanoğlu Mehmed Bey, Konya'yı aldıktan sonra Türkçe'yi resmî dil ilan etmiştir (1278).Ve böylece Anadolu'da Arapça ve Farsça'nın üstün durumuna son verilmiştir.

Mevlânâ, Sultan Veled, Dehhânî, Yunus Emre, Ahmed Fakih bu dönemin önemli isimleri arasında yer alır.

Bu yüzyıllarda yazılı edebiyat , tasavvufî anlayışla gelişmiş ve dinî, ahlakî ve kahramanlık konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Bu dönemde Tursun Fakih kahramanlık, alplik konulu Türk destan geleneğinin bir devamcısı olarak yeni ideoloji ve yeni din ile uyumlu edebiyat ürünleri vücuda getirmiştir.²

¹ Dr. İsmet Çetin, Tursun Fakih, *Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Mesnevileri*, Ankara, İlesam Yay., 2002.

² Dursun Yıldırım, *Türk Edebiyatının Yüzyılları*, KÖK Araştırmaları Dergisi, c. III, s. I (Bahar 2001), s. 75-122.

XIII. asrın sonu ve XIV. asrın ilk yarısında yaşamış olan Tursun Fakih'in hayatı hakkında kaynaklarda fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Eski Osmanlı tarihlerinin çoğunda, Tursun Fakih'in Osman Gazi adına ilk hutbeyi okuyan kişi olduğunu bildiren bilgi dışında detaylı bir bilgi verilmemektedir.

Karamanlı olduğu düşünülen Tursun Fakih, Dr. İsmet Çetin'e göre Karamanlı değildir. Dr. İsmet Çetin XV. yüzyılda Karamanoğulları sarayında yaşayan Hoca Fakih Karamanî ile Tursun Fakih isimlerinin aynı şahıslar olarak düşünüldüğünü ileri sürmektedir. Saadettin Buluç tarafından sunulan bir bildiride, Tursun Fakih'in yazdığı gazavat-nâmede geçen Karamanlı Pîr-i Fakih-zâde isminden dolayı onun Karamanlı olduğu belirtilmiştir.²

Tursun Fakih, yine Karamanlı olan Şeyh Edebâli'nin öğrencisi ve müridi olmuş, tefsir, fıkıh ve hadis alanlarında eğitim görmüştür. Şeyh Edebâli ise Ebu'l-Vefâ el Bağdâdî'ye (ö. 501/1107)nispet edilen Vefâiye tarikatına mensup bir şeyhtir. Tursun Fakih dört mezhebin de fikhını tam olarak öğrenmiştir. Edebâli'nin sevdiği öğrencilerden olması yanında şeyhinin kızıyla da evlenerek Osman Gazi ile akraba olmuştur.

Tursun Fakih, öğrenimini tamamladıktan sonra imamlık yapmış, aynı zamanda savaşta gazilere namaz kıldırmıştır. Bu bilgilerden onun sadece ilimle uğraşmadığı, bu arada savaşlara da katıldığını düşünebiliriz.

Karacahisar'ın fethinden sonra Osman Gazi tarafından şehre kadı ve hatip olarak tayin edilmiştir. Kiliseden çevrilen camide Osmanlı Beyliği'nin fermanı sayılan, Osman Gazi adına ilk cuma hutbesini okumuştur. Ayrıca onun adına ilk bayram hutbesini de Eskişehir'de okumuştur.

Osman Gazi fethettiği yerleri beşe bölerek Bilecik'i kayınpederi olan Şeyh Edebâli'nin yönetimine bırakır (1302). Bunun üzerine Tursun Fakih, Edebâli'nin yanında kalır ve onun vefatı (1326) üzerine makamına geçerek fetva işlerini yürütür; aynı zamanda da ders okutur.

Orhan Bey İznik'i ele geçirince -yaklaşık olarak 1331- Bilecik kadılığına Tursun Fakih'in getirildiği rivayet edilmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak, Tursun Fakih'in en azından 1331'e kadar yaşadığı düşünülebilir. Ancak yine de ölüm tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur.

² Saadettin Buluç, *a.g.m.*, s. 11-12.

Kabri Bilecik'te Şeyh Edebâli zaviyesi içindeki türbededir. Ayrıca Tursun Fakih'e Karacahisar'da bir tepe üzerinde ve Söğüt'ün Küre köyünde bir başka tepe üzerinde olmak üzere iki türbe daha isnat edilmektedir.

B. Edebî Şahsiyeti

Tursun Fakih, Şeyh Edebâli'den tefsir, hadis ve fıkıh dersleri almıştır. Ayrıca dört mezhebin fıkhnı da tamamen öğrenmiştir.

Kadı olarak atanmasından yola çıkarak onun dinî bilgilerinin özellikle İslâm hukukuna dair bilgilerinin çok iyi olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Ayrıca Şeyh Edebâli'nin vefatından sonra onun yerine geçerek ders okutması da Tursun Fakih'in Osmanlı döneminin ilk müderrislerinden olduğunu göstermektedir.

Dönemin özelliklerinden olmakla birlikte Tursun Fakih'in arkaik sayılabilecek Türkçe kelimeleri çokça kullandığı görülmektedir.

Ölmeği Lâlid'ür az oalmış imiş
Uıunub duncuıuben oalmış imiş

(501)

Eserinde tasavvufî yönünün izleri de göze çarpar.

“A○(ı)l ayaiından bu nefş baiın gider
L~ab-ı iafiletten uyanasır meger

(4)

KaŞıl olsun dir iser müzd-i iaza
Xa“at ü tevfm○ ile canur beze

(1464)

C. Eserleri

Yapılan araştırmalara göre Tursun Fakih'in bilinen dört eseri mevcuttur:

1. Gazavât-ı Resûlu'l-lah (Kıssa-i Mukaffâ): Dini-destanî konulu olan eser, 673 beyit olup, “Fâilâtün/fâilâtün/fâilün” vezniyle yazılmıştır. Kitabı ilk defa ilim alemine S.

2. Hz. Peygamber’in Ebu Cehil ile Güreş Tuttuğudur: 269 beyitlik küçük bir mesnevidir. Fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezni ile yazılmıştır. Hz. Peygamber’in Ebû Cehil’e karşı gösterdiği mucizeleri anlatır. Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi, Seyfettin Özege (A. Sırrı) Bölümü 544 numara (5^a-12^b)’de kayıtlı bir nüshası vardır.

3. Muhammed Hanefî Cengi: Âmil Çelebioğlu, şahsi kütüphanesinde 510 beyit halinde olan yazma eserin, matbu nüshasının 387 beyit olduğunu bildirmiştir.³ Eser, “Fâilâtün/fâilâtün/fâilün” vezniyle yazılmıştır.

Âmil Çelebioğlu eserin son döneme kadar yazarının bilinmediğini, ancak Abdülkadir Karahan’ın özel kitaplığında bulunan çok eski bir yazmaya göre bu mesnevinin Tursun Fakih tarafından yazıldığını belirtmiştir.⁴

4. Cumhûr-nâme: Diğer adları “Gazavât- Hazret-i Ali Kıssa-i Ummân”, “Kıssa-i Umman”, “Gazavât-Bahr-i Umman ve Sanduk” olan eser tez konumuz olup, kendisi ile ilgili ileride bilgi verilmektedir.

Tursun Fakih, din âlimi olmasına rağmen Arapça ve Farsça eser yazmamıştır. Dört eseri de Türkçe’dir. Buradan Tursun Fakih’in, Türkçe’ye verdiği önemi ve eserlerini halka hitaben yazdığını anlayabiliriz

³ Âmil Çelebioğlu, *Türk Edebiyatında Mesnevi*, Kitabevi Yay., İstanbul, 1999, s.74

⁴ A.e., s.74

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHUR-NAME’NİN ŞEKİL VE MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

II. GAZAVÂT-NÂMELER

“Gazavat” kelimesinin tekili olan gazâ, “cenge gitmek, cenk etmek” manasında olmakla beraber, daha sonra din düşmanlarıyla yapılan savaşları ifade eden “cihad”la aynı anlamda kullanılmış ve bu anlam yaygınlaşmıştır.⁵ Bundan dolayı düşmanla yapılan savaşları anlatan eserlere gazâ-nâme veya gazavât-nâme adı verilmiştir. Gazâ-nâmelerde düşmanla yapılan tek savaş, gazavât-nâmelerde ise savaşlar veya akınlar anlatılmıştır. Arap edebiyatında bu tür eserlere “megâzî” ismi verilmiştir. İslâm edebiyatında bu tür eserlerin en meşhuru Vakidî’nin Kitâbü’l-Megâzî’sidir.

Türk edebiyatında daha çok mesnevi tarzında yazılan gazavât-nâmeler, konuları bakımından üçe ayrılır:

- 1. Bir padişahın savaşını anlatanlar:** Selim-nâmeler, Süleyman-nâmeler gibi
- 2. Vezirlerden veya ünlü kumandanlardan birinin savaşlarını anlatanlar:** Barbaros Hayreddin Paşa, Mihaloğlu Ali Bey gazavât-nâmeleri gibi.
- 3. Belli bir yerin veya kalenin alınmasını hikaye edenler:** Levend-nâmeler, gazavât-nâmeler gibi.

Bunlardan Osmanlı tarihinin ilk devirlerine ait hemen hiçbir eser yoktur. İlk eserler XV. yüzyılda görülmeye başlar. Akınlar durup, yer yer gerilemeler başladıktan sonra gaza-nâmeler azalır, yenilgilerin başlaması ile tamamen biter.

Gazavât-nâmeler daha çok tarih ve dil açısından önem taşımaktadırlar. Türk dünyasında kırkı manzum olmak üzere yaklaşık iki yüz elli gazavât-nâme tespit edilmiştir. Ancak bunlardan usta yazar ve şâirlerin kaleminden çıkmış ve edebî değer taşıyan gazavât-nâme sayısı azdır.⁶

Türk edebiyatında edebî yönden değer taşıyan başlıca gazavât-nâmeler şunlardır:⁷

1. Gazâ-nâme: Gelibolulu Mehmed Zaîfî tarafından yazılan eser, II. Murad’ın gazalarından bahseder (Afyon Gedik Paşa Ktp., nr. 183.349).

2. Gazavât-nâme: Prizenli Sûzî Çelebi’nin Mihaloğlu Ali Bey’in gazalarını anlatan 1795 beyitlik bir mesnevisidir (Millet Ktp., Manzum, nr. 1339).

⁵ Mustafa Erkan, “Gazâvat-nâme” Maddesi, *DİA*, (İstanbul, 1994), c. XIII, s.439.

⁶ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara, 1995, s. 200.

⁷ Mustafa Erkan, *a.g.m.*, s. 440.

3. Gazavât-ı Sultan Murad: Eserin müellifi belli değildir. II. Murad'ın İzadi ve Varna savaşları ile başlayan gazalarını anlatır.

4. Enîsü'l-Guzât: Fütûhî Hüseyin Çelebi'nin 932 yılındaki Macaristan seferine dair eseridir (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 3785).

5. Gazavât-ı Hayreddin Paşa: Seyyid Muradî tarafından kaleme alınan eserde Barbaros ve Oruç Reis'in 1541 yılına kadar olan gazaları anlatılmaktadır (TSMK, Revan Köşkü, nr. 1291).

6. Sinan Paşa'nın Gazavâtı: Galatalı Nakkaş Nigârî Haydar Çelebi'nin Sinan Paşa'nın Trablusgarb Savaşı'nı ve İspanyol donanmasına karşı mücadelesini anlatan 999 beyitlik bir mesnevidir.

7. Şecâat-nâme: Âsafî Defterdar Koca Mehmed Paşa'nın kaleme aldığı bu eser Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Kırım, Tiflis ve Tebriz seferlerini anlatır.

8. Gazavât-ı Sultan Süleymân-ı Kânûnî: Müellifi belli olmayan mensur bir eserdir (Nuruosmaniye Ktp., nr. 3171).

9. Cihad-nâme: Mustafa Sâfî'nin yazdığı bu eser Barbaros'un gazalarını anlatır.

10. Ez-Zühretü'n-Neyyire: Müellifi belli olmayan eserde Barbaros ve Oruç Reis'in Cezayir'i ele geçirdikten sonra Hıristiyanların yaptığı sekiz hücum anlatılmaktadır.

11. Dürer-i Deryâ: Galatalı Nakkaş Nigârî Haydar Çelebi tarafından yazılan eser deniz gazalarından bahseder (Ahdî, vr. 19^a).

12. Gazavât-ı Mustafa Paşa: Lala Mustafa Paşa'nın gazalarını anlatan eseri Lârendeli Vücûdî Mehmed b. Abdülaziz kaleme almıştır (Osmanlı Müellifleri, III, 158).

13. Gazavât-ı Özdemiroğlu Osman Paşa: Bu eser de Lârendeli Vücûdî'ye aittir (a.g.e, a.y.).

14. Murad-nâme: Şehnâmecî Tâlikî-zâde Mehmed Subhî'nin yazdığı eser, Ferhad ve Osman Paşa'nın doğu seferini anlatır (TSMK, Revan Köşkü, nr. 1299).

15. Târih-i Gazavât-ı Sultân Murâd-ı Sâlis: Rûznâmecî Şeyh Mehmed Vefâî tarafından yazılan eserde 993-994 (1585-1586) yıllarında geçen olaylar anlatılmaktadır (Flügel, II, 247).

16. Gazavât-ı Tiryâki Hasan Paşa: Kanije savunmasını anlatır (Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 187, 188; Arkeoloji Ktp., nr. 347).

17. Gazavât-ı Hüseyin Paşa: Kaptan-ı derya Küçük Hüseyin Paşa'nın Fransızlar'a karşı 1801'de verdiği mücadeleyi anlatır. Mensurdur (Ali Hilmi Dağıstanî, s. 212).

18. Gazâ-nâme-i Çehrin: Semendire Alaybeyi Öziçeli Vuslatî'nin Çehrin zaferini anlatır (Blochet, II, nr. 1124).

19. Cihad-nâme-i Hasan Paşa: İyânî Câfer Bey'in 1014'te (1605-1606) yazdığı eser Tiryâki Hasan Paşa'nın gazalarını anlatır (Millet Ktp., Ali Emirî, nr. 190).

20. Manzûme-i Sivastopol: Rızâî'nin 1853 Kırım Harbi'ni anlatan manzum bir eseridir (Millet Ktp., Ali Emirî, nr. 1335).

Gazavât-nâmeler üzerinde en geniş çalışmayı, "Gazavât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey Gazavât-nâmesi" adlı eseriyle A. Sırrı Levend yapmıştır.⁸

2. ESER HAKKINDA BİLGİ

A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

a) Vezin:

Cumhûr-nâme, halk tipi bir mesnevi olup, konusu İslâmî kaynaklıdır. Aruzun Remel bahrinin "Fâilâtün/fâilâtün/fâilün" vezniyle yazılmıştır. Bu vezne aynı zamanda mesnevi vezni de denir. Türk'ün klasik hece ölçüsünün 11'lisine tekâbül eder. Bu ise, çok kullanılmasında bir tercih sebebi olmuştur.

Divan edebiyatının yeni yeni oluşmaya başladığı XII. yüzyılda aruzun tam olarak yerleşmemesinden kaynaklanan bazı aruz kusurları ile karşılaşmıştır. Bütün şâirlerde görüldüğü gibi Türkçe'de uzun ünlü bulunmamasından dolayı Tursun Fakih'in de sık sık imâle yaptığı görülmüştür.

Sevinü xurdi örü Cumhır melik

Bindi ata bailadı terkeş bilik

(374)

Bunun yanı sıra bu eserde zihaf da, sıkça karşımıza çıkmıştır. Metne dikkat edildiğinde, şâirin özellikle "dahî, îmân, illâ, gâzî, câzû, cinnî" kelimelerinde zihaf yaptığı görülür.

Zü'l-fioarı çekdi bana ol **iazm**

⁸ Ağâh Sırrı Levend, *Gazavatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey Gazavatnâmesi* TDK, Ankara 1956.

“Ar ı ıldı bana İslâm avazı
(242)

“Alm ızıza [hem] işaret eyledi
Tmz **mana** gel diyüben söyledi
(891)

Eserde, şâirin bazı beyitlerin Türkçe kelimelerinde med yaptığı görülmüştür.

□u buña **obruodan** aoar imiş
Ol aradan xaşraya aoar imiş
(879)

Aynı zamanda kelime eksikliği ve fazlalığından kaynaklanan vezin hataları da tespit edilmiş, hece veya kelime ilave edilerek veya çıkartılarak vezin tamiri yapılmıştır. Ancak bazı beyitlerdeki vezin hataları giderilememiş, bunlar dipnotta gösterilmiştir.

b) Kafiye

Cumhûr-nâme, mesnevi tarzında yazılmış bir gazavât-nâmedir. Mesnevilerde her beytin mısraları kendi aralarında kafiyelediklerinden (aa, bb,cc, ...), kafiye güçlüğü çekilmemekte ve tahkiyevî eserlerin yazılmasında kolaylık sağlanılmaktadır.

Metinde zaman zaman kafiye bozukluklarına rastlanmıştır. Bunlar, nüshalar karşılaştırılırken giderilmeye çalışılmış, dört nüshada da aynı yazılan kelimeler bırakılmıştır.

uyur/ uyarıgör (423) pelîd/it (1034)

Metinde zengin,tam ve yarım kafiye kullanılmıştır. Ayrıca ahengi sağlamak için redifin tercih edildiği görülmektedir.

1. Zengin Kafiye:

Çün Mukammed didi kim var “Ummân’a
Anlaruñ derdin irişdür der**mana** (445)

2. Tam Kafiye:

Sünmyem dir yâ “Alm bilgil beni
Bir anam var lastadur ister seni

(576)

3. Yarım Kafiye:

Çünkü geçdi kafiye şaldı olıe
“Alm’ye aşkabına dınmadı hme

(562)

4. Redif:

“Alm eydür Cumhır’a kim kal **nedür**
Söyle tızcak bilelüm akval **nedür**

(1351)

B. MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

a) Bölümler

Cumhûr-nâme beş bölümden meydana gelmektedir. Her bölüme geçişte

Bunda hem meclmsi eyledük tamam
Ümmet isen Muştafa’ya vir selâm

(412)

Çün üçinci meclmsi dirleyesin
Tazmlerür kalini arlayasın

(820)

gibi ifadelerle bölüm sonu ve başı olduğu belirtilmiştir. Yazar, böylece okuyucuyu konuya hazırlamaktadır.

1. Bölüm: 1- 413 beyitleri arasındaki bölümdür. Konuğun Hazret-i Muhammed’e başından geçenleri anlatması, elçilerin sandığa gönderilmesi ve kâfirler tarafından esir alınmaları bu bölümün içinde yer alır.

2. Bölüm: “el-Meclisü Sâni” başlığı ile eserde belirtilen bu bölüm, 414-819 beyitleri arasındadır. Ummân’a Hz. Ali ve arkadaşlarının esirleri kurtarmak için gitmeleri, Hz. Ali’nin şeytana kanıp onunla gitmesi, Hasan, Hüseyin ve Halid’in esir alınmaları, Hz. Ali’nin şeytanı yenip geri dönmesi, Hasan ve Hüseyin’i kurtarması konularını anlatır.

3. Bölüm: “Meclms-i Üçinci” olarak başlayan bu bölüm 820-1153 beyitleri arasındadır. Burada Ali ve sahabelerin Cumhûr’un sarayına girmeleri, Siccinlik’in kızı Mekeli’nin Müslüman oluşu, kaçan Siccinlik ve Cumhûr ile gazilerin savaşıması, Cumhûr’un Müslüman oluşu ve Ali’nin Siccinlik kuyusuna girişi anlatılır.

4. Bölüm: “el-Meclmsü’r-Râbm ”” olarak başlayan bu bölüm, 1154-1280 beyitleri arasındadır. Ali’nin kuyuya inmesi, Mekeli’yi kurtarması, Cinnî Yusuf ve Abdân ile sandığa karşı yaptıkları savaş anlatılır.

5. Bölüm: “Faşl-ı “Mn” olarak adlandırılan bölüm 1281-1473 beyitleri arasındadır. Sandık içindeki cinin yakalanmasını, cezasını, sahabelerin geriye dönüşlerini ve eserin yazılış amacını açıklar.

Ayrıca eserin birinci bölümünde, eserle aynı vezinde yazılı “Şi’r” başlığı altında sekiz beyitlik ,Cumhûr’u İslâm’a davet eden bir mektup vardır. M. Gümüşkılıç makalesinde, Hz. Muhammed’in, Ummân’ı o zaman yöneten iki kardeş Ceyfer ve Abd’a, İslâm dinine davet etmek için Hz. Amr bin Âs ile bir mektup gönderdiğini belirtmiştir. Amr, bu şahısların mektubu ilk önce iyi karşılamadıklarını, kendisini, kapılarında günlerce beklettiklerini, fakat sonradan İslâm’a girdiklerini anlatmaktadır. Amr ayrıca kardeşlerden Abd’ın daha yumuşak kalpli; Ceyfer’in ise daha sert ve katı kalpli olduğunu belirtmektedir.⁹ Buradan esasında, Hz. Muhammed’in Tursun Fakih’in Cumhûr-nâmesinde geçtiği gibi Umman melikine gerçekten bir sahabeyle bir mektup gönderdiği anlaşılıyor. Fakat bu melikin adı hikayedeki gibi Cumhûr değildir.

Şâir, eserini yazma amacını son bölümde yer alan :

Bu iazavat bunda uş oldu tamam

İmdi ma“nmye gelelüm ve’s-selam

(1457)

beytinden sonra anlatmıştır.

Cumhûr-nâme’nin konusu İslâmî kaynaklıdır. Ancak yaşanmış bir hadise değildir. Metinde cinlerin, ifritlerin yer alması, devlerin yaşadığı Kaf Dağ’ı gibi hayalî yerler metnin efsane tarzında yazıldığını düşündürmektedir. Buna göre eser ele alındığında, kavramların sembolik olduğu görülür. Şâir son beyitlerde sandıktaki cinin insanın nefsi,denizin küfr olduğunu belirtmiştir.

⁹ Mehmet Gümüşkılıç, *a.g.m.*, s. 209.

S nüshasında;

Bin üç yüz beyit ola [hem] bu kelām
Çün bunı Xursun Faoi düzdi tamām

(1469)

beytiyle, eserin 1300 beyit olduğunu belirtmiştir. Fakat M2 nüshasında eserin 1200 beyit olduğu yazılmaktadır.

Biñ iki yüz beyit oldı bu kelām
Kim işitdürsün saña Xursun Faoi tamām

(1469)

Ancak nüshalar arasında yapılan karşılaştırmalarda 1473 beyit tespit edilmiştir. Buradan hareketle, fazla çıkan beyitlerin müstensihler tarafından eklendiği sonucunu çıkarabiliriz.

S nüshasının sonunda eserin istinsah tarihi olarak 941 (1534) olduğu yazılıdır. Eserin ne zaman yazıldığı bilinmemekle beraber yaklaşık XIV. yüzyılın başlarında olduğu söylenebilir.¹⁰ Elimizdeki dört nüsha da istinsah edilmiş olup, sadece M2 nüshasında müstensihin adı bulunmaktadır.

b) Şahıs Kadrosu

Eserdeki kahramanlar; Hz. Muhammed, Hz. Ali, Abdullah, Zübeyr İbn-i Avâm, Sa'd-ı Vakkas, Hasan, Hüseyin, Ânuke, Fâtıma, Cumhûr, Mühelhil, Siccinlik, Mekeli, Cinnî Yusuf, Cinnî Âbdân olarak sıralanabilir. Bunun yanında müellif, bazı kahramanların adını vermemiştir. Onları gemici, casus gibi meslek isimleriyle zikretmiştir.

Eserin adının Cumhûr-nâme olması, kitapta olayların Cumhûr'un etrafında döndüğünü düşündürülebilir. Fakat eserde birçok kahramandan bahsedilmektedir. Esere ismini veren Cumhûr'un, pek çok yerde adı geçmektedir. Ancak eserin tamamını ele aldığımızda Hz. Ali kadar hikayede yer almaz. Eserde Cumhûr'un adı 90 kez, Ali 268 kez geçmektedir.

Metinde Allah, "Tanrı, Çalab, Hazret, Hakk, Allah" olarak 252 defa geçmektedir. Hz. Ali'nin görevlendirilmesi, Umman'a elçi gönderilmesi kararları Allah'ın Hz.

¹⁰ M. Gümüşkılıç, *a.g.m.*, s. 217.

Muhammed'e gönderdiği haberlerle alınır. Ayrıca Hz. Ali ve sahabelerin esir alınmasında Cebrâil ile Peygamber'e müjde gönderir.

Eserde Allah inancı da vurgulanmıştır. Hz. Muhammed Cumhûr'a yazdığı mektupta, Tanrı'nın birliğinin kabul edilmesini ister.

Tengri'yi bir bilüben mman getür
Kim olasın dünyede mai fızr melmk

(202)

Şahıs kadrosunu incelerken kahramanların sadece eserdeki durumları hakkında bilgi verildi. Tarihi şahsiyetleri hakkında detaylara inilmedi.

1. Hz. Muhammed: Cumhûr-nâme'de mücadelenin başlangıç yeri Hz. Muhammed'in huzurudur. Savaş kararı orada alınır.

Yolsa evvel ilç mi gönderelüm
Cumhûr'u Kao yolına oouyalum

(191)

Ayrıca sıkıntıda olan gazilere dua eder, Cebrâil'den aldığı haberleri sahabelere iletir.

2. Cebrâ'il: Eserde Cebrâ'il, gökten inerek Hz. Muhammed'in yanına gelir, ona nasıl davranması gerektiğini anlatır. Hz. Muhammed de onun isteklerini yerine getirir, söylenenleri yapar.

İndi gökden şol sâ "at **Peyk-i Celml**
Geldi Ka ğret'den Reszl'e **Cebre'il**

(193)

3. Ali: Hikayenin birinci dereceden kahramanıdır. Eserde olay, Hz Muhammed'in çevresinden başlar, Hz. Ali'nin kahramanlıkları ile gelişir ve sonuçlanır. Şâh-ı Merdân, Şîr-i Ner, Aliyü'l-Murtaza adlarıyla geçen Hz. Ali, eserde problemi bahadırılığı ile çözer. Eserde Hz. Muhammed'den başka Allah tarafından görevlendirilen bir kahramandır.

"**Ali** bir kez ra"d-var na"ra urur
Filler ürküb issini yire urur

(1011)

4. İsfahanlı Abdullah: Tüccar olduğu belirtilen Abdullah, Umman'da ticaret için Bahr-i Umman'a gidip Cumhûr tarafından Tanrı olduğunu iddia eden sandığın vasıflarını anlatması için serbest bırakılıp, Hz. Muhammed'e gönderilir. Bahr-i Umman'a gönderilen Müslüman askerlere kılavuzluk yapar ve hikayenin bitiminde evine döner.

Xurdi "Abdu'l-lah ıılavuz o zaman
Yüz yire ııoyub du"a ııldı revan

(1444)

5. Hasan: Hz. Ali'nin oğludur. Eserde Hz. Ali ile birlikte giriştiği savaştaki kahramanlıkları ile karşımıza çıkar.

Hem görüşdiler **Kasan** Küseyn ile
Şehr-i "Umman'a girürler zeyn ile

(1100)

6. Hüseyin: Hz. Ali'nin diğer oğludur. Gazavât-nâme'de, Maltamas adasında Siccinlik'in askerleri ile savaşıır. Hz. Ali şeytan tarafından kandırıldığında babasını taklit ederek düşmanla savaşıır. Esir alınır ve Hz. Ali tarafından kurtarılır.

Uşda bu kez ol **Küseyn** İbn-i "Alm
Kamle ıılur kafır'ol gerçek velm

(673)

7. Zübeyir: Eserde karşımıza savaşçı ve elçi olarak çıkar. Gönderilen ilk elçidir. Esir düşer. En sonunda Hz Ali tarafından kurtarılıp kafirlerle savaşıır.

Sa"d-ı Vaıııas dalm ıı ile atar
Hem **Zübeyr** elde xutar ıılıc Şalar

(398)

8. Sa'd-ı Vakkas: Zübeyr ile Bahr-i Umman'a elçi olarak gider. Kahraman, savaşçı olarak karşımıza çıkar. Elçilerin tercümanıdır. Esir olarak alınır. Hz. Ali tarafından kurtarılır.

ıa"d-ı Vaıııas tercüman ııldı beyan

“Umman’a ilçi varuruz dir “ayan

(233)

9. Hâlid İbn-i Velid: Eserde savaşçı ve elçi olarak karşımıza çıkar. Sa’d-ı Vakkas ve Zübeyr İbn-i Avam’la birlikte Umman’a gider. İki defa esir olur. Her ikisinde de Hz. Ali tarafından kurtarılır.

Lâlid atdan indi çıoardı xonın

Yudı kendüden kafirlerin onanın

(629)

10. Cumhûr: Umman şehrinin padişahı olup, hayalî bir şahıstır. Başka müslümanlara düşman olup ilk başta sandık dinine mensuptur. Hz. Muhammed müslüman olması için Cumhûr’a elçi gönderir. Ancak müslüman olmaz. Bunun üzerine Hz. Ali ve sahabeler Umman’a gider ve zorlu bir savaştan sonra Umman şehrini fetheder. Cumhûr da müslüman olur.

Çün müsülman oldı **Cumhızr** ol Şafa

Öpdı anı oucdı “amm-ı Muşxafa

(1095)

11. Mühelhil: Mühelhil, Maltamas kalesinin savaşçılarından. Hasan, Hüseyin, Halid ile savaşır. Hasan tarafından yakalandıktan sonra İslâmiyet’i kabul eder.

İrişür Kao’dan hidayet ol ere

Ol **Mühelhil** şmr-i ner ol servere

(679)

Müslüman olduktan sonra kardeşi Malkam tarafından öldürülür.

12. Sicinlik: Maltamas adasının padişahı, Cumhûr’un kardeşi ve Mekeli’nin babasıdır. Müslümanlarla savaştıktan sonra Cumhûr’un yanına sığınır. Cumhûr’un Müslüman olması üzerine Ayne’l- Katar adasına gider. Yanına aldığı ifritlerle Umman şehrini basar. Sonunda Hz. Ali komutasındaki askerlerle savaşırken kaçır. Böylece hikayeden çıkmış olur.

Ellerinde karbe xutar dik durur

Malikinür adı **Siccinlik** durur

(531)

13. Balkam: Mühelhil'in kardeşidir. Maltamas kalesindeki savaşta kardeşi Mühelhil'in Müslüman olması üzerine, kardeşini şehit eder. Daha sonra Gemici Abdullah, Balkam'la savaşı ve onu öldürür.

Ordeşinür adı hem **Baloam** durur

□anasın bir günbet-i a" ; am durur

(683)

14. Hz. Fâtıma: Hz. Fâtıma, evliyalık derecesine erişmiş bir şahsiyet olması dolayısıyla keramet sahibidir. Hz. Muhammed'in kendisine hediye ettiği örtüyü başına örtünce, müslümanların başına gelenleri görür.

Bil ki destarur kerameti durur

Mekke'den **Faxıma** "Umman'ı görür

(1214)

15. Zeliha: Siccinlik'in kızıdır. Müslüman olmadan önceki adı Mekeli'dir. Hz. Ali tarafından İslâm'a davet edilir. İslâmiyet'i kabul eder. Savaşçı kişiliği eserde ağırlık kazanmıştır. Halid'in oğlu ile evlendirilir.

Hem ouşandı zü'l-fıarı ol velm

Olavuzladı **Zelm1a** ol yolu

(990)

16. Şeytan: Eserde, Hz. Ali'nin Maşrık'a gitmesine ve müslümanların yenilmesine neden olur. Müslüman bir şahıs görünümünde Hz. Ali'yi kandırır. Daha sonra ise bir ses olarak kendini hissettirir.

Nagehan **ib1ms** hevadan çai1rur

"Ali bunda yoo diyüben o1i1rur

(741)

c) Efsanevî Varlıklar

1. Cin: Eserde geçen cinler, iyi Müslüman cinlerdir. Birisinin adı Yusuf, diğerinin adı Abdan'dır. Her ikisi de Ali ve sahabelere yardım ederler. Abdan, cinlerin melikidir.

Hz. Ali'ye sürekli yardım eden cinnî Yusuf, uçma yeteneği ve konuşması ile olağanüstü özellikler gösterir. Hikayenin sonunda Umman şehrinin maliki olur. Abdan'a ise Ayne'l- Katar adası verilir.

Didi kim ya Şah-ı Merdan **cinnmyem**

Yzsuf adum ya "Ali ben sünmyem

(1247)

Cinnmler sulxanı ol "**Abdan** durur

Arı dınlü yalışı müsülman durur

(1314)

2.İfrit: Kötülüğü, olumsuzluğu temsil ederler. Eserde bazen Kaf Dağı'nın ardında, bazen denizde karşımıza çıkarlar. Kâfirlerle beraber müslümanlara karşı savaşırlar.

Ne ki dünyada şeyaxmn var ise

Dmü ü "**ifrit** cinnm leşker iblmse

(1129)

3. Dev: İstihrac adlı dev, Süleyman Peygamber'in hizmetçisidir. Hz. Süleyman'a ait bir kitaptan öğrendikleri ile büyü yapmasını öğrenir. Bunu kötüye kullanır. Hz. Ali ile savaşıması sonucu yenilir ve Siccin kuyusuna kaçır. Kuyu sadece devin değil, ifritlerin ve bütün kötülüklerin bulunduğu yerdir.

Cumhızr eydür bu ouyu Siccmn durur

Böyle dayim yiyisi çirkin durur

(1127)

Ne ki dünyada şeyaxın var ise

Dmü ü "**ifrit** cinnm leşker iblmse

Bunur içinden çıoar cümle pelmd

Yir dibindedür bunur oa"rı ba"md

(1129-1130)

ç) Motifler

1. Kelime-i Şahâdet: İslâm'ın ilk şartı olan kelime-i şahâdet, Allah'ın birliğine ve Hz. Muhammed'in O'nun elçisi olduğuna inanmaktır. Eserde müslüman olmayanlar ya kelime-i şahâdet getirip müslüman olurlar ya da öldürülürler.

Cümle “**La ilahe illa'l-lah**” didi

Hem [de]“**Mukammed Reszlu'l-lah**” didi

(276)

2. Namaz: Cumhûr-nâme'de oruç, hac,zekat gibi kavramlar yer almaz. Ancak hiçbir zaman namazlarını ihmal etmezler. Savaş öncesinde, gemide namazlarını kılarlar.

Subk vaotin xar **namazın** öldüler

Pes du“aya ellerin öldürdüler

(592)

3. Ayetler: Eserde, kötülüklerden, olumsuzluklardan korunmak için Fatıha szresi okunduğu görülür. İhlâs suresini sandık kendisine söyler. Bunların dışında gaziler zor durumda kaldıklarında İsm-i A“zâm duasını okurlar ve bu sayede zorlukları aşarlar.

Ooudııuñ “**Oul hüva'l-lahü akad**”

Hem dakm eydürsiz “**Allahü'Ş-Şamed**”

(110)

İsm-i A“çam ooudı anda “Ali

Baxıl oldı sıkı imiş Şanduo dalm

(1120)

4. Mucize: İslâmiyet'te mucizeleri sadece peygamberler gösterir. Eserde de mucizeyi Hz. Muhammed gerçekleştirir. Abdullah, Hz. Muhammed'in isteği ile gözünü açıp kapayınca ailesine kavuşur.

Didi amin sildi “Abdu'l-lah yüzin

İşfahan'da gördi ol dem özin

(1449)

5. Kerâmet: Kerâmet, velilerin gösterdikleri fevkaledeliklerdir. Veli kimselerin, Allah'a yakınlığının gücünü gösterir. Hz. Ali'nin bir eliyle gemiyi kaldırması, cinnî

Yusuf'un ayağını ovarak iyileştirmesi, Hz. Fâtıma'nın destardan gazilerin durumunu görmesi eserde tespit ettiğimiz bazı kerâmetlerdir.

Bil ki destarur **kerameti** durur
Mekke'den Faxıma "Umman'ı görür

(1214)

6. Hayvan: Eserde at, katır, fil, yılan, çıyan gibi hayvanlar yer almaktadır.

Hz. Ali'nin atının adı Döldül'dür. Eserde binicisi ile anlaşılabilen, olağanüstü özelliklere sahip olarak karşımıza çıkar. Kafirlerle savaşı. Hz. Ali'nin gidişi üzerine diğer sahabelerle ağlar.

"Alm içün aıladılar key oati
Gözlerinden yaş döker **Döldül atı**

(868)

Deve ve katırdan sadece yük taşınırken bahsedilmiştir. Fil ise savaş aracı olarak kullanılmaktadır. Daha güçlü olmaları için "süci" (içki) içirilir.

Su yirine anlara virdi **süci**
Cenge girdükde ola iayet güci

(971)

Arslan, benzetme amacıyla kullanılmıştır.

Tarrı **arslanı** "Alm döndi yine
Geldi aškab ile deriz oatına

(1393)

Yılan ve çıyan Umman'da sadece sandığın bir tehdidi olarak yer almaktadır.

Gelmez ise göge bulut aıduram
Üstine **yılan çayanı** yaıduram

(164)

7. Alem: Eserde, kafir askerinin kendini göstermek için alem taşıdığı, gücünü bayrak sayılarıyla gösterdiği görülmektedir

Her "ale" dibinde var üç yüz kişi
Cazzluodur oamu işid bu işi

(1003)

8. Silahlar: Gazavât-nâmede Hz. Ali'nin kılıcı olan Zülfikar'a sıkça rastlanmaktadır. Zülfikar'a ateş saçma, elli arşın uzama, tek vuruşta kırk elli kafiri öldürme gibi olağanüstü vasıflar yüklenmiştir.

Elli arşın uzar anda **zû'l-fioar**

Öaçdı Şanduo hevaya degin çioar

(1047)

Sıradan bir savaş aleti olan ok, yay ve süngü zaman zaman eserde düşmanın güçlülüğünü gösterir.

Tenlerine ne **sürü** ne **oo** giçer

Ne çalıcao anları **oile** biçer

(974)

Kalkan, eserde bir savaş aleti olmaktan çok, Hz. Ali'nin kuyuya inmek için kullandığı bir araç olarak kullanılmıştır.

Tarı'nur zikrin diline götürür

Oaloanur üstine çiodı oturur

(1151)

9. Savaş: Eserde, Türkler'in savaş geleneği olan, savaş başlangıcında yapılan teke tek mücadele yer almaktadır.

Didi oanı ol "Ali didükleri

Cenk idelüm eyüdüñ gelsün beri

(604)

Savaş ayrıntılı olarak anlatılmamıştır. Savaş sonrası, savaşılan yerin halkı Müslüman olur, halka din öğretilir ve geri dönlür.

10. Kıyafet Değiştirme: Cumhûr-nâme'de kıyafet değiştirmenin, düşmanı kandırmak için yapıldığı görülmektedir.

Şeytan tarafından kandırılıp götürülen Hz. Ali'nin yerine Gemici Hacı Beşir ve Hasan, O'nun kıyafetlerini giyip geçerler.

Ayrıca şeytan da kıyafet değiştirerek Hz. Ali'yi kandırır ve geçici bir süre kafirin savaşı kazanmasına neden olur. Zeliha da kıyafetlerini çıkartıp erkek kılığına girerek savaşa katılır.

Hem Zeli1a donlarını ıoarur
Er kişi xonın giyüben at binür

(1007)

11. Din Değiştirme: Eserde, Abdullah'ın arkadaşlarının İslâmiyet'i bırakıp sandığı Tanrı olarak kabul ettikleri görölmektedir.

Sandığın sihrinin bozulmasını gören Cumhûr, Hz. Ali ile konuşan Mekeli, gördüğü rüya sonucu Ânuk, Ânuk'un Müslüman olduğunu duyan halkı İslâmiyet'i seçip din değiştirirler.

Ol  ız İslâm d nini  ıldı  abzı
Loş m s lman oldu buldı xo rı yol

(902)

12. Sayılar: T rk destan, masal, efsane ve başka anlatım t rlerinde sık g r len sayılar 3, 5, 7 ve 40'tır. Gazav t-n me'de bu sayılar zaman zaman tekrarlanmıştır.

Sakabeler  amusı d rişdiler
   g n    gice  atı urışdılar

(1189)

Pes Sicinlik  urtulubanı  a ar
Yidi deniz r adasını ge er

(1371)

    kişiden biri  urtuldu heman
 a dı vardı Cumh r'a  ıldı fiian

(342)

13. B y : B y  motifi Cumh r-n me'de geniş yer tutmaktadır. Hz. S leyman'ın kitabından  ğrendiği b y y  İstihr c adlı dev, k t ye kullanır. Ancak yaptığı b y ler, sahabelerin İsm-i A'zam duasını okumasıyla bozulur.

 sm-i A" am   ud  anda"Ali
Baxıl oldu s kr imiş şandu  d lm

(1120)

d) Yer İsimleri

Cumhûr-nâme’de gerçekten çok,hayalî unsurlar yer almaktadır. Umman ve Bahr-i Umman, bize Umman’ı anlatsa bile burada bulunan Faltamis (Maltamas), adası gerçek değildir.

Faltamis adlu o kal“a key yüce

Yine bindi zengmler ucdan uca

(647)

Metnini verdiğimiz Cumhûr-nâme’de asıl mekan Umman şehridir. Mekke, Medine de yer ismi olarak geçmektedir. Metnin kuruluşunda S ve M nüshalarında önemli bir fark göze çarpmıştır. M nüshasında “Medine” olarak geçen yerlerin, S nüshasında tamamen “Mekke” olduğu tespit edilmiştir.

C. ÖZET

Bir gün Hz. Muhammed ve ashabı mescitte otururken Abdullah adlı İsfahanlı olduğunu söyleyen bir misafir gelir ve izin isteyerek başından geçen ilginç hadiseleri anlatmaya başlar: Abdullah İsfahan’dan kırk bezirgan arkadaşıyla beraber Umman denizini geçmek için yola çıkarlar. Limanda hazırlık yapan Abdullah ve arkadaşları bir gemiye binip denize açılırlar. Onlarla beraber içinde birçok insanın bulunduğu bin gemi daha denizde bulunmaktadır. Yaklaşık dört ay hiç karaya rastlamadan denizde yol alırlar. Beşinci ayın başında şiddetli bir fırtına çıkar.

Hiç kimse ne olduğunu anlayamaz. Abdullah, kendine gelip, gemi ve arkadaşlarının olmadığını görünce onlar için ağlar. Daha sonra fırtına dinince sağlam kalan küçük bir kayıkla denizde yedi gün yedi gece bir ada buluncaya kadar gider. Adaya yaklaşıncı kendisine iki kişinin yanaştığını fark eder. Onlardan Umman şehrinin bir adasında olduğunu, halkının Müslüman olmadığını ve orayı bir sandığı Tanrı olarak kabul eden Cumhûr Şah’ın yönettiğini öğrenir.

Şehre varmak için yirmi gün yürür. Oraya ulaşıncı Cumhûr Şah’ın yanına gider. Cumhûr Şah,onu çok iyi karşılar. Abdullah’ın Müslüman olduğunu öğrendiğinde kendisini öldürmek isteyen askerlerine bile engel olur. Cumhûr Şah, ona inandığı Tanrı’nın özelliklerini sorar. Abdullah da Allah’ın her şeyin yaratıcısı olduğunu,hiçbir

yerde eşi benzeri olmadığını, yemeye,içmeye,uyumaya ihtiyacı bulunmadığını anlatır. Bunları dinleyen Cumhûr, Abdullah’a kendi Tanrısı ile tanıştırmayı teklif eder.

Abdullah ile Cumhûr bir kapıdan girerler. Cumhûr içeri girer girmez secde eder. Abdullah bu sırada kökü gümüş, toprağı zağferan,dalları altın, yaprağı zeberced olan bir ağacın üstünde olan sandığı görür. Sandık, kendisinin Tanrı olduğunu, Abdullah ile ilgili her şeyi bildiğini iddia eder. Fakat Abdullah, ona secde etmez, onun söylediklerine inanmaz. Bunun üzerine sandık Abdullah’ı görmesi için kendi cennet ve cehennemine gönderir. Abdullah, cennette sandığın söylediklerine inanıp dinlerini değiştirerek kafir olan kırk arkadaşını görür ve çok üzülür. Cehennemde ise diğer gemideki bin kişi ile konuşur. Bunlar Abdullah’a sandığın cehenneminde sıkıntı çekmediklerini, herşeyin sahte olduğunu, dininden dönmemesini söylerler.

Abdullah, geri dönünce sandığa yine secde etmez. Bunun üzerine Cumhûr onu öldürmek ister. Ancak sandık onu engeller ve Cumhûr’a Abdullah’ın bütün isteklerini yerine getirmesini ve gemiyle geri göndermesini, Abdullah’ın gördüklerini herkese anlatmasını söyler. Cumhûr da Abdullah’ın bütün isteklerini yerine getirerek onu gemiyle memleketine geri gönderir. Aradan bir yıl geçtikten sonra Abdullah, Hz. Muhammed’in yanına gelir.

Hz. Muhammed, Abdullah’ı dinledikten sonra, onu takdir ve tebrik eder. Öğle namazının kılınmasının ardından ashabına, Cumhûr’u İslâm’a davet etmenin gerektiğini söyler. Allah’ın Cebra’il ile gönderdiği emir üzerine Hz. Osman’a, Cumhûr’u İslâm’a davet eden bir mektup yazdırır ve Halid bin Velid, Sa’d bin Vakkas ve Zübeyr bin Avam’ı elçi olarak gönderir.

Üç sahabe Umman denizinde yaklaşık bir ay gittikten sonra Sarsar isimli bir kaleye ulaşırlar. Kaledeki halkın puta taptığını, kalenin beyi olan Ânuk’un ise rüyasında Hz. Muhammed ve Hz. Ali’yi görüp Müslüman olduğunu, ancak bunu halkından iki yıldır gizlediğini öğrenirler. Öncelikle oradaki halkı doğru yola davet etmek gerektiğini düşünerek şehir halkını kaleye toplarlar. Halkı ve melikini İslâm’a davet ederler. Ânuk’un İslâmiyet’i kabul ettiğini gören Sarsar halkı da Müslüman olur.

Halk Müslüman olduktan sonra Halid, onlara imam olur, diğer sahabeler İslâmiyet’in kurallarını öğretir. Halk, kiliseyi yıkar,putları kırar. Burada işlerini bitiren sahabeler, Ânuk’un kendilerine verdiği kılavuz bir gemici ile yollarına devam ederler.

Yedi gün yedi gece sonra Umman adasına ulaşırlar. Gemici, gemiyi saklayarak onları sahilde bekleyeceğini söyler. Sahabeler de kırk günlük yolu olan Umman şehrine doğru yola koyulurlar.

Bu sırada Cumhûr Şah, şehrin en yüksek yerine bir ayna koydurmuştur. Böylece şehre gelenleri görmektedir. Aynadan baktığında gelen üç atlıyı görünce, onları karşılaması için üç kişiyi görevlendirir. Bu kişiler, sahabelerin Müslüman olduğunu işitince onları öldürmek isterler. Sahabeler bunlarla savaşır ve bunları öldürür. Durunu aynadan gören Cumhûr önce beş sonra yedi askerini gönderir. Sonuncu savaşta bir asker Sahabelerin ellerinden kurtulup Cumhûr'a gelir. Cumhûr, kızgınlıkla onu öldürür. Daha sonra Cumhûr, onlara yedi yüz asker gönderir. Onlara sahabelerle savaşmamalarını, onlara iyi davranmalarını söyler. Ancak yedi yüz askerle karşılaşan sahabeler, gürültüden askerlerin ne söylediklerini anlayamazlar ve onlarla da savaşır. Askerler yenilgiye uğrar, çoğu kaçar.

Cumhûr, bu yenilgiler üzerine sandığa gider, durumu anlatır. Sandık, Cumhûr'a yardım edeceğini söyler. Otuz bin askerini toplayan Cumhûr, şehirden çıkıp sahabelerle karşılaşmaya gider. Üç gün üç gece yapılan savaşın sonunda, sahabeler çok yorulurlar ve yakalanırlar. Cumhûr, onları sandığın huzuruna getirir. Sandık onları iyi karşılar ve kendisine secde etmelerini ister. Bunu gören sahabelerden Halid, kılıcıyla sandığa vurmaya çalışır, ancak sandık havaya yükselir. Kılıcın darbesiyle sandığın bir tarafı kırılır. Buna çok kızan sandık, sahabelerin ikisinin ellerinin kesilmesini, Halid'in ise yaş bir deriye kaplanıp sandığa koyularak denize atılmasını emreder. Burada hikayenin birinci bölümü sona erer.

İkinci bölüm, Hz. Muhammed'in sahabeleri beklediği haberi ile başlar. Cebra'il, Hz. Muhammed'e gelerek sahabelerin durumu ile ilgili bilgi verir ve Hz. Ali'nin gitmesi gerektiğini söyler. Hz. Muhammed, durumu anlatmak üzere Hz. Ali'nin evine gider. Hz. Fâtıma Ali'nin uyuduğunu söyler. Tam kaldırmak üzereyken, Hz. Ali bir nara atarak uyanır. Rüyasında, sahabe arkadaşlarının zor durumda olduğunu gördüğünü söyler. Hz. Muhammed, sahabelerin başından geçenleri Hz. Ali'ye anlatır. İkisi de bu duruma çok üzülür. Olayı duyan diğer sahabeler de onlar için ağlarlar. Hz. Ali yanına Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, konuk Abdullah'ı da alarak Umman şehrine doğru yola çıkar.

Önce Sarsar kalesine uğrarlar. Ânuk onları ağırlar. Sahabeler Ânuk'un yanından ayrılmak üzereyken Ânuk'un Umman'a gizlice gönderdiği yedi casus yanlarında gemici ile saraya gelirler. Gemicinin elinde tuzaktan ele geçirdiği bir sandık bulunmaktadır. Sandığın kilidini kıran Hz. Ali, içinde ölmek üzere olan Halid'i görünce üzüntüsünden aklı başından gider. Halid'in ölmediğini farkedince kendisine gelir. Sandıktan çıkarılan Halid tedavi edilir. İyileştikten sonra, sahabeler Umman'a doğru Ânuk'un verdiği gemiyle hareket ederler.

Aradan yirmi gün geçtikten sonra bir adaya gelirler. Gemicii,yolu şaşırdığını, yanlış bir adaya geldiklerini, bu adanın Cumhûr'un kardeşi Siccin'e ait olduğunu, halkın zenci ve kafir olduğunu söyler. Hz. Ali, yapacak bir şeylerinin olmadığını söyler ve gemiciyi sahilde bırakıp üç sahabeyle beraber şehre gider. Şehre yaklaştıklarında üç kişi ile karşılaşır. Bunlar, Hz. Ali ve yanındakilerin Müslüman olduğunu hükümdarları Siccin'e aktarırlar. Siccin on beş bin askerini toplar ve onlarla savaşmaya başlar. Sahabeler çarpışırken Hz. Ali, denizden kimliği belirsiz bir atlıyı gelerek kafirleri öldürdüğünü görür. Bu atlıyı gören zenciler kaçmaya başlarlar. Hz. Ali onu Hızır zanner. Atlı kişi savaş bittikten sonra Hz. Ali'nin yanına gelerek, Müslüman olduğunu, hasta bir annesi bulunduğunu ve annesinin Hz. Ali'yi görmeyi çok istediğini söyler. Hz. Ali, Hz. Halid'in şüphelenmesine ve kendisini uyarmasına rağmen atını bırakıp, bu şahısın atına binerek gider ve birden gözden kaybolur.

O gittikten sonra beş sahabe orada gecelerler ve Hz. Ali'nin gelmesi için dua ederler. Sabah olduğunda istişare yaparlar. Gemicii kaçmayı teklif eder; ancak Halid,buna karşı çıkar. O sırada kafir askerler gelir. Hz. Halid, sırasıyla bir, on, kırk ve yedi yüz askerle savaşır ve hepsini de yener.

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin kafirlerin Hz. Ali'nin kaçtığını düşüneceklerini, Ali'nin adına leke geleceğini Halid'e söylerler. Hz. Halid, bir gece daha bekleyip kafire öyle saldırmayı teklif ederler. Sahabeler, sabaha kadar Hz. Ali için dua ederler. Sabah olunca Faltamis adlı kaleye giderler. Savaş için Halid ortaya atılınca, bir anda ortalık kararır ve Halid hiç bir yeri göremez. Bunu fırsat bilen kafirler, Halid'i esir alırlar. Halid, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e gitmelerini, Hz. Muhammed'e durumu anlatmalarını, kavuşmanın âhrete kaldığını söyler. Bunları gören Hz. Hasan ve Hz.

Hüseyin çok üzürlü ve Hz. Muhammed'den öğrendikleri İsm-i A'zam duasını okurlar. Bunun üzerine karanlık ortadan kaybolur.

Hz. Hasan, babası Hz. Ali'nin kılığında kafirle savaşıyor. Beş yüz kişiyi atlarından yere düşürür. Mühelhil adlı bir kafiri bindiği filden düşürür ve esir alır. Mühelhil'i İslâmiyet'e davet eder. İslâmiyet'i kabul eden Mühelhil, kafirlerden üç dört yüz kişiyi öldürür. Savaşırken kardeşi Malkam tarafından şehit edilir. Bunu gören Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin çok üzürlü. Çok güçlü olan Malkam ile başa çıkamayacaklarını düşünüp Allah'a dua ederler.

O sırada, doksan yaşında olan gemici Hacı Beşir, Hz. Ali'nin atı Düldül'e binerek Malkam ile savaşıyor onu ve bindiği fili dört parçaya ayırır. Bin kafiri daha öldürür. Bunun üzerine kafirler geri çekilir. Herkes gemiciyi Hz. Ali zanneder.

Gece olunca sahabeler yine Hz. Ali'yi bekler, geri dönmesi için dua ederler. Kafirler tekrar toplanır. Gemici yorgundur. Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve Abdullah kafirlerle savaşıyor. Hz. Hasan, babası kılığındadır, Düldül'e bindiği için herkes onu Hz. Ali zanneder. Bu sırada şeytan, yukarıdan bağıarak Hz. Ali'nin orada olmadığı haberini kafirlere duyurur. Bunu duyan kafir askerleri toplanarak üç sahabeyi halka içine alırlar ve birbirinden ayırırlar. Hz. Hasan'ı esir alırlar. Bunu gören Hz. Hüseyin ve Abdullah büyük bir ümitsizliğe düşerler. Onlar bu haldeyken gemici, üzeri kandan gözükmeyen birinin hızla geldiğini görür. Atının Hz. Ali olduğunu anlayan gemici, onu büyük bir sevinçle karşılar. Durumu Hz. Ali'ye anlatır. Ali'nin sesini duyan Düldül, kafirlere vurarak sahibinin yanına gelir. Hz. Ali'nin sesini duyan kafirler, korkmaya başlar. Gemici, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in yanına gelerek bağlarını çözer ve Hz. Ali'nin geldiğini müjdelar. Halid'in esir alındığını öğrenen Hz. Ali, çok üzürlü. Kafirleri öldürerek şehre doğru ilerler. Kaçan kafirler, şehre sığınır.

Burada üçüncü bölüm başlar. Kafirlerle savaştan sonra yerlerine dönen sahabeler, Hz. Ali için su ısıtırlar. Hz. Ali, bu suyla üzerindeki kanı temizler. Sahabeler, başlarında geçeni ona anlatırlar.

Ertesi sabah, kaleye giden sahabeler, kalede kimsenin olmadığını, taptıkları ateşin bile söndüğünü görürler. Hz. Ali, eliyle gemiyi kaldırıp, kalenin etrafındaki içi su dolu hendeğe getirir. Kalenin bütün kapılarının kapalı olduğunu görürler. Bu sırada bir oluktan suyun kale içine doğru aktığını görürler. Hz. Ali, sahabelerin engellemelerine

rağmen suya atladı. Üç gün orada bekleyen sahabeler, üç günün sonunda Hz. Ali'nin narasını işitirler. Hz. Ali, onlara kalenin kapısını açar. Sahabeler, Hz. Ali'ye kavuşmaktan dolayı çok mutlu olurlar.

Şehri gezen gaziler, kimsenin olmadığını görünce şaşırırlar. Bir saray giren Hz. Hüseyin, bir odada ay gibi güzel yüzlü bir kızın uyuduğunu görür. Durumu babasına haber verir. Hz. Ali, odaya girer, Hz. Hüseyin'in tekbir sesiyle uyanan kıza imana gelmesini söyler. Kız buna çok kızarak kılıcını çeker. Hz. Ali, kıza kim olduğunu anlatır. Onu tekrar İslâm'a davet eder. Kız da İslâm dinini kabul eder. Hz. Ali, kızın adının Mekeli olduğunu, Siccinlik'in kızı olduğunu, Siccinlik'in kaçıp kardeşi Cumhûr'a gittiğini, Halid'in de onlarla beraber ve yaralı olduğunu öğrenir. Kız, huyunun kötü olduğu için uyandırılmadığını açıklar.

Hz. Ali, kıza Zeliha adını verir, İslâmiyet'i öğretir. Umman şehrine gitmek için hazırlıklara başlar.

Bu arada, Siccinlik kardeşi Cumhûr'dan yardım ister. Hz. Ali'den çok şikayet eder. Cumhûr, kardeşini sandığın yanına götürür. Sandık, Siccinlik'in kendisine inanmakta geç kaldığını ama yine de affettiğini, onlara yardım edeceğini söyler. Cumhûr, daha sonra Halid'i sandığın yanına getirir. Sandık Halid'e kızar. Halid'in karşı çıkması üzerine, kuyuya kapatılmasını emreder.

Kuyuda arkadaşları Sa'd ve Zübeyr ile karşılaşan Halid, onlara başından geçenleri anlatır. Onlarla hasret giderir. Daha sonra üç gün üç gece uğraşarak bir tünel kazarlar ve sandığın cehennemine ulaşırlar.

Bu arada Cumhûr ile Siccinlik Ali'nin geleceği endişesi içindedirler. Cumhûr ordusunu hazırlar. Fillerinin daha güçlü olması için onlara şarap içirir. Mehas adlı bir adadan, vücutlarına mızrak ve ok geçmeyen kırk bin dev getirir. Böylece bütün kafirler, devler, periler bir araya toplanmış oldular.

Umman'a gitmek için hazırlık yapan Hz. Ali, gemi ile denize açılır. Bir süre sonra Umman adasına ulaşırlar. Aynadan bakan Cumhûr'un askeri Hz. Ali ve sahabelerin geldiğini Cumhûr'a haber verir. Cumhûr da ordusunu toplar, filleri saf saf dizer, yüzlerce bayrak bulundurur. Sandık da göğe yükselir, yaptığı büyülerle yer ve gökyüzünü yılan, çıyan ve kafir cadılarla doldurur.

Hız. Ali ve gaziler savaş meydanına gelirler. Önce Hız. Ali, sonra Zeliha kafirlerle savaşır. Hız. Ali'nin narasından filler korkar ve sahiplerini üstlerinden atarak onları ezerler. Siccinlik, kızının kendilerine karşı savaştığını görünce çok kızar ve onu yakalayarak esir alır. Bunu gören Hız. Ali, elinde Zülfikar ile savaşın ortasına dalar. Kafirleri öldürür. Bu sırada karşısına kızıl bayraklı bir kadın çıkar. Bu sandığın içindeki cadıdır. Hız. Ali'nin etrafı bir anda kararır. Hemen İsm-i A'zam duasını okur ve etrafı aydınlanır. Hız. Ali, cadıya vurur, cadı bunun üzerine kaçar. Sandık da havalanır. Hız. Ali'nin Zülfikar'ı elli arşın uzayarak sandığı takip eder. Sandık, Hız. Ali'nin heybeti karşısında korkar ve kaçar. Onu Siccinlik ve askerleri takip eder. Ortada Cumhûr ve yedi yüz askeri kalır. Sahabeler askerlerin çoğunu öldürür. Kalede zindan içinde olan diğer sahabeler, Hız. Ali'nin sesini duyunca, zindanın kapısını kırarlar ve şehri ele geçirirler. Kaleye gelen Cumhûr, kapıların kendisine açılmadığını görür. Bu sırada Hız. Hüseyin, Cumhûr'a yetişir ve onu esir alır. Sandığın kaçtığını, beş Arab'ın seksen bin kişiye üstün geldiğini gören Cumhûr, inandığı dinin yanlış olduğunu anlar ve Müslüman olur. Siccinlik ise Ayne'l- Katar adasına kaçar.

Cumhûr, Hız. Ali'yi sarayında ağırlar. Hız. Ali Zeliha'nın esir alındığını öğrenir. Sandığın cennet ve cehennemini İsm-i A'zam duasının okuyarak ortadan kaldıran Hız. Ali, sandığın cennetinde bulunan ve mürted olan kırk bezirganı öldürür. Hız. Ali, sarayı dolaşırken içinden pis kokular çıkan bir kuyu görür. Cumhûr'dan bu kuyunun Siccin'e ait olduğunu, içinde bütün şeytan, kafir cin ve devlerin bulunduğunu, Zeliha'nın da bu kuyu içinde esir tutulduğunu öğrenir. Sahabelerin engellemelerine rağmen onlara vasiyet bırakarak kuyuya inmeye karar verir. Burada hikayenin üçüncü bölümü sona erer.

Hız. Ali, ip ile kuyuya indirilir. Kuyuya indirilirken geri dönmesini söyleyen bir ses işitilir. Bunu duyan sahabeler, Hız. Ali'yi yukarı çekmek isterler. Bunu gören Hız. Ali, ipi keser ve aşağı inmeye devam eder. İpin boş çıktığını gören sahabeler, Hız. Ali'nin öldüğünü zannederek ağlamaya başlarlar. Şeytan bu olayı Siccin'e haber verir. Siccin tekrar ordusunu toplar ve Umman şehrine saldırır. Şehri ele geçiren Siccin, Hız. Ali'nin kuyuda olduğunu öğrenir ve kuyunun üzerine odun yığarak orayı yakar.

Bu arada, Hız. Fâtıma babasının kendisine verdiği destandan bakarak olanları görür ve ağlayarak babasına haber verir. Hız. Muhammed, bunlara çok üzölür ve Allah'a

dua eder. Olayı duyan diğer sahabeler de ağlaşırlar. Bunun üzerine Cebra'il gelerek, sahabelerin iyi olacağı müjdesini verir. Hz. Muhammed de bunu Hz. Fâtıma'ya söyler. Hz. Fâtıma da Allah'a binlerce kez şükreder.

Kuyuya inen Hz. Ali, İsm-i A'zam duasını okur. Orada Müslüman bir cin olan Yusuf ile karşılaşır. Yusuf, kafir cinlerle savaşırken ayağından yaralanmıştır. Hz. Ali, onun ayağını ovalayarak iyileştirir. Yusuf'tan, kafir devlerin doğuya gittiğini, Zeliha'nın yakınlarda bir zindanda esir olduğunu öğrenen Hz. Ali, önce Zeliha'yı kurtarır. Cinnî Yusuf, Hz. Ali ve Zeliha'yı sırtına alarak kafir cinlerle Müslüman cinlerin savaştığı yere götürür. Hz. Ali'nin geldiğini duyan diğer Müslüman cinler de buna çok sevinirler. Burada dördüncü bölüm sona erer.

Hz. Ali, Zeliha ve Müslüman cinler, kafir cinlerle savaşarak onları yenerler. Hz. Ali, sandığın olduğu yere gittiğinde sandığın boş olduğunu görür. Sandığın içindeki İstihrac adlı dev, yedi deniz öteye kaçmıştır. İstihrac, Hz. Süleyman'ın hizmetçisi olan bir devdir. Bir gün Hz. Süleyman'ın odasını toplarken bir sihir kitabı bulur, onu satır satır okuyarak sihirleri öğrenir ve bunları kötü niyetleri için kullanır.

Cinnî Yusuf, İstihrac'ı yakalar ve Hz. Ali'nin huzuruna getirir. Hz. Ali, devin boyunca bir kuyu kazdırır, boynuna ömür boyu takılı kalacak demir taktırır, kuyunun etrafını hiçbir cinin gelmemesi için çizerek dualar okur, devin yüzünü ve gözünü dağlar, dişlerini söktürür, yüzünü delip kalın ip taktırır, kulaklarına zincir geçirir.

Bütün bunlardan sonra Hz. Ali, cinnî Yusuf'a Zeliha'yı ve sandığı Mekke'ye götürmesini söyler. Yusuf, Zeliha'yı götürür, Hz. Muhammed'e olanları anlatır. Hz. Muhammed de Zeliha'yı ve sandığı Hz. Fâtıma'ya verir. Kızına, Zeliha'ya kardeşi gibi bakmasını söyler. Yusuf Hz. Muhammed'den izin isteyerek geri döner. Geriye dönen Yusuf, Hz. Ali ve Müslüman cinlerin meliki Abdan, Umman şehrine giderler. Burada gördükleri onları çok şaşırtır. Yaralı olan Cumhûr'dan olanları öğrenen Hz. Ali çok üzülür. Cumhûr'u iyileştirir. Siccin'le yapılan savaş sırasında gizlenen bin bezirgan, Hz. Ali'nin geldiğini görünce, saklandıkları yerden çıkarlar. Hz. Ali, cinnî Yusuf ve Abdan ile Bin bezirgan, Siccin'e karşı savaşır. Siccin, kaçır. Ordusu bozguna uğrattılır. Hz. Ali, zindanda olduğunu öğrendiği oğulları ve dostlarını kurtarır.

Umman şehri tamamen Müslümanların eline geçtikten sonra, Hz. Ali Umman şehrini Cumhûr'a; Maltamas'ı Yusuf'a; Ayne'l-Katr'ı Abdan'a yönetmesi için verir.

Pek çok ganimetlerle gemiye binen sahabeler, yedi gün sonra Medine'ye ulaşırlar. Önden giden sahabeler, Hz. Muhammed ve diğer ashab ile hasret giderir. Bir gün sonra gelen ganimetler, Hz. Muhammed tarafından fakirlere dağıtılır. Zeliha'ya sandık içinde gelen mallardan çeyiz verilir ve Halid bin Velid'in oğlu ile evlendirilir.

Hz. Muhammed ve Hz. Ali yalnız kalınca, Hz. Ali başından geçenleri, kendisi kandırıp gidenin şeytan olduğunu ve orada nelerle karşılaştığını anlatır. Bu sırada, kılavuz Abdullah onların yanına gelir ve Hz. Muhammed'den evine dönmek için izin ister. Hz. Muhammed, elini kaldırıp dua eder, Abdullah amin diyerek ellerini yüzüne sürdüğünde kendisini, savaşta elde ettiği ganimetleriyle beraber evinde bulur.

Tursun Fakih, burada hikayeyi bitirir ve hikayenin manasını açıklar. Sandığın nefis, denizin küfür olduğunu söyler. İnsanın nefesine yenilmemesi için sürekli Zülfikar ile dokunması gerektiğini belirtir. Ali gibi tespihin çok çekilmesini, din yolunda sabit duranların mükafatlarını alacaklarını söyler.

3. ESERİN İMLÂ, DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

A) İmlâ Özellikleri

1. Eserde bağlama gruplarındaki “-ı, -i”, | ile belirtilmiştir. Bazen de atıf |'ının konması gereken yerler □ ile gösterilmiş veya bu şekilde harekelenmiştir. Bunlar çalışma esnasında düzeltilmiştir.

Eserde yazılı olan

□a“d ü Va○○aŞ

at-ı silak

Doğru yazım

□a“d-ı Va○○aŞ

at u silak

2. Vezin zaruretinden dolayı geçici birleşmeler yapılmıştır.

k'oldı (1455)

3. Tarrı kelimesinin Tengri şekli de kullanılmıştır. (84)

4. “b”, “c” ile biten kelimeler üzerinde değişiklik yapılmamış, dönemin imlası gereği olduğu gibi bırakılmıştır (heb b/30, ılıc b/82).

5. S nüshasında tamamen “zü'l-füoar” olarak yazılan kelime, diğer nüshalardaki doğru yazımı tercih edilip “zü'l-fioar” ile değiştirilmiştir.

6. Bazı Arapça, Farsça asıllı kelimelerin kendi imlalarının bozulduğu görülür. Bu tür kelimelerde imlâ kurallarına uyulmuştur.

Reszl eydür ya “Ali yarenlere

Vaotidür meded idegör anlara (mided/meded)

7. Eski Anadolu Türkçesi’nin genel özelliklerinden olan ilk hecede i/e değişmesinde, “i”li şeklin tercih edildiği görülür.

giç-(geç-), ilçi (elçi)

8. Eserde günümüzde hiç kullanılmayan “yirin tamarın dürmek” deyimini tespit edildi.

9. “Ey” kelimesi, nüshalarda “Ey” ve “İy” olarak kullanılmış, bütünlük sağlaması açısından dönemin imlâ özellikler de dikkate alınarak “iy” şekli tercih edilmiştir.

10. Nüshalar arasında bazı kelimelerin yazımında fark olduğu görülmüştür.

S

Şandıı

ada

M

Şandıo

axa

11. M nüshasında bazı kelimelerin yazılışında müstensihden kaynaklanan yanlışlıklar olduğu tespit edilmiş, bunlar düzeltilmiştir.

Eserde yazılan

ıŞŞı

sordılar

Doğru yazım

issi

Şordılar

B) Dil Özellikleri:

1. Bildirme eki “- dur, -dür” olarak yazıldığı gibi “durur” biçimine de rastlanır (neden durur, yaradıbdur).

2. “-ıcak/-icek, -uban/-üben, -ubanı/-übeni, -ıcağaz/-icegez, -urak/-ürek” zarf fiil ekleri kullanılmıştır.

Azubanı (Azarak), gidicegez (gidince), avlayurak (kuşatarak).

3. İkinci tekil şahıs emir eki olarak “-gıl/-gil” kullanılmıştır. Ancak bazı beyitlerde “ol” şeklinde yanlış yazılmış ve düzeltilmiştir. İkinci çoğul şahıs emir eki olarak da “-n, -rüz, - rüz” kullanılmıştır.

Dimerüz (Demeyin), işitgil (işit)

4. Yeterlilik fiilinin olumsuzu olarak “-ımaz/ -imez” ve “-ıma/ -ime” kullanılmıştır. gelimez (gelemez), bilimedi (bilemedi)

5. İstek eki “-avuz, -evüz” ekleridir. İdevüz (Edelim).

6. Eklerde yuvarlaklaşma vardır: gelür, irdük

7. İyelik ekleri birinci çoğul şahıs için “-umuz,-ümüz” şeklindedir: oamumuz, adumuz.

8. İlgi durumu eki, ünsüzle biten kelimelerden sonra “-ur,-ür”; ünlüyle biten kelimelerden sonra “-nur, -nür” şeklinde kullanılmıştır. Görülen Geçmiş Zaman ekleri 1. tekil şahıs için “-dum,-düm”, 1. çoğul şahıs için “-duk,-dük”; 2.tekil şahıs için “-dur, dür” şeklindedir Geniş zaman eki, ünsüzle biten bazı kelimelerden sonra “-ur,-ür” olarak kullanılmıştır: Dmnür, “Ali’nür, irişdük, didüm,sevinür, irişür.

9. 3.tekil iyelik eki daima dardır: özi, oamusu

10. Bazı kelimelerde vezne uydurmak için kelimelerin imlâlarının bozulduğu görülür: işitmediler (işitmediler)

C) Üslûp Özellikleri

Cumhûr-nâme, halk tipi bir mesnevi olup anlaşılır bir dille yazılmıştır. Kahramanlar için kullanılan tabirlere bakıldığında Hz. Ali ile ilgili olarak sıkça Şîr-i Ner, Aliyyü'l-Murtaza,arşan kelimelerinin kullanıldığı görülür. Metinde adı bilinen kahramanlar Sa'd-ı Vakkas, Zübeyr İbn-i Avâm, Hâlid bin Velid, Hasan, Hüseyin, Abdullah, Ânuke, Mühelhil, Cumhûr, Siccinlik, Mekenki, cinnî Âbdân ve cinnî Yûsuf'tur. Bunun yanında müellif, bazı kahramanların adını vermemiştir. Onları gemici, casus gibi meslek isimleri ile belirtmiştir.

Tursun Fakih'in üslûbu anlaşılır ve sadedir. Övgülerinin abartılı olduğu görülmektedir. Hz. Ali'nin eliyle gemiyi kaldırması, nârâsıyla bin kişinin ölmesi metindeki mübalağalı tarza örnek verilebilir.

Şah-ı merdan işidür atdan iner

Xoîru gelür gemiye ol şmr-i ner

Gemiyi şunar yirinden götürür

Aluben kandao oatına götürür (852-853)

D) Edebî Sanatlar

Cumhûr-nâme’de yazıldığı dönemin özellikleri bakımından oldukça az sanata başvurulmuştur. Sanatlı anlatım yerine, doğrudan anlatım tercih edilmiştir. Bunun yanında sanat yapmak için olmadığı düşünülen, bazı sanatlar da kullanılmıştır.

1. Teşhis

Akıl, insana benzetilerek teşhis sanatına başvurulur.

Ao(1)l ayaiından bu nefs baiın gider

L~ab -ı iaftetden uyanasın meger

(4)

Düldül atının ağlaması, kafirlerle olan savaşı teşhis sanatına birer örnek oluşturmaktadır.

2. Teşbih

Teşbih, benzetme sanatıdır. Eserde Müslüman askerlerin arslana, kurda; kafirlerin ise domuza benzetildiği görülür.

Girdi leşker içine oıldı oyun

Şol oyun kim ourd ile oynar ooyun

(622)

3. Nida

Okuyucu ya da dinleyicinin dikkatini çekmek için zaman zaman kullanılmıştır.

Nale oıl iy andelmb-i sul te dil

Kim gidersin sen bu yirden şöyle bil

(1)

4. Mübalâğa

Eserde Hz. Ali’nin kahramanlığı, zülfikar’ın işlevi ve sahabelerin cesurluğu anlatılırken mübalağa yapılmıştır.

Zü’l-fioar çır rayuben od çioar

Na“ra urur kisarur burcın yioar

(871)

4. NÜSHALARIN TANITIMI

1. Yapı Kredi Yayınları Kütüphanesi, Sermet Çifter Yazmalar Kataloğu Bölümü,nr. 978 (= S)

Cumhûr-nâme

Nesih hatla, Türkçe, 198x136 (149x110) mm. ölçüsünde, 2 sütunlu, 63 varakta, 11 satırlı, âharlı kalın meşin rengi kağıda yazılmıştır. 941(1534) yılında istinsah edilmiştir. Miklepli, orta şemseli, salbekli ve köşe ciltli vişne çürüğü renginde meşin cilt içindedir. Kırmızı renkte,tek çizgiden mürekkep cetvellidir.

Metnin sonunda 1300 beyit olduğu yazılıdır. Ancak 1366 beyittir. Kim tarafından istinsah edildiği belli değildir.

Baş: Başladum evvel söze Allah didüm

Söz tamâm oldı ki Bismi'l-lah didüm

Sonu:Geçdi bunlar kaldı sözi yâdigâr

Çün ömür versin size Perverdigâr

2. Ankara Milli Kütüphanesi, Vasfî Mahir Kocatürk Yazmalar Kataloğu, B. 274 (=M)

Gazavât-ı Bahr-i Ummân ve Sanduk

Nesih hatla, Türkçe, 2 sütunlu, 31 varakta, 18 satırlı, âharsız ince kağıda yazılmıştır. 1111 beyittir. İstinsah tarihi ve müstensihin adı yoktur. Harekelidir. Bazı yerlerinde rutubet lekesi vardır. Miklepli,orta şemseli, salbekli, kahverengi, mukavva ciltlidir.

İstinsah kaydı mevcut olmayıp, bu nüshanın ne zaman ve kim tarafından istinsah edildiği belli değildir.

Baş: Başladum bu söze Bismi'l-lah didüm

Söz tamâm oluncagaz Allah didüm

Sonu:Aldı kızı Fâtıma vardı eve

Konşuluk dirildi cümle ol eve

3. Ankara Milli Kütüphanesi, Vasfî Mahir Kocatürk Yazmalar Kataloğu, yk. 49^a-87^a (=M1)

Kıssa-ı Ummân Cengidür

Diğer nüshalardan farklı olarak, 176 varaklık bir mecmuanın içinde yer alır. Eser 68a'ya kadar harekesizdir. Sonraki kısımlar ise tamamen harekelenmiştir. Nesih, Türkçe, az âharlı kalın kağıda, iki sütun halinde yazılmıştır. 68^a'ya kadar olan kısım cetvelsiz, 68^a'dan sonraki kısım ise kırmızı çift çizgiden mürekkep, cetvellidir. 17 satır halinde yazılmıştır. 646 beyittir. Diğer nüshalardan şekil açısından olduğu kadar muhteva açısından da çok farklıdır.

Eserin bulunduğu mecmua, çeşitli savaşları anlatan bir gazavât-nâmedir. Eser miklepli, orta şemseli, salbekli, mukavva, kahverengi ciltlidir. İstinsah tarihi ve müstensihinin adı yoktur.

Baş: Nâle kıl iy andelmb-i sul te-dil

Kim gidersin sen bu yerden şöyle bil

Sonu: Hem bu kıssa burada oldu tamâm

Mustafa'nın ruhına yüz bin selâm

4. Ankara Milli Kütüphanesi, Vasfî Mahir Kocatürk Yazmalar Kataloğu, nr. 2266 (=M2)

Gazavât-ı Hazret-i Ali

Nesih, Türkçe, 180 x 230 mm, harekeli, âharlı, kalın kağıda, iki sütun halinde, 53 varakta, 11 satır olarak yazılmıştır. Eserin bazı yerlerinde rutubet ve mürekkep lekesi vardır. Miklepli, orta şemseli, salbekli, vişne çürüğü renginde ciltlidir.

Eser 1256 (M.1841) yılında Hafız İbn-i Hacı Şabân tarafından istinsah edilmiştir. Müstensihi belli olan tek nüshadır.

Baş: Kırk bezirgân eylemişdük ittifâk

Şehrümüzden çıkmaga kılduk yarak

Sonu: Ey cemâ"at lutf idüb kılun du"â

Rahmet ola hem size vü hem bana

5. METNİ KURARKEN İZLENEN YOL

Cumhûr-nâme ile ilgili yapılan araştırmalarda dört nüsha tespit edildi. Bu nüshalar üzerinde çalışırken kolaylık olması açısından her nüsha adlandırıldı. Buna göre Yapı Kredi Yayınları Sermet Çifter Kütüphanesi'nde bulunan nüshaya “S”, Millet Kütüphanesi Türkçe yazmalar bölümünde bulunan diğer üç nüshaya ise sırasıyla “M”, “M1”, “M2” adı verildi.

Metnini verdiğimiz Cumhûr-nâme, yukarıda adını verdiğimiz nüshalardan edisyon kritik yapılarak ortaya konulmuştur. Nüshalar arasında olmayan beyitler, konu akışını bozmadığı sürece metne eklendi ve bu dipnotta belirtildi.

Çalışmada beyitler, numara ile gösterildi. Her beyitteki birinci dizeye “a”, ikinci dizeye “b” denilerek dipnotlarda bu adlandırma kullanıldı. Eserde görülen vezin hatalarını düzeltmek için eklenen kelimeler ve ekler köşeli parantez [] ile, çıkarılan kelimeler normal parantez () ile gösterildi. Vezin tamiri yapılamayan beyitler, dipnotta belirtildi.

Metin, nesre çevrildi ve nesre çevrili beyitler ilgili beytin karşısına gelecek şekilde sayfa düzeni oluşturuldu.

Eserde geçen “Ey” kelimesinin “İy” şekline de rastlandı. Bütünlük olması açısından dönemin imlâ özellikleri de dikkate alınarak “İy” şekli tercih edildi.

Metinde geçen kelimeler olduğu gibi yazılmış “b/p, c/ç” sesleri değiştirilmemiştir.(hitâb, kılıc).

S nüshasında tamamen “zü'l-fükâr” olarak yazılan kelimenin diğer nüshalarda yer alan ve doğrusu olan “zü'l-fikâr” yazımı tercih edilmiştir.

Eserin tamamına yakınında görülen ve müstensihlerin hatası olduğu düşünülen tamlama yanlışları düzeltilerek yazılmıştır (kân u Şafâ/kân-ı Şafâ, “aol u dzn/“aol-ı dzn).

Bazı nüshalarda kelimelerin yanlış yazıldığı görülmüş, diğer nüshalarla karşılaştırılıp doğru yazımı tercih edilmiş ve fark dipnotta belirtilmiştir (sordılar “S”/Şordılar “M”).

Nüshalarda bazı kelimelerin söylendiği gibi yazıldığı tespit edilmiş, bunların doğru yazımları tercih edilmiştir. (meded/ mided, pehlevan/ pehlivan)

““Alm, sa“at, pehlevan, gazm, zengm, can, dmn” kelimeleri, metin içinde zihafı kullanılmış olmakla beraber, imlâlarına sadık kalınmıştır.

“Söyle-“ anlamına gelen “Eyt-“ fiili vezin gereği “Eyt-“ ve “Eyit-“ olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Metin içinde bu iki şekil de muhafaza edilmiştir.

SONUÇ

Tursun Fakih, 13-14. yüzyılda yaşamış, Şeyh Edebâli'nin öğrencisi, damadı olmuş ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş aşamasında önemli görevlerde bulunmuş bir ilim, edebiyat ve devlet adamıdır.

Tursun Fakih'in bilinen dört eserinden biri olan Cumhûr-nâme adlı eserinin yazılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Eser, konu bakımından, dinî-destanî eserlerin arasında yer alıp, gazavat-nâme türünden bir eserdir. "Fâilâtün/fâilâtün/fâilün" vezniyle yazılmış bir mesnevidir. "S" nüshasında 1300, M2 nüshasında ise 1200 beyit olduğu belirtilmiş, diğer nüshalarla yapılan karşılaştırmalar sonucunda 1473 beyit elde edilmiştir. Fazla olan beyitlerin müstensihler tarafından eklendiği düşünülmektedir.

Dili genel olarak yalın ve anlaşılır bir dildir. Dil özellikleri incelendiğinde Eski Anadolu Türkçesi'nin karakteristik özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Kelime hazinesi bakımından bir yandan Eski Türkçe döneminden gelen arkaik kelimelerin, bir yandan da Arapça ve Farsça kelimelerin yer aldığı görülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CUMHUR-NAME
(TENKİTLİ METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ)

CUMHZR-NAME¹¹

Failatün/ failatün/ failün

-.--/ -.-- /-.-

- 1 Nale oıl iy andelmb-i sul te-dil
Kim gidersin sen bu yirden şöyle bil
- 2 Gitmeden bundan yarain eyle sen
Ta ki müflis gitmeyesin şöyle sen
- 3 Bailama görlin bu fanm külhene
Sa'y oıl irmege baom gülşene
- 4 “Ao(ı)l ayaindan bu nefis bain gider
L~ab-ı iaftetden uyanasır meger
- 5 Nefs-i anañ virme şeytan eline
Kim virür sermayeñi dmv yolına
- 6 Sen gidersır oalur iş bu rzzigar
Söyle bir söz oala senden yadigar
- 7 Raviler şöyle rivayet eyledi
Her birisi gördüğini söyledi
- 8 Başladum evvel söze Allah didüm
Söz tamam oldu ki Bismi'l-lah didüm
- 9 Çoo tevekkül oıldum ol Sübkanuma
“Avnı oıldı fehm “aol u canuma

¹¹ Başlık: Cumhur-name 1b (S), Gazavât- Bakr-i “Ummân ve □andu 1b (M), -1b M, -1b M2
1-7. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok.

5a “anāñ: Bu kelime metinde “anāñın” şeklinde imlâ edilmiş olmasına rağmen müstensih hatası olduğu düşünülerek vezin ve anlam bakımından “anāñ” şeklinde düzeltilmiştir.

8a evvel: bu M.

8b oldu ki: olıncaıaz M.

9a Çoo: Çün M1; ol: -S, M, M2.

CUMHÛR-NÂME

- 1 Ey gönlü yanık bülbül! Feryat et; çünkü bu yerden gidiyorsun.
- 2 Buradan gitmeden önce ihtiyaçlarını tedarik et, (oraya) iflas etmiş olarak gitmeyesin.
- 3 Gönlünü bu fani külhana bağlama. Sonsuz olan gül bahçesine ulaşmak için çalış.
- 4 Gaflet uykusundan uyanmak için akıl ayağından nefsinin bağını gider.
- 5 Sıkıntılı nefsinı şeytan eline verme. Eğer verirsen şeytan senin bütün varlığını (kendi emelleri) yoluna harcar.
- 6 Sen gidersin (ama) bu zaman devam eder. Senden hatıra kalması için bir söz söyle.
- 7 Ravilerin her biri gördüklerini söyleyerek şu şekilde anlattılar.
- 8 Söze ilk önce “Allah” diyerek başladım. Söz tamamlandığı zaman da “Bismillah” dedim.
- 9 Her türlü eksiklikten münezze olan Allah’ıma çok tevekkül ettim. Onun yardımıyla aklım ve canım anlayış kabiliyeti kazandı.

- 10 Dil açuban idelüm şerk-i kelām
Loş iazavatdur işitgil ya imam
- 11 Loş “acayib olıŞşadur şmrin laber
“İşo ile dirle bunı iy mu”teber
- 12 Xut ullağur aç gözür ol uyanuo
MuŞxafa’ya dirle ne dimiş oonuo
- 13 Böyle işitdüm bu sözi iy dede
Oonuo olmuş bir kişi Mukammed’e
- 14 Ol oonuo bir loş kıkayet eyledi
Kafir elinden şikayet eyledi
- 15 Şol oadar söz söyledi kim ol oonuo
Dinlemekden “aciz oldu Kao xanuo
- 16 OlıŞşadur söz uzanub oldu xavml
Geçdi ortada iarayib oal ü oml
- 17 MaoŞzdı ne ma“lzm olmaz [bu] sözür
Buroa“ı gitmezdi sözi yüzünür

10a açuban idelüm şerk-i kelām: açub şerk eyleyelüm iy imām S; idelüm şerk-i: ideyüm uş M1
10b iazavatdur: iazavatdan M1; işitgil: işidün S, M2; imam: hümam M1.
11a şmrin laber: işitgil ey mu”teber M1.
11b “İşo ile dirle bunı iy mu”teber: Dinle bunı eydeyüm iy Peyiamber M.
11 M1 nüshasında 11a-11b mısraları 11b -11a olarak yer değiştirmiş.
12a gözür ol: gözini M1.
12b dirle: gör ki M1; dimiş: dir bir M1.
13a işitdüm: bildüm M, M1; sözi: kaberden M, haberi M1.
14a bir loş: biroaç M1.
14b şikayet: çoo şikayet M1.
15-17. beyitler M, M1 nüshasında yok.

- 10 Ey imam! Anlatmaya başlayıp şerh edeceğimiz bu hoş savaş hikayesini dinle.
- 11 Ey itibar sahibi kimse! (Bu) hoş, şirin haberler veren acayip hikayeyi aşk ile dinle.
- 12 Kulağını tut, gözünü aç, uyanık ol ve konuğun, Mustafa'ya dediklerini dinle.
- 13 Ey dede! Duydum ki bir kişi Muhammed'e misafir olmuş.
- 14 O konuk, kafır elinden şikayet eden güzel bir hikaye anlattı.
- 15 O konuk, o kadar çok söz söyledi ki Allah şahit, (Muhammed) onu dinlemekten yoruldu.
- 16 Bu hikaye uzadıkça uzadı ve ortada acayip sözler dolaşmaya başladı.
- 17 Sözün maksadının ne olduğu anlaşılmaz ve sözün yüzünün peçesi açılmazdı.

- 18 Mušxafā dir söyle “Abdu’l-lah sözü
Di serencamur neler gördi gözür
- 19 Ol onu eydür işit ya Mušxafa
Isfahan’dur şehrüm iy kan-ı Şafa
- 20 Ya Reszl dir dinlegil akvalümi
Şerk ideyüm arlaıl dir kalümi
- 21 Oıro bezirgan eylemişdük ittifa
Şehrümüzden çıomaia ıldıu yara
- 22 Oıro kişi didük gelür and içelüm
Bakr-i “Umman’a girüben giçelüm
- 23 Bu sözi cümle oasem yad eyledük
Muxma“mn olub dil-abad eyledük
- 24 Bir yire gelüb eyü bezm eyledük
Isfahan’dan çıomaia “azm eyledük

-
- 18a Mušxafā dir: Reszl eydür M, M2
18b Di serencamur neler: Dünya içre hem ne M1.
19a eydür işit: dir dirlegil M1.
19b şehrüm iy: şehrümüz M1.
19. beyit M2 nüshasında yok.
21b çıomaia: çıouban M1.
21. beyit S nüshasında yok.
22a Oıro kişi: Oıroumuz M1, Oıroi M2.
22b “Umman’a: “Umman’ı S; girüben: gidüben M2.
23. beyit S, M1, M2 nüshalarında yok.
24a Bir yire gelüb eyü bezm eyledük: İttifa idüb develer yükledük M1, İttifa idüb develer yüklediler M2.
24b çıomaia: geçüben M1, çıouban M2.
25 M1, M2 nüshalarında olmayan 25. beyit M nüshasında şu şekildedir:
Küllm sürdük ço devaler yükledük
İşfahan’dan çıouban “açm eyledük

- 18 Resûl: “Ey Abdullah! Sözüñü söyle;başından geçen mace-rayı ve gözünün neler gördüğünü anlat” dedi.
- 19 O konuk: “Ey Mustafa! Ey safa kaynağı dinle! İsfahanlı’yım” dedi.
- 20 “Ey Resûl! Başımdan geçenleri açıklayayım;sen de dinleyip (benim) halimi anla” dedi.
- 21 Kırk tüccar, birlik olduk ve şehrimizden ayrılmak için hazırlık yaptık.
- 22 Kırk kişi: “(Hep birlikte) gelin ant içip, Umman denizini geçelim” dedik.
- 23 Bu sözle hepimiz yemin ettik (ve verdiğimiz karardan) emin olup sevindik.
- 24 Bir yere gelip toplanarak iyice konuşup tartıştık (ve) İsfahan’dan çıkmaya karar verdik.

- 25 Çoo develer yükledüb ralt u oumaş
Varduiumuz yirde idevüz ma“aş
- 26 Isfahan’dan çıoduıun sürdük becid
Gice gündüz [bil ki] gitdük cehd ü cidd
- 27 Ol seferde iki yıl yol yürüdük
Bakr-i “Umman’ı geçince eridük
- 28 Bizde ne bet oaldı va’l-lah(i) ne beriz
İki yıldan šorra göründi deriz
- 29 Biz dali irdük limona can atub
Gah oturub gah turub gah yatub
- 30 Gördük anda çoo bezirganlar durur
Yarao itmiş cümle gemiye girür
- 31 Biz dalım oılduı tevekkül Tengri’ye
Her birimiz anda girdük gemiye
- 32 Çün bezirgānlar oamusı girdiler
Gemiciler yılken açub sürdiler

26. beyit S, M1, M2 nüshalarında yok:

27a yol: biz M1:

27b “Umman’ı geçince: “Umman’a erince M, “Umman’a varınca M1, “Umman’a girünce M2;
eridük: sürüdük M1:

28a va’l-lah(i) ne: ne va’l-lahi M2:

29. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

30b Yarao itmiş cümle: Heb yaraolu üşde S; Yarao itmiş cümle gemiye girür: Gemiye girmek için
kāçır olur M1

31. beyit M2 nüshasında yok.

32a oamusı: gemiye M1

- 25 Bir çok deveye, gittiğimiz yerde satıp para kazanmak amacıyla kumaş ve yol levazımı yükledik.
- 26 İsfahan'dan çıktıktan sonra (develerimizi), sürerek gece gündüz gayretle yol aldık.
- 27 O yolculukta, iki yıl yol yürüdük. Umman denizine ulaşın-caya kadar çok yorulduk.
- 28 (Bu yolculuk esnasında) vallahi betimiz benzimiz sarardı (ve nihayet) iki yıl sonra deniz göründü.
- 29 (Denizi görünce) biz (bütün gücümüzü toplayıp), büyük bir istekle düşe kalka ilerleyerek limana ulaştık.
- 30 Orada, mallarıyla gemiye giren bir çok tüccar gördük.
- 31 Biz de her birimiz Allah'a tevekkül edip (kaderimize razı olarak), oradaki gemiye girdik.
- 32 Tüccarların hepsi gemiye girdikten sonra, gemiciler yelken açıp (gemiği) sürdüler.

- 33 □u içinde yürüdük bir iki ay
Kimümüzde oalmadı hiç “aol u ray
- 34 Kişi mala xoymaz imiş ya Reszl
Çoialıcao dalm ister imiş ol
- 35 Oıro bir altun bile ol oıro kişi
Oıro yük itdük cümlesin arla işi
- 36 Oıro kişi yük ile girdük “ummana
Çoo tama“ latā virürmiş insāna
- 37 Başumuz ehl-i “ayal terkin urub
Giderüz uş Bakr-i “Umman’a girüb
- 38 Muttaşıl dört ay gez[in]dük ser-te-ser
Hiç görünmedi kenarından e%er
- 39 Çün bişinci ay xoinca nagehan
Bir oatı yıl çıodı anda ol zamān
- 40 Bizden artuk bir gemi vardı ulu
Oamusınur içi adem xopxolu

-
- 33a içinde yürüdük bir iki ay: yüzinde bir iki ay yürüdük M1
33b Kimümüzde: Hiç kimesne M1, Kimsede M2; oalmadı hiç “aol u: tedbmr-i M1.
34a mala: malına M1.
34b Çoialıcao dalm: Ne oadar çoo olsa M1, Nice çoo olsa M2.
35. beyit M1 nüshasında yok.
36a kişi yük ile: yük altun ile M1, bir altunla M2.
36b Çoo tama“ latā virürmiş insāna: İssi-y-içün çoo katar gelür cāna S
37a Başumuz ehl-i “ayal: “Ayalümüz malumuz M1, “Ayalümüz başumuz M2; urub: idüb
M2.
37b uş: - M1.
38. beyit M1, M2 nüshalarında yok.
39a bişinci: üçinci M1, - M2; xoinca: xoidı S, M, M2
39b anda: işitgil S, M, M1; ol zamān: i cān S, M.

- 33 Su içinde bir iki ay ilerledik. Bazılarımızda hiç akıl ve fikir kalmadı.
- 34 Ey Resûl! İnsan mala doymazmış ve arttıkça artmasını istemiş.
- 35 (Ne yaptığımızı anla ki) biz o kırk kişi, kırk bin altın ile kırk yük hazırladık.
- 36 Kırk kişi, bu yük ile denize girdik. (İnsanın) tamah yüzünden başına çok sıkıntı gelir.
- 37 Ailelerimizi terk edip, Umman denizinde başımızı alıp gitmekteyiz.
- 38 Dört ay baştan başa sürekli gezdik (ancak); deniz kıyısından hiçbir eser görünmedi.
- 39 Beşinci ay olduğu zaman orada , fırtına çıktı.
- 40 (Denizde) bizden başka bin tane (daha) büyük gemi vardı ve hepsinin içi ağızına kadar insan doluydu.

- 41 Gemiler yilden üşene başladı
Ol bezirganlar fiiana başladı
- 42 Oara bulutlar çıoar çökdi xuman
Yıl uşadur gemiye virmez aman
- 43 İki adem birbirini göremez
Valih oldı kimse “aolın diremez
- 44 Çünkü bildüm iarō oluram işümi
Secdeye oodum ol oadem başumı
- 45 Ooudum “İnna Fetakna” Şzresin
Kim Çalab def“ ide bizden belasın
- 46 Bir zamandan Şonra oaldurdum başum
Ne gemi oalmış ne ol oıro yoldaşum
- 47 Çünkü gördüm gemide bu heybeti
Anlar için zārı zārı ailadum
- 48 Gitdi xuman xoidı gün çün yıl direr
Tañrı emriyle gemüm yili örer

-
- 41a yilden: çün M2, üşene: yıoılmaya M1.
42a bulutlar: bulut M1; çıoar: çöküben M1, çıoub M2; çökdi xuman: oldı tamam M1.
42b uşadur: esübdür M2.
43b Valih: Deli M1, Tzfan M2; “aolın: “aolını S; diremez: diyemez S.
44a iarō oluram işümi: n’ola gemi işini M1.
44b ol oadem: o demde M1, ol: o S
45b Kim: Kaō M2; belasın: kazasın M1, afitabın M2.
46b ol: - S
47a gördüm gemide bu heybeti: gemide bu heybeti gördüm M1.
47b Anlar: Anlaruñ S, Bunlarur M2; için zārı zārı ailadum: çün ailadum oati oati S.
48a xoidı gün çün yıl direr: gitdi yel gün düşer M1; xoidı gün çün: gün xoidı M2.
48b Tañrı: Allah S, M2

- 41 Gemiler rüzgardan sallanmaya başlayınca, tüccarlar bağır-maya başladı.
- 42 Kara bulutlar çıkıp, duman çöktü. Rüzgar, gemiye aman vermeyip, onu parçaladı.
- 43 İki insan birbirini göremez hale geldi ve herkesin aklı başından gidip, ne yapacağını şaşırdı; kimse aklını başına toplayamadı.
- 44 Ben, batacağımızı anlayınca, başımı secdeye koydum.
- 45 Allah'ın bu belayı bizden def etmesi için “İnnâ Fetahnâ” sûresini okudum.
- 46 Bir süre geçtikten sonra başımı kaldırdığım zaman (gördüm ki) ne gemi ne de kırk yoldaşım kalmış.
- 47 Geminin bu korkunç halini görünce, arkadaşlarım için çok ağladım.
- 48 Rüzgar dindikten sonra duman dağılıp, güneş doğdu. (Şimdi) gemim (hareket etmek için) Allah'ın emriyle çıkacak olan rüzgarı bekler.

- 49 Yidi gün gitdüm gice(yi) gündüz ile
Gündüzün güneş gice yıldız ile
- 50 Kaoo'ur emri-y-ile gemüm iy Şafā
Bir adaya irişür ya Mušxafa
- 51 Geldi "aolum başuma xurdum örü
İki yayao geldi gördüm yügürü
- 52 Anları gördüm dalm oaldum xara
Ooroma diyü çairur anlar bara
- 53 Yügürü anlar oatuma geldiler
Gemiye çeküb kenare aldılar
- 54 Anlara Şoruben iy kan-ı kerem
Bu ada ne adadur eydür direm
- 55 Anlar eydür bundadur "Umman şarı
Vardur(ur) mālikinüñ otuz biñ eri

-
- 49a Yidi gün gitdüm gice(yi) gündüz: Gitdüm üç gün üç gice yıldız ile M1:
49b güneş: gitdüm M1, - M2:
50a iy Şafā: yolı Şapa S, yā Mušxafa M1
50b irişür ya Mušxafa: çıodum iy kan-ı Şafa M1
51b İki yayao: Altı oayıo M2 ; geldi: geldüm M1; yügürü: ilerü S, M
52a oaldum: oıldum S, M
53b Gemiye: Gemümi S; kenare: oırara M1
53. beyit M2 nüshasında yok:
54a Anlara Şoruben: Bunlara Şordum M1, M2 ; iy kan-ı kerem: ben ey ehl-i Şafa M1
54b Bu ada ne adadur eydür direm: Bu yire ne yir dirler oılmar cefa M1 ; direm: derem M2
55a Anlar: Bunlar M1, M2 ; bundadur: budur M1 ; şarı: şehri M1, M2
55b Vardur(ur) malikinür: Şāhi ile biner S ; eri: çeri S

- 49 Yedi gün geceyi gündüze katarak; gündüz güneş, gece yıldız (ışığı) ile gittim.
- 50 Ey Mustafa! Allah'ın emriyle gemim bir adaya ulaştı.
- 51 Aklım başıma geldiğinde, ayağa kalktım ve iki (kişinin) yürüyerek (bana doğru geldiğini) gördüm.
- 52 Onları gördüğümde şaşırdım, onlar bana, "Korkma!" diye seslendiler.
- 53 Onlar yanıma yürüyerek geldiler ve gemiyi çekip kıyıya aldılar.
- 54 Ey cömertlik kaynağı! Onlara sorarak: "Bu ada ne adasıdır? Söyleyin" dedim.
- 55 Onlar: "Burada Umman şehri vardır (ve bu şehirde) otuz bin askeri ile beraber bir şah yaşamaktadır" dediler.

- 56 Bu adanur şol görünen xaiıdur
Laloı İslam ehline heb yaııdur
- 57 Malikinür adıdur Cumhız Şah
Xapduıı Şanduo durur olııl āgah
- 58 Bunda böyle gidesin yigirmi gün
Şehr-i “Umman”ı göresin zm-fünzn
- 59 Bir ouru Şanduiıa xapar dün [ü] gün
Kaooı birlemedi gör bu “aol-ı dzn
- 60 Ol ouru Şanduodan iy şah-ı cihan
Gizlü sözler çahir olur bil inan
- 61 Şerk idevüz işidesin her birin
□anduiıura ol şehür xapdur[dı]ıın
- 62 Yüridüm laber Şorub yigirmi gün
Şehr-i “Umman”ı görüb bir nice gün
- 63 Yidi oat yapılmış anur barusı
Zengmlermiş leşkerinür yarusı
- 64 Çün yaoin geldüm irişdüm oapuya
Biş kişi gördüm ki geldi xapuya

56a şol : bu S ; xaiıdur : şehridür M2

57a adıdur: adı M1; Şah: padişah M1.

58. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

59-61. beyitler M1 ve M2 nüshalarında yok.

62-63. beyitler M1 nüshasında yok.

62a Yüridüm: Yüridük M2.

62b Şehr-i “Umman”ı görüb: Gezdük “Umman şehrini” M2.

63a oat yapılmış anur: imiş şehrinür bil M2.

64a Çün yaoin geldüm irişdüm oapuya: Ol arada giderüm yol arayu M1; Çün yaoin geldüm irişdüm: çünkü geldi irişüben M2.

64b gördüm ki geldi xapuya: geldi bara oarşulayu M1.

- 56 Şu görünen (yer), bu adanın dağıdır ve halkın hepsi müslümanlara düşmandır.
- 57 Hükümdarının adı, Cumhûr Şah'dır. Bil ki, onun taptığı bir sandıktır.
- 58 Ey bilgi sahibi kişi! Buradan yirmi gün gidersen Umman şehrini görürsün.
- 59 Bu alçak, akılsız kişi, gece gündüz kuru bir sandığa tapmakta, Hakk'ın birliğine inanmamaktadır.
- 60 Ey cihanın şahı! İnan ki o kuru sandıktan gizli sözler ortaya çıkar.
- 61 (Şimdi ben), o şahın, sandığına taptırdığı (kişilerin) her birinin başına (gelenleri) anlatayım da dinle.
- 62 Umman şehrini görünceye kadar haber sorup yirmi gün yürüdüm.
- 63 Onun kalesinin duvarları yedi kat halinde yapılmış ve askerinin yarısı zenciymiş.
- 64 Oraya yaklaşıp kapıya ulaştığım zaman, beş kişinin yanıma geldiğini gördüm.

- 65 Ol aradan çünkü beni aldılar
Şah-ı "Umman'ın oatına geldiler
- 66 Kendi özüm kazır oldum yürüdüm
Çünkü şahlarınur oatına vardum
- 67 Kendüzümden beyhızd olub yürüdüm
Şahları yüzün görünce eridüm
- 68 Otuz arşun boylu bir "ifrit imiş
Oara yüzlü zengm çirkin it imiş
- 69 Gördüm altun kürsm üzre oturur
Yidi yüz zengm xapusında xurur
- 70 İki yüz çavuş durur saia Şola
Yüz naomb xurmuş çanao xutub ala
- 71 Saomler xurmuş şarablar içilür
Oarşu muxribler xurur âhenk urur

-
- 65a Ol aradan çünkü beni: Bunlar beni ol aradan M1
- 65b Şah-ı "Umman'ur: Xoiri şahları M1, Xoiriduben M2; oatına: şahlarına M2
66. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
66. beyitte vezin bozuk olup düzeltilemedi.
67. beyit M1 nüshasında yok.
68. beyit M2 nüshasında yok.
- 68b zengm çirkin: heybetli bir M1
- 69a Gördüm altun kürsm üzre : Kürsm-yi altun üzere S, Altun kürsm ourmuşlar M2
- 69b xapusında: oapusında M1, xapusına M2
70. beyit M1 nüshasında şu şekildedir :
Yüzi nioab dalm çubuo almış ele
İki yüz çavuş dalm Şaia Şola
- 70b Yüz naomb xurmuş çanao xutub ala: Yüz altun xabao xutub durur ana M2
- 71a şarablar: süciler M1, M2
- 71b Oarşu muxribler xurur ahenk : Muxrib ider çengini çenge S, Meclmsinde muxribler çar1 M2

- 65 Oradan beni alıp, Umman hükümdarının huzuruna geldiler.
- 66 Kendimi hazırlayıp yürüdüm ve şahlarının katına gittim.
- 67 Kendimden geçmiş bir şekilde yürürken, şahlarının yüzünü görünce, çok korktum.
- 68 (Umman hükümdarı), otuz arşın boylu bir ifrit, kara yüzlü, zenci, çirkin bir itmiş.
- 69 Altın bir taht üzerinde oturmakta ve huzurunda yedi yüz zenci durmaktadır.
- 70 Sağında ve solunda iki yüz çavuş olup yüz tane nakib (de) etrafa kadeh dağıtmaktadır.
- 71 Sakilerin sunduğu şaraplar içilip, karşısında da çalgıcılar ahenkle (saz çalmaktadırlar).

- 72 Ol çavuşlar beni yaın iltidiler
Padişaha xapu ılııl didiler
- 73 Gördüğüm sâ“at ara virdüm selam
Oarşusunda xurubanı ya imam
- 74 Xapu ıldum ol melmke igleyü
Baodı gördi beni Cumhızr egleyü
- 75 Hem selamum aldı “izzet eyledi
Bara loş geldür diyüben söyledi
- 76 Ol çavuşlar laberümi virdiler
Kendüsi bezirgan imiş didiler
- 77 Ne kişisin diyüben kalüm Şorar
Oarşusına oturub virdüm laber
- 78 Evvel alir kalümi didüm ara
Cumhızr eydür dmnüri digil bara
- 79 Türk misin ya “Acem yol sa “Arab
Tarrurı ne dmnde ılıursın xaleb

72. beyit M1, M2 nüshalarında yok.

73. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

74-77. beyitler M1 nüshasında yok.

74a igleyü: tarlayu M2.

74b egleyü: arlayu M2

75a Hem: - M2

75b diyüben: diyü M2

76a virdiler : aldılar S

76b Kendüsi: Bu kişi M2; imiş didiler: diyüb söylediler M2

77a diyüben: diyü M2

78b dmnüni digil : dmnün eyitgil S, M

79. beyitin mısraları M1 ve M2 nüshalarında yer değiştirmiş.

- 72 O çavuşlar beni hükümdarın yakınına götürüp, “Padişaha boyun eğ, itaat et” dediler.
- 73 Ey imam! Onu gördüğüm zaman karşısında durup ona selam verdim.
- 74 O melike eğilip itaat ettim ve Cumhûr da beni görünce huzuruna kabul etti.
- 75 Hem selamımı alıp hürmet etti, hem de bana, “Hoş geldin” dedi.
- 76 O çavuşlar (ona) benimle ilgili bilgi verdiler ve “Kendisi tüccarmış” dediler.
- 77 “Sen kimsin?” diyerek halimi sordu. (Ben de onun) karşısına oturup anlattım.
- 78 Öncesiyle sonrasıyla bütün halimi ona anlattım. Cumhûr: “Bana dinini söyle” dedi.
- 79 “Türk müsün, İranlı mısın, yoksa Arap mısın? Tanrını hangi dinde seçtin?”.

- 80 Ben eyitdüm dmnüm İslâm dmnidür
Aymnüm Türk ü "Arab aymnidür
- 81 Tarım Allah'dur ki ıldı "alemi
Hem yaratdı ins ü cinn ü ademi
- 82 Pes bu kez oasđ itdi biri xurmaia
Oılıcını xartdı boynum urmaia
- 83 Oaıldı Cumhzr arı men" eyledi
Bara hiç ooroma diyüben söyledi
- 84 Di üşenme sözi xoıru söylegil
Xapduıur Tengri neden durur digil
- 85 Oonuo eydür ya Reszl didüm laber
Ooromadum sözi didüm iy mu"teber
- 86 Xapduıum Tañrı didüm kim eşi yoo
Yirde gökde hem anur berdeşi yoo

-
- 80a eyitdüm: didüm M1; didüm ki M2
80b Aymnüm: Aynüm M2; aymnidür: aynüdür M2
81a Tarım Allah'dur ki ıldı: Ben didüm bir Allah'dur bu M1; ıldı: yaradur M2
81b ins ü cinn ü: ins cinnm M1
81 M1 nüshasında 84. beyitten sonra 81. beyit daha sonra 88. beyit yer alıyor.
82a Pes bu kez oaşđ itdi biri: Oaıldı ol dem yirinden M1; Pes bu kez: Nagehan biri M2
82b Oılıcını xartdı boynum : Çekdi oılıc geldi beni S , Oılıc xartdı ki boynum M2
82 M1 nüshasında 87. beyitten sonra 82, 83, 84. beyitler yer alıyor.
83a Oaıldı Cumhzr arı: Oalodı bir beg anı çün M1
83b hiç: - M1; diyüben: diyübeni M1
83. beyit M2 nüshasında yok.
84a Di üşenme: Eyitdi kim üşenme M1, Eyitdi üşenme M2; sözi: - M1; söylegil: digil M2
84b Tengri: Tarı M1; durur: şerl M1; digil: eylegil M1, söylegil M2
85. beyit M1, M2 nüshalarında yok.
86a Tarı didüm kim : Allah durur S; kim : ki M1
86b hem anur: anur hem M1

- 80 Ben: “Dinim İslâm dinidir. İbadetim Türk ve Arap ibadeti-
dir” dedim.
- 81 “Tanrım hem âlemi hem insanları ve cinleri yaratan
Allah’tır” dedim.
- 82 Sonra biri ayağa kalkıp, kılıcını çekti ve yanıma gelip bana
vurmaya çalıştı.
- 83 Cumhûr azarlayıp, ona engel oldu ve bana, “Hiç korkma”
dedi.
- 84 “Sıkılma, doğruyu söyle. Taptığın Tanrı nasıldır? Anlat”
(dedi).
- 85 Konuk: “Ey Resûl! Ey itibar edilen kişi! Sözümü hiç
korkmadan söyledim; bilgi verdim” dedi.
- 86 “Taptığım Allah’tır; onun yerde ve gökte eşi, benzeri yok-
tur”.

- 87 Lalııdur Razııdur “alemür
Valş u xayr u ins ü cinn ü ademür
- 88 Oamu “alem lalııdur rızkın virür
ꞡahir ü baxın oamu sırrın bilür
- 89 Yimez içmez uyımaz muktacı yoo
Kāfir olan ıulına “azābı çoo
- 90 Xamu uçmaı yaradıbdur ay u gün
Ara ferman oamu nesne dün ü gün
- 91 Tarrımur dakm Şıfatları öküş
Ba“zısını saña ma“lzm ııldum uş
- 92 Cumhzr eydür oamu sözür dirledüm
Ne ki vaŞf eyledün ise arladum
- 93 Gel benüm Tengrimi dakm göresin
Secde ıılub ara çoo yalvarasın

87. beyit M1 nüshasında aşağıdaki şekildedir:

Lalıı hem Razıı “alemlerür
Oamu vuhzş xuyzr heb cinlerür

88a virür: viren M1

88b bilür: gören M1, görür M2

89a içmez uyımaz: uyımaz dalm M1

89b Kāfir olan ıulına “azābı: Var “uozbet kāfir olanlara S

90b ferman oamu nesne : fermandur oamusı S, M, M2

91a Tarrımur dalm Şıfatları: Tarrı’nur Şıfatları dalm M1

91b Ba“zısını sara ma“lzm ııldum : Bir nicesin zahir itdi sara S, Bir de birin sara
aotaru M2

92a eydür: - S, M; dirledüm: arladum M1

92b Ne: Ta M1; eyledür ise: eyledüğün M1, ittin ise M2; arladum: heb dirledüm
M1

93a Gel: Ger S, Gel ki M2; Tengrim’i: Tarrım’ı M1, M2; dalm: sen M1

93b ıılub: ıılasın M1, M2; çoo: - M1, M2

- 87 “Bu âlemin, vahşî hayvanların, kuşların, insanların ve cinlerin yaratıcısı ve rızklarını verendir”.
- 88 “Bütün dünya halkının rızkını verir; herkesin içte ve dışta olan sırrını bilir”.
- 89 “Yemez, içmez, uyumaz; kimseye muhtaç değildir. Kâfir olanlara çok cezası vardır”.
- 90 “Cehennemi, cenneti, ayı ve güneşi yaratmıştır. Bunların hepsi gece gündüz O’nun emrindedir”.
- 91 “Tanrımın sıfatları çoktur. Bunlardan bazısını şimdi sana açıkladı”.
- 92 Cumhûr: “Sözlerinin hepsini dinledim ve ne anlattıysan anladım” (dedi.)
- 93 “Gel, benim Tanrımı gör ve ona secde edip çok yalvar”.

- 94 □ai yanında bir oapusu var idi
Xurdi benüm elüm aldı yürüdi
- 95 Geldi oapu işiginde baş urur
İçerüden gel diyüben ün gelür
- 96 El uruban çünkü açıldı oapu
İçerü girdügi dem oıldı xapu
- 97 Girdügi dem secdeye ooydı başın
Aılayuban aoidur gözi yaşın
- 98 Avaz geldi ey oulum Cumhır diyü
Oabzl eyledüm başın oaldur diyü
- 99 Başını oaldurdu girdi içeri
Çünkü gördüm ben dalm xurdum geri
- 100 Vardı Cumhır secde olur Şanduia
Zarı olur yalvarur ol Şanduia
- 101 Bir oaba aiac görürem dikilü
Ol aiaca girü baodum berkilü
- 102 Köki gümüş zai firandur xopraiı
Budaiı altun zeberced yapraiı

-
- 94a □ai yanında bir oapusu: □aiında bir ulu oapu M1
94b Xurdi : Durdı S ; benüm: Cumhır M1; aldı: alub M1, M2
95. beyit M1 nüshasında yok.
95a urur: oodı M2
95b gel diyüben ün gelür: çaiıruben gel didi M2
96a El uruban çünkü açıldı : Bu da oapu oaldurub açdı S , Cumhır başını oaldurub açdı
M2
97-100. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok.
98a Vezin bozuk olup düzeltilemedi.
101b Ol aiaca girü baodum berkilü: Yine baodum ol aiaca dirleyü M1; girü: yine M2;
berkilü: tarlayu M2

- 94 Sağ yanında bir kapı vardı. Kalktı, benim elimden tutup yürüdü.
- 95 Kapı eşiğine gelip, orada secde etti ve içeriden “Gel!” diye (bir) ses geldi.
- 96 O da kapıyı kaldırarak açtı ve içeri girince itaatle boynunu eğdi.
- 97 (Cumhûr), girdiği zaman başını secdeye koyup göz yaşı akıtarak ağladı.
- 98 (İçeriden), “Ey Cumhûr kulum! (Secdeni) kabul ettim, başını kaldır” diye ses geldi.
- 99 (Cumhûr), başını kaldırıp içeri girdi, ben arkasında kaldım.
- 100 Cumhûr gidip sandığa secde ederek yalvardı.
- 101 Büyük, dikili bir ağaç gördüm. O ağaca tekrar baktığımda, çok sağlam bir ağaç olduğunu fark ettim.
- 102 Kökü gümüş, toprağı safran, budağı altın, yaprağı zebercetti.

- 103 Ol aiaç üstinde bir Şanduo durur
Anur içi xolu cazzluo durur
- 104 Cumhızr eydür burā secde eylegil
Ne ki sözür varsa andan söylegil
- 105 Sen dakm bunur oulısın dir bara
İnkār itdüm secde oılmadum ara
- 106 Çıodı Şanduodan bir avaz nagehan
Cazzlıkdur ya Reszı bildüm “ayan
- 107 Didi “Abdu’l-lah benüm iarmb oulum
Secde eylegil bara öpgil elüm
- 108 Seni benem Isfahan’dan getüren
□ai selamet malur ile yitüren
- 109 Oıro bezirgansız ooudum ben sizi
Kim gelesiz göresiz cümle bizi
- 110 Oouduiun “Oul hüva’l-lahü akad”
Hem dakm eydürsiz “Allahü’Ş-Şamed”

103a üstinde: altında M1

104-106. beyitler M1 nüshasında yok.

104b ki: - M2; andan: burā M2

107a Didi “Abdu’l-lah benüm: Dir bara iy “Abdu’l-lah M1; iarmb: oarmb M2

107b Secde eylegil: Secdeye gel M1; öpgil: uyılöp M1, olıl M2; elüm: oulum M2

108b malur ile yitüren: buraya ırgüren M2

109a bezirgansız ooudum ben: bezirgan gemiye oodum M1

109b gelesiz göresiz: göresiz gelesiz M1; cümle: bunda M1, oamu M2

110b eydürsiz: dırsın ki M1, eydürsin M2

111 M1 nüshasında 136. beyitten sonra 107-111. beyitler yer alıyor.

- 103** O ağaç üstünde, içi büyü ile dolu bir sandık vardı.
- 104** Cumhûr: “Buna secde et; söyleyeceğin sözü ondan sonra söyle” dedi.
- 105** Bana: “Sen de bunun kulusun.” dedi. Ben, inkâr edip ona secde etmedim.
- 106** Ey Resûl! Ansızın sandıktan bir ses yükseldi. Bunun büyü olduğunu hemen anladım.
- 107** Sandık: “(Ey) Abdullah, benim zavallı kulum! Bana secde et, elimi öp” dedi.
- 108** “Seni İsfahan’dan getiren, malın ile sağ salim buraya ulaştıran benim”.
- 109** “Kırk tüccarsınız. Hepinizin bizi görmesi için sizi ben çağırdım”.
- 110** “Okuduğun ‘Kul hüvallahü ehad’, söylediğin ‘Allahüs-samed’ (ve)

- 111 “Lem yelid ve lem yzled “Şıfat benüm
Yimek içmek bilmezem yoodur oanum
- 112 Ol derizden oatı yiller esdüren
Benem alı gemüñi salim süren
- 113 Secde oıl bara ki talta aiduram
Oapu açam sara rakmet yaiduram
- 114 Böyle didi Şanduo aızını açar
Müşk [ü] “anber yaidurur bara Şaçar
- 115 İy oulum dir imdi görgil rakmetüm
Sara dalm göstereyin hikmetüm
- 116 Göstereyüm oıro bezirgan işüri
Cennete Şaldum oamu yoldaşurı
- 117 Ben eyitdüm sara secde oılmazam
Cazzsın ben sara secde oılmazam
- 118 Böyle diyicek o Şanduo açılır
Ol aıac hevaya çıoar yücelür

-
- 111a benüm: benem M2
111b bilmezem yoodur oanum: yoo za“mf olmaz tenüm M1, yoodurur bilmez tenüm M2
112. beyit M1, M2 nüshalarında yok.
113-116. beyitler M1 nüshasında yok.
114b Müşk [ü] “anber yaidurur bara: Misk yaidurub üstüme “anberler M2
115b dalm göstereyin hikmetüm: da göstereyüm rakmet idem S
116a Göstereyüm: Göstereyin M2
116b Şaldum: Şoodum M2
117a eyitdüm: didüm M1, didüm ki M2; sara secde oılmazam: söyleme iy mel“zn fuzzl M1
117b Cazzsın ben sara secde oılmazam: Sen bir itsin neces ü murdar uşzl M1, Sen cazzsın ben seni Tarrı bilmezem M2
118-127. beyitler M1 nüshasında yok.
118a diyicek o: didüm ta ki M2
118b aıac: Şanduo M2; çıoar: - M2

- 111 ‘Lem yelid’ sıfatları benim sıfatlarımdır. Yemek, içmek bilmem; kanım yoktur”.
- 112 “O denizden sert rüzgarlar estiren, senin gemini selametle süren benim”.
- 113 “Bana secde et ki (seni) tahtıma yükselteyim; kapı açıp sana rahmet yağdırayım”.
- 114 Sandık böyle dedi ve ağzını açarak bana misk ve anber yağdırıp saçtı.
- 115 “Ey kulum! Şimdi benim rahmetimi gör, sana da rahmet edip hikmetimi göstereyim” dedi.
- 116 “Senin eşin ve yoldaşın olan kırk bezirganın hepsini de cennete gönderdim. (Onları sana) göstereyim”.
- 117 Ona: “Sen büyücüsün; ben, sana secde etmem” dedim.
- 118 Böyle diyince o sandık açıldı (ve) o ağaç havaya doğru yükseldi.

- 119 Şandu içinde “alemlerdür çıoar
Borı davul çalınur göge aiar
- 120 Çeriler oaynadı atlar yügrişür
Na“ralar oopar erenler çırışur
- 121 Bir yanar od yine Şanduodan çıoar
Bir yazıya düşer ol yazı yanar
- 122 Anur ardınca çıoar bir yil oati
Xooinur od gök olur gör heybeti
- 123 Şol Şā“atde od ile yil oonuşur
Şöyle Şandum dünya oda tutuşur
- 124 Anur ardınca yılan çıyan yaiar
Hem xolu yaimur yaiar bulut aiar
- 125 Yine bulut gitdi gün xogdı “ayan
Xara oaldum ya Reszla’l-lah inam
- 126 Anı gördi ailadı dökdi yaşın
Vardı Cumhızr secdeye oodı başın
- 127 Geldi bir ün ya oulum Cumhızr diyü
Oabzl itdüm başurı oaldur diyü

119a “alemlerdür : “alemler ço M2
119b davul: xavıl M2
120a oaynadı: çıoar M2
120b çırışur: çairişur S
121b yazıya düşer: sakraya düşse M2; yazı: yiri M2
122a çıoar: - S, M
122b od: ot M2
123a od ile yil oonuşur: ot yil ile xutuşur M2
124a çıyan yaiar: çayan yaoar M2
125a Yine: Gine M2; xoidı: doidı M2
126a Anı: Bunı M2
127a Geldi bir ün: Ün geldi M, M2

- 119** Sandık, içinden bayraklar çıkıp boru, davul çalınarak göğe yükseldi.
- 120** Askerler hareketlenip, atlar koşmaya başladı; naralar koptu (onun); yiğitleri haykırdı.
- 121** Bu defa sandıktan, yanan bir ateş çıktı. O (öyle bir ateşi ki), bir ovaya düşse, o ova yanardı.
- 122** Ondan sonra sert bir rüzgar esip, ateşi göğe doğru heybetli (bir şekilde) yükseltti.
- 123** O saatte, ateş ile rüzgarın (bu şekilde) yaklaşmasıyla, dünyanın bu ateşten tutuştuğunu zannettim.
- 124** Onun ardından hem yılan, çıyan, dolu, yağmur yağdı (hem de) bulut yükseldi.
- 125** Yine bulut gitti, apaçık bir şekilde güneş doğdu. Ey emin olan Allah Resûlü! (Bu hale) şaşırıp kaldım.
- 126** Cumhûr bu durumu görünce, gözyaşı döküp ağladı; gidip başını secdeye koydu.
- 127** “Ey Cumhûr kulum! Kabul ettim. Başını kaldır” diye bir ses geldi.

- 128 Al bu  ulumu iletgil u maia
Secde  olsun bara gire u maia
- 129 Cumh r ol dem alub el m y ridi
Kazır olmi  d rl  ni metler xurur
- 130 Ne ki cennet  ifatıdur ya Res l
Ol ev i inde  amusı var u  l
- 131  ler  varduo bir eve gir rem
 iro bezirgan yolda umı g r rem
- 132 Bir g listanda bular  olmi   arar
Cazzlıın g rmi  inanmi  bular
- 133 Ben  Arab dilince did m anlara
Kim ni  n aldanduruz bu kaire
- 134 Kafir olmi   amusı  oyub  evab
K fr ile anlar bara virdi cevab

-
- 128a Al bu  ulumu iletgil: Bu  ulu dir kim ilet M, Tm z iletgil xur bunu M1, Bu  ulumu dir ilet M2
- 128a-b u maia: u maiuma M1, M2
- 128b  olsun bara:  ıla g ricek M1; gire: vara M
- 129a ol dem alub el m y ridi : aldı beni bir eve gir r S
- 129b Kazır olmi  d rl  ni metler xurur: D rl  ni metler g rd m ka ır durur M, U maiına anda bizi s r di M1, D rl  ni met anda la ır durur M2
- 130a ki cennet: kim u ma  M; Ne ki cennet  ifatıdur: Bilmezem u maia berzer M2
- 130b  amusı:  amu M2
- 131a  ler :  ler ye M,  apudan M1; varduo: vardum M, M2,   n M1; bir eve: u maiına M1; gir rem: gird m M
- 131b  iro bezirgan: Ol ben m  iro M1; yolda umı g r rem: yolda larumı g rd m M
- 132a bular  olmi :  olmi  bunlar M; Bir g listanda bular  olmi   arar: D n lerinden ol zaman d nmi  bular M1
- 132b Cazzlıın g rmi : Cazzıyı g r ben M1, Cazzlııy g r M2
- 133a Ben  Arab dilince did m anlara: S yled m  Arab dilince bunlara M
- 133b aldanduruz kafirlere: alduruz bu kaire S
- 134b anlar: bunlar M

- 128** “Bu kulumu al, cennete götür. (Onu görünce) bana secde etsin, cennete girsin”.
- 129** Cumhûr o zaman elimi tutup yürüyerek beni, türlü nimetlerin hazır olduğu bir eve götürdü.
- 130** Ey Resûl! Cennet gibi olan o ev içinde her şey vardı.
- 131** Eve girdikten sonra biraz ilerleyince, kırk tüccar arkadaşımı gördüm.
- 132** Bunlar bir gül bahçesinde onun büyüsunü görüp etkilenerek ona inanmışlar ve orada kalmışlar.
- 133** Ben Arapça onlara, “Niçin bu kâfire aldandınız?” dedim.
- 134** Onların hepsi sevabı terk edip kâfir olmuşlar ve küfr ile bana cevap verdiler.

- 135 Bunları göricek aıladum oati
Geldi başdı beni İslam iayreti
- 136 Cumhızr ile andan döndük çün yine
Geldük ol şanduia pes söyler yine
- 137 şanduı eydür iy ıulım inan bara
Kim sebmı eyleyem uçmaıum sara
- 138 Yoo dir iser xamuya şalam seni
Kim "azab ile geçüresin günü
- 139 Cumhızr eydür ilet xamuya depe
Anı göricek gele bara xapa
- 140 Aldı beni xamusına girürem
Oda yanar bir cema"at görürem
- 141 Biñ gemi kim derize girmiş idük
Ol müsülmanlar ki biz görmiş idük

136. beyit S, M, M2 nüshalarında yok:

136a Vezni bozuk olup düzeltilemedi.

137 137-138. beyitler M1 nüshasında yok:

137a iy: ya M2

137b uçmaıum: uçmaia M

138a şalam: şooam M

139a Cumhızr eydür ilet: Cumhızr'a dir ilet M, Eytdi ilet bunı M1; xamuya depe: xamuyı görşün M1, baosun xamuya M2

139b göricek gele: görüp gelüben M, göre gelüb M2; bara: sara M; Anı göricek gele bara xapa: Gelsün bara xapsun ikrar eylesün M1

140a Aldı: İletdi M; beni xamusına girürem: pes xamuya varıram M1

140b Oda yanar bir cema"at: Bir bölük sünnm müsüman M1

141. beyit M1 nüshasında yok:

141a gemi: kişi M, gemiyle M2; kim derize: diryaya M2

141b ki biz: kim M, - M2

- 135 Bunları görünce çok ağladım ve İslâm'a daha fazla sarıldım.
- 136 Cumhûr ile oradan döndüp tekrar sandığın yanına geldik. Sandık yine (benimle) konuştu.
- 137 Sandık: "Ey kulum! Bana inan; cennetimi sana hediye edeyim" dedi.
- 138 "(Eğer) hayır der (kabul etmezsen), seni cehenneme göndereyim, günlerini azap ile geçir".
- 139 Cumhûr'a, "Bunu cehenneme götür; orayı görünce gelip bana tapar" dedi.
- 140 (Cumhûr) beni aldı, (cehenneme götürdü); oraya girdiğimde, ateşte yanan bir topluluk gördüm.
- 141 Biz (daha önce), bin gemi (ile) denize girdiğimizde, o müslümanları görmüştük.

- 142 Anları gördüm oamusıdur xurur
Bara gelüben selamu'l-lah virür
- 143 Didiler ooroma köz odından bunur
Dmnüri döndürmesün cazz senür
- 144 Od bize hergiz ziyān eylemedi
Dayima kim araruz Mukammed'i
- 145 Tarrı h^vanından bize ni"met gelür
Hem mela'ikler gelüben iş olur
- 146 Tarrı-y-içün cazzya inanmaiıl
Bizi bunda oda yanar Şanmaiıl
- 147 Ol derizde yil mulalif esicek
Oararulo oamumuzu baŞıcao
- 148 Bu adaya çıomış oldu o arszın
Bu melik oatına geldük günsüzün
- 149 □anduiur cazzluına uiraduo
İlla dmnümüzi elden oomaduo

-
- 142a Anları gördüm oamusıdur xurur: Anlar imiş oamu örü xurdılar M, Ayao üstine
oamusı xurdılar M1, Anlar imiş oamu örü xurdılar M2
- 142b Bara gelüben selamu'l-lah: Gelüben bara selam M, Beni görüb cümle tekbnr M1,
Gelüben bara selam M2; virür: virdiler M1, M2
- 143a ooroma köz: kim ooroma M1, ooromaiıl M2
- 144a hergiz: hiç M, M2; ziyān: zebān M, M1, M2
- 144b araruz: araruz kim M1
- 145-151. beyitler M1 nüshasında yok:
- 145b hem mela'ikler: Ferişteler M, M2; iş: işin M2
- 146a Tarrı: Tengrür M; içün: diyü M2
- 148a Bu: Bir M2
- 148b günsüzün: gelesözin M, arszın M2

- 142 Onların hepsinin orada durduğunu gördüm. Bana gelip, Allah'ın selamını verdiler.
- 143 “Bunun yanan ateşinden korkma; (bu) cadı seni dininden döndürmesin” dediler.
- 144 “Biz daima Muhammed'i andığımız için ateş bize hiç zarar vermedi”.
- 145 “Allah'ın sofrasından bize nimet gelir; melekler de gelip bize arkadaş olur”.
- 146 “Tanrı için cadiya inanma. Bizi burada ateşte yanyor zannetme”.
- 147 “O denizde rüzgar ters esip, her tarafımızı karanlık kapladığında,
- 148 ansızın bu adaya çıktık ve bu melik katına tutuklanmamış bir suçlu olarak geldik”.
- 149 “Sandığın büyücülüğüne uğradık; ancak, dinimizi elden bırakmadık”.

- 150 Bu la“inleri göricek ırlerüz
Yine bunlar gidicegez gülerüz
- 151 Senür ol oıro yoldaşur inandılar
Kafir olub dmnlerinden döndiler
- 152 Böyle gördüm bunları döndüm girü
Cumhır ile Şanduia geldüm girü
- 153 Şanduo eydür ya oulum tmz secde oıl
Benden ulu Tengri vardur dimegil
- 154 Ben eyitdüm sara secde oılmazam
Kafir olub seni Tengri bilmezem
- 155 Dmn Mukammed dmnidür oul Allah’ur
Öldürürse dönmezem ferman şehür
- 156 Cumhır ol dem oılıcın aldı ele
Diledi kim ol zaman başum ala

150a Bu la“inleri: Kafirleri M, M2 ; ırlerüz: ırilerüz M2

150b bunlar: anlar M, M2; gidicegez: gidicek biz M2

151a yoldaşur : nökerüñ S

151b dmnlerinden: dillerinden M

152-153. beyitler M1 nüshasında şu şekilde ifade edilmiş :

Döndük andan Şanduia geldük hümañ

Başladı Şanduo dalm söyler kelañ

152-155. beyitler M1 nüshasında yok:

152 M1 nüshasında 152. beyitten sonra 107, 110 ve 111. beyitler yer alıyor.

153b Benden ulu Tengri vardur dimegil: Tengri kimdir benden adlu olmaıl M, Tarı kimdür
benden artuo armaıl M2

154a eyitdüm: didüm kim M, didüm ki M2; oılmazam: oılmayam M, M2

154b bilmezem: bilmeyem M, M2

155b Öldürürse : Öldürser M, M2; dönmezem: dinmezem S ; ferman şehür: kükmi
Allah’ur M2

156. beyit M1 nüshasında şu şekilde ifade edilmiştir:

Oaoidi kim Cumhır diledi kim xura

Xartdı oılıc çaldı boynımı ura

156b ol zaman başum ala: şol sa“at boynum çala M2

- 150** “Bu lanetlenmişleri görünce, inliyormuş gibi yaparız; onlar gidince de güleriz”.
- 151** “Senin o kırk arkadaşın (cadıya), inanarak kâfir olup dinlerinden döndüler”.
- 152** Bunları böyle görünce geri dönüp, Cumhûr ile tekrar sandığa geldim.
- 153** Sandık: “Ey kulum!Benden yüce tanrı vardır deme ve hemen bana secde et” dedi.
- 154** Ben: “Sana secde etmem; kâfir olup seni Tanrı bilmem” dedim.
- 155** “Din Muhammed’in dini, kul Allah’ın kuludur. Öldürseniz de vazgeçmem. Ferman şahındır”.
- 156** Cumhûr o zaman başımı kesmek için kılıcını eline aldı.

- 157 □andu○ eydür ya ○ulum urma bunı
Bu iarmbdür ○oiıl öldürme bunı
- 158 Didi Cumhızr beni ○ulum dir lenüz
Bu iarmbe sizler iyi söylenüz
- 159 □alınız gide bunı kim ol vara
Kaberümi ol Mukammed'e vere
- 160 Bura lil"at virüben loş söylegil
○amu malın ara teslim eylegil
- 161 Ol benüm "asm ○ulum[a] söylesün
Gördüğini ara heb şerk eylesün
- 162 Bizi gelüb birleyüben görmez ol
Rızoumı yir beni Tarrı bilmez ol
- 163 Ben anur Tengrisiyem gelsün bara
Yürümesür azubanu dört yana
- 164 Gelmez ise göğe bulut aıduram
Üstine ilan çayanlar yaıduram

157a ya: ey M1

157b ○oiıl: bunda M1

158-159. beyitler S, M nüshalarında yok.

158a beni ○ulum : Metinde "○ulum beni" şeklinde olup vezin bakımından takdim tehir yapılmıştır.

159a □alınız gide bunı: □aliver kim bu ○ulumı M2; ol: - M2

160b ara: buna M2

160. beyit M1 nüshasında yok.

160b mal: Metinde "kal" olarak yazılan kelime anlam gereği "mal" olarak düzeltilmiştir.

161b Gördüğünü ara heb : Ne kim gördi ○amusın M, M2

162. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

163. beyit M1 nüshasında yok.

163b Yürümesün azubanı: Azubanı yürümesün M

164b çayanlar : çayan S, M, çayanı M2

- 157** Sandık: “Ey kulum! Buna vurma; bu zavallıdır. Bırak; bunu öldürme!” dedi.
- 158** “Cumhûr kulum beni dinleyip bu garibe iyi sözler söyleyin” dedi.
- 159** “Bunu bırakın, gidip haberimi Muhammed’e versin”.
- 160** “Buna güzel elbiseler verip güzel sözler söyle. Bütün malını ona teslim et”.
- 161** “O, benim âsi kuluma gördüklerini söyleyip açıklasın”.
- 162** O beni bir olarak görmez ve rızkımı yediği (halde) beni Tanrı bilmez.
- 163** “Ben onun Tanrısıyım. Bana gelsin. Azıp yolunu şaşıarak başka tarafa (hiçbir yere) gitmesin”.
- 164** “Eğer gelmezse bulutları göğe yükseltip, üstüne yılan, çıyan yağdırayım”.

- 165 Böyle diyü beni ' andıo çaiırur
İki yanından oapular açılır
- 166 Xuman olur göge bulutlar aiar
Dört yanına xolu gibi xaş yaiar
- 167 Yalvarurlar yire yüzler ururlar
Buhzr yirine günnük tütüdürler
- 168 Döndük andan çün saraya giderem
Allah adın Şıdo ile yad iderem
- 169 Secde oıldı yine Cumhzr Şanduia
Ben xa; arru" iderem oarşu Kao'a
- 170 Çıodı ol evden elüm dutdı benüm
Teslim eyledi bara cümle malum
- 171 Gemiciye götürüb ısmarladı
Geldi simsar mālumu simsarladı
- 172 Ol ilür oıldum meta"ına bedel
Gemiye yüküm getürdüm bm-lalel

165-168. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok.

167. beytin vezni bozuk olup düzeltilemedi.

169. beyit M1 nüshasında yok.

169b xa; arru" iderem oarşu: daki görümi bailadum M, M2

170a elüm dutdı benüm: benüm dutdı elüm M

170. beyit M1 nüshasında şu şekildedir:

Yüklerümin cümlesin dişürdiler

Ol dem içinde bara xaşırdılar

171a Gemiciye götürüb: Gemici getirüben M, Ne oadar olduını M1, Getürüb M2

172a Ol ilür oıldum meta"ına: Meta"ına oıldum çünki ben M1, Meta"ına ol ilür oıldum M2

172b yüküm getürdüm: xartdum yüküm M, xutdum yükümi M2; Gemiye yüküm getürdüm bm-kalel:
Yükümi varımı cümlemi dalel M1

- 165** Sandık böyle diyerek beni yanına çağırır (bu sırada), iki tarafında kapılar açılır.
- 166** (Her taraf) duman olur, bulutlar göğe yükselir (sandığın), dört tarafına dolu yağar.
- 167** (Orada bulunanlar) yüzlerini yere koyup yalvarırlar ve buhur yerine mevlitlerde kullanılan günnük otunu tütürürler.
- 168** Oradan çıktık. Ben saraya giderken Allah'ın adını sık ile tekrarladım
- 169** Cumhûr yine sandığa secde etti; ben Allah'a dua ettim.
- 170** O, evden çıkıp benim elimi tuttu ve bana bütün malımı teslim etti.
- 171** Gemiciye götürüp (beni ona) emanet etti. Komisyoncu gelip komisyonunu aldı.
- 172** O şehrin eşyalarından satın aldım ve gemiye yükümü zarar görmeden getirdim.

- 173 Çünkü ben “ummana girdüm ya Resz1
Yıl onat oldu gemiye oldu yol
- 174 Bir buçuk aydan Şudan çıodum yine
Geçdi bir yıl işbu sözüm üstine
- 175 Üşde budur ka ; retüre irmişem
Zm-sa“adet görklü yüzür görmişem
- 176 Çünkü onuo sözünü oıldı tamam
Dirledi oamusını Falrû'l-Enam
- 177 Oamu taşdmø eyledi anur sözün
Xurdi öpdü MuŞxafa iki gözün
- 178 Oamu askab anda ka ; ır oldılar
Cümlesi anı ziyaret oıldılar
- 179 Ara degin vaot-i ezan oldu hem
Çıo Şala vir dir Bilal'e dir ne“am

-
- 173a ben “ummāna girdüm: girdüm “ummāna ben M, M2
173b gemiye oldu yol: gemi gitdi uŞz1 M, M2
173. beyit M1 nüshasında şu şekildedir:
Çün ol aradan gemiye girmişem
Söz budur ki xapura irmişem
175. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.
176b Falrû'l-Enam: Falr-i “Alem M2
176. beyit M1 nüshasında yok.
177a Oamu xaşdmø eyledi anur: MuŞxafa çün dirledi onuo M1
177b MuŞxafa: - M2
178a Oamu: Cümle M1
178b anı: ana M1
179. beyit M1 nüshasında beyit yok.
179-184. M nüshasında arasındaki beyitler yok.

- 173** Ey Resûl! Ben denize girdiğim zaman, rüzgar uygun bir şekilde esip gemiyi ilerletti.
- 174** Bir buçuk ay sonra, tekrar sudan çıktım. Bu sözün üstünden bir yıl geçti.
- 175** İşte böyle... (Sonunda) huzuruna ulaşip, saadetli, kutlu yüzünü gördüm.
- 176** İnsanların övülmüşü (olan Peygamber), misafir sözünü tamamlayıncaya kadar, söylediklerinin hepsini dinledi.
- 177** Mustafa, onun sözlerinin hepsini onaylayıp, kalkarak iki gözünü öptü.
- 178** Bütün sahabeler, oraya gelip, onu ziyaret ettiler.
- 179** Ezan vakti olduğu zaman, Muhammed Bilal'e, "Çık, ezan oku" dedi. Bilal (de): "Evet" dedi.

- 180 Xurdi cami“ xamına çıodı Bilal
Bedr ile oonuşan ol ince hilal
- 181 “İşo ile ol “Allahu Ekber” didi
□anasın dürler döküb şekker yidi
- 182 Gökyüzündeki melekler xai u xaş
Bile didi her ne varsa ouru yaş
- 183 Latibi ol me%cidür ol kzb-avaz
Oıldı ezanı tamam-ı ba-niyaz
- 184 Heb sakabeler dirildiler varı
Dirle imdi n’idiser Peyi amberi
- 185 MuŞxafa ol oonuia kil“at virür
Kā ğ ırından hem dakm ni“met virür
- 186 Giçdi Reszl mihraba oldu imam
Oıldılar öyle namazını tamam
- 187 Çünkü evrad ooudı Fokrül-Enam
Alir itdi zikr-i tesbmkin imam

180. beyit M1 nüshasında şu şekildedir:

Çıodı Bilal öyle ezanın oour
AŞkablur cümlesi mescide gelür

183.beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

181-188. beyitler M1 nüshasında yok:

184a dirildiler: toplandılar M

184b Vezin gereği şâir “ne deyiser” ifadesini “n’idiser” şeklinde kısaltmıştır.

186b öyle: olmaya M

- 180** Dolunay ile arkadaş olan o ince hilale benzeyen Bilal, kalktı ve cami damına çıktı.
- 181** O, aşk ile “Allahu Ekber” dediğinde, onun inciler döküp, şeker yediğini zannedersin.
- 182** Gökyüzündeki melekler, dağ, taş ile kuru,yaş her ne varsa (hep) birlikte (Allahu Ekber) dediler.
- 183** O mescidin güzel sesli hatibi, dua ile ezanı tamamladı.
- 184** Sahabelerin hepsi toplandı. Şimdi Peygamber’in ne dediğini dinle.
- 185** Mustafa, o konuğa hil’at ve hazırlanmış olan yiyeceklerden verdi.
- 186** Resûl, mihraba imam olarak geçti ve öğle namazını kıldılar.
- 187** İnsanların övülmüşü, namaz dualarının ardından, tesbih duasını da tamamladı.

- 188 El götürüben du“a oıldı Reszl
Döndi askabına baodı sai u Şol
- 189 Reszl eydür iy benüm yarenlerüm
Kaoo yolına baş u cān virenlerüm
- 190 Niçe ola biz olara varavuz
Dmn yolını anlara gösterevüz
- 191 Yo1sa evvel ilçı mi gönderelüm
Cumhızr’u Kao yolına okuyalum
- 192 MuŞxafa askab ile söyler iken
Anlarur1a xanış1o eyler iken
- 193 İndi gökden şol sā“at Peyk-i Celml
Geldi Ka;ret’den Reszl’e Cebre’il
- 194 Lalıd’i □a“d’ı Zübeyr İbn-i “Avam
□a“d-ı Vaooas bile olsun ya imam

-
- 188a götürüben: getirüb M2; du“a oıldı Reszl: MuŞxafa oıldı du“a M, M2
188b aşkabına baodı şai u şol: aşkabdan yara kan-ı şafa M, M2
189a iy benüm: benüm iy M2 ; iy benüm yarenlerüm: evvel ilçı şalalum M1
189b Kaoo yolına baş u cān virenlerüm: Tengri dostı iy “azmz erenlerüm M, Cumhızr’a İslam’ı arç
oılalum M1
190a olara: bulara M
190. beyit M1, M2 nüshasında yok.
191. beyit M1 nüshasında yok.
191a Yo1sa evvel ilçı: Niçe ola ilçiler M2; gönderelüm : viribelüm S, virelüm M2
191b yolına: yola gel dön M2; oouyalum: ündeyelüm M, diyelüm M2
192a aşkab ile: Şanduo kalin M, Şanduo sözini M1, sözün M2
192b Anlarur1a: Aşkab ile M, M1, M2
193a şol sā“at : ol zamān S
193. beyit M1 nüshasında şu şekilde ifade edilmiştir:
Gökden indi Cebra’il virdi selam
Elçilige gönder adem ya imam
194. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

- 188** Resûl, elini kaldırarak dua ettikten sonra dönüp, sağ ve solundaki ashabına baktı.
- 189** Resûl: “Ey benim Allah yolunda başını ve canını veren dostlarım!” dedi.
- 190** “Biz onlara nasıl gidelim? Din yolunu onlara nasıl gösterelim?”.
- 191** “Acaba Cumhûr’u Allah yoluna çağırmak için önce elçi mi gönderelim?”.
- 192** Mustafa, ashabıyla konuşup onlarla istişâre ederken,
- 193** gökyüzünden Allah’ın emriyle Cebrail, Resûl’e geldi.
- 194** (Cebrâ’il) “Ey imam! Hâlid, Zübeyr İbn-i Avam ile Sa’d-ı Vakkâs bile olsun” (dedi).

- 195 Kao selamın degürür peyiambere
İlçi Şal dir ya Mukammed anlara
- 196 Cumhızr'a yazıl bitı virgil selam
Kao Te"ala buyruıdur ya imam
- 197 Bunı didi girü gitdi Ka;ret'e
Vacib oldu kim Reszl buyruo xuta
- 198 MuŞxafa "O%man'a yazdurdı kitab
Cumhızr'u da"vet olur ider kitab
- 199 "O%man aldı eline kâııd oalem
Bir muŞakkak nameye urdı raoam
- 200 Kim ne yazdı namede ol ba-kaya
Vir Şalavat diyeyüm MuŞxafa'ya

Şİ"R¹²

- 201 Yazdı "Umman şahı ey Cumhızr melik
Küfr ile oalmaiıl iy maohızr melik

195a degürür: degürdi M2

195b Şal dir: gönder M2

195-198. beyitler M1 nüshasında yok.

197a Bunı didi girü: Peyk-i celml çünkü M, Cebra'il ol demde M2

197b kim: - M

198b olur ider: eyler olur M2

199a "O'man aldı : Aldı O'man M1; kâııd: divit M1

199b Bir muŞakkak nameye: Name yazdı ol faşmh M, Yazdı name kâııda M1; urdı raoam: düzdi kelam M2, faşmh-kelam M1

200. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok:

12 Şi"r (9^b) S, - (11a) M, - (7b) M1, Nâme-yi Resûlu'l-lah "Aleyhi ve Sellem (7b) M2

201a Yazdı: Didi M1 ; "Umman: "O%man M2; şahı ey: şehri S, M, iy şah-ı M2

201b oalmaiıl: olmaiıl M1

- 195** (Cebrail), Allah selamını Peygamber'e ulaştırıp, "Ey Muhammed! Onlara elçi gönder" dedi.
- 196** "Ey imam! Allah'ın emridir. Cumhûr'a mektup yaz, selam ver".
- 197** Bunu söyleyip Allah'a geri döndü. Resûl'e Allah'ın emrini tutmak vacip oldu.
- 198** Mustafa, Osman'a, Cumhûr'a hitaben onu İslâm'a davet eden bir mektup yazdırdı.
- 199** Osman, eline kağıt kalem alıp (bu mektubu), temiz bir sayfaya yazdı.
- 200** O haya sahibinin ne yazdığını öğrenmek istersen Mustafa'ya salavat getir, söyleyeyim.

ŞİİR

- 201** (Osman mektuba) yazdı: Ey Umman şehrinin Allah'ın gazabına uğramış hükümdarı olan Cumhûr! Küfr ile kalma.

- 202 Tengri'yi bir bilüben mman getür
Kim olasin dünyede maifzr melik
- 203 Aliret sulxanı vü dünyā begi
Uş Mukammed'dür bugün meşhır melik
- 204 Dmni İslam oıblesi Ka"be durur
Dünyesi alireti ma"mzr melik
- 205 Gel mmana bul cehennemden aman
Oıbleden yara yüzür döndür melik
- 206 Ben Mukammed İbn-i Abdu'l-lah adum
Benden artuo İslam'a yoodur melik
- 207 Lalid İbn-i Velid'i Şaldum Şara
Tmz cevabum gönder iy Cumhır melik
- 208 Saña ilçüm varıcao mman getür
Kim bulasin "uobāda maifzr melik

-
- 202a bilüben : bil bize S; getür: getürgil M
202b Kim olasin: Cazzluodur ; dünyede: Şanduia M1, dmnde M2; maifzr melik: itme güman M1
- 203a Aliret: Aliretür M, M1; vü: - M1, hem M2
203b Uş: Ol M, M1
- 204a oıblesi: dmni S; durur: oıblesin S
204b ma"mzr: ma"mzrdur M2
- 204 M nüshasında 204b ile 205b'nin yeri birbiri ile değişik.
204-205. beyitler M1 nüshasında yok.
- 205b Oıbleden yara yüzür döndür: Dine gir bu Tarrur'ı Şındur M2
- 206a Ben: Ol M1; adum: benem M1
206b Benden artuo İslam'a yoodur: Alir zaman peyiamberi bil M1
206. beyit M2 nüshasında yok.
- 207a Velid'i: Veli'yi S, M2
207b gönder: döndür M; Cumhır: mel"zn M2
207. beyit M1 nüshasında yok.
- 208a Saña ilçüm: Elçilerüm M, M1, M2; mmān getür: Metinde "getür mmān" şeklinde olup vezin gereği takdim tehir yapılmıştır.
- 208b Kim bulasin "uobada maifzr : Yol sa seni oıluram maohır S

- 202** Dünyada affedilmek istiyorsan Tanrı'yı bir bilip, iman getir.
- 203** Âhiretin sultanı ve dünyanın beyi, bugün herkesin tanıdığı Muhammed'dir.
- 204** O'nun dini İslâm, kıblesi Kâbe'dir. Dünyası ve âhireti kurtulmuştur.
- 205** İmana gel. Cehenneme girmekten kurtul. Yüzünü kıbleden tarafa döndür.
- 206** Benim adım Abdullah oğlu Muhammed'dir. İslâm'ın benden başka hükümdarı yoktur.
- 207** Ey hükümdar olan Cumhûr! Sana Hâlid İbn-i Velid'i gönderdim. Cevabımı çabuk gönder.
- 208** Sana elçim geldiğinde, bana iman getir. Böylece âhirette affedilirsin.

- 209 Yazdı "O%man nameyi düzdi tamam
□univirdi Mušxafa'ya ve's-selam
- 210 Aldı Reszl nameyi latm eyledi
Lalid'i ooudı (hem) ara söyledi
- 211 Çün Reszl yazdurdı latm oldu kitab
Döndi Lalid iazmye oıldı lıtab
- 212 Eydür al bu nāmeyi Cumhızr'a ver
Şehr-i "Umman malikidür ol kefer
- 213 Sa"d-i Vaooas'ı bile al tercüman
Ol Zübeyr İbn-i "Avam bile heman
- 214 Siz üçürüz tmz idür olur yarao
Yola gidüñ dimeñüz yaoin irao
- 215 Nameyi Reszl elinden aldılar
Erba"a günü yaraıın oıldılar

209-210. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok.

211a Çün Reszl yazdurdı latm oldu: Pes Mukammed yaz dınde oldur M

211. beyit M2 nüshasında yok.

212a Eydür al bu nameyi : Nāmeyi al dur örü S, Didi alıl bu nāmeyi M

212b ol kefer: ol figar S, ol kafır M2

212-214. beyitler M1 nüshasında yok.

213b "Avam: "Avam'ı M, M2 ; Ol: Hem M2; heman: al M2

214a tmz idür: bu sā"at M, M2

214b Yola gidüñ dimerüz yaoin: Siz gidürüz varasuruz yir M, Tmz gidürüz varıcao yir M2

215a Nameyi Reszl elinden aldılar: Aldı Lalid nameyi xurdi gider M1

215b Erba"a günü : Çihârşenbe gün S, Evine vardı M1; oıldılar: ider M1

- 209** Osman, mektubu tamamen yazınca Mustafa'ya verdi.
- 210** Resûl mektubu alıp mühürledi. Hâlid'i çağırdı ve onunla konuştu.
- 211** Resûl'ün yazdırdığı mektup bittiğinde, gazi Hâlid'e dönerek ona seslendi.
- 212** "Mektubu al, git, Cumhûr'a ver. O kâfir, Umman şehrinin hükümdarıdır".
- 213** "Hemen Zübeyr İbn-i Avâm ile tercüman olarak Sa'd-ı Vakkâs'ı yanına al".
- 214** "Siz üçünüz hızlı bir şekilde hazırlanarak, uzak, yakın demeden yola gidin".
- 215** Resûl'ün elinden mektubu aldılar. Dördüncü gün hazırlandılar.

- 216 İrtesi pencşenbe gün atlandılar
Üçi de mescid örüne geldiler
- 217 Biline saz u silakın bailayü
Öpdiler Reszl'ür elin aılayü
- 218 Cümle aškab ile heb görüşdiler
Er ü "avrat cümlesi dürişdiler
- 219 Her biri dirneşdiler şmr-i Luza
Bunları ıšmarladı Reszl Kao'a
- 220 Mekke'den pencşenbe günü gitdiler
Bakr-i "Umman'dan yara "azm itdiler
- 221 Lalid ü □a"d ü Zübeyr İbn-i "Avam
Gitdi Kao'a Šıınur bunlar tamām
- 222 Kao Te"ala'ya Šıınub gitdiler
Sen işitgil gör ki anlar n'itdiler

216. beyit M ve M2 nüshasında aşağıdaki şekildedir:

Kamse günü atlarına bindiler
Gelüben mescid öründe durdılar

216-220. beyitler M1 nüshasında yok.

217a Biline: billerine M, M2; silakın: silaklar M2; bailayü: bağlayub M

217b Reszl'ür: - M2; aılayü: aılayub M

218a Cümle: Mušxafa M, M2; heb: - M, M2

218b cümlesi: oamusı M, M2

219a biri: birin M2; dirneşdiler: gönderdiler M, M2; şmr-i Luça: yaşın Šıoa M, barışmaia M2

220. beyit M nüshasında yok.

220a Mekke'den : Medmne'den S; pencşenbe : düşenbe M2 ; günü gitdiler: gün göneldiler S

221b Gitdi Kao'a Šıınur bunlar tamam : Gitdiler Allah'a Šıınub hemān S, □a"d-i Vaooas bile ol
dört pehlevan M1

221. beyit M2 nüshasında yok.

222. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.

- 216** Ertesi Perşembe günü, atlarını hazırlayıp üçü de mescit önüne geldiler.
- 217** Bellerine silahlarını bağlayıp, Resûl'ün ellerini ağlayarak öptüler.
- 218** Kadın, erkek bütün sahabeler bir araya toplandılar ve bunlar, onların hepsiyle görüştüler.
- 219** Hepsi Ali'nin yanında toplandı. Resûl, bunları Allah'a emanet etti.
- 220** Onlar, Perşembe günü Mekke'den Umman denizine doğru gittiler.
- 221** Hâlid, Sa'd ve Zübeyr İbn-i Avâm Allah'a sığınıp hemen gittiler.
- 222** Allah'a sığınıp gittiler. Sen (şimdi) onların ne yaptığını görüp işit.

- 223 Oıldılar bir ay gice gündüz sefer
Yolları bir oal“aya irdi meger
- 224 Ara  ar ar Oal“ası dirler imiş
Laloı kafirler b te xapar imiş
- 225 Vardı  avuş malike virdi  aber
Didi il i gel bd r iy mu“teber
- 226 Mekke’d n “Umman’a giderler imiş
Ulularına Lalid dirler imiş
- 227 Malik eyd r  aber id  n g rel m
Bunlarur ned r  aberin  oralum
- 228 Oal“a begi mmana gelmi  imiş
Can u dilden “Ali’n r dostı imiş
- 229   n i itdi bunlara  ar u gel r
Oondurub “izzet ider ikr m  ılır
- 230 D rdi dak m beg  atına geldiler
Yiryirin ge  beni oturdılar

223b irdi: irdiler M

223. beyit M1 n shasında  u  ekildedir:

Gide gide bir oal“aya vardılar

Dest r aluben i eri girdiler

224a-b imiş: idi M1

224b Laloı kafirler b te xapar: Malikin r adı Anioa M1, Oamu kafirler buxa xapar M2

225-227. n shalar S, M, M2 n shalarında yok.

225b Vezin bozuk olup d zeltilemedi.

228a Oal“a begi: Bu melik M1

228b Can u dilden “Ali’n r dostı: T r r  bird r Resz  kaodur dir M1

229. beyit M1 n shasında yok.

229a   n:   nki M; bunlara: bunları M

229b Oondurub : Oondurur S; “izzet ider ikr m : ikr m “izzetler S

230. beyit S, M, M2 n shalarında yok.

- 223** Bir ay gece gündüz gittikten sonra, yolları bir kaleye vardı.
- 224** Oraya, Sarsar Kalesi denirmiş ve kafır olan halkı puta taparmış.
- 225** Çavuş hükümdara gidip “Ey muteber! Elçi geldi” diyerek haber verdi.
- 226** “Mekke’den Umman’a giderlermiş, önderlerine Hâlid derlermiş”.
- 227** Hükümdar: “(Onlara) haber verin görelim, bunların ne olduklarını öğrenelim” dedi.
- 228** Kalenin beyi imana gelmiş. Can u gönülden Ali’nin dostuymuş.
- 229** Bunların geldiğini duyunca, onları karşılayıp misafir etti, izzet ve ikramlarda bulundu.
- 230** Dört (sahabe) de bey katına gelip yerlerine geçerek oturdular.

- 231 Bunlara ol beg oonuoluo eyledi
"Azmürüz oancarudur dir söyledi
- 232 L~an biraodı yidiler içdiler
Ol yarenler dönüben söz açdılar
- 233 □a"d-ı Vaooas tercüman oıldı beyan
"Umman'a ilçi varuruz dir "ayan
- 234 Ol beg eydür aduruz eydür bize
Ne kişileriz ve kim dirler size
- 235 Viridi kaber □a"d-ı Vaooas bildürü
Mekke'dendür gelişümüz iy ulu
- 236 İazmler ser-leşkeri Lalid budur
Kim iazavet eylemek bura lızdur
- 237 Kacıdur üşde Zübeyr İbn-i "Avam
□a"d-ı Vaooas tercüman benem devam
- 238 Muşxafa'nur buyruıı oıldı bize
Kim giderüz "Umman'a geldük size

231a beg oonuoluo: koş oonuoluo M

231b oancarudur dir: oancaru diyü M, M2

232. beyit S, M, M2 nüshalarında yok:

233-239. beyitler M1 nüshasında yok:

233b "Umman'a ilçi varuruz: "Umman eline giderüz M2

234b Ne kişileriz ve: Ne kişiler kim M; ve kim: kimler M2

235a bildürü: bildürür M, bellü M2

235b Mekke'dendür gelişümüz : Medmne'den gelirüz biz S

236a budur: durur M

236b buña kzdur: de kzb durur M; iazavet eylemek bura: iaza olmao bura da'im M2

237a üşde: üş M2; İbn-i: İbnü'l M2

237b benem: uş M; devam: ve's-selam S, M

- 231** O bey, bunları misafir olarak ağırlayıp, “Yolculuğunuz ne tarafadır?” diye sordu.
- 232** (Hükümdar onlara) sofra kurdurdu, yediler içtiler (Sonra), o sahabeler (hükümdara) dönerek konuşmaya başladılar.
- 233** Tercüman olan Sa’d-ı Vakkâs: “Umman’a elçi olarak gidiyoruz” diye açıkça söyledi.
- 234** O bey: “Bize adınızı söyleyin. Kimlersiniz ve size kim derler?” dedi.
- 235** Sa’d-ı Vakkâs: “Ey ulu (kişi)! Biz Medine’den geliriz” dedi.
- 236** “Bu, savaşmayı huy edinen, gazilerin komutanı Hâlid’dir”.
- 237** “Bu, Zübeyr İbn-i Avâm, hacıdır. Ben de tercüman olan Sa’d-ı Vakkâs’ım”.
- 238** “Mustafa’nın emri üzerine Umman şehrine gidiyoruz. (Bunun için) size geldik”.

- 239 Sen dalm digil bize adur nedür
Neye xaparsın perestarur nedür
- 240 Ol melik eydür adum "Anuk benüm
Muşxafa'ya "Ali'ye "aşio benüm
- 241 Düşde gördüm Muşxafa Peyiamberi
Bilesinde geldi gördüm Layderi
- 242 Łü'l-fioarı çekdi bara ol iazm
"Arı ııldı bara İslam avazı
- 243 Ben de İslam dmnini ııldum ıabzl
Tengri birdür hem Mukammed Kao Reszl
- 244 Beni da"vet ııldı İslam dmnine
Kendünür aymnine erkanına

-
- 239a digil: eyit M
- 239b Neye: niye S; perestarur: perestür didi M2
- 240a eydür: eydür ki M2; "Anuo: "Anioa M2; adum "Anuo benüm: ben mmana gelmişem M1;
benüm: benin S
- 240b benüm: benin S
- 241b bilesinde: bilesine M
241. beyit M1 nüshasında şu şekilde ifade edilmiştir:
Ben gice düşümde gördüm Akmed'i
İki cihan güneşi Mukammed'i
- 242a bara ol iazm: gördüm dmn eri M1
- 242b "Arı ııldı bara İslam : "Arıına ııldı İslam'ı bara M; İslam : İslam'ı M2
- 242 M1 nüshasında 241b -242a beyitleri birleşerek ayrı bir beyit oluşturmuştur.
- 243a Ben de İslam dmnini ııldum ıabzl: İslam'ı "arı eyledi M, M2
- 243b Tengri: Tarrı M2; hem: - M2
- 243-244. beyitler M1 nüshasında yok.
- 243-247. beyitler M nüshasında yok:
244. beyit M2 nüshasında yok:

- 239** “Sen de bize adını ve neye taptığını söyle”.
- 240** O hükümdar: “Benim adım Ânuk’tur (ve ben) Mustafa ile Ali’ye âşığım” dedi.
- 241** “Rüyamda, Mustafa Peygamber ile birlikte Ali’nin geldiğini gördüm”.
- 242** “O gazi, bana zülfıkarı çekip, benden İslâm’ı kabul etmemi istedi”.
- 243** “Ben de ‘Tanrı birdir. Muhammed, Allah’ın Resûlü’dür. ‘(diyerek), İslâm dinini kabul ettim”.
- 244** “Beni İslâm dinine, kendi (yaptığı) ibadete davet etti”.

- 245 Ben de örinde müsülman olmuşam
İki yıldur ehl-i mman olmuşam
- 246 □aoladum kafir dilinden dmnümi
Şöyle kim hiç kimsene bilmez beni
- 247 Bunlar anı işüdüb şükr itdiler
Ol gice ol beg oatında yatdılar
- 248 Lalid eydür şimdi vacibdür bize
Evvel işbu laloa olavuz iaza
- 249 Şahlarısin çün müsülman olasin
İki yıldan ehl-i mman olasin
- 250 Nişe bunları dıme döndürmedür
Sara inanmayanı öldürmedür
- 251 Yalırız idüm bu iş olmaz idi
Hem bular bara boyun virmez idi

-
- 245a Ben de örinde müsülman olmuşam: Dmnüm İslam'dur kim müsliaman M2; Ben de örinde: Ol zaman ben de M1
- 245b İki yıldur: İnanuben M1; ehl-i mman olmuşam: kim mmana gelmişem M2
- 246a dilinden: dmninden M2
- 246b hiç: - M; beni: ünümi M; kimsene bilmez beni: bilmez idi kalümi M1; M2
- 247a işüdüb: işitdi M2
- 247b ol: - M2
247. beyit M1 nüshasında yok:
- 248a Lalid eydür şimdi vacibdür: Didi Lalid vacib olubdur M1
- 248b laloa: şehri M, M1, M2
- 249a çün: sin M2
- 249b yıldan: yıldur M2
- 249-251. beyitler M1 nüshasında yok:
- 250a Nişe: N'içün M2
- 250b Sara: Ya sara M, Ta sara M2; inanmayanı: uymayı M, M2
- 251a Yalırız idüm bu iş olmaz: Anuo eydür elümden gelmez M, M2
- 251b bular: kafir M, M2

- 245 “Ben de onun huzurunda müslüman oldum. İki seneden beri müslümanım”.
- 246 “Dinimi, hiç kimsenin beni bilmeyeceği şekilde kafirlerden sakladım”.
- 247 Bunlar, onu işitip şükrettiler. O gece, orada yattılar.
- 248 Hâlid: “Şimdi, ilk önce bu halka yol göstermek (gerekirse), savaşmak bize vaciptir” dedi.
- 249 “(Buranın) hükümdarı olup, iki yıldan beri müslüman olduğun halde,
- 250 nasıl bunları (İslâm) dinine döndürmedin ve sana inanmayı öldürmedin?”.
- 251 Ânuk: “Yalnız (olduğum için), bu iş olmazdı. Hem bunlar, bana itaat etmezdi” (dedi).

- 252 Şimdi dört oldu o ayurmazam didi
Oamusını xarla mmana oou
- 253 Ol Mukammed "alemin oalduralum
Kim muxm" olmaz ise öldürelüm
- 254 Ol gice bu ittifa oı itdiler
İşid imdi kim Şabakın n'itdiler
- 255 xarla oldı dördi Anuo ya dede
Oldı arŞar şehri içinde nida
- 256 Her ki melik buyruıun esler ise
Oal"aya gelsün didi kim var ise
- 257 Er ü "avrat cümle i"lam itdiler
Cümlesi şeh xapusına gitdiler
- 258 Vardılar her biri yirlü yirine
Kim bularuñ kali neye görüne
- 259 Yine malik oatına dek geldiler
Şeh buyurdı kim münadm oldılar
- 260 Bay u yolsul ulu kiçi laş u "am
Şeh sarayı içine xoldı tamam

252a dört: beş M1; oayurmazam: durmazuz M, oayurmazuz S; didi : ali S, da oı M, dalm M2

252b xarla mmana oou: mmana oouñ didi M1

253-257. beyitler M1 nüshasında yok.

254b n'itdiler: itdiler S

256a ki melik: kim malik M; esler: işler M2

257a "avrat cümle: "avrata S, M; itdiler: oldılar M

257b şah: şeh M; gitdiler: geldiler M2

258-259.beyitler S, M, M2 nüshalarında yok.

259b Şeh: Metinde "Şäh" olup vezin gereği muhaffefi alındı.

260b Şeh: Metinde "Şäh" olup vezin gereği muhaffefi alındı. ; Şeh sarayı içine xoldı: Ol sarayın içinde geldi M

- 252 “Şimdi dört (kişi) olduk. Artık çekinmem; sabah güneş doğunca (halkın), hepsini, iman (etmeleri için) çağırın” dedi.
- 253 “O Muhammed’in bayrağını yükseltelim. (Kim) bize itaat etmezse (onu), öldürelim”.
- 254 O gece, bu şekilde sözleştikten sonra sabah olduğu zaman, ne yaptıklarını şimdi işit.
- 255 Ey dede! Sabah olunca dördü (kalktı ve) Ânuk, Sarsar şehri içinde seslendi:
- 256 “Hükümdarın emrini kim kabul ediyorsa kaleye gelsin” dedi.
- 257 Kadın ve erkek (bütün halka) haber verdiler. (Bunların) hepsi, hükümdarın huzuruna gittiler.
- 258 Herkes yerine geçti. Bunların hali nasıl görünür?
- 259 Hükümdar katına kadar geldiler. Hükümdarın buyruğu ile tellal çıkartıldı.
- 260 Zengin, yoksul, büyük, küçük, soylu ve bütün halk, hükümdarın sarayının içine girdiler.

- 261 Ol“anur oapusını berkitdiler
Anlara aškab mman “ar ; itdiler
- 262 Sa“d-ı Vaooas tercüman açdı kelam
Mušxafa’dan “Anuo’a oıldı selam
- 263 İlçi sözini oabzl itmek gerek
Didi bu dem mmana gelmek gerek
- 264 Eytdi ya “Anuo dmn İslam dmnidür
Resm-i erkan Mušxafa aymnidür
- 265 Kim getürdi Kao Reszli’ne mman
Ol kişi buldı cehennemden aman
- 266 Kim mman getürmez ise uş oılıc
Çıomayısar kimserüzden diri hic
- 267 İazmler ol dem ayaiın xurdılar
Üçi dalm el oılıca urdılar

-
- 261b Anlara: Ol M, Bunlara M2; aškab: šakabeler M
261. beyit M1 nüshasında yok.
- 262a Sa“d-ı Vaooas tercüman: Ol Lalid İbn-i Velmd M1; açdı: itdi M2
- 262b “Anuo’a: Anio’a M1; Mušxafa’dan “Anuo’a oıldı selam: Mušxafa’nur “ıšoina virdi selam M2
263. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
- 264a Eytdi: Dir M
264. beyit M1, M2 nüshalarında yok.
- 265a Kim getürdi Kao Reszli’ne: Her kim Mukammed’e getürdi M, M2
- 265b buldı cehennemden: cehennemden buldı M2
265. beyit M1 nüshasında yok.
- 266a mman getürmez ise: ara kafir olursa M; Kim mman getürmez: Her kim kafir olur M2
- 266b diri: buradan M2
- 267a ayaiın: ayaiia M1
- 267b Üçi: Dördi M1
267. beyit M nüshasında yok.

- 261** Sahabeler, kalenin kapısını kapatıp, onlardan İslâm'ı kabul etmelerini istediler.
- 262** Tercüman olan Sa'd-ı Vakkâs söze başladı. Mustafa'nın Ânuk'a olan selamını söyledi.
- 263** "Elçi sözünü kabul edip şimdi imana gelmek gerek" dedi.
- 264** "Ey Ânuk! Din, İslâm dinidir. İbadet şekli de Mustafa'nın ibadet şeklidir".
- 265** "Kim Allah Resûlü'ne iman ederse, o kişi cehenneme girmekten kurtulur".
- 266** "Kim iman etmezse, işte kılıç. (İçinizden) hiç kimse (buradan) diri çıkmaz!".
- 267** Gaziler, o zaman ayağa kalkıp, üçü de ellerini kılıçlarına götürdüler.

- 268 Oalanından ne silak var ne bilik
Geldi mmana şu dem aksen melik
- 269 Didi ya oavmüm sözümi aluruz
Cümlerüz bu dem mmana gelürüz
- 270 Kim getürürse mman olsun azad
Yürisün oande dilerse gönli şad
- 271 Her ki yoo dir ise başın keserem
Barz üstinde iledüb ašaram
- 272 Ol lalayıo çün işitdi bu sözi
Şah örinde yire urdılar yüzi
- 273 Eytdiler kim padişahur oulıyuz
Devlet erkanınur pes maobzliyüz
- 274 Şah mmana gelicek erkan ile
Biz dalm geldük mmana can ile

-
- 268b Geldi mmana şu dem aksen: Şol sa“atde mmana geldi M, M2
268. beyit M1 nüshasında yok.
- 269a Didi ya oavmüm sözümi aluruz: İtdi kim yaovavuz sözi S; Didi: Didiler M1; aluruz: arlaruz S, M2
- 269b Cümlerüz bu dem: Oamuruz cümle M1
- 270a Kim getürürse: Her kim ki getürdi M, Her kim mman getürür M1
- 270b dilerse: giderse M1
- 271a Her ki yoo dir ise: Yoo dir isen bir bir M, Yoo diyenin başını M1, Yoo diyenin bir bir başını M2; keserem: hep keserüz M1
- 271b üstinde: üstine M, M1; iledüb: iledüben M; ašaram: ašaruz M1
- 272a Ol : O M1 , M ; lalayıo : oavm M , M1; işitdi: işidür M, işidürler M1, işidüb M2; bu: işbu M
- 272b urdılar: ururlar M1; yüzi: başı M2
273. beyit S , M , M2 nüshalarında yok.
- 273b Vezni bozuk olup düzeltilemedi.
- 274b geldük mmana: mmana geldük M1
274. beyit M2 nüshasında yok.

- 268** (Sahabelerden başka) hiç kimsede ne silah ne de ok ve yay vardı. O zaman, o güzel hükümdar, iman etti.
- 269** (Ânuk:) “Ey kavmim! Sözümü dinleyip hepiniz şimdi imana gelin” dedi.
- 270** “Kim iman ederse, azad olup mutlu olarak, nereye isterse gitsin”.
- 271** “Her kim ‘Hayır!’ derse (onun), başını kesip, kale üstüne götürerek asarım”.
- 272** Orada bulunan halk, bu sözü duyunca hükümdarın önünde yere kapandılar.
- 273** “Padişahın kulu, devlet büyüklerinin beğendiği kimsele-riz” dediler.
- 274** “Hükümdar, bütün esasları ile iman ettiyse, biz de can-ı gönülden iman ederiz” (dediler).

- 275 Şahumuz ne dımdı ise biz daldı
Ol dımdı oldu o abıl Tarrı Kao'ı
- 276 Cümle "La ilahe illallah" didi
Hem [de]"Mukammed Reszlu'l-lah" didi
- 277 "İşo ile cümle mmana geldiler
İdo ile küllm müsülman oldılar
- 278 Yaodılar kilseyi mescmd yapıdılar
İndurub bütleri Kao'a yapıdılar
- 279 İazmler ol kalete şükr itdiler
Oal"alu yirlü yirine gitdiler
- 280 Xoldı İarŞar Oal"ası nız u Şafa
Oamunur dilinde zikr-i MuŞxafa
- 281 Her biri İslam'ı erkan Şalavat
Ögrenüb oldılar oldu "abidat

275. beyit S, M, M2 nüshalarında yok:

276a Cümle : Cümlesi M1 , M2, - S ; didi : didiler S, M, M2

276b didi: didiler S, M, M2

277a cümle: cümlesi M2

277b İdo ile küllm: Cümlesi sünnm M, M2

278a Yaodılar kilseyi: Yıoub kiliseyi M1; yapıdılar: itdiler M2

278b bütleri: putları M1

279a kalete: kale çoo M, M2

279b Oal"alu: Şarlu heb M, Şehr lalolı M1, şehrlü M2; yirlü yirine: evlerine M1

280a Xoldı: Oldı M1; u: ile M2

280b Oamunur: Oamu M, Oamusınur M1; dilinde: dilindedür M; MuŞxafa: Luda M1

281a İslam'ı: İslam S; Şalavat: Şalat S, M2

281b Ögrenüb: Ögrenüben M1; oldılar oldu "abidat: loş itdiler bunlar "adad M, itdiler Kao'a xa"at M1, bunlar itdi salavat M2

- 275** “Şahımız hangi dini kabul ettiyse biz de o dini ve Tanrı’yı kabul ettik”.
- 276** “La ilahe illallah, Muhammeden Resülü’l-lah” dediler.
- 277** Hepsi aşk ile imana gelip, sıdk ile müslüman oldular.
- 278** Kiliseyi yakıp, mescit yaptılar; putları da kırıp, Allah’a taptılar.
- 279** Gaziler, bu duruma şükrettiler. Kaledekiler de (tekrar) yerlerine gittiler.
- 280** Sarsar Kalesi, nur ve neşe ile doldu. Herkesin dilinde Peygamber’e salavat vardı.
- 281** Her biri, İslâm’ın ve namazın kurallarını öğrenerek namaz kılıp, ibadet eden kullardan oldular.

- 282 Lalid İbn-i Velmd ol iazm imam
Farı u sünnet cümle öğretti tamam
- 283 Didi imdi vaot irişdi gidelüm
Bir olaiuz bul delml idinelüm
- 284 İrte oldı bunlara ol şmr-dil
Bir kişi getürdi kim ola delml
- 285 Gemi bile derize girüb gide
Bunları "Umman iline ilede
- 286 Malik eydür söyle sözür göreyüm
Dile ücret ne dilerse vireyüm
- 287 Gemic'eydür bara bir altun gerek
Bara lil"at hem melikden xon gerek
- 288 Yidi günde Kao diri olısa beni
Iazmlere gösterem ben "Umman'ı

282a ol iazm: "arif S

282b Farı u sünnet cümle: Farı -ı sünnet S, Farı sünnet M1

283a Didi: Eydür M, Şimden girü M2; irişdi : oldı S, M, M1

283b Bir olaiuz: Olavuz S; bul: gör ki S, gerek M1, vir ki M2; idinelüm: idelüm S, M1, M2

284a İrte oldı: Tarla xurdi M, M1, Malurla xoldurdi M2; bunlara ol: ol "Anioa M1, bunları ol M2

284b getürdi: getürdiler M2

285a Gemi bile derize girüb: Deriz içinde gemi bile M, Deriz içinde gemiyle M1, Derya içre gemisiyle M2; gide: gidevüz M1, gide ere M2

285b Bunları: Xoın ol M, M1, M2; iline: şehrine S, şarına M; ilede: yitevüz M1

286b ücret: benden M1

287a bara bir altun: otuz altun M, M1; bara: - M2

287b hem melikden: melikden S, melikden hem M1

288a olısa: oorsa M, M1; diri olısa: oorsa kim M2

288b Iazmlere gösterem ben: Gösterem ben iazmlere M, Göstereyüm iazmlere ben M1

- 282** O bilgili imam Hâlid İbn-i Velid (onlara), farzı ve sünneti tamamen öğretti.
- 283** (Hâlid İbn-i Velid, Ânuk'a), "Şimdi gitme vaktimiz geldi. Bize bir kılavuz bul da onu takip ederek gidelim" dedi.
- 284** O arslan yürekli (Ânuk), ertesi gün olduğunda, bunlara kılavuzluk yapacak bir kişi getirdi.
- 285** (Bu kılavuz), gemiyle denize girip, onları Umman şehrine iletecek.
- 286** Hükümdar (kılavuza), "Bana ne kadar ücret istediğini söyle de sana onu vereyim" dedi.
- 287** Gemici: "Bana bin altın ve hil'at gerekir" dedi.
- 288** "Eğer Allah beni yedi gün yaşatırsa, gazilere Umman (şehrini) göstereyim".

- 289 Ne ki dilerse melik ara virür
Kendü xonın aroasından giyürür
- 290 Virdi aškaba gemide ço○ yara○
“İzzet idüb bile gönderdi yayao
- 291 Geldi bunlar Bakr-i “Umman oātına
“Anuo’ı döndürdiler andan yine
- 292 Çün anı esenleyüben xurdılar
Bindiler zevra○ derize girdiler
- 293 Ol gemici gemiye yılken açar
Gitdi gemi šanasın ouşdur uçar
- 294 Lalid’e □a“d ü Zübeyr’e ol Kermm
Yıl örerdi gitdi šan kim yıldırım
- 295 Tengri’ye cümle tevekkül itdiler
Deriz içre üşde becid gitdiler

-
- 289a Ne : Tā S, M1; dilerse: didise S, dirse M; melik: ol melik M, M1, S
289b giyürür : giderür S
290a Virdi: Düzdi M, M1; aškaba gemide: aškablar anda M1, aškab içün M2; ço○: gemiyle M2
290b idüb: itdi hem M1, M2; gönderdi: kendü sürdi M, gitdi M1
291b andan: anda M, M1
292a Çün: - M, M1, M2; xurdılar: gönderdiler M1, döndürdiler M2
292b zevra○: zevra○ı M; derize: gemiye M1; girdiler: oturdılar M2; Bindiler zevra○ derize: Gemiye girüben M2
293a gemiye: gemide M1; açar: açub M1
293b uçar: uçub M1
294a Kalid’e: Kalid ü M, M1; Kermm: Muomm M1
294b örerdi: örince M, ördi M1; gitdi šan: šanasın M1
295a Tengri’ye: Tarrı’ya M2; cümle: bunlar M, M2; itdiler: oıldılar M, M1, M2
295b Deriz içre üşde becid gitdiler: Ol iazmır zikir meşizl oldılar M, Gice gündüz zikre meşizl oldılar M1, Zikr-i Kaoo’a da’im meşizl oldılar M2

- 289** Hükümdar ona ne istediye verdi. Kendi elbisesini çıkarıp onun üstüne giydirdi.
- 290** Gemide sahabilere çok silah verip, onları ağırlayarak, onlarla birlikte yaya (askerler) gönderdi.
- 291** Bunlar, Umman denizinin yanına gelince, Ânuk'u oradan geri gönderdiler.
- 292** Ayağa kalkıp, onunla vedalaşarak kayığa bindiler ve denize girdiler.
- 293** O gemici, geminin yelkenini açtı ve gemi bir kuş gibi uçarak gitti.
- 294** O cömert (olan Allah), Hâlid'e, Sa'd ve Zübeyr'e rüzgarı yardımcı kıldı ve gemi, yıldırım gibi gitti.
- 295** Hepsi, Tanrı'ya tevekkül edip, deniz içinde hızlıca ilerlediler.

- 296 Her birisi La ; ret'e eyler niyaz
Ol gemide fevt itmezler namaz
- 297 Gitdi gemi yidi gün yidi gice
Bir ada göründi işit kim nice
- 298 Gemici ol dem beşaret eyledi
Muştuluo diyü bulara söyledi
- 299 Uş göründi Şehr-i "Umman adası
İlla oıro gün kenarında gidesi
- 300 Böyle diyince kenare irdiler
Bakr-i "Umman'ur adasın gördiler
- 301 Gemici yilken aşaiia indürür
Zevraoı ol dem kenare döndürür
- 302 İazmler tekbnr idüb gördi oara
Çıodı bunlar gemiden oara yere

-
- 296a ider: eyler M2
296b Ol gemide: gemide hiç M1; itmezler: itmezlerdi M, itmediler M1
297b ada: axa M; kim nice: ey loca M1
298a beşaret: peşaret M2
298b diyü: olşun diyüben M1; bulara: bunlara M2, - M1
299a Uş göründi: Görür imdi M2; adası: axası M, adasın M2
299b İlla: Dakm M, Varılır M1; gün kenarında: günlük oırandan M; kenarında: bunda M1; gidesi: gidesin M2
301a yilken aşaiia: ol dem gemiyi M1
301b Zevraoı: Zevraoa M1; kenare: oıarara M, oıaradan M2, buları M1; döndürür: bindürür M1, durur M2
302a idüb: virü M, virüb M2; gördi: girdi M1, durdı M2; oara : berā S, yere M2
302b Çıodı bunlar gemiden oara: Gemiden xaşra çıodılar M1; yere: yire M1, M2

- 296** Her birisi, o gemide Allah’a dua edip, namazlarını hiç kaçırmadan kılarlardı.
- 297** Gemi, yedi gün yedi gece gitti. (Sonunda) bir ada göründü. (Bu adanın) nasıl (bir yer) olduğunu işit.
- 298** Gemici, o zaman bu müjdeyi onlara söyledi:
- 299** “Kırk günlük yolu olan Umman şehri adası işte göründü” (dedi).
- 300** Böyle söyledikten sonra, kıyıya ulaşp, Umman denizinin adasını gördüler.
- 301** O zaman gemici, yelkeni aşağı indirip kayığı kıyıya doğru döndürdü.
- 302** Gaziler, karayı gördüler ve tekbir getirerek gemiden karaya çıktılar.

- 303 Zevraoı mellāk [o] anda bailadı
Bunları esenleyüben aıladı
- 304 Didi oıro gün işbu yolca varasız
Ta ki “Umman Şehri’ne siz iresiz
- 305 Zevraoı bir bük içinde gizleyem
Avlayuraο sizi dayim gözleyem
- 306 İşürüz bitse yine bunda gelür
Ben küyerem size bu yerde bilür
- 307 Böyle diyüb çünki oldılar süvar
Sen işitgil Şah-ı Cumhır’dan laber
- 308 Şehr-i “Umman maliki Cumhır şah
Eylemiş burc üstine bir talt-gah
- 309 “Ayyuοa çıοmış durur başı yüce
Şehr-i “Umman görünür ucdan uca

-
- 303a mellak [o] anda: bunlar oırana M, ol dem oıraıa M1
303b Bunları esenleyüben: Bunlar esenleyübeni M1
303. beyit M2 nüshasında yok.
304a Didi: Eytdi M1; işbu yolca: diyince siz M1; Didi oıro gün işbu yolca: Gemici eydür böylece M2
304b iresiz: gidesiz M2
305a Zevraoı: Gemiı M2; gizleyem: gizlerem M1
305b Avlayuraο: Eglenüben M1, Avlanım yiyem M2; dayim: anda M1, ben M2; gözleyem: gözlerem M1
306 M ve M1 nüshasında 306 ile 307. beyit yer değiştirmiş.
306a bitse: bite M1
306b küyerem size bu yerde bilür: durayum yine siz bunda gelür M1
307a diyüb: diyü M, didi M1; çünki: bunlar M, - M2
307b Şah-ı: Bunda M1, şimdi M2
308a Şehr-i “Umman maliki: Ol şehır oal“asında M2; maliki: maliki ol M1
309a durur başı: ıalamet key M, çıοmış temamet key M2
309b Şehr-i: Balr-i M1; Şehr-i “Umman görünür ucdan uca: “Umman’dan dirya görünür ey loca M2

- 303** Kaptan, kayığı orada bağladı. Bunlarla vedalaşırken ağladı.
- 304** “Umman şehrine varıncaya kadar kırk gün boyunca bu yolda ilerleyin” dedi.
- 305** “Kayığı çalıların içinde gizleyeyim. Etrafını çevirerek, hep sizi bekleyeyim”.
- 306** “İşiniz biterse, buraya gelin. Sizi burada beklediğimi bilin”.
- 307** Böyle konuştuktan sonra (gaziler), atlara binip gittiler. Sen (şimdi), Cumhûr Şah’tan haber işit.
- 308** Umman şehrinin hükümdarı Cumhûr Şah, kale burcunun üstünde taht yeri yaptırmış.
- 309** Onun başı göğe kadar yükselmiştir. (ve onun bulunduğu yerden) Umman şehri baştan başa görünür.

- 310 Bir ulu gözgü oomış anda nişan
Her ne gelse derize olur "ayan
- 311 Her ne kim ol deriz içinden gelür
Ol kişilere oamu ma"lzm olur
- 312 Gördiler çıodı derizden bir gemi
Xaşra çıodı gemiden üç ademi
- 313 Şehr-i "Umman yolını xutdı gelür
Geldi anlar Cumhızr'a laber virür
- 314 Cumhızr eydür iki üç atlu varur
Ne kişilerdür oları tmz görür
- 315 Yügrük atlu üç kafır [tmz] buldılar
Çıkarub şardan olara Şaldılar
- 316 On yedi gün gice gündüz gitdiler
□ubk vaotin iazmlere yitdiler

-
- 310a gözgü oomış: ayineye M1; anda: andan M2
310b gelse: gelür M1; derize: deriz S, derizden M1, M2
311a kim ol: gele M; içinden: örinden M, içinde M2; deriz içinden: derizi geçer M1
312b çıodı: geldi M, M2
313a xutdı: xutub M1
313b anlar: bunlar M1, M2; laber virür: ma"lzm olur M1
314a iki: ara M1, M2
314b oları: buları M1, M2
315a buldılar: seçdiler M, M2; Yügrük atlu üç kafır [tmz] buldılar: Üç kişi seçdiler yügrük atlular M1
315b Çıoarub: Çıoub M; olara: at başını M; Çıoarub şardan olara: Ol kişiler at başlarını M1, At başın ol yola xoğrı M2
316a On yedi gün gice gündüz: Bir iki üç gün ta ki S; hem: - M; On: Çün M2; gice gündüz: dün ü gün M2
316b □ubk vaotin: □abakleyin M1, □abak M2; yitdiler: irdiler M2

- 310** (Cumhûr Şah), denizden kimin geldiğini açıkça görmek için oraya büyük bir ayna koymuş.
- 311** O denizden her ne gelirse, orada bulunan kişilerin hepsi bunu bilir.
- 312** (Oradakiler) denizden bir geminin geldiğini ve gemiden üç insanın dışarı çıktığını gördüler.
- 313** Onlar (bunların), Umman şehrine doğru yol aldığını, Cumhûr’a gelip haber verdiler.
- 314** Cumhûr: “İki, üç atlı gidip onların kim olduğunu hemen öğrenin” dedi.
- 315** Hızlı atı olan üç kafir bulup, bunları şehirden çıkararak onlara gönderdiler.
- 316** (Kafirler) iki, üç gün kadar gittiler. Sabah vaktinde gazilere ulaştılar.

- 317 Gördiler anlar kim üç atlu gelür
□a“d-ı Vaooas yayın eline alur
- 318 Bir ooi şol dem kirişe gizledi
Çekdi xoldurdı oları gözledi
- 319 Zengmler imiş olar çün irdiler
Ne kişilersiz diyüben Şordılar
- 320 Tmz cevabın □a“d-ı Vaooas dönderür
İlçilerüz diyübeni bildürür
- 321 Yine Şordılar ne milletsiz dirüz
Dmnünüz ne(dür) kim durur [hem] Tengrirüz
- 322 Lalid eydür dmnümüz İslam dmni
İbrahmm milletiyüz lzb aymni
- 323 Barmaiın götürdi getürdi mman
Zengmler oaoidi buşdı ol zaman

-
- 317a anlar: bular M; anlar kim: kim bunlar M1; Gördiler anlar kim üç atlu gelür: İazmler
çün kim buları gördiler M2
- 317b yayın eline alur: yayın oluben yürür M1
- 317 M2 nüshasında 317a ve 319b bir beyit oluşturmuş.
- 318a Bir: Hemen M1; şol dem: - M1; kirişe: kirişge M, kirişine M1
- 318b Çekdi xoldurdı oları: Kaıır oluben buları M, Kaıır olub çün buları M1
318. beyit M2 nüshasında yok.
- 319a olar çün irdiler: buları gördiler M, M1
- 320a Tmz cevabın □a“d-ı Vaooas dönderür: Sa“d-ı Vaooas cevabını dönderür M, M2 □a“d-ı
Vaokas xuruben sözün virür M1
- 320b diyübeni: diyüben S, M, M2
- 321a Yine Şordılar ne milletsiz dirüz: Şordılar tekrar ne sizür dmnirüz M2; milletsiz
dirüz: milletsiz diyü M1
- 321b ne(dür): ne dmnür M1; Tengrirüz: Tarriruz diyü M1, Rabbürüz M2
- 322b İbrahim milletiyüz lzb aymni: Kafirle tutaruz buiz-ı kmni M, M1 Kafirlere xutaruz
buiz u omni M2
- 323a götürdi: oaldurub M2
- 323b oaoidi buşdı: oaoidi baŞdılar M2
323. beyit M1 nüshasında yok.

- 317** Onlar üç atlının geldiğini görünce, Sa'd-ı Vakkâs yayını eline aldı.
- 318** Hemen yayın kirişine bir ok takıp, kirişi sonuna kadar çekerek onları gözledi.
- 319** Zenci olan kafirler, sahabelere yaklaştıklarında (onlara) kim olduklarını sordular.
- 320** Sa'd-ı Vakkâs hemen cevap vererek elçi olduklarını söyledi.
- 321** (Kafirler) tekrar, “Hangi millettensiniz? Dininiz ne? Tanrınız kim?” diye sordular.
- 322** Hâlid, “Dinimiz, İslâm dinidir. Güzel ibadet sahibi İbrahim’in milletindeniz” dedi.
- 323** Parmağını kaldırıp iman getirdi. O zaman zenciler (onları), öfke ile azarladılar.

- 324 Anların da1m silakın aldılar
Ol aradan hem ileri geldiler
- 325 Çün müsülmanlar buları böldiler
Üçi da1m el oılıca urdılar
- 326 Kamle oıldı üçi Lalid üstine
Gel gör imdi sen o Tengri dostına
- 327 Lalid ol demde Şalavat getürür
Bero-var anlara kılıc yitürür
- 328 Üçinür de gövdeden kesdi başın
Gitdi dünyadan tamam itdi yaşın
- 329 Anların silakların üleşdiler
Ol aradan da1m öte geçdiler
- 330 Bunlar eglendüğine Cumhır baoar
Buyurur ol dem yine biş er çıoar

324. beyit S, M, M2 nüshalarında yok:

325a müsülmanlar: müsülmandur M, M2; böldiler: bildiler M2

325b el: ol S

325. beyit M1 nüshasında yok:

326. beyit M nüshasında yok.

326a oıldı üçi: oıldılar M1, oıldılar kamle M2; Lalid: Lalid'ür M2

326b Gel gör imdi sen o: Dinlegil ne oıldılar M1, OaŞd oıldılar ol M2; Tengri: Tarı M1, M2

327b Bero-var anlara: Şol sâ"at kafire M, şol sâ"at elin M1; oılıc: oılıca M1

328a de: - M2; gövdeden kesdi başın: Lalid başın ayırur M1; kesdi: uçurur M2

328b Gitdi dünyadan tamam itdi yaşın: Sen yüzün silince bitürdi işin M, M2, Anlarur bir demde işür bitürür M1

329a Anların: Atların M1, M2

330a eglendüğine: eglendi M, M1, eglendi yine M1, baoar: yola baoar M

330b ol dem yine: yine ol dem M1; yine : gine S, M2; biş : beş M

- 324** (Sahabeler) onların da silahlarını alıp oradan ilerlediler.
- 325** Bu üç müslüman, kılıç vurarak onların başlarını kestiler.
- 326** Şimdi sen gel gör ki (o düşmanlardan) üçü, o Tanrı dostu olan Halid'in üstüne atıldı.
- 327** Hâlid, o anda salavat getirerek , (bir) yıldırım gibi onlara kılıçla vurdu.
- 328** Üçünün de başını, gövdesinden kesti. (Üçü de) ömürlerini tamamlayıp (bu) dünyadan gitti.
- 329** (Sahabeler), onların silahlarını paylaşp oradan ayrılarak ilerlediler.
- 330** Cumhûr, bunların yaptıklarına baktı. O zaman tekrar emir verip beş asker gönderdi.

- 331 Sürdi anlar da_{lm} yitişdi tamām
Kamle oıldı bişine ol pehlevan
- 332 Her birine bir kılıc urdı işit
Can cehenneme irürdi ol biş it
- 333 Anların da_{lm} silakın aldılar
Ol aradan hem ileri geldiler
- 334 Çün bular da_{lm} gıcıkdi gelmedi
Cumhızr'ur Şabrı oararı oalmadı
- 335 Didi gör_{rl}üm oay_iulu oldı oatı
Oıro kişi oılsun yara_o yitsün atı
- 336 Ne kişidür tmz oları bildürür
Giderür oay_iumı beni güldürür
- 337 Bindi oıro zengm yitişdi yıl gibi
Başdılar ol iazmleri sml gibi

-
- 331a □ürdi anlar da_{lm} : Sürdiler alı M; yitişdi tamām : yitişdireveni S, irişdiler M2
331b bişine ol pehlevan: biş er ve's-selam M1
332a bir: - M2; urdı: vurdı M2
332b Cān: Cānı M1, M2; irürdi: virdi M, M2, gitdi M1
333. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
334a bular: bunlar M; gıcıkdi: eglendi M1
335a Didi: Eytdi M1
335b yitsün: binsün M1
335. beyit M2 nüshasında yok.
335. beyitte M1 nüshasında mısraların yerleri birbiri ile değişmiş:
336a Ne kişidür tmz oları: Ol kişilerin laberin M, M1, M2
336b Giderür: Girür S, Giderüb M2
337a zengm: kişi M
337b Başdılar ol iazmleri: Hem irişdi iazmlere M

- 331** Onlar da oraya ulaştıklarında (aynı) soruyu sordular. O pehlivan (onlara da) saldırdı.
- 332** O beş itin her birine bir kılıç vurduğunu ve onların canlarını cehenneme gönderdiğini işit.
- 333** (Sahabeler) onların da silahlarını alıp oradan ilerlediler.
- 334** Bunlar da gecikip gelmeyince, Cumhûr'un sabrı ve tahammülü kalmadı.
- 335** (Cumhûr): "Gönlüm çok kaygılandı. Kırk kişi hazırlanıp, at ile (öbür askerlere) yetişsin" dedi.
- 336** "Onların kim olduğunu hemen (bana) bildirip kaygımı giderin ve beni sevindirin".
- 337** O kırk zenci (atlarına), binerek rüzgar gibi yetişip, o gazileri sel gibi bastılar.

- 338 Lalid ü □a“d ü Zübeyr İbn-i “Avam
Kamle oıldı tmi ile ol nmo-nam
- 339 Oıro kişidür çün bu kali gördiler
Kayoiruben el oılıca urdılar
- 340 Didiler ne kişilersiz dir bize
Kalid eydür oılıc eydür uş size
- 341 Na“ra urub her biri çaiirdılar
Tekbmr idüb oılıc urub oirdılar
- 342 Oıro kişiden biri ourtuldı heman
Oaçdı vardı Cumhızr’a oıldı fiian
- 343 Börküni urdı yire eydür i şah
Oanı oıro kişi oamu oldı tebah
- 344 Üç “Arab’dur Şanasın oddur yanar
Yine bizüm zengmler atın biner

-
- 338b Kamle oıldı tmi ile ol nmo-nam: Oılıc xartub kamle oıldılar tamam M1; nmo-nam: nmo ü nam S
- 339b Kayoiruben: Çaiiruben M1, M2
339. beyit M nüshasında yok:
- 340a kişilersiz: kişisiz M, M1; dir: eydür M, M1, M2
- 340b Lalid: Tazmler M, M1, M2; eydür uş size: dirler M1, oılıc eyde M2; size: bize M1
- 341b Tekbmr idüb oılıc urub: Virdiler tekbmr kafiri M, M1, M2
- 342a kişiden: kafirden M, M1, M2
- 342b oıldı: eydür M, M2, - M1; fiian: aman M, M1, M2
- 343a Börküni: Şaboasını M2; i şah: aman M2
- 343b oıro: oıro yedi M1; kişi oamu: baim nökerür M, bişini gördün M2; oldı tebah: öldi heman M2
- 344a “Arab’dur: “Arab geldi M, “Arab gelmiş M2; Şanasın: oılıcından M1; oddur: od M1, M2
- 344b zengmler atın: zengm atına M2

- 338** O güzel ad sahibi olan Hâlid, Sa'd-ı Vakkâs ve Zübeyr İbn-i Avâm kılıç ile (onlara) saldırdı.
- 339** Kırk kişi, bu durumu gördüklerinde haykırarak kılıçlarını ellerine aldılar.
- 340** (Onlar:) “Siz kimlersiniz? Bize söyleyin” deyince Hâlid: “Bunu size işte bu kılıç söyler” dedi.
- 341** Her biri nâra atıp, yüksek sesle tekbir getirerek, kılıçlarıyla (onları) vurup öldürdüler.
- 342** Kırk kişiden biri kurtulup hemen kaçarak Cumhûr’a gitti ve ağlayarak olanları anlattı.
- 343** Şapkasını yere vurup, “Ey şah! Kırk kişinin hepsi mahvol-du” dedi.
- 344** “(Onlar) üç Arap’tır.Zannedersin ki onlar yanan ateştir. Bizim zencilerin atlarına binmişlerdir”.

- 345 □oraruz hergiz cevap virmez biri
Oatlarında kimse sevmezler diri
- 346 Her birisi ırreşür arslan gibi
Kamle oılır buluda oablan gibi
- 347 Oaoidı Cumhızr ara xartdı oılıc
Boynın[ı] urdı aman virmedi hmc
- 348 Cumhızr ol kafiri çün kim öldürür
□aiış ile yidi yüz er bindürür
- 349 Anlara eydür Şavaş eylemerüz
Ol kişilere oatı söylemerüz
- 350 Tercüman ile oılıruz siz litab
Yalışılı ile alur andan cevap
- 351 Ol “Arablar ger sizi ucdan oıra
Olmaya kimserüz anlara ura

345. beyit M, M1 nüshalarında yok.

345b sevmezler: sevmez M2

346a ırreşür: ürreşür M, M2, ögürür M1

346b buluda oablan: od Şaçar evren M, M1, M2

347. beyit M nüshasında yok.

347a Oaoidı: Oaoub M2

347b urdı: urub M2

348a ol: çünkü M1; kafiri: zengm S, kişiyi M1; kim: - M1, ki M

348b □aiış ile: □aiışınca M1; bindürür: gönderür M2

349a Anlara: Bunlara M, M1, M2; eydür savaş eylemerüz: didi oılıc çekmerüz M2

349b Ol kişilere oatı söylemerüz: Luxf ile anlara iyü söylerüz M2

350a oılıruz: idürüz M1

350b yalışılı ile: yalışılıla M, BalŞ M1; alur: aluñuz M; andan: siz anlardan M1

350. beyit M2 nüshasında yok.

351b Olmaya: olmasun M, M1; kimserüz: kimse M1; Olmaya kimserüz anlara ura: Oarşu xurman bir kez siz anlara M2

- 345** “Sorduğumuz soruların hiçbirine cevap vermezler. Huzurlarında canlı hiç kimseyi sevmezler”.
- 346** “Her birisi arslan gibi kükreyip, kaplan gibi buluta saldırır”.
- 347** Cumhûr, kızarak ona kılıcını çekip, acımadan boynunu vurdu.
- 348** Cumhûr o zenciye öldürdükten sonra, yedi yüz askeri sayarak (karşısına) oturttu.
- 349** Onlara, “O kişilere kötü (söz) söyleyip, onlarla savaşmayın” dedi.
- 350** “Siz tercüman ile konuşup güzellik ile ondan cevap alın”.
- 351** “O Araplar, eğer sizin hepinizi öldürmek isterse, hiçbiriniz onlara vurmasın”.

- 352 Anlara oarşu silahuruz tamam
Şişür anlar ile [hem] virür selam
- 353 Anlara şöyle vaşıyyet eyledi
Tmz binür ara irür dir söyledi
- 354 Yidi yüz kafır oamu bindi ata
La-cerem şah buyruın gerek xuta
- 355 At başını şaldılar yazılara
Yidi günde irdiler iazmlere
- 356 Çünkü anlar iazmlere irdiler
Ne kişilersiz diyüben şordılar
- 357 Ooromaruz bizden gelür söyleşelüm
Ne dilersiz bizden eydür bilelüm
- 358 □a“d-ı Vaooas işidür iaviâların
Iaviâdan aňlayumaz didüklerin
- 359 Hengameden birbirinür sözini
İştmediler çevürüb yüzini

352. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok:

353a Anlara: Bunlara M, M1

353b ara irür: aşur M, varur yetür M1; dir: diyüben M, M1

353-354. beyit M2 nüshasında yok:

354a bindi: bindiler M, M1

355a At başını şaldılar yazılara: Selamlayub döndiler heman M2

355b Yidi: Altı M2; irdiler: yitdiler M1; iazmlere: anlara revan M2

356a anlar: bunlar M, M1; Çünkü anlar iazmlere irdiler: Bir aızdan cümlesi söylediler M2

357b bizden: bize M1

357. beyit M2 nüshasında yok:

358a işidür iaviâların: gördi çün geldiklerin M1, tercüman itdi kelam M2

358b Iaviâdan arlayumaz: Arlayumaz iavoadan M1, Arlayamadı didüğün M2;
didüklerin: ve's-selam M2

359. beyit S, M, M1 nüshalarında yok:

- 352** Onlara karşı silahlarınızı tamamen çözüp silahlarınız ile onları selamlayın.
- 353** Cumhûr onlara, “Hemen atlarınıza binip onlara yetişin” diye vasiyet etti.
- 354** Şüphesiz ki yedi yüz kafirin hepsi, hükümdarın emrini tutarak ata bindi.
- 355** Atlarının başlarını ovalara doğru çevirip, yedi günde gazilere ulaştılar.
- 356** Onlar, gazilere ulaştıkları zaman, “Kimlersiniz?” diyerek sordular.
- 357** “Bizden korkmayın. Gelin konuşalım. Bizden ne istediğinizi söyleyin,bilelim” (dediler).
- 358** Sa’d-ı Vakkâs (onların), gürültülerinden dediklerini anlamadı.
- 359** O karmaşıklıkta yüzlerini çevirip birbirlerinin sözünü işitmediler.

- 360 Üçi dalm kamle öldılar yine
Bir zaman ceng itdiler döne döne
- 361 Sürüsine ooyunur ašlan gibi
İçlerine girdiler oablan gibi
- 362 □orra kafir döymedi döndi oacı
Oluc ile iazmler oarşu biçer
- 363 Biri bunlara çevürmedi yüzün
Zmre ooroar Šimaia Cumhızr sözün
- 364 At başını döndürüben oacıdılar
Ourtulanı yine şehre düşdiler
- 365 Birbirin[i] bašubanı oacıdılar
□ıınuben cümlesi [heb] oacıdılar
- 366 Şöyle ıırdı iazmler [kafirleri]
Altmışı ıurtuldı ıırılub cümlesi
- 367 Oacı oacı şehre varub girdiler
Varuben Cumhızr'a virdiler laber

-
- 360a Üçi dalm: Dört Šakabe M1
360b Bir zaman ceng itdiler döne döne: Başladı zengmlerür yüzi döne M, M1
360. beyit M2 nüshasında yok.
361. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.
362a □orra kafir döymedi döndi: Örlerine düşüben kafir M, M1
362b oarşu: ıırar M, iki M1
362. beyit M2 nüshasında şu şekildedir:
Oarşu durmadı birisi anlarur
Döndürdi yire yüzlerini cümlesür
363-364. beyitler M2 nüshasında yok.
364-367. beyitler S, M, M1 nüshalarında yok.
366b Vezin bozuk olup düzeltilemedi.

- 360** Üçü, tekrar saldırıp bir süre döne döne (onlarla) savaştılar.
- 361** Aslanın ve kaplanın koyun sürüsünün içine girdiği gibi (düşmanların ortasına) girdiler.
- 362** (Bir süre) sonra kafirler, dayanamayarak dönüp kaçtılar. Gaziler, karşılarına çıkarak onları kılıçla biçtiler.
- 363** Cumhûr'un sözünü dinlememekten korktukları için (kafirlerden), hiçbiri, onlara karşılık vermedi.
- 364** (Bunların arasından) kurtulanlar, atlarının başlarını çevirip kaçarak şehre döndüler.
- 365** Hepsi can korkusuyla birbirlerini ezerek kaçtılar.
- 366** Gaziler kafirleri o kadar çok öldürdüler ki bunların hepsi öldü (sadece), altmışı sağ kaldı.
- 367** Kaçarak şehre girdiler ve Cumhûr'a gelerek haber verdiler.

- 368 Çün melik Cumhır bu akvali görür
 □anduia varub yüz urub yalvarur
- 369 □anduia kalın kıkayet eyledi
 İazmlerden çoo şikayet eyledi
- 370 □andui eydür ya olum oayurmaiıl
 Tmz çerüñi cem“ ol oturmaıl
- 371 Ben sara nuşret olam yarı olam
 Bin atuña çek yürü xabl u “alem
- 372 Sen çerüñi dir tmz “Arab irişür
 Dirile xut anları bara getür
- 373 Çıodı Şanduodan heman dem [ol “adz]
 Cem“ olub “askerini iy ulu
- 374 Sevinü xurdu örü Cumhır melik
 Bindi ata bailadı terkeş bilik

-
- 368a Çün melik Cumhır: Cumhır melik çünkü M; bu akvali: baoub anı M1
 368b varub yüz urub yalvarur: varur yüzün yire urur M, M1
 368. beyit M2 nüshasında yok.
- 369b İazmlerden çoo: Ol İazmlerden M, M2, Ol “Arab’dan pes M1
 370a ya: ey M1; oayurmaiıl: oayurma hmc M1
 370b ol oturmaıl: idegör xurma hiç M1
 370b-371a M2 nüshasında aynı beyitte yer alıyor:
- 371a nuşret olam yarı olam: yarı olam nuşret virem M; olam yarı olam: idüben şaolayam M1
 371b çek yürü xabl u: çal xavul götür M; Bin atuña çek yürü xabl u: Atuña bin çeriyle götür sen M1
 372. beyit M1, M2 nüshalarında yok.
 373. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.
 374a Sevinü: Sevinüben M1; örü: ol M1
 374b bailadı: bailandı M1; terkeş: keyşu M, olıc M1; bilik: melik M1
 374. beyit M2 nüshasında yok.

- 368** Hükümdar Cumhûr, bu durumu gördüğü zaman, sandığın yanına girip secde ederek yalvardı.
- 369** (Cumhûr) sandığa, durumunu anlatıp, gazileri şikayet etti.
- 370** Sandık: “Ey kulum! Korkma. Durmayıp hemen askerini topla” dedi.
- 371** “Ben sana yardımcı olayım. Atına bin. Davul ve bayraklarınla yürü, git”.
- 372** “Araplar buraya gelmeden, sen hemen askerini topla ve onları canlı olarak yakalayıp bana getir”.
- 373** Ey ulu! O anda (o düşman), askerini toplayıp sandığın yanından ayrıldı.
- 374** Hükümdar Cumhûr, sevinerek ayağa kalktı. Atına binip ok ve yayını kuşandı.

- 375 Çıodı şardan aldı otuz bir çeri
Laçır olub bailadılar yolları
- 376 Çıodı Cumhır şehrden laylm laşem
Zmnet ile çaldurub kös ü “alem
- 377 Üç güne dek irdiler iazmlere
Sür“at ile kamle olub anlara
- 378 Çünkü yitdi gāzmlere ol yaomn
□aldılar at üstlerine pes hemmn
- 379 Ortalıia aldılar iazmleri
Kamle olub “askerin cümle varı
- 380 Iazmler de el olıca urdılar
Üç gün üç gice oati dürişdiler
- 381 Üç iazm arslan gibi gürleşdiler
Kamle olub orta yire düşdiler
- 382 Her biri bir kafiri düşürdiler
Zengmlere key olıc üşürdiler

375a Çıodı şardan: Çıouban M1; çeri: çerisin M1

375b Laçır olub bailadılar yolları: Bahadır pehlevanlar heb varısın M1

375. beyit M2 nüshasında şu şekildedir:

Otuz bir cümlesi cem“ oldular

Cumhır'ur ol dem yanına geldiler

376-377. beyitler S, M, M1 nüshalarında yok.

378. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

378b □aldılar at: Bu ifade metinde “ At şaldılar”şeklinde olmakla beraber vezin gereği takdim tehir yapılmıştır.

379-380. beyitler S, M, M1 nüshalarında yok.

381a Üç :Ol üç M; gürleşdiler: ırreşdiler M

381. beyit M1 nüshasında yok.

382a biri: birisi M1; bir: yüz M1; kafiri: er M, kafir M1, kişiden M2; düşürdiler: artuo ırar M2

382b Zengmlere: Iazmler de M1; key: - M, M1; Zengmlere key olıc üşürdiler: Atlarını kendüleri yardılar M2

- 375** (Cumhûr) otuz bin askerini alarak, şehirden çıktı. (Askerler) hazır olup, yolları bağladılar.
- 376** Cumhûr, şehirden kös çaldırıp bayrak (sallatarak, yanında) pek çok hizmetkarıyla çıktı.
- 377** Onlar, gazilere (doğru) hızla gidip üç günde onların yanına vardılar.
- 378** (Onlar) gazilere ulaştıkları zaman, hemen atlarını (onların) üstlerine saldılar.
- 379** Askerlerin hepsi atılıp gazileri ortalarına aldılar.
- 380** Gaziler ellerini kılıçlarına attılar ve üç gün üç gece çok savaştılar.
- 381** O üç gazi, arslan gibi kükreyerek meydana atıldılar.
- 382** (Sahabeler), zencilere kılıçlarla vurup her biri bin kafir öldürdü.

- 383 Gice gündüz oıldılar üç gün oıxal
İazmlerde oalmadı hergiz oıtal
- 384 Atları bailadı oldılar yayao
Her biri oılıcların oıldı xayao
- 385 Zengmler üşdi kemendler atdılar
Üçini dalm giriftar itdiler
- 386 Çün ele girdi dutuldi iazmler
Dinmediler anlara hiç layr u şer
- 387 Sevinüben bindi Cumhızr atına
Bunları getürdi Şanduo oatına
- 388 Lalid'i □a"d ü Zübeyr İbnü "Avam
□anduia bunları getürdi tamām
- 389 Girdi Cumhızr Şanduia secde oılur
Şol Şā"at Şandui içinden ür gelür
- 390 Çaiırub Şanduo didi gir içerü
[Bile] dutŞaolaruñ al gelgil berü
- 391 Cumhızr ol dem aldı girdi içerü
Oarşusına Şanduiun xurdi örü

383b hergiz: zerre M; oıtal: mecal M1

383. beyit M2 nüshasında yok.

384a bailadı: yıoıldı M, oııldı M2; oldılar: oaldılar M2

384. beyit M1 nüshasında yok.

385a Zengmler: Biribirin M2; üşdi: üşüb M, M1 cümle M2

385b Üçini dalm giriftar itdiler: İazmlerür üçini de xutdılar M2

386b Dinmediler anlara: Xınmadılar bunlara M, M1

387a bindi Cumhızr atına: Cumhızr bindi atına M

388a Lalid'i: Lalid ü M

388b bunları getürdi : getürdi bunları M1 ; tamām : oıvām S , M

390-392. beyitler S, M, M1 nüshalarında yok.

- 383** Üç gün gece gündüz savaştılar. Gazilerde hiç savaşıma (gücü) kalmadı.
- 384** Atlarını durdurarak yaya oldular. Her biri (yorgunluktan), kılıçlarına dayandılar.
- 385** Zenciler toplanarak (sahabelere) kement atıp, üçünü de bağladılar.
- 386** Gaziler tutulup ele geçirildiği zaman, onlara iyi veya kötü hiçbir şey söylenmedi.
- 387** Cumhûr, sevinerek atına bindi. Bunları, sandığın huzuruna getirdi.
- 388** Sandığa, Hâlid'i, Sa'd'ı ve Zübeyr İbn-i Avâm'ı getirdi.
- 389** Cumhûr (içeri), girip sandığa secde ettiği zaman, sandık içinden bir ses geldi:
- 390** Sandık: "İçeri gir, tutsaklarını da yanına al, beriye gel" dedi.
- 391** Cumhûr, o zaman içeri girip sandığın karşına (gelerek) ayakta durdu.

- 392 Didi Šandu○ çiz elini bunlarur
Söyleyeyin anlara siz bir görür
- 393 Didi kim loş geldür iy Lalid oulum
Senüñ atar ol benüm Velid oulum
- 394 Kiçi oulum oi lum özidür □a“md
Gelişürüz ol Medmne'den işid
- 395 □a“d-ı Va○○ās ol Zübeyr-i nev-cüvān
Oullarum durur oamu bellü beyan
- 396 Gelür imdi bara secde eylerüz
Sözürüz var ise andan söylerüz
- 397 Böyle diyince Lalid xartdı oılıc
Çaldı ol Šanduıı kar itmedi hic
- 398 □a“d-ı Va○○as dalm oo ile atar
Hem Zübeyr elde tutar oılıc Šalar

-
- 393a Didi: Eyitdi M1; kim: - M1, M2; geldür: geldürüz M1; iy: - M1, benüm M2
393 M2 nüshasında 393a–394b bir beyit oluşturmuş.
394a oğlum özidür: oğlur adıdur M, M1
394b ol Medmne'den işid: Mekke'dendür key ba“md M, Mekke'den degül ba“md M1
395a □a“d-ı Va○○ās : Kiçi S; Zübeyr-i nev-cüvān : Zübeyr'e vü M, M2 , □a“d-ı Va○○ās S;
nev-cüvān: tercümān S, M, M2
395b Oullarum durur oamu : Oullarumsız oamuñuz M , M2 , Oullarumdur bilüñüz M1 ; beyān:
“ayān M1
396b söylerüz: eyleñüz S
397a xartdı: çekdi M1
397b ol : - S, M ; kar itmedi: çün kesmedi M1
398b Hem: - M2; Zübeyr: Zübeyr'e M; elde tutar: kamle oılır S, ol dem M; Šalar: xutar M
398 M1 ve M2 nüshalarında 398a–399b bir beyit oluşturmuş.

- 392** Sandık: “Onların ellerini çöz, siz onlara ne söylediğimi görün” dedi.
- 393** “Ey Hâlid kulum! Hoş geldin. Senin baban Velid, benim kulumdur”.
- 394** “Senin oğlun olan Said, benim küçük kulumdur. Medine-den beraber geldiğiniz
- 395** Sa’d-ı Vakkâs ve genç Zübeyr’in benim kullarım olduğu apaçık bellidir”.
- 396** “Gelin, şimdi bana secde edin. Sözüünüz varsa ondan sonra söyleyin”.
- 397** (Sandık) böyle konuşunca, Hâlid kılıcını çekip sandığa vurdu. Fakat kılıc onu hiç kesmedi
- 398** Sa’d-ı Vakkâs (ise), ok attı. Zübeyr (de sandığın) üzerine yürüyüp elinde tuttuğu kılıcı ona salladı.

- 399 Oaçdı Šandu○ hevaya çıodı revan
Dirle imdi ne olısar pehlevan
- 400 Çalıcao hevaya olubdur yüce
Olıcur ucı dokundı aiaca
- 401 Kesdi bir yanın ašaia düşürür
Çairur Šandu○ xutuñ dir olıurur
- 402 Yine zengmler yapışdı Lalid'e
□a“d-ı Vaooas'a Zübeyr'e iy dede
- 403 Bailadılar ellerini zengmler
İndi Šandu○ yirine olıdı oarar
- 404 [Didi] iy Cumhızr oulum xut bunları
Bara “ašm·oldılar ooma diri
- 405 İkinün kes elin virün ceza
Birisin oabla göne at derize

-
- 400a Çalıcao: Çünkü Šandu○ M, Çekilüb M2, Tündi M1; olubdur: çıodı M, M1, M2
400b Olıcur: Olıc M1; ucı: ucı Šanduia M1; dooundı: xooundı M, degdi M1; aiaca: loca M1
401a bir yanın ašaia: anuñ bir yanını M1
401b xutuñ: dutuñ M; olıurur: buyurur M, M1, M2
402. beyit M nüshasında yok:
402b Vaooas'a: Vaooas hem M1
403b İndi: İrdi M; yirine: yirde çün M
404a [Didi] iy Cumhızr oulum: ya oulum Cumhızr S, M2; xut : var S, M, M2; bunları: bunlara S
404b Bara “ašm·oldılar ooma diri : Vir cezā baña “ašm olanlara S
405a İkinün: Üçinür M1; elin virün: elini vir M, M2, ellerin virün M1
405b oabla: oablan M1

- 399** Sandık, hemen havaya çıkarak kaçtı. Şimdi pehlivanın ne yaptığını işit.
- 400** Kılıcı vurduğu zaman, kılıç havaya çıkıp uzayarak ağaca dokundu.
- 401** (Ağacın) bir yanını kesip, aşağıya düşürdü. Sandık, yüksek sesle: “Tutun!” diyerek haykırdı.
- 402** Ey dede! Zenciler, tekrar Hâlid’i, Sa’d-ı Vakkâs’ı ve Zübeyr’i yakaladılar.
- 403** Zenciler (sahabelerin), ellerini bağlayınca sandık tekrar yerine indi.
- 404** (Sandık:) “Ey Cumhûr kulum! Bana âsi oldular, bunları tut, hiçbirini canlı bırakma” dedi.
- 405** “İkisinin elini keserek ceza ver. Birini (ise) deri ile kaplayarak denize at”.

- 406 Zengmler şol dem oları başdılar
□a“d ü Zübeyr’ür elini kesdiler
- 407 Lalıd’i oabladılar bir yaş göne
Anı bir şanduia şoodılar yine
- 408 Vardılar anı derize atdılar
□a“d ile Zübeyr’i mecrzh itdiler
- 409 Anlarur boynına demür urdılar
Zindan içre ouyuya indürdiler
- 410 Bailadılar ellerin ayaoların
Kao’dan artuo kimse bilmez kallerin
- 411 Kao “inayet eyleye iazmlere
Muşxafa’dan meded ire anlara
- 412 Bundan evvel meclmsi oılduo tamam
Ümmet iseñ Muşxafa’ya vir selam
- 413 Her ki mü’mındür salavat getüre
Muşxafa’nur cānını sevindüre

-
- 406a Zengmler şol dem oları: Şol sâ“at şanduo buyurđı M,M2, Şol sâ“at buyurđı Cumhzr M1
406b □a“d ü Zübeyr’ür elini: Üçinür çün ellerini M1
407a bir yaş: lam M, ol dem M1
407b şoodılar: ooydılar M
408a Vardılar anı: Lalıd’i ol dem M1
408b ile Zübeyr’i: ü Zübeyr’e ikisini; ile: - M2; mecrzh: çün mecrzh M1; itdiler: yediler M2
409. beyit S nüshasında yok:
410-415. beyitler M1 nüshasında yok:
411b ire: - M
412a Bundan evvel meclmsi oılduo: Bunda meclms S
412b Ümmet iser: Ümmetinür M; selam: salat ile selam M2
413. beyit S, M, M1 nüshalarında yok:

- 406** Zenciler, o zaman onların üstlerine çıkıp, Sa'd ve Zübeyr'in elini kestiler.
- 407** Hâlid'i yaş bir deri ile kaplayarak onu tekrar bir sandığa soktular.
- 408** Onu götürüp denize attılar. Sa'd ile Zübeyr'i yaraladılar.
- 409** Onların boynuna demir taktılar ve zindan içinde bir kuyuya atdılar.
- 410** Ellerini ve ayaklarını bağladılar. Onların bu durumlarını, Allah'tan başka kimse bilmezdi.
- 411** Allah, gazilere yardım etsin. Mustafa'dan onlara yardım ulaşsın.
- 412** Burada meclisi tamamladık. Eğer Mustafa'nın ümmetiy-sen ona selam ver.
- 413** Müslüman olan herkes salavat getirdiği zaman Muham-med'in canını sevindirir.

el-MECLMSÜ 'ANİ¹³

- 414 “İşo ile virsün salavat ümmeti
Anlarur la bile durur himmeti
- 415 Dirle imdi iy Mukammed ümmeti
İazmler kim niçe gördi mihneti
- 416 Virelüm ikinci meclmsden laber
Xut oulaiur bu söze iy mu“teber
- 417 MuŞxafa ilçilere çün intiçar
Yola baouben küyer leyl ü nehar
- 418 Kao bilürdi bunlarur kalin hemmn
İrdi Kao’dan şol zaman Peyk-i Emmn
- 419 Cebre’il irdi Mukammed oatına
Kalin aŞkabur didi ka;retine
- 420 □a“d ile Zübeyr oatı darlıodadur
Göne oablu hem Lalid Şanduodadur

¹³ (17^b) S; el-Meclmsü Sâni 8^a M; - (12b) M1; - (10a) M2.

414. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.

415b İazmler kim: Kim iazmler M, M2

416a Virelüm ikinci meclmsden: Meclms-i ikinciden virelüm biz S

416b söze: sözi M2

417a ilçilere çün: ol ilçilere M, M2

417b Yola baouben küyer: Uma xurur aŞkab M, M2

418b İrdi Kao’dan: Geldi gökden M, M2, Gökden indi M1; şol: ol M1; zaman: sâ“at M1, dem M2; Peyk: Yek M1; Emmn: Celml M2

419a irdi: indi M, M2; irdi Mukammed oatına: Mukammed oatına indi M1

419b Kalin aŞkabur: AŞkabur kalin M, Anların kallerin M1; Lalin: - M2; didi Ka;retine: Ka;retine didi M1

420a Sa“d ile : Sa“d ü S, □a“d-ı Vaooas M1; darlıodadur: darlıo durur M, darlıoda durur M1

420b Göne oablu hem Lalid Şanduodadur: Lalid göne oablu hem Şanduodur M, Lalid gön içinde Şanduoda durur M1; Göne oablu hem Lalid: Lalid göne oablu M2

İKİNCİ MECLİS

- 414** (Muhammed) ümmeti aşk ile salavat getirsin (çünkü), (Muhammed'in) himmeti onlarla beraberdir.
- 415** Ey Muhammed ümmeti! Şimdi gazilerin ne kadar çok sıkıntı çektiğini dinle.
- 416** Ey itibar edilen kişi! Biz mecliste ne olup bittiğini anlatalım. Sen de bunları dinle.
- 417** Mustafa, elçileri gözlediği için, gece gündüz yola bakarak onları bekler.
- 418** Allah, bunların durumunu bilirdi. O zaman, Allah'tan (Peygamber'e) Cebrâil gönderildi.
- 419** Cebrâil, Muhammed'in huzuruna gelip, sahabelerin halini O'na söyledi.
- 420** "Sa'd ile Zübeyr çok zor durumdadır. Hâlid, deri ile kaplanmış olarak sandıktadır" (dedi).

- 421 Dir "Alm çün anlara varma○ gerek
Cehd idüb anları ousurtarmak gerek
- 422 Gitdi Cebra'il Kebmr oldu melzl
Faxıma'nuñ oatına geldi Reszl
- 423 Geldi gördi "Alm'yi yatmış uyur
Reszl eydür ya ızum uyarıgör
- 424 Böyle diyince "Alm na"ra urur
Uyousından dik belirleyü xurur
- 425 "Alm eydür ya Reszl düş götürem
Ben dalm Umman şarına varuram
- 426 Lalid'i gördüm ousaruluodadur
□a"d ü Zübeyr ikisi xarlıodadur
- 427 Mecrzh olmuşdur bular ya Muşxafa
Kafir itmiş anlara yavla○ ceza

-
- 421a Dir: Anlara M, Bunlara M1, M2; "Alm çün anlara: arslan M, arslan "Alm M1, M2
422. beyit M nüshasında yok.
422a Gitdi Cebra'il Kebmr: Cebra'il gitdi ol dem M1; Kebmr: Reszl M2
422b Faxıma'nuñ katına geldi: Xurdi Faxıma evine vardı S, Faxıma'ya vardı ol M2
423a "Alm'yi: kim "Alm M, M1, "Alm M2
423b Reszl eydür: Muşxafa dir M; uyarıgör: uyarıver M, tıız örü xur M1
424b dik belirleyü xurur: belirler uyanur M; Uyousından dik belirleyü xurur: Belirleyü uyousından uyanur M2, Barlayub uyousından uyanur M1
425b şarına: şehrine M, M1, M2
426a ousaruluodadur: ousaruluo yiri M1, ousaluodadur M2
426b □a"d ü: □a"d-ı Vaooas M2; xarlıodadur: ılur zarı M1
427a olmuşdur: olmuşlar M, M2; bular: bunlar M, M1
427b anlara: bunlara M, M2; yavla○: oati M1; ceza: cefa M, M1

- 421** Cebrâil, Ali'nin onların yanına gitmesi ve savaşarak onları kurtarması gerektiğini söyledi.
- 422** Cebrâ'il gidince o yüce Resûl üzüldü ve kalkıp Fâtıma'nın evine gitdi.
- 423** (Muhammed, Ali'nin evine) gelip, Ali'nin uyuduğunu gördü. Resûl: "Ey kızım! (Ali'yi) uyandır" dedi.
- 424** Böyle deyince, Ali yüksek sesle bağırıp, uykusundan sıçrayarak uyandı.
- 425** Ali : "Ey Resûl! Rüyamda Umman şehrine gittiğimi gördüm" dedi.
- 426** "Hâlid'in karanlıkta, Sa'd ve Zübeyr'in sıkıntı içinde olduğunu gördüm".
- 427** "Ey Mustafa! Bunlar yaralanmışlar. Kafir, bunlara kötü ceza vermiş".

- 428 Yalvarurlar bara ailarlar oati
Şöyle gördüm uyouda bu heybeti
- 429 Reszl eydür kim "Alm'ye ya "Alm
Cebre'il geldi bara uş iy velm
- 430 Cebre'il'den ne kim işitdi Reszl
"Alm'ye viridi laber ol pür-uşzl
- 431 Reszl eydür ya "Alm yarenlere
Vaotidür meded idegör anlara
- 432 Iazmlere "Alm'nür yandı özi
Muşxafa'nur yaş ile xoldı gözi
- 433 Bu kikayet çün oamuya oldı faş
Ailadı cümle yarenler açdı baş
- 434 Geldi Lalid oilu Zübeyr atası
Başın açdı □a"d-ı Vaooas anası
- 435 Ulu kiçi er ü "avrat ol zaman
Anlarur çün oamu oıldılar fiian

428b gördüm uyouda: gör uyluda M

429a Reszl eydür kim: Muşxafa dir M; kim: - M1, M2; "Alm'ye ya "Alm: "Alm işit sözüm M1

429b bara: bildüm M1; uş iy: iy loş M; uş: özüm M1

430b "Alm'ye viridi laber ol pür: Oamu "Alm'ye laber viridi M, M1, M2

431b Vaotidür: Bailu bilür M, M2; idegör: eyle M, M1, M1

432a Iazmlere "Alm'nür yandı: "Alm'nür yarenlere köyünür S

432-438. beyitler M2 nüshasında yok:

433a Bu: Çün M1; çün: - M1; oamuya: oamusına M1

434b anası: atası M1

435a ü: - M1

435b Anlarur: Bunlar M1; çün: içün M, M1; oıldılar: oıldı M

- 428** “Çok ağlayıp, bana yalvardılar. Uykuda bu korkunç durumu gördüm”.
- 429** Resûl, Ali’ye, “Ey ermiş Ali! Cebrâil bana geldi” dedi.
- 430** Resûl, Cebrâil’den ne işittiyse olduğu gibi hepsini Ali’ye anlattı.
- 431** Resûl: “Ey Ali! O dostlara yardım vaktidir. Sen onlara yardım et” dedi.
- 432** Mustafa’nın gözü yaş ile doldu. Ali’nin, dostlarının başına gelenlerden dolayı içi yandı.
- 433** Bu olay, herkese duyuruldu. Herkes, dostları için saçını başını açıp (dövünerek) ağladı.
- 434** Hâlid oğlu Zübeyr’in babası geldi. Sa’d-ı Vakkâs’ın annesi (üzüntüden), başını açıp dövündü.
- 435** O zaman büyük küçük, erkek ve kadın herkes, onlar için feryat ettiler.

- 436 Şöyle zarı kıluben aïladılar
Kim “Alm’nür yüregın xailadılar
- 437 “Alm çün kim bunlarur zarın görür
Özi köynür aïlayub örü xurur
- 438 Biline şol dem silakın bailadı
Bilesince cümle yaran aïladı
- 439 Łü’l-fioarı ouşanub xurdu “Alm
Düldül’i eyerledi gerçek velm
- 440 And içerem dir Reszl’ür başına
Hem dalm Kasan Küseyn’ür başına
- 441 Binüben “Umman şarına varayum
Üç Şakabm işümi ourtarayum
- 442 Aïlamaruz gözürüz yaşın silür
Tengri’ye yalvaruben du“a olur

-
- 436b yüregın: yüregini M1
- 437a “Alm çün kim: Çünkü M; zarın: zarılığın M, yüzün M1
- 437b köynür: yanub M1; aïlayub örü xurur: aïlayu xurdu gelür S
- 438a şol dem silakın bailadı: bailadı şol dem silakın M1
- 439a ouşanub: ouşanu M, ouşandı M2; xurdu: ol dem M2;
- 439b Düldül’i eyerledi gerçek velm: Oulına eyerle didi Düldül’i M, M2, Oulına didi eyerle Düldül’i M1
- 440-445. beyitler M2 nüshasında yok:
- 440b dalm Kasan: Kasan dalm M
- 441a “Umman: “Umman’ı S; şarına: şehrine S
- 441b işümi: yoldaşum M1
- 442a gözürüz: göz yaşını M1; silür: silürüz M1
- 442b Tengri’ye yalvaruben du“a olur: Kaoo’a yalvarub du“alar oluruz M1

- 436** O kadar çok üzülop ağladılar ki, Ali'nin yüreğini dağladılar.
- 437** Ali, bunların ağladığını görünce, üzüntüden yüreği yandığı için (dayanamayıp) ağlayarak ayağa kalktı.
- 438** O zaman, beline silahını bağladı ve onunla birlikte bütün dostları ağladı.
- 439** Gerçek bir veli olan Ali, zülfikarını kuşanarak Düldül'ü eyerledi.
- 440** (Ali:) "Resûl'ün, Hasan ve Hüseyin'in başına yemin ederim ki;
- 441** (atıma) binip, Umman şehrine giderek, üç sahabe arkadaşımı kurtaracağım" dedi.
- 442** "Ağlamayın, gözünüzün yaşını silin. Tanrı'ya yalvararak dua edin".

- 443 Sailui ile varur isem "Umman'a
Anlarur iriŝe derdi dermana
- 444 Muşxafa oocdı "Alm'yi ailadı
İ"tioadın bir Çalab'a bailadı
- 445 Çün Mukammed dedi kim var "Umman'a
Anlaruñ derdin irişdür dermana
- 446 Ya İlahm sen orar oıl işini
Sen oaviŝdurıl "Alm'ye işini
- 447 Cebre'il geldi yine Mukammed'e
Kao selamın getürür ol Akmed'e
- 448 Didi kim "Alm yalırız varmasun
Yalırız ol yola تنها girmesün
- 449 Hem Kasan birle Küseyn alsun bile
Oılaiuz "Abdu'l-lah'ı alsun bile

-
- 443b iriŝe derdi: derdi iriŝe M
443. beyit M1 nüshasında yok:
- 444b "İtioadın bir Çalab'a: □abr idüb ŝıdımı Kao'a M, M1
445. beyit S, M, M2 nüshalarında yok:
- 446a oıl: "Alm'nür M
- 446b oaviŝdurıl: oaviŝdur M
- 446b S nüshasında "oaviŝdurıl" kelimesi "oaviŝdur oıl" şeklinde imla edilmiş, anlam gereği düzeltilmiştir.
446. beyit M1 nüshasında yok:
- 447a geldi yine: yine geldi M2
- 447b getürür: getürdi M, M2, yitürdi M1; ol :- M, M1, M2
448. beyit M1 nüshasında yok:
- 448a kim "Alm: "Alm'ye kim S, Alm M2
- 448b Yalırız ol yola تنها: Ol yola "Alm yalıñuz M, "Alm ol yola yalırız M2; ol: o S
- 449a birle Küseyn: Küseyn'i S; Hem Kasan birle Küseyn: Küseyn'le Kasan'ı M2
- 449b Oılaiuz "Abdu'l-lah'ı: Hem oılaiuz M, "Abdu'l-lah hem oılavuz M2, Oılavuz olsun hem "Abdu'l-lah M1; alsun: olsun M2, - M1

- 443 “Umman (şehrine) sağ salım gidersem, onların derdi dermana kavuşur”.
- 444 Mustafa, ağlayarak Ali’yi kucakladı. Bütün imanı ve benliğiyle Allah’a dua etti:
- 445 Muhammed: “Umman’a git, onların derdini dermana dönüştür” dedi.
- 446 “Ey Allah’ım! Sen (Ali’nin) işini rast getir. Eşini Ali’ye kavuştur” (dedi).
- 447 Cebrâil, tekrar Muhammed’e gelerek O’na, Allah’ın selamını getirdi.
- 448 “Ali, yalnız gitmesin. O yola, tek başına girmesin” dedi.
- 449 “Hasan ve Hüseyin’i de yanına alsın. Kılavuz olarak Abdullah’ı beraberinde götürsün”.

- 450 Kim Reszl'ür konuıudur ol kişi
Ol başardı bu ıazayı bu işi
- 451 Xoıru □arşar ol"asını gözleyü
Lalid'in varsun izini izleyü
- 452 Cebre'il'ür sözünü pes Muşxafa
"Alm'ye bildürdi ol kan-ı vefa
- 453 Tmz getürdiler buyurdı Düldül'i
£ü'l-fıoarı ouşanub xurđı "Alm
- 454 İki oılı bile "Abdu'l-lah ile
Yolda bunlar ara olavuz ola
- 455 Faxıma geldi oocar oılanların
Tengri'ye işmarladı ol canların
- 456 Yüzünü xutdı Çalab'a yalvarur
Ya İlahm dir bunları girü getür
- 457 İazmler heb Tarrı'ya şıındılar
"Azm idüben çünki yola girdiler

450. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

451a gözleyü: gözlesün M2

451b Lalid'in varsun izini : Varsunlar Lalid izin S; izleyü: izlesün M2

452a pes: hem M, M2, ol M1

452b "Alm'ye bildürdi: Bildürür "Alm'ye M; vefa: şafa M1, M2

453a Tmz: Çün M; buyurdı: örine M, M1

453. beyit M2 nüshasında yok.

454a bile: daım M2; ile: ile kim M

454b Yolda bunlar ara olavuz: Bulara yolda olavuz ola M, M2

455-457. beyitler M2 nüshasında yok.

456b bunları girü getür : dir yire yüzün sürür S, bunları gönder girü M

457a İazmler: Böyle M1; heb: çün M, diyüben M1

- 450 “Çünkü Resûl’ün konuğu olan o kişi, bu savaşı başardı”.
- 451 “Doğruca Sarsar Kalesi’ni gözleyerek ve Hâlid’in izini izleyerek gitsinler”.
- 452 Bunun üzerine, vefa kaynağı olan Mustafa, Cebrâil’in sözünü Ali’ye bildirdi.
- 453 Ali (Düldül’ün getirilmesini), emredince hemen getirdiler. Zülfikarı kuşandı.
- 454 Abdullah, iki oğlu ile birlikte yolda Ali’ye kılavuz oldu.
- 455 Fâtıma, gelip oğlanlarını kucaklayarak, onların canlarını Allah’a emanet etti.
- 456 Yüzünü Allah’a çevirerek “Ey Allah’ım! Bunları geri getir” diyerek yalvardı.
- 457 Gazilerin hepsi, Allah’a sığınarak gayretle yola çıktılar.

- 458 Mušxafa ıodı buları gönderü
Anlara ııldı du“a döndi girü
- 459 İazmler ün Tarrı‘ya Şıındılar
“Azm idüben cenk yolına girdiler
- 460 Şol zaman iki firişte geldiler
Emr ile yirür xamarın dürdiler
- 461 Üç gün üç gice sürüben gitdiler
Ta ki ıarŞar ıal“asına yitdiler
- 462 Gördiler kim bir kişi balıo daşır
Gemicidür hem dalm adı Beşmr
- 463 “Alm eydür yüri variıl “Anuo‘a
Muştulaıl kim bize ıarşı gele
- 464 Di ara Medmne‘den irdi “Alm
“Umman‘a gider sara irdi yolu

458a gönderü: gönderür M, M2

458b Anlara ııldı du“a :ııldı du“a anlara M, Du“a ııldı anlara M1, M2

459. beyit S, M, M1 nüshasında yok.

460a zaman: sa“at, M1

460b Emr ile yirür xamarın: Kao emriyle yir xamarların M, M1, M2

461a üç: - M; sürüben: sürüb M, yürüyüb

461-462. beyitler M2 nüshasında yok.

462a kim bir kişi: bir kişi kim M; balıo daşır : adı Beşmr S, M

462b hem dalm adı : gemile balıo S, M; Beşmr : daşır S, xaşır M

463a “Anuo‘a: Anio‘a M1

463b gele: ııoa M, M2; Muştulaıl kim bize ıarşı gele: Mücde kim bize ıarşı gele ol aşıoa M1

464a Di: Eyid M, Didi M2; ara: ara kim M1, M2

464b “Umman‘a gider sara irdi yolu: Gider “Umman‘a sara uıradı M2

- 458** Mustafa, bunları uğurlamak için (dışarı) çıktı. Geri dönüp onlara dua etti.
- 459** Gaziler, Allah’a sığınıp gayret ederek savaş yoluna girdiler.
- 460** O zaman, iki melek gelip (Allah’ın) emriyle yerin damarını dürdüler. Yollarını kısalttılar.
- 461** Sarsar Kalesi’ne ulaşınca kadar, üç gün üç gece yolculuk ettiler.
- 462** Adı Beşir olan, gemicilik yapıp gemiyle balık taşıyan bir adam gördüler.
- 463** Ali (Beşir’e), “Yürü, Ânuk’a git. Bizi karşılaması için (geldiğimizi) ona müjdele” dedi.
- 464** “Ona, ‘Medine’den Ali geldi. Umman şehrine gidiyor. Yolu sana düştü’ de”.

- 465 Geldi Beşmr "Anuo'a muştuladı
Muştuluo vir kim "Alm gelür didi
- 466 Şol sâ"at xurdi yirinden ol melik
Olıcın ouşandı baılandı bilik
- 467 Şehr uluların oamu bile alur
"İzzet için "Alm'ye oarşu gelür
- 468 Çün yaoin irdiler atdan düşdiler
"Alm'ye kizmet idüb görüşdiler
- 469 "Alm'nür "Anuo dalm öpdı elin
Oamusın esenledi Şordı lalin
- 470 "Anuo eydür ya "Alm loş geldürüz
Bu aradan nireyedür "azmürüz

-
- 465a Beşmr: yetdi M1; "Anuo'a: "Alm'yi M
465b vir kim: olsun M1; gelür: geldi M2
466a Şol sâ"at xurdi yirinden: Xurdi yirinden heman S, ıçrayuben aniden xurdi M2; ol: - M2
466b Olıcın ouşandı baılandı bilik: Didi bugün devlet oldum malik M, M2
466. beyit M1 nüshasında yok:
467a bile alur: alur bile S
467b için: idüb M, M1, M2; gelür: gele M2
468a Çün: - S; yaoin irdiler atdan düşdiler: Çün yaoina geldiler andan durişdiler M1
468b idüb: olub M
468. beyit M2 nüshasında şu şekildedir:
Çün yaoin geldi atdan indiler
Muşabika idübeni döndiler
469a "Alm'nür "Anuo dalm: "Anuo dalm "Alm'nür M, "Anioa elin "Alm'nür M1; öpdı elin:
dalm öper M1
469b esenledi Şordı kalın: esenleyüb kalın Şorar M1
469-474. beyitler M2 nüshasında yok:
470b Bu aradan: buracuodan M
470. beyit M1 nüshasında yok:

- 465 Beşir, gelerek Ânuk'a, "Bana müjdelik ver. Çünkü Ali geliyor" diyerek müjde verdi.
- 466 O hükümdar, hemen yerinden kalktı. Kılıcını kuşanıp ok ve yayını bağladı.
- 467 Şehirdeki ileri gelenlerin hepsini yanına alıp, izzet ve ikram etmek için Ali'yi karşılamaya geldi.
- 468 (Ali'ye) yaklaştıklarında, attan indiler. Ali ile görüşüp ona hizmet ettiler.
- 469 Ânuk dahî Ali'nin elini öptü. (Ali'nin yanındaki gazilerin) hepsine, "Hoş geldin(iz)" diyerek, onların hallerini sordu.
- 470 Ânuk: "Ey Ali! Hoş geldiniz. Yolculuğunuz nereyedir?" dedi.

- 471 “Alm eydür “azmümüz “Umman’adur
Bizüm ile sen dalm merdane dur
- 472 Olavuz ooşıl bize virgil gemi
Ta“cil işüm beni gönder bu demi
- 473 “Alm’ye eydür erenler sulxanı
Bir iki gün görelüm ali seni
- 474 “Anuo ol dem Şah-ı Merdan’ı alur
Getürüb oonduruben lizmet olur
- 475 Lizmet idüb “Alm’ye dökdi simax
Viridi lıl“at bunlara bindürdi at
- 476 Oal“a vü şehri bezedi oldı şad
□okbetinden “Alm’nür oldı güşad

-
- 471a “Alm eydür: Didi “Alm M; “Umman’adur: “Umman durur M1
471b merdane: merdan M1; dur: xur M, durur M1
472a Olavuz: Olaiuz M, M1; ooşıl bize virgil gemi: ile bizi gönder ya “amu M1
472b işüm beni: işdür bizi M
473a “Alm’ye: “Anuo M, M1; erenler: ey erenler M, M1; sulxanı: arslanı M1
473b ali: alir M1
474a “Anuo ol dem: “Anioa eydür M1; Şah-ı: - M1; Merdan’ı alur: Merdan’a gelür M;
474b Getürüb oonduruben: Oonduruben “Alm’ye M, M1
475a Metinde geçen “simax” kelimesi S ve M1 nüshasında “Şımax”, M ve M2 nüshasında “Şumat” olarak imlâ edilmiştir.
475a idüb: itdi M; dökdi: Şaldı M, M1.
476a Oal“a vü şehri: Oal“a-i şehri M1; Oal“a vü şehri bezedi: Xutuben şehri ü oal“a M2
476b oldı: aldı M, buldı M2; güşad: murad M1, M2

- 471 Ali: “Umman şehrine gidiyoruz. Sen de hiç korkmadan bize destek ol” dedi.
- 472 Bize kılavuz bulup, gemi ver. İşim acele. Beni şimdi gönder.
- 473 (Ânuk) Ali’ye, “Ey erenler sultanı! Bir iki gün seni yakından görelim” dedi.
- 474 Ânuk, o zaman Ali’yi alıp (sarayına) getirerek oturtup ona hizmet etti.
- 475 Ali’ye hizmet edip sofrayı kurdu. Bunlara hil’at verip, ata bindirdi.
- 476 Mutluluğundan kaleyi ve şehri donatıp süsledi. Ali’nin sohbetiyle (gönlü) açıldı.

- 477 Bunlar ol demde saraydaydı meger
Geldi ta kim biri loş virdi laber
- 478 Eydür ol gemici kim gitmiş idi
Lalid ile "Umman'a yitmiş idi
- 479 Anur ile ol yidi caszs dalm
Üşde geldiler laber šorun alm
- 480 Ol caszslar Lalid ile gidicek
"Umman'a yarenler ile iricek
- 481 Anları "Anuo melik šalmış imiş
Iazmler kalini gör dimiş imiş
- 482 Gemile anlar da varmış "Umman'a
Anlarur kalin bilüb dönmiş yine

-
- 477a demde: dem M2; saraydaydı meger: saraya geldiler M; demde saraydaydı meger: saray içinde idi M1
- 477b ta kim biri loş: nagh bir çavuş M, M1, bir çavuş ta kim M2
- 478a Eydür: Eyitdi M1, Didiler M2; ol: kim M2; kim: - M2
- 478b yitmiş: yetmiş M1, varmış M2
- 479a Anur ile: Anlarur la M2; yidi caszs: idi çavuş M1
- 479b Üşde: İşde S ; laber šorur: laberin šor M, M2; geldiler laber šorur ali: laberin geldiler šor dali M1
- 480a Ol caszslar: Sa"d ü Zübeyr'e M; caszslar: çavuşlar M1; Lalid ile: azdılar nice M2; gidicek: varıcao M1, M2
- 480b "Umman'a yarenler ile: Lalid ardınca "Umman'a M2; iricek: giricek M1, M2
- 481a Anları: Ol çavuşları M; "Anuo: "Anio M2; imiş: idi M1
- 481b kalini: kalin M, M1; gör: keşf idür M, M2, keşf eyle M1, dimiş imiş: dimiş M, M2, dimiş idi M1
- 482a Gemile anlar da: Deriz içre bunlar M; Gemile anlar da varmış: Bunlar varmış deriz içre M1, Derya içre varmış bunlar M2
- 482b bilüb: görüb M; dönmiş: gelmiş M1

- 477 Bunlar saraydayken, biri gelip güzel bir haber verdi.
- 478 (O kişi), “Hâlid ile Umman şehrine giden bir gemici vardı.
- 479 Şimdi yedi casusla beraber bu gemici geldi. (Onlardan) haber sorun” (dedi).
- 480 O casusları, Hâlid ile gitmesi ve onlarla Umman şehrine ulaşması (için)
- 481 hükümdar Ânuk göndermiş (ve onlara), “Gazilerin durumunu görün” demişmiş.
- 482 Onlar da gemiyle Umman şehrine varıp, onların durumunu öğrendikten sonra tekrar geri dönmüşler.

- 483 Uıramışlar gemiciye oturur
İazmler gelür diyü uma xurur
- 484 Bunlar eydür gel gidelüm “Umman’a
Bizi “Anuo Şalmış idi beyana
- 485 İazmlerür kalini keşf itmege
Kali bildük “azm oılduo gitmege
- 486 Xutdı Cumhızr bunları gel gidelüm
Gelimez ol iazmler pes n’idelüm
- 487 Gemici eydür oturur varayum
Xuzaium vardur ne düşdi göreyüm
- 488 Alalum dalm gelüben gidelüm
Çünki anlar gelmeye pes n’idelüm
- 489 Gemici vardı duzaiını görür
Gördi bir Şanduo aia düşmiş durur

-
- 483a gemiciye: ol gemici M1
483b gelür diyü uma: umar gele diyü M1; xurur: durur M
484a “Umman’a: iy yere M, M2, □arŞar’a M1
484b beyana: labere M, M2; Bizi “Anuo Şalmış idi beyana: “Anioa gönderdi bizi laber Şora M1
485b Kali bildük: Kallerin bilüb M2
486a Xutdı Cumhızr bunları: Casızlar gemiciye S, Xutdı bunları Cumhızr M1,, , , , Didi bunlar gemiciye M2
486b Gelimez ol iazmler: Çün iazmler gelemeye M; Gelimez ol iazmler pes: İazmlerür kali ma“lzm M2, Varalum melike laber M1; n’idelüm: idelüm M1
487a oturur: xuruñ M2; varayum: varayın M2
487b vardur: var M; düşdi: düşmiş M2; Xuzaium vardur ne düşdi: Duzaiuma ne düşmişdür M1
488a Alalum: Alayın M2; gelüben: varalum M1
488b Çünki anlar: Çün iazmler M, M1; gelmeye: gelmedi M1; Çünki anlar gelmeye pes n’idelüm: “Anio’a varub laberler iletelüm M2
489a duzaiını: xuzaiını M, M2
489b aia: ara M1; durur: xurur M, M1, M2

- 483** Gemiciye uğradıklarında, onun oturduğunu ve “Gaziler gelecek” diye ümitle beklediğini görmüşler.
- 484** Bunlar (gemiciye), “Gel, Umman şehrine gidelim. Bizi Ânuk, bilgi elde etmek için göndermişti” dediler.
- 485** “(Ânuk bizi) gazilerin halini öğrenmek için (gönderdi), durumu anladık ve (geri) dönmeye karar verdik”.
- 486** Casuslar gemiciye, “Gel gidelim, o gaziler gelmez. Ne yapalım?” dediler.
- 487** Gemici: “Oturun. Tuzağım var. Gidip ona ne girdiğini göreyim” dedi.
- 488** “(Onu) alıp öyle gidelim; çünkü onlar gelmiyorlar. Ne yapalım?”.
- 489** Gemici gittiğinde, tuzağında bir sandığın ağa düştüğünü gördü.

- 490 Aldı ol Şanduiı geldi zevraoa
Gemiye girüb Şiınuben Kao'a
- 491 Söz öküştür gice gündüz gitdiler
"Alm'ye □arŞar'da-y-iken yitdiler
- 492 Ol çavuşlar görüben muştuladı
Caszs ile gemici geldi didi
- 493 İşidüben sevinür ol Şmr-i Ner
Didi gelsün içerü virsün laber
- 494 Caszsa çün destzr oldı girdiler
Iazmlerür laberini virdiler
- 495 Iazmlerür kali çün oldı "ayan
□anduiı virdi gemici armaiān
- 496 Gördi kim mukkem kilmdi var idi
Açamadı çalışub heb eridi

-
- 490a zevraoa: zevraia M
490b girüb: girdi M, girdiler M2; Şiınuben: Şındılar S
491a gice gündüz: giceye dek M1; gitdiler: üşdiler M, aşdılar M2
491b "Alm'ye: "Alm M, M1; □arŞar'da-y-iken: □arŞar Oal"asında iken M1; yitdiler: irişdiler M, M2
492a görüben: gelüben M1, girüben M2; muşxuladı: muşxulayu M1
492b Caszs: Çavuş M1, Muşxuluo M2; ile: kim M2; didi: diyü M1
493a Şmr-i Ner: Şmr-i Zmr M2
493b Didi: Eyitdi M1, - M2; içerü: imdü içerü M2
494a Caszsa çün: Caszslara M, Ol çavuşlar M1; çün: - M2; oldı: aldı M2, alub M1; girdiler: geldiler M
495a kali çün: laberi M, M1, M2
495b □anduiı virdi gemici: Gemici Şanduiı virdi M, M1, M2
496. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

- 490** (Gemici), o sandığı alıp, gemiye geldi. (Onlar) gemiye girip, Allah’a sığındılar.
- 491** Sözü uzatmayalım (onlar gemiyle); gece gündüz gidip, Ali’ye Sarsarda’yken (ona) yetiştir.
- 492** O çavuşlar (bunları) görüp, “Casus ile gemici geldi” diyerek (Ali ile Ânuk’a) müjde verdiler.
- 493** O arslan yürekli (Ali, bunu) işitip sevindi. “İçeri gelip haber versin”dedi.
- 494** Casuslara izin verildiği zaman, girip gazilerin haberini verdiler.
- 495** Gazilerin durumu açığa çıktığı zaman, gemici sandığı (Ânuk’a) hediye etti.
- 496** (Ânuk, sandığın) sağlam bir kilidi olduğunu görünce (açmak için), çok çalıştı. Fakat açamadı.

- 497 “Alm aldı Šanduiı tmz Šındurur
Gördi Lalid göne oablanmış durur
- 498 Na“ra urdı çaiirub ol Šmr-i Ner
UŠŠı gitdi ol dem oldı bm-laber
- 499 Özi köynür Lalid’ür kalın görür
Gördi henüz ölmemiş nefes virür
- 500 “Aolı geldi yine şol dem başına
Aıladı kim iarı oldı yaşına
- 501 Ölmegi Lalid’ür az oalmış imiş
Uiunub duncuiuben oalmış imiş
- 502 “Alm yüzün’urdi sözün dirledi
Üni çıodı Lalid ol dem irledi

-
- 497a aldı Šanduiı tmz: ol dem Šanduiı M2
497b durur: xurur M, M1
498a urdı: urur M1, uruben M2; çaiirub: çaiiru M, çaiirur M1, hemen M2; ol: o S
498b UŠŠı gitdi ol dem: Düşdi uŠŠı gitdi M, M1, M2
499a Özi köynür: “Alm çün kim M ; köynür : yanar M1
499b Gördi henüz: Baodı gördi M, M1; ölmemiş: ölmemişdür M; virür: xurur M2
M ve M2 nüshalarında 499 ile 500. beyitlerin yerleri birbiri ile değişiktir.
500a şol: ol M2
500b kim: - M1; yaşına: gözi yaşına M1, oanlu yaşına M2
501a Ölmegi Lalid’ür: Ölmegine Lalid M, Ölmeklik Lalid’e M1, M2; oalmış imiş: oalmışdı yara M
501b Uiunub: Uiunuben M1; duncuiuben oalmış imiş: Šanduo içinde M, renczr M1, duncuiub M2; oalmış: olmuş M1, xura M, xurmuş M2; imiş: - M
502a urdı: gördi M1; dirledi: dirleyü M1
502b Üni çıodı: Ün çıoardı M1, M2; Lalid: Lalid’dan M2; inledi: anlayu M1, M2

- 497** Ali, sandığı alıp hemen kırdırdı. (İçinde) Hâlid'i, deri ile kaplanmış bir halde gördü.
- 498** O arslan yürekli Ali, bunu görünce kendinden geçip feryat etti.
- 499** Hâlid'in durumunu görünce, içi yandı. (Hâlid'in) henüz ölmediğini, nefes alıp verdiğini gördü.
- 500** O zaman, aklı tekrar başına geldi. (O kadar çok) ağladı ki gözyaşına boğuldu.
- 501** Hâlid'in, havasızlıktan bunalarak bayılıp ölmesine az kalmıştı.
- 502** Ali (Hâlid'in), yüzüne vurup (onun), sesini dinledi. O zaman Hâlid'in sesi çıkıp inledi.

- 503 Göni yarub Lalid'i çıardılar
Bailayub başın gözünü şardılar
- 504 Şekkeri issi su-y-ile ezdiler
Müşk ü ma-verd ile şerbet düzdiler
- 505 İçürürler Lalid'e ol şerbeti
Yatdı bir dem derledi oati oati
- 506 Uşşı geldi Lalid'ür açdı gözün
Şükr idüb "Alm yire sürdi yüzün
- 507 Gemiciye virdi Lil"at padişah
Eytdi saña minnet olsun yā İlah
- 508 Yüz deve biş yüz ooyun ourban ider
Ol caszslara dalm iksan ider
- 509 Üç gün üç gice beşaret urdılar
Anda Lalid şaialınca durdılar

-
- 503a Göni yarub Lalid'i: Lalid'in gönin yarıb M, M2, Lalid'i gönden yarub M1
503b Bailayub başın gözünü: Başın gözün bailadılar M; Başın gözün bailayıb M2;
Bailayub başın gözünü şardılar: Baodılar kim nefes virür gördiler M1
504a Şekkeri: Sükkeri M1; Şu-y-ile: Şuyla M1
504b Müşk ü ma-verd: Müşk ma-verd M, Misk-i mal M1, Misk-i rzd M2; ile: virdiler
M1
505a İçürürler: İçürdiler M, M1, M2
505b dem: az M2
506b sürdi: urdı M, M1, M2
507b Eytdi saña minnet olsun : Şükr ü minnet direm S, Didi şükr ü minnet saña M, Didi
şükr bm-ekāde olsun M2; İlah : Pādişāh S
508b Ol caszslara: Çavuşlara dalm ço M, M1, Caszslara dalm ço M2
509a urdılar: itdiler M, M1
509b durdılar: yudılar M, yatdılar M1

- 503** Deriyi yarıp, Hâlid'i çıkardılar. Başını bağlayıp gözünü sardılar.
- 504** Şekeri sıcak su ile ezip, misk ve gül suyu ile şerbet yaptılar.
- 505** Hâlid'e o şerbeti içirdiklerinde, Hâlid bir süre yatıp bol bol terledi.
- 506** Hâlid kendine geldi ve gözünü açtı. Ali, Allah'a şükredip secde etti.
- 507** Hükümdar olan Ânuk, gemiciye hil'at verdi. "Ey padişah! Sana şükürler olsun"dedi.
- 508** (Hükümdar Ânuk) yüz deve, beş yüz koyun kurban edip, o casuslara bağışladı.
- 509** Hâlid iyileşinceye kadar (bu haberi), üç gün üç gece müjdelediler.

- 510 Lalid'ür oldı vüczdı loş Şafa
Geldi Şıkkat gitdi heb cevr ü cefa
- 511 "Alm eydür kim yara○ itmek gerek
Çün Şaialdur "Umman'a gitmek gerek
- 512 Viridi "Anuo "Alm'ye at çoo silak
Durdılar atlandılar xarla Şabak
- 513 Lalid eydür oanı ya ol gemici
Loş mübârek yüzlü ol outlu kacı
- 514 Gemisini giriye virsün bize
Bizüm ile bile girsün gemiye
- 515 Gemici[yi] "Anuo ol dem getürür
Gemisinür ücretini bitürür
- 516 Çün vaŞiyyet eyledi gemiciye
İtdi lizmet dürlü dürlü "Ali'ye

-
- 510a oldı: çün M; vüczdı: vüczd S; loş: oldı M,- M2
510b gitdi heb cevr ü: Lalid'e gitdi M; Geldi: Geldi Lalid'e M2; cevr ü cefa: Şafa M2
510. beyit M1 nüshasında yok:
512a at çoo silak: at-ı silak S, at xon silak M1
512b Durdılar: Yudılar M, M1, M2
513b Loş : Ol M, M2; yüzlü: - S; ol: - M2; kacı: - S, kişi M
514b gemiye: "ummân'a M, derize M2
514. beyit M1 nüshasında yok:
515a Gemici[yi] "Anuo ol dem: "Anuo melik oouyuben M, M1, M2
515b Gemisinür ücretini bitürür: Ücretini ol gemicinür virür M, Ücretin gemisin ol dem virür M1;
Gemisinür ücretini: Ücretini gemicinür M2
516a Çün: Çoo M1, M2; vasiyyet: nasıkat M1
516b İtdi: Didi M, Eytidi M1; lizmet dürlü dürlü: zinhar lizmet itgil M1; dürlü dürlü: eyle zinhar M, M2

- 510** Hâlid'in vücudu iyileşip sıhhatine kavuştu. Sıkıntı ve zorlukların hepsi gitti.
- 511** Ali Hâlid'e, "Artık iyileştin. Hazırlanmamız ve Umman şehrine gitmemiz gerek" dedi.
- 512** Ânuk, Ali'ye at ve silah verdi (Sahabeler), sabah alacakaranlıkta kalkıp ata bindiler.
- 513** Hâlid: "Hani ya o mübarek, kutlu gemici?" dedi.
- 514** "Bize gemisini geri verip, bizimle beraber gemiye girsin".
- 515** Ânuk, o zaman gemiciyi getirip gemisinin ücretini ödedi.
- 516** Gemiciye vasiyet edip, Ali'ye türlü türlü hizmet etti

- 517 Geminür cümle yarain ıldurur
Xatlu Šu-y-ile zevade xoldurur
- 518 ıubk-dem bindiler atlu atına
Geldi “Anuo “Alm’nür lizmetine
- 519 Oıldı ikram eyledi ol pür-hüner
“Alm’nür örince yürüyüb gider
- 520 Bunları esenledi şarlu oamu
Görişüben döndi ıarŠarlu oamu
- 521 Sürdiler deriz oatına geldiler
Anuo’a loş oal diyü söylediler
- 522 Atlarını oodılar heb zevraoa
Gemiye girüb Šiindılar Kao’a
- 523 Ol aradan “Anuo’ı gönderdiler
Deriz içre gemiyi dönderdiler

-
- 517a Geminür: Gemişinür M1; ıldurur: ıldılar M1
517b Xatlu: Datlu M; Šu-y-ile zevade xoldurur: Šu hem zahmre xoldurdılar M1
518-519. beyitler M1 nüshasında yok:
519a Oıldı: Oatı M, M2
519b yürüyüb: yügürüb M
520a esenledi: esenleyüb M2; şarlu: şehirlü S
521a deriz: dirya M2
521b loş oal: loş gel S; loş oal diyü söylediler: loş takiyyat ıldılar M1
522a heb: ol M, M1
522b girüb: binüb M1
522. beyit M2 nüshasında yok:
523a gönderdiler: dönderdiler M1
523b Deriz: Dirya M2; içre: içinde M1; gemiyi: gemiye M1, zevraoı M2;
dönderdiler: döndiler M, girdiler M1
523. beyit S nüshasında yok:

- 517** Geminin bütün hazırlığını yaptırıp (gemiye), tatlı su ve erzak ile doldurdu.
- 518** Sabah olduğunda, atlılar atlarına bindi ve Ânuk, Ali'ye hizmet etmek için geldi.
- 519** O hüner sahibi (Ânuk), Ali'ye hürmet edip onun önünde yürüdü.
- 520** Sarsarlıların hepsi (bunlarla), görüşüp vedalaşarak geriye döndü.
- 521** (Sahabeler, atlarını) sürüp denizin yanına geldiklerinde, Ânuk'a "Hoşça kal" dediler.
- 522** Atlarının hepsini kayığa koyup gemiye girerek, Allah'a sığındılar.
- 523** Oradan Ânuk'u (geriye) gönderip, gemiyi denizde döndürerek (hareket ettiler).

- 524 Gemici yılken açub sürdi gemi
Neye varur gör ki bularur demi
- 525 Ta yigirmi gün yürüdiler Šuda
Nagehan gördi gemici bir ada
- 526 Gemici feryad idüb oılır zarı
“Öz(ü)r diler “Alm’dan ol dmn eri
- 527 Nic’idelüm diyüben oılır fiian
Yol yarılmışuz didi iy pehlevan
- 528 Bu adaya yolumuz yarlış gelür
Görgil imdi bunlara ne iş gelür
- 529 “Alm eydür kim tefakkuš eylegil
Ne adadur bilelüm tmz söylegil
- 530 Gemici dir (bu) Malxamas adasıdur
Zengmlerdür laloı yavlao “ašmdür

524. beyit S nüshasında yok:

- 525a Ta: Çün M, M2, M1; yürüdiler Šuda: gemi gezdi Šuda M1
525b gördi gemici: gemici gördi M1; ada: axa M
526a Gemici feryad idüb: Feryad idüb gemici M, M1, M2
526b diler “Alm’dan ol: diler ol “Alm’dan M
527a Nic’idelüm diyüben: Nagehan ol bm-çare M, M1, Nagehan bm-çare M2; fiian: zarı M2
527b iy: ol M1
528a adaya: adadan M2
528b ne iş gelür: alir n’olur M1
529a kim: siz M1, ki M2; tefakkus: tefallus M; eylegil: eylerüz M1
529b Ne adadur bilelüm: Bu ada ne adadur M1; adadur: axadur M; tmz söylegil: bellü digil M; söylegil: söylerüz M1
530a dir: eydür S, M1, M2; Malxamas : Laxmin S, Luxman M2; adasıdur: axasıdur M, adası M1
530b yavlao “ašmdür: yavuz adası M1

- 524** Gemici yelkeni açıp gemiyi sürdü. (Sen) bunların halinin nasıl olacağını gör.
- 525** Yirmi gün suda gittiler. Gemici ansızın bir ada gördü.
- 526** O din eri olan gemici, feryat edip ağlayarak Ali'den özür diledi.
- 527** "Ey pehlivan! Yolu şaşırmışız. Ne yapalım!" diyerek feryat edip ağladı.
- 528** "Yanlışlıkla yolumuz bu adaya düştü". (dedi) şimdi, bunlara (sahabelere) ne olduğunu gör.
- 529** Ali: "İyice araştır. Bu ada ne adasıdır? Hemen söyle, bilelim" dedi.
- 530** Gemici: "Burası Malxamas adasıdır ve halkı zenci olup çok asidir" dedi.

- 531 Ellerinde karbe xutar dik durur
Malikinür adı Siccinlik durur
- 532 Ol kafirler at yerine fil biner
Gice gündüz oamusı oda xapar
- 533 Cumhızr ile ikisi oardaş durur
Gice gündüz işleri Şavaş durur
- 534 “Alm eydür nic’idelüm iy paşa
Çare yoodur yazılan gelür başa
- 535 “Alm eydür buradan çıomaο gerek
Yolumuza ne gelür görmek gerek
- 536 □u kenarında gemi oılub oarar
Bir görelüm ne oılır Perverdigar
- 537 Böyle diyince kenare irdiler
Gemiden çıkub adaya girdiler

-
- 531a karbe xutar dik: karbesi çengel M, M1, karbesi cenge oalomiş M2
531b Siccinlik: Sencingil M1
532. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
533b Gice gündüz: Yıl on iki ay S, M
533 M2 nüshasında 531a -533b bir beyit oluşturmuş.
534a nic’idelüm: ayruo ayrılmaz M, M2
534. beyit M1 nüshasında yok.
535a “Alm eydür buradan : Yol Şapmaο oalmadı S ; çıomaο : aña varmaο M1
535b Yolumuza: Yolumuzda M; ne: - M2; görmek: baomaο M2; Yolumuza ne gelür:
Tarrı’nur kükmi ne olur M1
536a □u: Sür M1; kenarında: kenare M1, kenarı M2; gemi: kim M1, gemici M2;
oılub: oılalum M1
536b görelüm : göreyüm M1, gör evvel S
537a Böyle: İyle S, Eyle M1; kenare: oırana M, M1, M2
537b girdiler: geldiler M2

- 531** “Ellerindeki mızrakları (hep savaşmak için) diktir. Hükümdarının adı Siccinlik’tir”.
- 532** “O kafirler, at yerine file binerler ve hepsi gece gündüz ateşe taparlar”.
- 533** “Cumhûr ile ikisi kardeştir. (Bunların) işleri, gece gündüz savaşmaktır”.
- 534** Ali: “Ey paşa! Ne yapalım? Yazılan başa gelir. Çare yoktur” dedi.
- 535** Ali: “Buradan çıkmak ve yolumuza ne çıkacağını görmek gerekir”dedi.
- 536** Su kenarında gemiyi demirlediler. “Görelim Mevlâ neyler?”
- 537** diyerek sahile çıkıp, gemiden inerek adaya girdiler.

- 538 “Alm bailandı bilig bindi ata
Gemici oaldı bular gitdi öte
- 539 Dört iazm irdiler şehre yaom
İāzmler tekbnr virüb oıldı aom
- 540 Şol sā“at zengmlere irdi laber
Didiler dört atlu gelür mu“teber
- 541 Üç kişi geldi buları Şoylayu
“İzzet idüb laber alur söyleyü
- 542 Biri eydür “Alm’ye iy pür-hüner
Neredensün oancaru “azm-i sefer
- 543 Adurı bildür ki bilelüm sizi
Xapuruza padişah şaldı bizi
- 544 “Alm eydür Mekke’dendür gelişüm
“Alm benem Cumhır’adur varışum

538a bilig: biligin S, biligi M2

538b oaldı: oıldı S

538. beyit M1 nüshasında yok.

539a iazm: iazmdür M, M2, kişidür M1; irdiler: irdi S, geldi M

539b İāzmler: Bm-tekellüf S; virüb: idüb S, virür M2

540a şol sā“at: Bu yaña S, M1; zengmlere: kafirlere M1; irdi: oldı M, M1, M2

540b mu“teber: key mu“teber M2

541a Şoylayu: söyleyü M1

541b “İzzet: İkrām M, M1; idüb: ile M2; alur: ider M, Şorar M1, itdi M2

542b Neredensün: Ne yirdensün M1; “azm-i sefer: “azm ü sefer S

543a Adurı bildür: Aduruz bildürür M1; bilelüm: bilem M1; sizi: sözi S

543b Xapuruza: Xapura M; padişah: şah M1

544a Mekke’dendür: Medmne’dendür M1

544b Cumhır’adur varışum: Cumhır ile vardur işim M1

- 538** Ali, ok ve yayını bağlayarak ata bindi. Bunlar ilerledi. Gemici (orada) kaldı.
- 539** Dört gazi şehre yaklaştıkları zaman , tekbir getirerek girdiler.
- 540** O anda zencilere, itibar edilen dört atının geldiği haberi ulaştı.
- 541** (Zencilerden) üç kişi gelip, bunları tazim edip izzet göstererek haber almak istediler.
- 542** Biri Ali'ye, "Ey hüner sahibi! Neredensin? Nereye gidiyorsun?" dedi.
- 543** "Adını bize söyle ki sizin kim olduğunuzu bilelim. Padişah, bizi yanınıza gönderdi".
- 544** Ali: "Ben Ali'yim. Mekke'den geliyorum. Cumhûr'a gidiyorum" dedi.

- 545 Girü dönüb ol kişiler geldiler
Şahlarına kali ma“lzm oıldılar
- 546 Bildi Siccinlik ki bu durur “Alm
Var idi kendünür on biş bir oulı
- 547 Şah buyurdi xabl-ı karbe urdılar
Oulları heb oatına dirildiler
- 548 Heb dirildi kafirür var leşkeri
Atlanuben xaşra geldiler varı
- 549 Oamu bir kezden xabl-baz oadılar
Oodılar kiŞarı xaşra çıodılar
- 550 Dikdiler meydan içinde tui “alem
Dögdiler xabl u naoare zmr ü bam
- 551 Iazmler de çün ki şehre irdiler
Cer içün leşkeri durmuş gördiler

-
- 545a geldiler: gitdiler M, M2, vardılar M1
545b oıldılar: itdiler M2
546a Siccinlik: Sencilik M2, Sencigil M1; bu durur: budur M, M2; bu durur “Alm: “Alm bu durur M1
546b Var idi: - M1; kendünür: kendünür lod M1; on biş biñ : otuz bir M2, M1; oulı: oavmi: S, var durur M1
547. beyit M, M1 ve M2 nüshalarında şu şekildedir:
Şol sâ“at xavul çalar nefir öter
Yaoin cümle bir yire biter
548a Heb: Çün M, M1, M2; var leşkeri: leşkeri “amu M1
548b xaşra: çıoa M; varı: oamu M1
549a xabl-baz: xavlıbaz M2
549. beyit M nüshasında yok:
550a meydan içinde tui : meydanda xui-ilen M, meydan içinde çoo M2
550b xabl u: xabul M; naoare: naiare M2; zmr: zil M, M2
551a Iazmler de: Ol iazmler M, M1, M2
551b Cer: Larb M1, M2; leşkeri: leşker M, M1, M2; durmuş: dirilmiş M, M2, dizilmiş M1

- 545** O kişiler, geri dönüp gelerek durumu şahlarına anlattılar.
- 546** Siccinlik, bu kişinin Ali olduğunu anladı. Kendisinin on beş bin kavmi vardı.
- 547** Hükümdarın emriyle savaş davuluna vurulunca, hizmetindekilerin hepsi huzurunda toplandılar.
- 548** Kafir askerinin hepsi, toplanıp atlarına binerek dışarı geldiler.
- 549** Davulcuların hepsi aynı anda davullarına vurdular ve hisarı bırakıp dışarı çıktılar.
- 550** Meydana sancak ile bayrak diktiler. Davul ve nakareleri döverek (onlardan) ince ve kalın sesler çıkardılar.
- 551** Gaziler şehre ulaştıkları zaman, savaş için askerlerin beklediğini gördüler.

- 552 Şah-ı Merdan gördi olmadı oarar
Virdi tekbnr ele aldı zü'l-fioar
- 553 Kamle oıldı kaire ol pehlevan
□aldı bir kez zü'l-fioarı ol zaman
- 554 Bir çalışda oıromur çioar cāmı
Yiryüzine kim revan olur oanı
- 555 Derleyince "Alm altı yüz kişi
Oırdı kafir leşkerinden iy kişi
- 556 "Alm'nür ardınca Lalid Bin Velmd
Kamle oıldı kaire ol dil-kadmd
- 557 Ol dalm kafirlerür dökdi oanın
"Azra'il'dür Şan kim alurdu cānın
- 558 Şah-ı Merdan oıldı karb ü cenk-saz
Nagehan geldi derizden bir avaz

-
- 552a Şah-ı Merdan gördi olmadı: Anı gördi "Ali olmadı M, M2, Anı gördi "Ali hiç olmaz M1
552b Virdi : İtdi S
553b kez: kere M
554a çalışda: kamlede M; oıroınur: oırlınur M; çioar: aldı M, M2, sökdı M1; cānı: cānın M, M1, M2
554b kim: - M; olur oanı: aııtdı oanın M, M1, M2
555a Derleyince: Dirince M, Dirilince M2, Bir sā"atde M1
555b Oırdı kafir leşkerinden iy kişi: Oıra urdı "Ali işit bu işi M, M2, Oıra oodı işit imdi bu işi M1
556a "Alm'nür ardınca : Oıldı ol sā"at M1, "Alm ardınca M2; bin Velmd: kamle oılır M, M2, kamle hemmn M1
556b Kamle oıldı kaire ol dil-kadmd: Kaire na"ra uruben kayoırur M, M2
556 M1 nüshasında 556a -557a bir beyit oluşturmuş:
557a dökdi: döker M, M1
557b "Azra'il'dür Şan kim alurdu: "Azra"il Şanasın alur M
558a Şah-ı Merdan: "Alm M; Şah-ı Merdan oıldı: Oıldı kamle "Alm M1; oıldı: çünkü M, M2
558b geldi derizden: çıodı gemiden M1

- 552** Ali (bunu) görünce, yerinde duramayıp tekbir getirerek eline zülfikarı aldı.
- 553** O pehlivan, kafiye hamle kılarak bir kez zülfikarı onlara vurdu.
- 554** (Zülfikarı) bir kez vurduğunda, kırk kişinin canı çıkıp (onların) kanları yeryüzüne aktı.
- 555** Ey kişi! Ali terleyip (yoruluncaya) kadar, kafir askerinden altı yüz kişiyi öldürdü.
- 556** Yüreği demir gibi olan Hâlid İbn-i Velid, Ali'nin ardından kafirin üstüne atıldı.
- 557** O da kafirlerin kanını döküp, Azrail gibi canlarını aldı.
- 558** Ali savaşırken, ansızın denizden bir ses geldi.

- 559 Dem-be-dem tekbnr ile virür Šalat
Bir kişi deryada hā segirdür at
- 560 Baodı “Alm gördi derizden bir at
Ourı yir gibi segirdür çapar at
- 561 At yögürür xırnaindan od saçar
Bir sâ“atde Balr-i “Umman’ı giçer
- 562 Çünkü geçdi kâfire xartdı oılıc
“Alm yarenlerine dınmadı hic
- 563 Şah-ı Merdan gördi çünkü bu işi
Didi degöldür bu illa las kişi
- 564 Bu feriştehdür veya Kırıru’n-Nebm
Böyle diyüb sürdi “Alm merkebi

-
- 559a tekbnr ile: tekbnr M, M1, M2; virür: getürür M, M2; Šalat: hem Šalavat M1
559b kişi : kişidür M, M2 ; deryāda hā : deñizden M, M1, M2
560a “Alm gördi: gördi “Alm M; bir at: gelür M; “Alm gördi derizden bir at: gördi derize girmiş
iy yar M1
560b segirdür: derizden M; çapar at: süzilür M, ha-süvar M1
M2 nüshasında 564a -565a aynı bir beyit oluşturmuş.
561. beyit M1 nüshasında yok.
562a geçdi: çekdi M2; xartdı: xutdı M2, Šaldı M1
562b “Alm: “Alm’ye M, “Ali’nür M2; yarenlerine: ve aşkabına M, aşkabına M1, M2;
dınmadı: xınmadı M, M1, M2
563. beyit M1 ve M2 nüshalarında yok.
564a Bu feriştehdür veya Kırıru’n-Nebm: Şek degöl kim bu feriştehdür didi M2, Şek degöl kim bu
gelen feriştehdür M1
564b Böyle diyüb sürdi “Alm merkebi: Anı gördi kamle oıldı Şmr-i Ner M1

- 559** Bir kişi, denizde tekbir ve salavat getirerek durmadan at koşturuyordu.
- 560** Ali baktığında, denizin (üstünde) topraktaymış gibi çok hızlı koşan bir at gördü.
- 561** At koşarken tırnağından ateş saçar. Bir saatte Umman denizini geçer.
- 562** (O kişi Umman'ı) geçince, Ali ve dostlarıyla hiç konuşmadan kafire kılıç salladı.
- 563** Ali, bu durumu gördüğü zaman, “Bu insan değildir” dedi.
- 564** Ali: “Bu melek veya Hızır Peygamber'dir” diyerek atını sürdü.

- 565 Virdi tekbnr kâfire kamle oılır
Ol da l m kâfirleri oırar urur
- 566 Gördi ol atlu "Alm('yi) kamle oılır
Atını döndürdi "Alm'ye gelür
- 567 Düşdi atdan öpdı Döldül ayaiın
Lizmet için "Alm'ye geldi yaoin
- 568 "Alm'ye eydür kim iy Şmr-i Luda
Bara oo kafirleri iy Murta ; a
- 569 Destzruñ ile oyuna gireyüm
Kâfire °arb u hüner göstereyüm
- 570 "Alm eydür yüri bu nevbet sara
Oıragör kafirleri dınma bara

565. beyit S nüshasında şu şekildedir:

Kamle oıldı tekbnr itdi ol zamân
Kim oıra kâfirleri virmeye amân

565a kâfire: Virdi "Alm'yle M2; oılır: oıldı M2

565 M nüshasında 563, 564 ve 565. beyitlerle aynı anlama gelen şu beyit vardır:

Virdi tekbnr kamle oıldı "Ali dir tmz
Şek degül bu ferıştedür temmz

566a Gördi ol atlu "Alm'yi: "Alm gördi o şals M, Gördi "Alm ol şalsı kim M2

566b döndürdi: döndürüb M2

566. beyit M1 nüshasında yok.

567a Düşdi: İndi M1, M2

567b için: idüb M, M1, itdi M2; geldi yaoin : xurdi ayaiın S, M2

568a kim iy: ya M1, eya M2; şmr-i Luda: sırr-ı Luda M1

568b Bara oo kafirleri: Kafirleri bara oo M, Kafirleri ne ki oo M2; iy: ya M1

569a Destzruñ ile oyuna: Destzr idür ki meydana M, Bana vir meydana gel ben M1,
Destzruruzla meydana M2

569b °arb u hüner : °arb-ı hüner S

570a bu nevbet: nevbtdür M, M2; yüri bu nevbet: nevbeti virdük M1

570b Oıragör kafirleri dınma: Ur oılıcı kâfire xınma M, M2, Ur oılıcı sen bir yara M1

- 565** (Ali), tekbir getirerek kafirlerin üzerine hücum etti ve onları kırıp dökmeye başladı.
- 566** O atlı, Ali'nin hamle kıldığını görünce, atını döndürüp Ali'nin (yanına) geldi.
- 567** Attan inip Döldül'ün ayağını öptü. Ali'ye hizmet için ayakta durdu.
- 568** Ali'ye, "Ey Allah'ın arslanı! Kafirleri bana bırak" dedi.
- 569** "İznin ile savaş (oyununa) girip kafiye savaş hünelerini göstereyim".
- 570** Ali: "Yürü, sıra senin. Kafirleri öldür. Bana aldırış etme" dedi.

- 571 El ılıca urdı ol atlu yine
Kamle ıldı döndi kafır üstine
- 572 ırdı kafirleri ol şalıŝ-ı dilmır
Şöyle kim ıandan görünmez oldu yir
- 573 Ol mübariz heybetini gördiler
Zengmler sınıdı şehre girdiler
- 574 ıobdı kafır leşkerinden bir ırı
Ölüleri yasını xutdı diri
- 575 Yine dönderdi o şalıŝ atı başın
Geldi "Alm oatına dökdi yaşın
- 576 Sünnıyem dir ya "Alm bilgıl beni
Bir anam var lastadur ister seni

-
- 571a El ılıca: Ol ılıca M1; atlu: şalıŝ M1
571b döndi: debdi M1, M2
572a kafirleri ol: ol kafirleri M
572b Şöyle kim: - M; oldu yir: oldu çünkü yir M; kim: - M2; yir: o yir M2
573a mübariz heybetini: mübarek zm-heybeti M, dilmır heybeti S, mübarizden bu işi M1
573b sınıdı: - M, şındı M1, ŝııldı S
574a ırı: iāzm M, "azmır M1
574b Ölüleri: Ölenlerür M
574. beyit M2 nüshasında yok:
575a Yine dönderdi o şalıŝ : Dönderür ol şalıŝ yine S, Yine ol şalıŝ dönderür M1; başın: başını M1, M2, yaşın S
575b oatına: örüne M, yanına M1; yaşın: yaşını M1, başın S; "Alm oatına dökdi: aııtdı gözi M2

- 571** Ali, dönüp tekrar kılıcını eline alarak, kafiye hamle kıldı.
- 572** O cesur kişinin öldürdüğü kafirlerin kanından, yer görünmez oldu.
- 573** Zenciler, o cesur (kişinin) heybetini görünce korkup, şehre girdiler.
- 574** Kafir askerinden bir haykırış koptu. Canlı kalan ölülerinin yasını tuttular.
- 575** O kişi, tekrar atının başını döndürüp Ali'nin yanına gelerek ağladı :
- 576** “Ey Ali! Beni tanı. Sünni'yim. Bir anam var. Hastadır. Seni (görmek) istiyor” dedi.

- 577 Seni işitdi ki geldür Cumhızr'a
Kasretürdür diledi yüzür göre
- 578 Ol oarıcuo anam ehl-i dmn durur
Ya "Alm uş evümüz yaoin durur
- 579 Varalum ol lastaya oılııl du"a
Şek degül kim şol sâ"at bula şifa
- 580 Zakmet olmasun atura ya "Ali
Axuma bin bunda ooıl Döldül'i
- 581 Lalid'e bu sözden oldu bir güman
Ya "Alm dir taşdmō itme bunı sen
- 582 Kim "Arabça söyledi ol pak-ruı
Ente la tesma" minhü la türüı

-
- 577a Seni işitdi: İşitdi S; Seni işitdüm M, M2
577b diledi: diler kim M; Kasretürdür diledi yüzür: Diler ol kasret ider seni M1, Kasretürdür kim yüzür M2
- 578a dmn durur: dmnür M2
578b uş: gel M1
- 579a kastaya: Şayruya M; oılııl: sen oıl M1, oılır M
579b Şek degül kim şol sâ"at bula: Bm-şek ola du"an ara S; şol sâ"at bula: ola ol demde M1; bula: bile S
- 581a Lalid'e bu sözden oldu bir: Böyle didi Lalid'e oldu M, Böyle diyince Lalid aldı M1, M2
581b "Alm dir taşdmō: "Alm taşdmō S, M2; sen: sen heman M1
- 582a Kim "Arabça söyledi: Söyledi "Arab dilince M1, "Arab dilince didi M2; ol: - M1
582b Vezin bozuk olup düzeltilemedi.; Ente la tesma" minhü: Ya "Alm la tesma" ve M2, Ya "Alm la tesma" M1; minhü la: mine'l M1
582. beyit M nüshasında aşağıdaki şekildedir:
Çün "Arab dilince dir kim ya "Alm
Sünmyem didi inanmaıl ya velm

- 577** “Senin Cumhûr’a geldiğini işitince hasretini çektiği yüzünü görmek istedi”.
- 578** “Ey Ali! O yaşlı anam dindardır. İşte evimiz yakındır”.
- 579** “O hastaya gidelim. Ona dua et. Şüphesiz senin duan ona şifadır”.
- 580** “Ey Ali! Atın yorulmasın. Düldül’ü burada bırak, benim atıma bin”.
- 581** Hâlid, bu sözden şüphelendi: “Ey Ali! Sen buna inanma” dedi.
- 582** O temiz ruhlu (Hâlid) Arapça olarak, “Sen bana kimin gitmesini istediğini söyle” dedi.

- 583 “Alm eydür Lalid’e kim ya refmo
Bize ne luxf ile söyle bu şefmo
- 584 Bunca kafir ıırdı yalan olmaya
Bize bundan hiç yavuzluo gelmeye
- 585 Yalşı mıdur aduma kim varmayam
Ehl-i mman lasta olmuş Şormayam
- 586 Xurdi evvel cübbesin geydi “Alm
Anda oodi zü’l-fioarı Düldül’i
- 587 Bindi ol şalŞuñ atına anda ol
Gitdi derizden yaña yel gibi ol
- 588 Yıldırım gibi gidüb dirlenmedi
Dutmaia Lalid dalm eglenmedi
- 589 Başladı Kasan u Küseyn aılaşur
“Abdu’l-lah Lalid ile oayurur

-
- 583b Bize ne luxf ile söyle bu: Gör nice ailar sünnmdür M, M2, Gör nice sünnmdür M1
- 584a ıırdı: urdı M2
- 585a kim: ben M; kim varmayam: varmayam ben M2
- 585b lasta: Şayru M, M2; Şormayam: görmeyem ben M2
585. beyit M1 nüshasında yok:
- 586a evvel: örü M, M2, özi M1; cübbesin geydi: göyünüb M1
- 587a ol şalŞur atına anda: şol sâ“at atına şalŞur M; anda ol: şol sâ“at M2, ol sâ“at M1
- 587b yara: öte S, M, M1; ol: at M1, M2
- 588a Yıldırım gibi gidüb: Göz yumınca gitdi at M, M1, M2
- 588b Duxmaia Lalid dalm: Lalid dalm xurmaia M, M1, Lalid dalm xutmaia M2
- 589a u: - M, M1; aılaşur: ailaşu M
- 589b Vezin bozuk olup düzeltilemedi.; “Abdu’l-lah Lalid ile oayurur: Lalid iazm hem “Abdu’l-lah çairişu M, Lalid dalm iazm hem “Abdu’l-lah Beşmr M1, Lalid iazm hem “Abdu’l-lah ile iayurur M2

- 583** Ali, Hâlid'e, "Ey arkadaşım! Beni bu şekilde korumak istemenin sebebi ne?" dedi.
- 584** "Bu kadar kafiri öldürmesi yalan olamaz. Bize bundan hiç kötülük gelmez".
- 585** "Gitmezsem, iman ehlerinden hasta olmuş birinin (halini) sormazsam, benim adıma yakışır mı?".
- 586** Ali, kalkıp önce cüppesini giydi. Zülfikârı ve Döldül'ü orada bıraktı.
- 587** Orada, o şahsın atına binip denizden öteye rüzgar gibi geçti.
- 588** (O atlı) yıldırım gibi gidip, hiç durmadı. Onu durdurmak için, Hâlid'in dahi zamanı olmadı.
- 589** Hasan ve Hüseyin ağlamaya başladılar. Abdullah ile Hâlid (ise) kaygılandı.

- 590 Gördiler alşama degin gelmedi
Bunlarur Şabrı oararı oalmadı
- 591 Ol gice iazmler anda yatdılar
İrteye dek zıkr-i tesbm̄k itdiler
- 592 □ubk vaotin xar namazın oıldılar
Pes du“aya ellerin oaldurdılar
- 593 Kim du“a oıldı elin sürdi yüze
Sürdiler başladı gemici söze
- 594 Gemici eydür gelürüz oaçalum
Gemiye girüb derize geçelüm
- 595 Lalid eydür bu oaçan ola reva
□abr idelüm ola kim “Alm gele
- 596 Nagehan kafır çerisi çıodılar
Lzk gibi lorlaşuben aodılar

590a Gördiler: Küydiler M, Gözetdiler M2

591b dek: degin M

592a □ubk vaotin: □abak oldı M1

592b Pes du“aya ellerin oaldurdılar: Du“a oılub ellerini yüze sürdiler M, Du“a idüb el yüzlerine sürdiler M1, Du“a oılub ellerini sildiler M2

593. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

594a Gemici: Ol gemici M; eydür: itdi S; gelürüz: gelür M, M1, M2

594b girüb: binüb M2; derize: deriz M, derizi M2

595a ola reva: reva ola M, M1, M2

595b □abr idelüm ola kim: Ola kim Şabr idelüm M, M1, M2

596a çıodılar: oaçdılar M1

596b Lzk: Kınzır M, M2, Xoruz M1; atdılar: aodılar M1, M2

- 590** (Ali'nin), akşama kadar gelmediğini görünce bunların sabrı, tahammülü kalmadı.
- 591** Gaziler, o gece orada yattılar ve ertesi güne kadar tespih çekip dua ettiler.
- 592** Sabahleyin, sabah namazını kıldılar. Sonra dua etmek için ellerini kaldırdılar.
- 593** Dua edip ellerini yüzlerine sürdükten sonra gemici konuşmaya başladı.
- 594** Gemici: “Gelin, kaçalım. Gemiye girip denize gidelim” dedi.
- 595** Hâlid: “Bu uygun olur mu? Sabre delim. Belki Ali gelir” dedi.
- 596** Ansızın, kafir askeri çıkıp domuz gibi horlaşarak akıp geldiler.

- 597 İazmler anı görüb xurdi varur
Bindiler atlarına tekbnr urur
- 598 Yine kafir leşkeri Şaf bailadı
Görüben Kasan Küseyin ailadı
- 599 Kafirlerden biri meydana gelür
oanı "Ali gelsün diyü oıı urur
- 600 İlla gelmedi "Almyyü'l-Murta ; a
Kasan [ü] Küseyin eydür iy baba
- 601 Didi babam gitdügini bileler
Tengri bilür ki bize ne oılalar
- 602 Lalid eydür bir canumuz biñ cana
Bir canumuz var virelüm ourbana
- 603 Bunı diyince olardan bir la"mn
Depdi meydāna girüb pür-kibr ü kmn

-
- 597a xurdi varur: xurdılar M; varur: öri M1
597b Bindiler atlarına: Bindi atlu atına M, M1; urur: virdiler M, virü M1, M2
598a Yine: - M2; leşkeri: çerisi M, M1, M2; Şaf: xurub Şaf M2
598b Görüben Kasan Küseyin ailadı : Birbirini gözledi vü çaoladı S, Kasan Küseyin giryan ailadı M, Kasan Küseyin görüben ailadı M2
599 Vezin bozuk olup düzeltilemedi.
599 Bu beyit M, M1, M2 nüshalarında 603.beyit olarak yer almıştır.
599b oanı "Alm: "Alm oanı M2
600. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok:
601a Didi: Eyitdi M1, M2
601b Tengri: Tarrı M1, M2; ki: - M, M2; ne: neler M, M1, M2
602a bir canumuz bir: kim oıya biz M1
602b canumuz var: canumuzu M2; var virelüm: ooyalum biz M1
603 M, M1, M2 nüshalarında bu beytin yerinde 599.beyit yer almaktadır.

- 597** Gaziler, onları görünce kalkıp atlarına binerek tekbir getirdiler.
- 598** Yine kafir askeri saf bağladılar ve bunları görünce Hasan ve Hüseyin ağladılar.
- 599** Kafirlerden biri (savaş) meydanına gelip, “Ali hani? Gelsin” diye bağırdı.
- 600** Hasan ve Hüseyin: “Ey baba!” diye seslendi. Ancak Ali gelmedi.
- 601** (Onlar: “Eğer kafirler) babamın gittiğini bilirlerse bize ne yapacaklarını Allah bilir” dediler.
- 602** Hâlid: “Bir canımız bin cana (bedeldir), bir canımız var. Onu da (Allah’a) kurban edelim” dedi.
- 603** Bunu deyince, onlardan (kafirlerden) lanetlenmiş biri kibir ve kinle dolu olarak, atını meydana sürdü.

- 604 Didi oamı ol "Alm didükleri
Cenk idelüm eyidüñ gelsün beri
- 605 Xurdi Kasan Düldül'e oldı süvar
£ü'l-fioarı çekdi xıı-i abdar
- 606 Bile Lalid İbn-i Velmd şmr-i ner
Ol velmd ü pehlevan-ı mu"teber
- 607 Oamçı urdı Lalid ol dem atına
Çekdi oılıc irdi kafir oatına
- 608 Birbiriyle bir zaman urışdılar
Key bahadurlar idi dürişdiler
- 609 Ol bura vü bu ara urdı oılıc
Biribirine mecal virmedi hic
- 610 Alirü'l-emr ol dilmr ü pehlevan
Faris ü şmr-i yegane ol zaman
- 611 Şöyle çaldı kafiri Lalid yere
Ayıra dek eyledi iki pare

604. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok:

605a Xurdi: Bindi M; Kasan: Lalid M2; oldı süvar: - M, aldı zü'l-fioar M2

605b çekdi xıı-i ab-dar: ouşanuben durdı Lalid'den girü M; £ü'l-fioarı çekdi xıı-i abdar:
Kamle oıldı kafire ol dem iy yar M2; çekdi: ouşanub M1

606. beyit M, M2 nüshalarında yok:

606-612. beyitler M1 nüshasında yok:

608-610. beyitler M2 nüshasında yok:

610-612. beyitler M1 nüshasında yok:

- 604** “Hani o Ali dedikleri? Söyleyin, buraya gelsin, savaşalım” dedi.
- 605** Hasan kalktı ve Düldül’e bindi. O keskin zülfikarı çekti.
- 606** O Allah’ın kölesi, itibar sahibi pehlivan ve arslan (yürekli) Hâlid ile (gitti).
- 607** Hâlid, o zaman atına kamçı vurdu. Kılıcını çekip kafirin yanına gitti.
- 608** Birbirleriyle bir süre karşı karşıya savaştılar. Çok yiğitler.
- 609** O buna, bu (da) ona kılıçla vurdu. Birbirlerine hiç fırsat vermediler.
- 610** O zaman, en sonunda o cesur, pehlivan, feraset sahibi, yegane arslan (olan)
- 611** Hâlid, kafiri yere düşürüp onu iki parçaya ayırdı.

- 612 Ol la“mn atdan düşüben virdi can
Çairur Lalid yine ol pehlevan
- 613 Kim gelür meydana gel cenk idelüm
Kafir öldürmege öğrendi elüm
- 614 “Alm sizi hiç makale almaya
Sizür için meydana hiç girmeye
- 615 On bahadur yine kafirden çıoar
Lalid anları dalm ol dem yıoar
- 616 Lalid elinde olıc na“ra urur
Ya mübarizler gelür dir olıurur
- 617 Yine kafir leşkerinden oıro kişi
Çıodı Lalid üstine dirle işi
- 618 Kamle oıldı anlara ol şmr-i ner
Oıldı ol mel“znları heb tarumar

612a la“mn: kafir M, M2

612b Çairur Lalid yine o: Lalid iazm çairur ol M, M2

613a Kim gelür meydana gel: Gelür imdi meydana M, M2

613b öğrendi: öğretti M; Kafir öldürmege öğrendi elüm: Kafir cihanı teng idelüm M1

614a almaya: urmaia M2

614b Sizür için: Biz var iken ol M, M2; hic: - M, M2, ol M1; Sizün: Yüz kişi M1;

615b anları dalm ol: ol dem anları dalm M, anları dalm atdan M1

615. beyit M2 nüshasında yok.

616b gelür: olur M1; olıurur: çairur M, M2

617a yine: - M; Yine kafir leşkerinden: Yine seçildi kafirden M2; kafir leşkerinden: kafirden seçildi M1

617b Çıodı Lalid üstine dirle işi: Lalid atdı anlara küfe bisi M; Çıodı Lalid üstine dirle: Lalid’ür onları oırmaodur M1, Lalid atdı anlara oışıo M2

618a oıldı: olur M1; ol şmr-i ner: na“ra urur M1; şmr-i ner: şmr ü ner S

618b Oıldı o mel“znları heb: Kafiri oıldı şol oadem M, Oırdı onları şu demde M1; ol mel“znları heb: kafiri şol oadem M2; tarumar: daııdur M1

- 612** O lanetlenmiş (kafir), attan düşerek can verdi. O pehlivan Hâlid yine haykırdı:
- 613** “Meydana kim gelecek? Gelsin, savaşalım. Elim kafir öldürmeyi öğrendi”.
- 614** “Ali, sizi hiç muhatap almaz. Sizin(le savaşmak) için meydana girmez”.
- 615** Kafirlerden tekrar on yiğit çıktı. Hâlid, o zaman onları da öldürdü.
- 616** Hâlid, elinde kılıcıyla nara atıp, “Ey savaşanlar! Gelin” diye bağırdı.
- 617** Kafir askerinden tekrar kırk kişi, Hâlid’in karşısına çıktı. Ne olduğunu dinle.
- 618** O arslan, onlara atılıp o lanetlenmişleri hep darmadağın etti.

- 619 Darbe ouldı çün Lālid öyke-y-ile
 □anmaruz kim anur ile arıla
- 620 Kimin öldürdi kimin mecrzh ider
 Heybet ile dört yaña gelür gider
- 621 Cenk iderken Lālid'ür ouldı gözi
 Oalbe kamle ouldı ol dem kendüzi
- 622 Girdi leşker içine ouldı oyun
 Şol oyun kim ourd ile oynar ooyun
- 623 Oıldı bölük bölük ol kafirleri
 Lālid anda yıodı yidi yüz eri
- 624 Ol iāzmden gördiler bu heybeti
 Gördi kafir askeri Şındı oatı
- 625 Biribirin başuben döndi giri
 Şehre döndi kafirür var leşkeri

619. beyit S, M1 nüshalarında yok.

619a Darbe ouldı: □abr itmedi M2; çün öyke-y-ile: öykesine M2 ; çün Lālid : Metinde
 “Lālid çün” olmakla beraber vezin gereği takdim tehir yapıldı.

619b kim: - M2; arıla: yire M2

620. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

621. beyit M2 nüshasında yok.

621a Cenk iderken: gel diyüben M, Kükremekden M1

622a leşker: “asker M2; ouldı: tutdı M1

622b Şol oyun kim kurd ile oynar: □an kim aç ourda rast geldi M1; ooyun: oyun M2

623. beyit M nüshasında yok.

623a Oırdı: Oıldı M1, M2

624a iāzmden gördiler : dilmır-şmrden S; iāzmden :kafirler M2

624b Gördi: - M, M1, M2 kafir askeri: kafirür çerisi M, M1, M2; Şındı: Şındılar M1; oatı:
 key oatı M, M1^e

625b Şehre döndi kafirür var leşkeri: Çün kafir oaçuben şehre girdiler M, Oaçuben şehre
 düşer varı M1, Kafir oaçuben şehre girdi girü M2

- 619** Heybet ile dört tarafa gidip gelirken (kafirlerden), kimini öldürdü, kimini yaraladı.
- 620** Hâlid o kadar öfke ile savaştı ki onun (normalde) öyle olduğunu düşünmeyin.
- 621** Hâlid'in savaşırken cesareti arttı ve kendisini (kafirlerin) ortasına attı.
- 622** (Kafir) askerinin içine girip, kurdun koyun ile oynadığı gibi (onlarla) oynadı.
- 623** Hâlid, kafirleri birbirlerinden ayırıp yedi yüz askeri orada öldürdü.
- 624** O cesur arslanın bu heybetini gören kafir askeri çok korktu.
- 625** Kafirlerin bütün askerleri birbirlerini ezerek (kaçıp) şehre geri döndüler.

- 626 Ol“aya xoldı la“mnler ne ki var
Yine döndi Lalid ol Şakib-hüner
- 627 Geldi Kasan’la Küseyn’ür oatına
Baodı bunlar Lalid’ür heybetine
- 628 Gördiler başdan ayaia pehlevan
Yüzi gözi egni xonı küllm oan
- 629 Lalid atdan indi çıoardı xonın
Yudı kendüden kafirlerin oanın
- 630 Biligin şişdi arı abdest alur
Alşam oldı iāzmler namaz oıur
- 631 İazmler oılub namaz oturdılar
“Alm sözün ortaya getürdiler
- 632 Didiler nice bilelüm biz anı
Diri midür iy “aceb anur cāmı
- 633 Niçedür bilmedük ol dmn perveri
Ooyuben oaçarsavuz ol serveri

-
- 626a xoldı la“mnler ne: girdi kafirler ta M, M1, girdi kafir M2
626b Şakib-hüner: Şakib-süvar M, M2, dem Şmr-i Ner M1
627a Kasan’la: Kasan M, M2; Küseyn’ür: Küseyn M1, M2
627b heybetine: Şuratına M, M1, M2
628a Gördiler: Girdi M2; ayaia: ayaia dek M2
628b egni: küllmsi M1, - M2; xonı küllm: heb oara M1; oan: ian M2
629. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
630a Biligin: Yaraın M1; şişdi: çezdi M
630b iazmler : bunlara S, - M2
631a oılub namaz: namaz oılub M, M1, M2
631b “Alm sözün ortaya getürdiler: Allah’a kamd idüb oturdılar M2
632a Didiler: Eytdiler M1; niçe: nişe M; bilelüm: bulalum M1, bilü bilelüm M2
632b Diri midür iy: Diri mi öldi mi M; iy: - M2
633a Niçedür: Laberür M, M2
633-636. beyitler M1 nüshasında yok.

- 626** Ne kadar lanetli kâfir varsa hepsi bir anda kaleye doldu. (Bunun üzerine) o hüner sahibi Hâlid, tekrar (geri) döndü.
- 627** Hasan'la Hüseyin'in yanına geldi. Bunlar, Hâlid'in durumuna baktılar.
- 628** O pehlivanın yüzünün, gözünün, sırtının ve elbisesinin baştan ayağa tamamen kan (olduğunu) gördüler.
- 629** Hâlid attan inip elbiselerini çıkardı ve üstündeki kafir kanını yıkadı.
- 630** (Hâlid) silahını çözüp, abdestini tazeledi ve akşam olunca gaziler namaz kıldılar.
- 631** Gaziler, namazlarını kılıp oturdular ve Ali'nin durumunu konuşmaya başladılar.
- 632** "Biz onun (durumunu) nasıl bilelim? Acaba canlı mıdır?" dediler.
- 633** "Bırakıp kaçarsak o din koruyucusu ve din reisinin ne halde olduğunu öğrenemeyiz" dediler.

- 634 Bu la“mnler “Alm’yi oaçdı bile
“Alm’nür adına nooŞanlar gele
- 635 Lalid oldur yigregi vü xuravuz
Oatlanub kafire oılıc uravuz
- 636 Ecelümüz yoi ise Kao ourtara
Hem daım oavuşavuz ol servere
- 637 Kasan eydür atam ölmışdür meger
Dir Küseyñ yaŞuya iarı oldu meger
- 638 Dirı-y-ıse atamız gelür idi
Kāfir ile cengümüz görür idi
- 639 Lalid eydür ben eyitdüm varmaıl
Kendüzüre bunca zakmet vormegil
- 640 Oorıar idüm ol kişinür işine
Kim bile ne geldi anur başına
- 641 Ne bilelüm laber olsaydı ara
Hele yine Şabr idelüm biz bura

634a Bu la“mnler “Alm’yi: Çün kafirler “Alm M, M2

634b nooŞanlar: eksiklik M2

635a oldur yigregi vü: eydür yigrek oldur M, M2

636b oavuşavuz ol: xuş oluruz o M2

637a eydür atam: eydür kim atam M, M1; ölmışdür: ölmış durur M1, M2; meger: - M, M2

637b Dir Küseyñ: Küseyñ eydür M, M1, M2; oldu meger: olmışdur M, olmış durur M1, M2

638a Dirı-y-ıse: Dirı miseydi M, Dirı imişse M1

638b Kafir ile cengümüz görür : Zmra bunda kalümüz bilür S; görür : bilür M1, M2

639a eyitdüm: didüm ki M1

639b vormegil: olmaıl M1

641a Ne bilelüm laber olsaydı: Tengri layr getüre inşa-allah M, M1, M2

641b yine: biz M; bura: xara S, M

- 634** “Bu lanetlenmiş (kafirler), Ali’yi kaçtı zannediyorlar (Bu). Ali’nin adını lekeler”.
- 635** Hâlid: “Duralım. En iyisi budur. Kafire katlanıp onlarla savaşıalım”.
- 636** “Ecelimiz yoksa (bizi) Allah kurtarır. Hem o servere de kavuşuruz” (dedi).
- 637** Hasan: “Belki babam ölmüştür” dedi. Hüseyin (de), “Belki de suda boğulmuştur” dedi.
- 638** “Eğer babam canlı olsaydı gelirdi ve kâfirlerle savaşımızı görürdü”.
- 639** Hâlid: “Ben (Ali’ye) ‘Gitme, kendini sıkıntıya sokma’ dedim”.
- 640** “O kişinin yaptıklarından korktum. Kim bilir Ali’nin başına ne gelmiştir?”.
- 641** “Ona ne olduğunu ne bilelim? Biz yine de bu duruma sabredebilm”.

- 642 Hele bu gice burada xuralum
Xarladan kâfire oılıc uralum
- 643 Ola kim gele ataruz saı esen
Öldürür kâfirlerür kökün kesen
- 644 İazmler ol gice anda yatdılar
İrteye dek zıkr-i tesbmk itdiler
- 645 □ubk olıca○ xurub abdest aldılar
Cemā“atle xar namazın oıldılar
- 646 Du“a oıluben silak ouşandılar
Kâfir gele diyü uşandılar
- 647 Faltamis adlu o kal“a key yüce
Yine bindi zengmler ucdan uca
- 648 Çıodılar meydana sanca○ dikdiler
Cer içün kös ü na○are dögdiler

-
- 642a Hele: - M; bu arada xuralum: dalm bize xurma○ gerek M, M1, M2
642b Xarladan: Xarla M; uralum: urma○ gerek M
643a kim gele ataruz: ki ataruz M1
643b kesen: keser S
644a İazmler ol gice anda: ol gice dalm iazmler M, M1
645a □ubk: □abak M1, M2; olıca○: oldı M, M1, M2
645b Cema“atle : Oldı imām S, İmām ile M, M2
646. beyit S nüshasında yok.
646a oıluben: oılub M1, M2; silak: silaklar M1, silakların M2
646b Kâfir : Kâfiri M1; gele: başa M1, M2
647a Faltamis adlu: Ol Laxmin M, M2, Ol Malxamas M1; o kal“a key: oal“ası burcı M, M1, M2
648. beyit M nüshasında yok.
648b dögdiler: urdılar M2
M nüshasında 649 ile 650. beyitlerin yerleri birbiri ile değişik:

- 642** “Hele bu gece burada duralım. Sabah, alacakaranlıkta kafirle savaşalım”
- 643** “Belki babanız sağ salim gelir. Kafirlerin hepsini öldürüp kökünü keser” (dedi).
- 644** Gaziler o gece orada yattılar. Sabaha kadar tespih çekip dua ettiler.
- 645** Sabah olunca, kalkıp abdest aldılar. (Biri) imam olup, sabah namazını kıldılar.
- 646** (Sahabeler) dua ettikten sonra, kılıçlarını kuşanıp düşman (her an) gelebilir diye dağıldılar.
- 647** Faltamis adlı o kale, çok yüksekti. Zenciler, tekrar baştan başa (atlara) bindiler.
- 648** Meydana çıkıp bayrak diktiler ve savaş için kös ve naka-reye vurdular.

- 649 Yine Šaf Šaf çıdı kafır leşkeri
Görgil imdi n'itdi Lalid serveri
- 650 Na"ra urdı itdi tekbnr Šalavat
Kafir üzre kamle ıldı sürdi at
- 651 Girdi yine orta yire oyna
Ourda beñzer kim girübdür ooyına
- 652 ırdı bölük bölük ol kafırleri
Yıdı atdan yire ol yüz yüz eri
- 653 Gürz ile oanlar döküb ider Šavaş
Nagehan bir cazzya oldu xutaş
- 654 Sıkr ooyub urdı Lalid yüzine
Oararuluo oldu "alem gözine
- 655 Lalid'e ol dem kemendler atdılar
Xutuban anı giriftar itdiler

649. beyit M1 nüshasında şu şekildedir:

Çıdı kafır leşkeri Šaf Šaf olar
Gel gör Lalid'e n'itdi bular

649. beyit M2 nüshasında yok.

650a itdi: virdi M, M1, M2

650b kamle ıldı: ıldı kamle M1; sürdi : depdi S

651a Girdi yine orta yire: Orta yire girdi şol dem M2

651b kim: - M2

651. beyit M1 nüshasında yok:

652a bölük: - M

652b atdan: atından M1; yire: yine M1, yidi M2; ol: - M, M1, M2; yüz yüz eri: indi yüzleri
M, bn-dmnlari M1, yüz eri M2

653a oanlar: oanın M, oan S ; ider: eyler M, M2, M1; Gürz ile oanlar döküb: Gözlerin oan
xutuben M1

653b Nagehan bir cazzya: Bir cazzya nagehan M, M2; xutaş : duş S, M, M2

654a ooyub: oour M, M2; urdı: urar M, üfürdi M1, üfürür M2

654b "alem: Lalid M2

655a kemendler: kemendi M2

655b Xutuban anı : Yaraladılar S, M2

- 649** Kafır askeri tekrar bölük bölük çıktı. Şimdi, din reisi Hâlid'in ne yaptığını gör.
- 650** Tekbir, salavat getirip nara attı ve atını ileri sürüp, kafirin üzerine atıldı.
- 651** Tekrar koyun ortasına giren kurt gibi, kafirlerin ortasına dalıp oyun yaptı.
- 652** O kafirleri, yüzer yüzer bölükler halinde öldürerek attan yıktı.
- 653** Gürz ile kan döküp savaşırken, ansızın bir cadıyla karşılaştı.
- 654** (O cadı) sihir okuyup, Hâlid'in yüzüne gönderince Hâlid'in gözü karardı.
- 655** (Kafirler) o zaman, Hâlid'e kement atarak onu tutup bağladılar.

- 656 Çairur Lalid Küseyn'e oaçuruz
Derizür öte yanına geçürüz
- 657 Beni dutdılar oaçur siz Mekke'ye
Ol Reszl'e kälümüz eydüñ diye
- 658 Ölüserüz [ol] bize itsün kelal
Bu müsülmanlar olur uş pay-mal
- 659 Dir oıyamet günine oaldı vişal
Anda olavuz anurla ittişal
- 660 Küseyin Kasan işitdi oıldı ah
Dir "inayet senden iy oadir İlah
- 661 Ol du"a kim Kao Reszli'nden bular
Ögrenübdı tmz anı ooudılar
- 662 Urdılar ol cazzdan yara revan
Ol ciger köşe Reszl-i müste"an
- 663 Cazzluk makv oldu gün xoidı yine
Şük(ü)r vacib oldu pes ehl-i dmne

656a Küseyn'e: Kasan M2, Kasan siz M1
656b Derizür: Diryanur M2; yanına: yirüne M2
657-663. beyitler M1 nüshasında yok.
657a Mekke'ye: Medmne'ye S
657b Ol Reszl'e kälümüz eydüñ diye : Reszl'e diñ meşizl olsun du"ya M, M2
658-659. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok.
660a Küseyin Kasan işitdi: Kasan işitdi bu sözi M, M2
660b Dir: Eytidi M, Didi M2; "inayet: mided M, M2
661-662. beyitler M, M2 nüshalarında yok.
663a makv oldu: xaiıldı M, M1, M2
663b Şükür vacib oldu pes ehl-i dmne: Kafirür xopı göge aidi yine M, M1, M2

- 656** Hâlid, Hüseyin'e: "Kaçın; denizin öte yanına geçin!" diye bağırdı.
- 657** "Beni yakaladılar. Siz Resûl'e başımıza gelenleri anlatmak için Medine'ye kaçın".
- 658** "Bu müslümanlar ayak altında çiğnenirler. Ölürssek, Resûl bize hakkını helal etsin".
- 659** "Kavuşmak kıyamet gününe kaldı. Onunla orada kavuşuruz" dedi.
- 660** Hasan ve Hüseyin, bunu duyunca âh edip: "Ey güç ve iktidar sahibi Allah! Yardım senden" dediler.
- 661** Bunlar, Allah Peygamberi'nden öğrendikleri bir duayı hemen okudular.
- 662** Kendisinden yardım beklenen Allah'ın Resûlü'nün en sevdiği torunları (duayı), cadının tarafına gönderdiler.
- 663** Sihir bozulup, tekrar güneş doğdu. Din ehline şükür vacip oldu.

- 664 Gördi Kasan Lalid'ür çıodı ünin
Depdi atın kafirin dökdi olanın
- 665 Kasan [ü] Küseyn Lalid'ür atın
Çıoageldi gördi bašar dizginin
- 666 Pes Kasan da na"ra urdı bir kezın
Ta ki işitdiler anur na"rasın
- 667 Yine işitdi sevindi iazmler
Na"rasından xoldı xai u yazılar
- 668 Çıoageldi Rüstem-i destan gibi
Ya Sifendiyar-ı rzyin-ten gibi
- 669 Depdi Kasan kafiye girdi revan
□aldı oılc kesdi baş aııtdı oan
- 670 Na"ra urub kamle oılır leşkere
"Alm Šanur gören anı eşkere
- 671 Ol da biş yüz eri atından yıoar
Ol Mühelhil zengm örine çıoar
- 672 Çıodı meydandan Kasan İbn-i "Alm
Ol Emmrü'l-Mü'minmn ol velm
- 673 Uşda bu kez ol Küseyn İbn-i "Alm
Kamle oılır kafir'ol gerçek velm

664. beyit S, M1 nüshalarında yok:

665-669. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok:

670a Na"ra urub: Kayıırur M, Kayııruben M2; leşkere: ol leşkere M, M1, "askere M2

670b gören anı: anı gören M1; eşkere: iy yere S

671a da: daılm M; biş: altı M, M2; eri: er M; atından: atdan M, M1, M2

672-674. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok:

- 664** Hasan, Hâlid'in sesinin çıktığını görünce atını sürüp kâfirin kanını döktü.
- 665** Hasan ve Hüseyin, Hâlid'in atının, dizginine basarak çıkageldiğini gördüler.
- 666** Hasan (bunu görünce), bir kez haykırdı. Onun sesini (diğer gaziler) işittiler.
- 667** Gaziler (Hasan'ın bağırışını) tekrar işitince sevindiler. Onun narasıyla dağ ve ovalar doldu.
- 668** (Hasan) destan kahramanı Rüstem gibi ya da kuvvetli İsfendiyar gibi çıkageldi.
- 669** Hasan, atını ileri sürerek kâfirin içine hızla girdi ve kılıcını sallayarak (kafirlerin) başını kesip kanını akıttı.
- 670** (Hasan) kâfir askerlerine (öyle bir) nara atıp hamle kıldı ki onu gören, Ali zannederdi.
- 671** O da beş yüz askeri atından düşürdü ve Mühelhil adlı zenciyle karşılaştı.
- 672** O veli olan müminlerin emîri Ali'nin oğlu Hasan, meydana çıktı.
- 673** Şimdi, bu defa gerçek veli olan Ali'nin oğlu Hüseyin, kâfirin (üzerine) atıldı.

- 674 Ol Mühelhil zengm ile uıraşur
Cenk oılır birbirine xolaşur
- 675 Alir ol Mühelhil'e bir °arb urur
Şöyle kim anı filinden altarur
- 676 Çün kim ol zengmyi filinden yıoar
Xutdı Şaçın süriyü aldı çıoar
- 677 Bailu uş Kasan oatına getirür
Üstine oılıc çeker dalm xurur
- 678 Telomn ider dir ara mman getir
Tmz müsülman ol [ü] barmaiun götür
- 679 İrişür Kao'dan hidayet ol ere
Ol Mühelhil şmr-i ner ol servere
- 680 Barmaiın götürdi getürdi mman
Çün müsülman oldu vü buldı eman

-
- 675a Alir ol Mühelhil'e bir °arb urur: "Alm-Şıfat çün Küsey'n'e kamle oılır M, "Alm-Şıfat çün Kasan kamle oılır M1, "Alm-Şıfat Kasan Küsey'n kamle oılır M2
- 675b Şöyle kim anı: Ol Mühelhil'i M, Ol Mühelhil M1, Ol Mühelhil zengm M2; filinden: filden M, M2; altarur: yıoılır M1, aotarur M2
- 676a Çün kim: Çünkü M, M1; filinden: filden M
- 676b Xutdı: Dutdı M, Xutub anı M1; Şaçın: Şaçından M, M1; aldı: alub M1
- 677a Bailu: Eli bailu M1; uş Kasan: Kasan'ur M, Küsey'n'ür M1; oatına: örine M, M1; getirür: yaturur M1
- 677b Üstine oılıc çeker dalm xurur: Ol Mühelhil şol dem mmana gelür M, Ol Mühelhil mman getirür M1, Ol Mühelhil şol dem mman getirür M2
- 678 ve 679. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok.
- 680a Barmaiın götürdi: "Alm "aodine M, MuŞxafa "ışoına M1
- 680b vü: - M, M1; eman: mman M1
680. beyitin mısraları M, M1, M2 nüshalarında yerleri birbiri ile değişik.

- 674** O Mühelhil adlı zenci ile birbirlerine sataşıp savaştılar.
- 675** En sonunda (Hüseyin), Mühelhil'e vurdu ve onu filinden düşürdü.
- 676** O zenciye filinden yıktığı zaman (zencinin), saçından tutup sürüyerek alıp (meydandan) çıktı.
- 677** Bağlı olarak (zenciye) Hasan'ın yanına getirdi. Üstüne kılıç çekip, durdu.
- 678** Ona (İslâm'ı) telkin edip, "Parmağını kaldırarak iman getir ve hemen müslüman ol" dedi.
- 679** O arslan gibi yiğit er olan Mühelhil'e, Allah'tan hidayet erişti.
- 680** Parmağını kaldırıp iman etti ve müslüman olup emniyet buldu.

- 681 Bindi şol dem atına ol pehlevan
Sürdi atı kâfire karşı revan
- 682 □aldı oılıc oırdı üç dört yüz kişi
Oarşusına çıodı nāgah oardeşi
- 683 Oardeşinür adı hem Balōam durur
□anasın bir günbet-i a“ ; am durur
- 684 Gördi na-gah oardeşini ol pelmd
Gürz ile yıodı anı oıldı şehmd
- 685 Düşdi filden kesdi Mühelhil başın
Pes şehmd itdi o kâfir oardeşin
- 686 Zengmler sevündiler ucdan uca
Dalım biter xoldı ol mel“zn güce
- 687 Oılıc elinde atını oynadur
Çaırur eydür ki “Alm oandadur

681a şol: ol M1; atına: bir ata M, M1

681b atı: anı M, atın M1, M2

682a □aldı oılıc: Kamle oıldı M, M1, M2; oırdı: aotardı M2, aotarur M, M1; üç dört yüz: dört yüz M, M2, ol dört M1

682b çıodı: ne ki M2; nāgah: nāgehan M1, geldi M2

683a hem: bil M2; Balōam: Baliam M, Maloam M1

683b günbet: gūmbet M1, dem M2

684b yıodı: nagah M2; oıldı: oldı M

685a Düşdi: indi M, M1

685b Pes: Ol kâfir çün M, - M1; o kâfir: - M, mel“zn Maloam M1; Pes şehmd itdi o kâfir oardeşin: Kao orara yine iazmler işin M2

686a uca: - M

686b xoldı: xurdi M, M2

686. beyit M1 nüshasında yok.

687b ki “Alm: “Alm kim M2

688. beyit M nüshasında yok.

- 681** O pehlivan, o zaman atına binip atını kaire karşı hızla sürdü.
- 682** Kılıcını sallayıp (kafirden), üç dört yüz kişiyi öldürdü. Ansızın karşısına kardeşi çıktı.
- 683** Kardeşinin adı Balkam'dır; zannedersin ki dokuzuncu kat göktür.
- 684** O alçak, ansızın kardeşini gördü. Onu gürz ile öldürüp şehit etti.
- 685** Filden inip Mühelhil'in başını kesti. O kafir, kardeşini şehit etti.
- 686** Zenciler, baştan başa sevindiler. O lanetlenmiş (kafir) daha beter güçle doldu.
- 687** Elinde kılıcıyla atını oynatıp bağırarak, "Ali nerededir?" dedi.

- 688 Gelsün imdi meydana ol er ise
Görelüm kimde ki hüner var ise
- 689 Kim Kasan'la Küseyin ditreşdiler
Gemiciyle dirilüb aılaşdılar
- 690 Didiler gitdi atamız gelmedi
Kalin anuñ hiç kimesne bilmedi
- 691 Esmr oldı hem Lalid İbn-i Velmd
Hem Mühelhil dalm uş oldı şehmd
- 692 Xaootümüz yoo bizüm ol kaire
Kao'dan ola oamu oalmışa çare
- 693 Bu la"mn Baloam bize kamle olur
Şek degül kim bizi bu mel"zn alur
- 694 Dört yara baoar Kasan dir ya İlah
Sensin alir biz dalm olduo tebah

-
- 688a meydana: meydanuma S ; ol : - S, key M2; ise: yine M1
688b kimde ki: kimür M1, M2; hüner: hüneri M1, M2; ise: yine M1
689a Kim Kasan'la: Kasan ile M, M2; ditreşdiler: dirneşdiler M2
689b Gemiciyle: Gemiciler M
690a Didiler gitdi: Didi kim bizüm M2
690b Kalin anur: Kimesne anur kali M, Kimse anur kalini M1, Kimse anur laberini M2; hiç: - M2; kimesne: - M, M1, M2
691a hem Lalid İbn-i Velmd: serverümüz ol Lalid M, M1, M2
691b Hem: ol M, M2, Yine M1; zş: - M, M2, M1
693a la"mn Baloam: la"mn Balam M, M2; Bu la"mn Baloam: İşbu Maloam M1; kamle: lod kamle M1
693b degül kim: degüldür M2; alur: öldürür M1
694a baoar: oar M; dir ya: eydür M, M2
694b alir biz dalm: ancao bir seni M, M2; tebah: penah M
694. beyit M1 nüshasında yok.

- 688** “Yiğit ise şimdi karşıma gelsin. Kimde hüner varsa görelim” (dedi).
- 689** Hasan’la Hüseyin titreyip gemiciyle sarılarak ağlaştılar.
- 690** “Babamız gitti, gelmedi. Onun durumunu hiç kimse bilmedi” dediler.
- 691** “Hem Hâlid İbn-i Velid esir oldu. Mühelhil de şehit oldu”.
- 692** “O kafirle bizim savaştacak (gücümüz) kalmadı. Kalan herkese, Allah yardım etsin”.
- 693** “Hiç şüphe yok ki lanetli Balkam bize saldırıp, bizi ele geçirir”.
- 694** Hasan dört yana bakıp, “Ey Allah’ım! Âhir olan sensin. Biz dahi tükendik” dedi.

- 695 Gemici eydür dilerem ya Kasan
Luxf idüben bara destzr viresen
- 696 Kim binem ben Düldül alam zü'l-fioar
Kamle oılam bu la"mne ra"d-var
- 697 Ola kim beni "Alm'yi Şanalar
□iniub meydan içinden döneler
- 698 Gemicinür adıdur Kacı Beşmr
Pmr olmuş kendüzi xoosan yaşar
- 699 Destzr alub bindi şol dem atına
Yüzin örtüb zü'l-fioār aldı ele
- 700 Kamle oıldı ara ol pmr-i zaman
Baloam anı "Alm'yi Şandı heman
- 701 Gürz elinde oarşu yüridi ol it
Gemicinür örine geldi işit

695b idüben: idüb M, M1

696a ben: - M, M2; Düldül: Düldül'e M, M1, M2

696b la"mne: kafiye M, M1, M2; ra"d-var: bm-oarar M1

697a Ola kim: □iniub M2; "Alm'yi: "Alm M1, M2

697b □iniub: Oorouben M1; içinden: içinde M, M1; döneler: duralar M

698b Pmr olmuş kendüzi: Xoosan yaşında ol kişi pmr M1; olmuş: olmuşdur M2

699a alub bindi şol dem atına: aldı şol dem bindi Düldül'e M1

699b Yüzin örtüb zü'l-fioar aldı ele: □iniuben Tengri'nür ka;retine S; zü'l-fioār aldı ele:
zü'l-fioarı daoma M, örtüb zü'l-fioār aldı ele: urub zü'l-fioarur oatisına M2

700a ara: ol dem M, Maloam'a M1; pmr-i zaman: zaman M1

700b Baloam anı: Ol Balam M, M2, Maloam M1; anı: - M; "Alm'yi: "Alm M1, M2

701a elinde: elinden S

701b örine geldi işit: yolına oldu ıabit M, M1

701-702. beyit M2 nüshasında yok:

- 695** Gemici: “Ey Hasan! Lutf edip bana izin vermeni istiyorum” dedi.
- 696** “Düldül’e binip zülfikarı alayım. Bu lanetlenmiş yıldırım gibi atılayım”.
- 697** “Olur ki beni Ali zannedip korkarak (savaş), meydanından dönerler” (dedi).
- 698** Gemicinin adı Hacı Beşir’dir ve kendisi doksan yaşında bir ihtiyardır.
- 699** İzin aldıktan sonra yüzünü örtüp, eline zülfikarı alarak atına bindi.
- 700** O zamanın pîri, Balkam’a hamle kıldı. Baklamda o anda onu Ali zannetti.
- 701** O itin, gürzü eline alıp karşıdan yürüyerek gemicinin önüne geldiğini işit.

- 702 İrdi ara gemici tekbnr ider
Çaldı bir kez zü'l-fioarı gör n'ider
- 703 Baloam'ı vü bindüğün filin yara
İkisini çaldı oldu dört pare
- 704 Yiremedi zü'l-fioarı gemici
Anları kesdi yire geçdi ucu
- 705 Yire geçdi yidi arşın ol olılc
"Aynına gelmedi anur zerre hic
- 706 Gökden inüben mela'ik xutdılar
Gemici bir kez dalm çeker çalar
- 707 Bm-mecal çaldı yine zü'l-fioarı
Oırdı dökdi zengmlerden biñ eri
- 708 Zengmler bu kali görüb oaçdılar
İinuben yine şehre düşdiler

-
- 702a gemici tekbnr: gemici gör tekbnr S ; ider: virür M, virü M1
702b gör n'ider: aroarur M, aroarı M1
702. beyit M2 nüshasında yok.
- 703a Baloam'ı vü bindüğün filin: Bindüğü fili hem Baliam'ı M, M2, Bindüğü fili hem
Maloam'ı M1; yara: ey yare M1
703b İkisini: İkisi M, M2; çaldı: - M, M2, itdi M1; dört: şol oadem dört M, M2, ol dem
M1
704b geçdi: irdi S
705a yidi: yitmiş M, M2, altmış M1; arşın: arşun M, M2
705b "Aynına gelmedi anur İerre: İerrece "aynına gelmez anur M1
706a inüben mela'ik xutdılar: inüb dutdılar ferişteher M, inüb xutdı gök feriştesi M1;
inüben mela'ik: inüb ferişteher M2
706b çeker: - M, yine M2
706 M1 nüshasında 706a –707b bir beyit oluşturmuş.
707a Bm-mecal: Bm-malal M1
707b Oırdı dökdi: Oıra urdı M, M2
708a bu kali görüb: bunu görüben M1
708b İiinuben: İiinub M1

- 702** Gemicinin, ona ulaşınca tekbir getirip, zülfikarı bir kez vurduğunda ne yaptığını gör.
- 703** (Gemici), Balkam'a ve bindiği file vurup öldürerek, onları dört parçaya ayırdı.
- 704** Gemici (hırsını) yenemeyip, zülfikarla onlara (öyle hızlı) vurdu (ki zülfikarın) ucu yere geçti.
- 705** O kılıcın ucu, yedi arşın yere geçti. (Bu) onun gözüne zerre kadar görünmedi.
- 706** Gökten inen melekler (gemiciyi) tuttular. Gemici bir kez daha (kılıcını) çekip çaldı.
- 707** (Gemici) güçsüz kalmasına (rağmen), zülfikarı tekrar vurdu. Zencilerden bin askeri (daha) öldürdü.
- 708** Zenciler, bu durumu görünce kaçtılar. Birbirlerine sığınarak tekrar şehre girdiler.

- 709 Gemicî Kasan u Küseyin döner
Yırlertüne gelüben atdan iner
- 710 Gice oldı çün oarar eylediler
“Ali içün ah u zar eylediler
- 711 Gelmedi oılanlarur aoar yaşı
Bilmediler “Alm’nür nedür işi
- 712 Ol gice anda oarar eylediler
Özlerini intizar eylediler
- 713 Çün Şabak oldı güneş xoldı yine
□an ki cennetdür cihan ehl-i dıme
- 714 Oldılar cümle süvar atlarına
Geldiler biribiri oatlarına
- 715 Ol kāfirler oamusı çün atlanur
Tayret ider ya“nm kim ouvvetlenür
- 716 Tui [u] “alem çıodı sancaolar ile
Yazılar xonandı bayraolar ile

-
- 709a Gemicî: Gemiciler S; u: - M2; Küseyin: Küseyn ile M2; döner: döndiler M2
709b gelüben: gelüb M2; iner: indiler M2
709. beyit M1 nüshasında yok.
710a oldı çün oarar: oldı oarar S, M2
710b ah u zar: ah zar S
711a Gelmedi: Gülmedi M1
711b Bilmediler: Bilmedi kim M, Bilmediler M1; nedür: n’oldı M, M1
712-714. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok.
715a kafirler oamusı : la“mn dalm çün S, kafirler yine xarla M, kafirler tarla yine M2
715b ider: idüb M1; ya“nm kim ouvvetlenür: oamusı kayatlanur M, oamusı heybetlenür M1, M2
716a çıodı sancaolar ile: dikdiler sancaoları M1
716b Yazılar xonandı bayraolar ile: Yazılarda xoldı heb bayraoları M1

- 709** Gemici, Hasan ve Hüseyin yerlerine geri dönüp, attan indiler.
- 710** Gece olunca oturarak, Ali için âh edip ağladılar.
- 711** Ali (geri) gelmediğinden durumu bilmedikleri için, oğullarının göz yaşları dinmedi.
- 712** O gece orada oturup, Ali'yi beklediler.
- 713** Sabah olup tekrar güneş doğduğu zaman, din ehline dünya sanki cennet gibi oldu.
- 714** Bütün atlı askerler, atlarına bindiler ve birbirlerinin yanına geldiler.
- 715** Kafirlerin hepsi, atlarına binip kuvvetlenmeye gayret ettiler.
- 716** Tuğ, alem ve sancaklar çıkarılıp, ovalar bayraklarla donatıldı.

- 717 Kös ü karbi vü naoare çaldılar
Xolub xolub xaşra çıoub xurdılar
- 718 Uş yine Kasan Küseyn atlandılar
Kim silaka el vurub oatlandılar
- 719 Xurdi Kasan aılayu bindi ata
Aldı oılıc eline eydür ata
- 720 Nidelüm biz sensüz iy arslanumuz
Uş oluruz saña ourbân cānumuz
- 721 Dutuben bindi Küseyn uş Düldül'e
Tekbmr idüb zü'l-fioār aldı ele
- 722 Gemici eydür bilüm aırır benüm
Oalmadı dünden beri hic xaoatüm

717a ü: - S, M; vü: çün M, ço M2; çaldılar: urdılar M

717b Vezin bozuk olup düzeltilemedi.

718a Uş: - M, M1, M2; atlandılar: aılaşdılar M1, atlanur M; Kasan Küseyn: Kasan birle Küseyn M

718b Kim silaka el vurub: Xuruben silaklarıyla M, Xuruben silak ile M2, Duruban silakın M1; oatlandılar: oatlanur M, balaşdılar M1

719a Xurdi Kasan aılayu bindi ata: Didiler kim n'idelüm biz iy ata S; aılayu : derleyü M, M2

719b Aldı oılıc eline eydür ata : Ol iki āl-i Reszlān-ı fenā S; eline eydür ata: ol daım bindi ata M1

720a sensüz iy : imdi sen M, imdi seni M1, M2

720b oluruz: iderüz M1; cānumuz: uş cānumuz M2

721a Dutuben : Çün Kasan M; Dutuben bindi Küseyn uş: Kasan bindi çün şol oadem M2, Küseyn bindi şol dem M1; Küseyn uş: şol oadem M

721b Tekbmr idüb zü'l-fioār: Du"ā oılıb zü'l-fioāri M, M2; Tekbmr idüb: Aılayuben M1

722b Oalmadı: Oılmadı S; beri: benüm M; xaoatüm: fermanum M, M2, dermanum M1

- 717** Savaş davulu ile nakare çaldılar. (Askerler) bölük bölük olup (kaleden) dışarıya çıktılar.
- 718** İşte yine Hasan ve Hüseyin Ellerine silahlarını alıp atlarına binerek beklediler.
- 719** Eline kılıcını alıp ağlayarak atına binen Hasan:
- 720** “Ey baba, ey arslanımız! Biz sensiz ne yapalım? İşte bu canımız sana kurban olsun” dedi.
- 721** Hüseyin, Düldül’e binince tekbir getirip zülfikarı eline aldı.
- 722** Gemici: “Benim belim ağrıyor. Dünden beri hiç gücüm kalmadı” dedi.

- 723 Ol iki server de “Abdu’l-lah ile
Kafire gerek üçü oılıc ura
- 724 Tengri’ye Şııındı üçü didiler
Yüzlerine oarşu oalooan dutdılar
- 725 Gördi kafirler Kasan’la Düldül’i
Didiler kim budur uş irdi “Alm
- 726 Uş bu kez meydana Siccinlik girür
Bañlar ün idüben yine oıgurur
- 727 Ka ; ır oluñ uş “Alm geldi didi
Oorooısından ya“nm oayıusın yidi
- 728 Oatlanuñ dir xutalum [hem] biz bumı
Ol Sicinlik dir işidür siz beni
- 729 “Alm’yi her kim getirürse bara
Taltumur yarusını virem ara
- 730 Üç bölük oldı ol otuz bir çeri
Çekdi oılıc ka ; ır oldı her biri

723a de: - M2

723. beyit M1 nüshasında yok.

724. beyit S nüshasında yok.

724b dutdılar: xurdılar M1

725a Kasan’la: Küseyn’i M1

725b kim budur: budur kim M, M1

726a Uş bu kez meydana Siccinlik girür: Siccinlik meydana girü çaiırur M, M2

726b ün idüben: heybet ile S, ün virüben M; oııurur: çaiırur S, M1

726. beyit M1 nüshasında yok.

727. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

728-729. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok.

728b Sicinlik: Metinde “Sencigil “ şeklinde imlâ edilmiş olmakla beraber vezin gereği
“Sicinlik” olarak okunmuştur. Kastedilen şahıs aynıdır.

730a ol: o M; oldı ol: oldılar M2; çeri: eri M1

- 723** Kafirlerle, o iki serverle Abdullah'ın kılıç vurması gerekti.
- 724** Üçü de Allah'a sığındıklarını söyleyip yüzlerini kalkan ile örttüler.
- 725** Kafirler, Hasan'la Düldül'ü görünce, "İşte bu gelen Ali'dir" dediler.
- 726** Bu defa meydana Siccinlik girdi ve bağırıp haykırdı.
- 727** "Hazır olun. İşte Ali geldi" dedi. (Bir taraftan da) korkusundan tasalandı.
- 728** Siccinlik: "Siz beni işitin, toplanın biz bunu tutalım" dedi.
- 729** "Ali'yi her kim bana getirirse, ona tahtımın yarısını vereceğim".
- 730** Otuz bin asker üç bölük oldu ve her biri kılıçlarını çekip hazır olarak beklediler.

- 731 Ara yirden biri girdi meydāne
 “Alm gelsün diyü çairur yine
- 732 Sürdi “Abdu’l-lah ara oarşu atın
 Kamle oıldı kaire oıldı bütün
- 733 Bir oılıcda çün kim anı düşürür
 Zengmleri kendüzine üşürür
- 734 Zengmlerür cümlesi kamle oılır
 Bu yara iazmler işit ne oılır
- 735 Tekbmr idüb Şaldı oılıc ol güzmn
 Kaire gösterdi ol dem kendüzin
- 736 Oılıc ile çün kim anı düşürür
 Zengmlerür cümlesi kamle oılır
- 737 At başını Şaldı bir kezden varı
 Kao Çalab “Abdu’l-lah’ı oıldı yarı

-
- 731a Ara: İrdi ara M1; bir girdi meydāne: meydāna girdi bir er S, girdi er meydāna M, biri meydāna M1
- 731b “Alm gelsün diyü çairur yine: Çairuben Şah-ı Merdan didiler S, “Alm gelsün didi çairıdı yine M1
- 732a oarşu: Şairı M2
- 732b oıldı bütün: atdı yayın M, oldı yaon M1; Kamle oıldı kaire oıldı bütün: Gösterüb ol mel“zn kaire başın M2
- 733a Bir oılıcda: Oılıc ile M; kim: - M
- 733 M nüshasında 733b yerinde 734a var. 734b yok:
734. beyit M1, M2 nüshalarında yok:
- 735a Tekbmr idüb: Viridi tekblr M, M1, M2; Şaldı: çekdi M, çaldı M1, M2; güzmn: iazm M, M1, M2
- 735b Kaire: Kafiri M1; gösterdi: gösterdüm S, aotardı M1; kendüzin: kendüzi M1, M2
736. beyit S, M nüshalarında yok:
- 736a kamle oılır: layran oılır M1
- 737 M nüshasında 737 ile 738. beyitlerin yerleri birbiri ile değişik:
- 737a başını: başın M
737. beyit M1 nüshasında yok:

- 731** (Kafirlerin) arasından biri, meydana girip “Ali gelsin!” diye çağırdı.
- 732** Abdullah, ona karşı atını sürdü. Kafirle hamle kılıp onu öldürdü.
- 733** Bir kılıç (darbesiyle) onu düşürdüğü zaman, zenciler onun başına toplandılar.
- 734** Zencilerin hepsi (onun üstüne) atıldı. Bu tarafta gazilerin ne yaptığını işit.
- 735** O seçilmiş (sahabeler), o zaman tekbir getirerek kılıçlarını sallayıp, kendilerini kafire gösterdiler.
- 736** Kılıç ile onu düşürdüğü zaman, zencilerin hepsi onun üstüne atıldılar.
- 737** Dört nala gelip bir anda (oraya) ulaştılar. Allah Abdullah’a yardım etti.

- 738 Viridi tekbnr kamle ıldı anlara
Xii-i büran urdı o mel“znlara
- 739 Bir nefesde altmışını aldarur
Hic ıayurmaz zengmler boynın urur
- 740 Olmış idi zengmleri heb zebzn
Xolmış idi her birinür bairı lzn
- 741 Nagehan iblms hevadan çairur
“Ali bunda yoo diyüben ıdırur
- 742 “Alm’yi maşrıoa şaldum ben didi
Anı anda ıoyuben gitdüm didi
- 743 Ol avazı işidicek zengmler
İazmlere depdi on bin cengmler
- 744 Kim Kasan Küseyn işidüb ıldı ah
Çairuben didiler kim “Abdu’l-lah

-
- 738a Viridi tekbnr : Tekbnr itdi S, Tekbnr virüb M, Tekbnr idüb M1; ıldı: itdi M1
738b Xii-i büran: Xmr ü baran M1; urdı o: çekdi ol M, ıldı M1, M2
739a nefesde: sa“atde M, M1, M2; aldarur: aotarur M, M1
739b boynın urur: layran ıalur M1
740a Olmış: Olmış M1, M2; zengmleri heb: cümle zengmler M1, zengmleri cümle M2
740b Xolmış idi her birinür bairı lzn: Olmış idi her birisi ser-nigzn M, M1, M2
741b yoo: yoodur M; diyüben: diyübeni S
742a “Alm’yi maşrıoa şaldum ben: Ben “Alm’yi maşrıoa iletdüm S, M, M2
742b anda: - M2; gitdüm: geldüm M1, M2; didi: ben didi M1
743a Ol avazı işidicek: Avazın işidüben M; zengmler: geldiler M1
743b depdi: geldi M, geldiler M2,- M1; İazmlere: İazmlerin üstine M1; cengiler: cenk ider
Kim, çeri dirildiler M1
744a Kim: - M, M1, M2; işidüb: işidüben M2, görüben M1
744b “Abdu’l-lah” kelimesinde olan vezin bozukluğu giderilemedi.

- 738** (Abdullah) tekbir getirip onların üzerine atıldı. Keskin kılıçla lanetlenmişlere vurdu.
- 739** Bir nefeste altmış (kafiri) yere yıktı. Hiç ayırmadan zencilerin boynunu vurdu.
- 740** Zencilerin hepsini aciz kılmıştı ve onların her birinin bağı kanla dolmuştu.
- 741** Ansızın havadan İblis seslenerek, “Ali burada yok” diyerek haykırdı.
- 742** “Ben Ali’yi Doğu’ya götürdüm ve onu orada bırakıp gittim” dedi.
- 743** O sesi işitince, on bin zenci askeri gazilere saldırdı.
- 744** Hasan ve Hüseyin bunu işitince, âh ettiler. Abdullah’ı çağırıp dediler ki:

- 745 N'idelüm imdi ne miskin olmuşuz
Nāgehān atamuzı yitürmişüz
- 746 Çare yoo ayruo bize xurmao gerek
Şehmd olunca oılıc urmao gerek
- 747 İşbu üç iazm durur ancao hemmn
Şah-ı Merdan'ur yidi bunlar iamın
- 748 Yine tekbnr virüben xooındılar
Zengmlere oılıc urub oırdılar
- 749 Kafır üşdi her birisine birer
Oılıc ile iazmler işit n'ider
- 750 Çarla Şavaş itdiler kafir ile
Oırdılar kafirleri oılıc ile
- 751 Kaloaya aldı buları zengmler
Birbirinden üçini ayırdılar
- 752 Birbirini iazmler görmez olur
Tekbnr üni anlara irmez olur

745b Nāgehān: Nāgah S, M, M2; yitürmişüz: yavı kılmışuz S, M, M2

746a yoo ayruo bize: bize ayruo M2

747a İşbu: - M, M1, M2; iazm: iazmlerdür M1, iazmdür M2; durur: bular M1, bunlara M2; ancak: en çoo M1

747b Şah-ı Merdan'ur: "Alm şmrür M, M2; yidi: yidiler M, M2; bunlar: birer M, biraz M1, M2

748b Zengmlere oılıc urub: Zengmlerden her biri yüz M, Zengmleri bölük bölük M2

748-750. beyitler M1 nüshasında yok:

749-750. beyitler M, M2 nüshalarında yok:

751a Kaloaya aldı buları zengmler: Zengmler buları kaloaya aldılar M, M1, Zengmler bunlara laloa oldılar M2

751b üçini: bunları M1

752a iazmler: zengmler S

752b anlara: bunlara M, M1, M2; irmez: gelmez M1

- 745 “Biz şimdi ne yapalım? Ne kadar aciz olduk. Ansızın babamızı kaybettik”.
- 746 “Bizim için başka çare yok. Kalıp şehit oluncaya kadar savaşmamız gerek”.
- 747 İşte bu üç gazi, orada Ali için çok endişe ettiler.
- 748 (Bunlar) yine tekbir getirip, zencilerle savaşarak (onları) kılıçla öldürdüler.
- 749 Her birisine biner kafir toplanıp gelince, gazilerin kılıç ile ne yaptığını işit.
- 750 Döne döne kafir ile savaştilar ve kılıçlarıyla onları kırıp geçirdiler.
- 751 Zenciler, bunları halka içine aldı ve üçünü birbirinden ayırdı.
- 752 Gaziler, birbirlerini görmez oldular ve (birbirlerinin) tekbir seslerini duymaz oldular.

- 753 Nagehan iblms aradan çaiırur
Kim Küseyn öldi diyüben oııurur
- 754 Anı işitdi Kasan oıldı zarı
Xutmaz oldu oılıc iki olları
- 755 Aılar iken oalolanını düşürür
Anı görüb zengmler oo üşürür
- 756 Kasan'ı ol demde atdan yıkdılar
Bailayuben boynına ip xadılar
- 757 Gördi "Abdu'l-lah Küseyn ile anı
Ah idüben bunlarur yandı canı
- 758 Kim Küseyn elinde var yalın oılıc
Xaoati yoo lmkın uruşmaia hmc
- 759 Xarlıia düşdi bular yavlao oati
Dört yaradan zengmler sürdi atı

753a Nagehan: Ara yire girdi M, M1, Ara yirden girdi M2; aradan: - M, M1, M2

753b Kim: - M, M1, M2

754a işitdi Kasan: Kasan işidüben M2

754b Xutmaz: Dutmaz M; iki: hem M, M1; Xutmaz oldu oılıc: Oılıc xutmaz oldu

755b görüb: gördi S; zengmler: zengm S, M2; oo: oılıc S, M

756a ol: anlar ol M1; demde: dem M2; atdan: andan M, atından M2, - M1

757a Gördi "Abdu'l-lah Küseyn ile: Küseyn birle "Abdu'l-lah gördi M, M1

757b bunlarur: bularur M

757. beyit M2 nüshasında yok.

758a Kim: ol M, - M1, M2; Küseyn: Küseyn'ür M2, Kasan'ur M1; elinde var: var elinde M1, elinde bir M2; yalın: yalır M2; var: hem M

758b Xaoati yoo lmkın uruşmaia: Urmaia xaoati oalmadı M, Uruşmaia xaoati oalmadı M1, M2

759a bular: bu M1, yener M2

759b yaradan zengmler sürdi: yarından üstine sürdi kafır M1

- 753 Ansızın İblis (zencilerin) arasından seslenip, “Hüseyin öldü” diyerek bağırdı.
- 754 Hasan, bunu işitince ağladı. İki kolu (üzüntüden) kılıç tutmaz oldu.
- 755 Ağlarken kalkanını düşürdü. Zenciler bunu görünce onu ok yağmuruna tuttular.
- 756 O anda Hasan’ı attan yıkıp bağlayarak, boynuna ip taktılar.
- 757 Abdullah ile Hüseyin onu görünce, canları yanıp üzüntüden âh ettiler.
- 758 Hüseyin’in elinde keskin kılıç olmasına rağmen, savaşacak kuvveti yoktu.
- 759 Zenciler dört taraftan atlarını sürünce, bunlar çok darlığa düştüler.

- 760 Ol ikisin de araya aldılar
Bunlar ol demde oati buraldılar
- 761 Yüzlerini xutdılar ol Ka;ret'e
Meşizl oldu her biri münacāta
- 762 Bur deminde Tarı seni ourtara
Kim Şalavat viresin Peyiāber'e
- 763 Her ki da"im Allah adını ara
Bur deminde "avn ide Allah ara
- 764 Bunlar anda nevmmd olub her biri
Dökdiler ol gözlerinden gevheri
- 765 Yirlerinde gemici xurmuş idi
Bilüm aırır diyü oturmuş idi
- 766 Gördi bir atlu gelür olur fiian
Yüzi gözi şekli xonı küllm oan
- 767 Gemiciye Şordı oılanlar oanı
Bilimedi gemici kimdür anı
- 768 Oan bulaşmış yüzine vü gözine
Gemici virmedi cevap sözine

-
- 760a ikisin: ikisini M, M2; Ol ikisin de: İki sünnmyi M1
761. beyit S nüshasında yok,
762a deminde: yirinde M1; Tarı: Allah M, M1, M2; seni: sizi M1
762b Kim: Ger M1; viresin: viresiz M1
763a ki: kim M2
763-764. beyitler M1 nüshasında yok,
764a olub: - S, olur M2
764b Dökdiler ol gözlerinden gevheri: Eyler idi ah u naliş ve zarı M, M2
765a xurmuş: oturmuş M, durmuş M2
765b diyü: diyüb M1; oturmuş: xurmuş M, oalmış M1
766a gelür: - M; olur: eyler M
766b şekli xonı: xonı şekli M, M1; külli: cümle M1
768a Oan bulaşmış yüzine vü gözine: Bıyıı oandan yapışmış yüzine M1
768b virmedi: virdi M; sözine: kim sözine M

- 760** (Zenciler) o ikisini de aralarına alınca, bunlar çok sıkıldılar.
- 761** Yüzlerini Allah’a çevirip, her biri dua ile meşgul oldu.
- 762** Sıkıntıya düştüğün zaman, Peygamber’e salavat getirirsen Allah seni kurtarır.
- 763** Her kim Allah’ın adını daima söylerse Allah, ona sıkıntı zamanında yardım eder.
- 764** Bunların her biri orada ümitsiz olup, gözlerinden gözyaşı incileri döktüler
- 765** (Onların) yerlerinde gemici durmuş, “Belim ağrıyor” diyerek oturmuştu.
- 766** (Gemici) yüzü, gözü, kıyafeti tamamen kan olan bir atlının feryat ederek geldiğini gördü.
- 767** Gemiciye: “Oğlanlar hani?” diye sordu. (Fakat) gemici onun kim olduğunu bilemedi.
- 768** (O atlının) yüzüne ve gözüne kan bulaşmıştı. Gemici (onun) sözüne cevap vermedi.

- 769 Şah-ı Merdan idi ara söyleyen
Gemiciye olanı olanlar diyen
- 770 "Alm eydür olanı ya olanlarum
Oancaru vardı benüm yarenlerüm
- 771 Gemici bildi revan xurdu örü
Oarşu vardı "Alm'ye aloış virü
- 772 Ayasına düşdi vü elin öper
"Alm dalm anur aroasin yiper
- 773 Ya "Alm dir kalümüz oldu ; a"mf
Key deminde seni yetürdi Lāxmf
- 774 Gemici böyle diyüb kamle olur
"Alm geldi diyü bir kez çaiırur
- 775 Uş irişdi size ol arslan "Alm
Zengmler almışlar idi Döldül'i
- 776 "Alm'yi işitdi Siccinlik melik
Ditredi iki eli xutmaz bilik

769. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

770b vardı: oldu M, M1

771a Gemici bildi revan: Bildi anı gemici M, M1, M2

771b vardı: yürür M; aloış: tekbr M; virü: virür S, M, M2

772. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

773a oldu: yavla M1

773b seni yetürdi : virbidi seni S, viridi seni M, M2; Lāxmf: ol Lāxmf M2

774a diyüb: diyü M, M1

774b diyü bir kez: dir kafirlere M, diyüben M2; çaiırur: na"ra urur M2

775a irişdi: irdi M, M1; size: size dir M2; ol arslan "Alm: "Alm ol velm S, arslan "Alm M2

776a "Alm'yi: "Alm S, M; Siccinlik: Sencilik M2, Sencigil M1, Sicinlik M; Melik: melikleri M1

776b Ditredi iki eli xutmaz bilik: Levni döndi tutmaz oldu eli dibelik S, Ditremeden xutmaz oldu elleri M1

- 769** Gemiciye, “Hani oğlanlar?” diyen, onunla konuşan Şah-ı Merdan (Ali) idi.
- 770** Ali: “Hani ya oğlanlarım? Benim dostlarım nereye gitti?” dedi.
- 771** Gemici (onu) tanıyıp, hemen ayağa kalktı. Ali’nin karşısına gidip onu övdü.
- 772** Ayağına kapanıp elini öptü. Ali de onun arkasını sıvazladı.
- 773** (Gemici): “Ey Ali! Halimiz kötüleşti. Lütuf sahibi olan Allah seni tam zamanında yetiştirdi” dedi.
- 774** Gemici böyle deyip ileriye atılarak, “Ali geldi” diye bir defa seslendi.
- 775** “O (Allah’ın) arslan(ı) Ali işte şimdi size yetiştirdi” (dedi). Düldül’ü zenciler almışlardı.
- 776** Hükümdar Siccinlik, Ali’nin (geldiğini) işitince (korkudan) elleri titreyip silah tutamaz oldu.

- 777 Bmm-i can oldu o oorumdan varı
Başlu başın aldı o açar her biri
- 778 Başdı birbirini ol zengmler
İndi o açar her biri ol cengmler
- 779 Yetdi "Alm birinür oolın xutar
"Anı atından götürüben atar
- 780 Xooinur ol iazi bu zengmlere
Yıılur gören dönerler bengiye
- 781 Çünkü Siccinlik görür bu heybeti
"Aolı başdan gitdi ah itdi o atı
- 782 Atı başın döndürür şehre o açar
Şah-ı Merdan bulduın oanın şaçar
- 783 "Alm eydür oanı ol smmmn-beden
Oanı Lâlid görmezem niye anı

777. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok

778a birbirini: birini S, birbirine M1; ol: - M

778b her biri: her birisi M, birbirini S; cengmler: döndiler M; o açar: açdı M1; ol: - M1

779a birinür oolın xutar: birisini xutdı ol M2

779b atından: atdan S; götürüben: götürüb M2; atar: yabana atar S, atdı ol M2

779-782. beyitler M1 nüshasında yok

780a Xooinur: Xooinub M2; ol iâzm bu zengmlere: zengmleri aotarur M, zengmin için aldarur M2

780 M ve M2 nüshalarında 780b'nin yerinde 781a var

781a Çünkü: Ol M, - M2; görür bu heybeti: bu heybeti görür M, çün bu heybeti görür M2

782a Atı başın döndürür şehre o açar : Her biri atı başın döndürür o açar M

782b Şah-ı Merdan bulduın: "Alm gelür kafirür M, "Alm gelüb kafirür M2; şaçar: içer M

783a "Alm: Çün "Alm M; oanı ol smmin-beden: Küseyñ'üm oanı M, Kasan Küseyñ oanı M2

783b Oanı Lâlid görmezem niye anı: Ol ciger köşem Küseyin hem Kasan S; Lâlid görmezem niye : Lâlid'üm görmedüm M; görmezem niye: görmezem ben M1

- 777 Can korkusuna kapılan zencilerin her biri, başını alıp kaçmaya başladı.
- 778 O zenci askerler (korkudan), birbirini çiğneyerek kaçtılar.
- 779 Ali, birine yetişip kolunu tuttu ve onu attan alıp kimsenin olmadığı yere götürdü.
- 780 O gazinin zencileri bu şekilde vurduğunu görenler, esrar-keşler gibi yere yıkılır.
- 781 Siccinlik bu heybeti gördüğünde, aklı başından gidip derin bir âh çekti.
- 782 (Siccinlik) atının başını döndürüp şehre kaçtı. Ali, önüne geleni (öldürüp) kanını saçtı.
- 783 Ali: “Hani ciğerimin köşesi olan o gümüş bedenli Halid nerede, onu niye göremiyorum?” dedi.

- 784 Oande vardı (vardı) bunları görmez gözüm
Anur için uş melzl oldu özüm
- 785 Oande var idi Lalid İbn-i Velmd
Şmr-i Ner ol can xali“inde Ša“md
- 786 Şah-ı Merdan na“ra urdı key oati
İşidür avazını Düldül atı
- 787 Kafirlerür arasından kişnedi
□ıçrayuban oıçlarını xuşladı
- 788 Kime xooinsa atından altarur
Zengmlerür arasında yürür
- 789 “Alm görüb çairur Düldüli’ni
Düldül öğrenmişti “Arab dilini
- 790 “Alm’nür geldi oatına aılayu
“Alm xutdı Düldüli’ni olşayu

784-785. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok

786a Şah-ı Merdan na“ra urdı key: Na“ra urub kayoirur “Alm M, M1, M

786b İşidür avazını: Avazını işidür M, M1, M2

787. beyit S nüshasında şu şekildedir:

Kişnedi bir kez Süheyl urdı revan

Bir oanatlı ouş bigi oldu revan

787a Vezin bozuk olup düzeltilemedi.

788a xooinsa: xooundıysa M1; atından: atdan S, M1, M2; altarur: aotarur M, M2, ayırur M1

788b arasında: arasından M, M2, üstlerinden M1

789a görüb: eydür S, gördi M1; çairuben: çairur M, M2, M1; Düldüli’ni: Düldülü’ne S

789b öğrenmişti: öğrenmiş M1; dilini: dili ne S, M, M2

790. beyit M nüshasında yok

790b xutdı: eydür S

- 784** “Nereye gittiler? Onları göremiyorum. Bu yüzden çok kederliyim”.
- 785** “Talihi kutlu olan o can ve arslan Hâlid İbn-i Velid (burada) vardı. Şimdi nerede?” (dedi).
- 786** Ali çok yüksek sesle nara attı. Onun sesini, atı Düldül işitti.
- 787** (Düldül), kafirlerin arasında kişneyip sıçrayarak (kafirlerin) kışlarına vurdu.
- 788** Zencilerin arasından koşarken, (onlardan) kime dokunduysa attan düşürdü.
- 789** Ali, Düldül’ü görüp onu çağırdı. Düldül Arap dilini öğrenmişti.
- 790** (Düldül) ağlayarak, Ali’nin yanına geldi. Ali Düldül’ü’nü tutup okşadı.

- 791 İndi atdan Düldül'e bindi "Alm
Dirle imdi n'idiserdür ol velm
- 792 Zengmlere şöyle kim itdi ııran
Oana iaro oldu oamu yazı yaban
- 793 Çünkü gördi ol Küseyin nam-dar
Şol gelen atam durur benüm süvar
- 794 Didi "Abdu'l-lah atamdur şol gelen
Xurmadın bu kafiye ıılıc uran
- 795 Gemici de yögürüb bindi ata
Sürdi kim zengmler ardından yite
- 796 Gördi gemici Küseyin ile Kasan
Bailu yaturlar kazmın ol iki can
- 797 Gemici indi vü şişdi ellerin
Öpdi elin ayaim Şördi kallerin

-
- 791a Düldül'e: Düldülü'ni S, Düldülü'ne M
- 791b Dirle imdi n'idiserdür: Başladı kafir ıırar M, Başladı kafir ıırmaia M2
791. beyit M1 nüshasında yok
792. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok
- 793a Çünkü gördi: Baodı M2; Çünkü: - M1; ol Küseyin nam-dar: dir ya "Abdu'l-lah M1, eydür
ya "Abdu'l-lah M2; Çünkü gördi ol Küseyin nam-dar: Baodı Küseyin Emmri'l-Mü'minmın S
- 793b atam durur: benüm atamdur M2, atamdur M1; benüm süvar: bi'l-lah M1, va'l-lah M2;
Şol gelen atam durur benüm süvar: Atasın gördi vü bildi emmın S
794. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok
- 795a Gemici de: Ol gemici M, M1, M2; yögürüb: yürüyüb M1
- 795b kim: - M, M1; zengmler: kafirlerür M, M1, kafirür M2
- 796a Küseyin ile Kasan: Kasan bailu yatur M, M1, M2
- 796b Bailu yaturlar kazmın ol iki can: Kendüsi dir tmzcek iy baium götür M, Kendüsi dir tmz inüb
bendin götür M1, Kendüye dir tmz sen baium götür M2
797. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok
- 797b Vezin bozuk olup düzeltilemedi

- 791** Ali (öbür) attan inip, Düldül'e bindi. Şimdi o velinin ne yaptığını dinle.
- 792** Zencileri öyle çok öldürdü ki her taraf kana bulandı.
- 793** Emirü'l-müminin olan Hüseyin, baktı ve gördüğü kişinin babası Ali olduğundan emin oldu.
- 794** "Abdullah! Kafirlerle durmadan kılıç vurarak (buraya) gelen (kişi), babamdır" dedi.
- 795** Gemici de koşup ata bindi. Zencilerin arkasından yetişmek için atını sürdü.
- 796** Gemici, Hasan ile Hüseyin'in bağlanmış halde hüzün içinde yattıklarını gördü.
- 797** Gemici (attan) inip (onların), ellerini çözdü. Ellerini, ayaklarını öperek hallerini sordu.

- 798 Bunlarur çün gemici baiın çizer
“Alm geldi dir bulara muştular
- 799 Hem iletdi bunları çün bir yire
Kasan Küseyin “Abdu’l-lah yere
- 800 Muştuladı bunları her bir Şafa
“Alm geldi İbn-i “amm-ı Muşxafa
- 801 Tengri arslanı “Alm’dür bu gelen
Uşda buldı Düldül’i Şanmañ yalan
- 802 At Şalub bunlar ara irişdiler
Çün “Alm’yi gördiler görüşdiler
- 803 Olmış idi şöyle Tengri arslanı
Bilemezler kim durur oandan anı

-
- 798a Bunlarur çün gemici: İndi ol dem Kasan’ur M, M1, M2; çizer: şişer M1
798b “Alm geldi dir: “Alm’yi ol dem M1; bulara: Kasan’a M, M1, M2
799a Hem: Gemici S, M, M2; bunları: buları S, M, M2; çün: - S, M, M2
799b Vezin bozuk olup düzeltilemedi; Kasan Küseyin: Küseyin ile Kasan M1; yere: iy yere
M, M2, bile M1
800a bunları her: buları bir M, bunlara M1, M2; bir Şafa: pnr ü Şafa M1, M2; Şafa:
Şaflara M
800b “Alm geldi: Kim “Alm irişdi M, M2, Kim irişdi M1; İbn-i: - M, M2
801a bu: ol M, uş M2
801b buldı: da S; Şanmañ yalan: da lm iy cān S; Şanmañ: Şanma M2
801. beyit M1 nüshasında yok
802a bunlar ara: hem bunlara M1
802b Çün “Alm’yi gördiler görüşdiler: Düşüb atdan “Alm’yle görüşdiler S; Çün “Alm’yi
gördiler: İnüb atdan “Alm’yle M2, Atdan inüb “Alm’yle M1
803a Olmış idi şöyle: şöyle olmuş “Alm M, Şöyle olmuş M2; Tengri: Tarrı M2; arslanı:
aşlanı “Alm M2
803b Bilemezler: Bilmezler S
803. beyit M1 nüshasında yok

- 798** Gemici bunların iplerini çözerken, “Ali geldi” diye bunlara müjde verdi.
- 799** Gemici, bunları Abdullah ile birarada olacakları bir yere götürdü.
- 800** Bunların (sağ olduğunu), her bir safa müjdeledi. (Bu sırada) Mustafa’nın amcasının oğlu geldi.
- 801** Ey can! Bu gelen Tanrı arslanıdır. İşte (yanında da) Düldül. Bunun yalan olduğunu zannetmeyin.
- 802** (Sahabeler), Ali’yi gördükleri zaman atlarını sürüp ona yetiştiler ve onu görünce onunla görüştüler.
- 803** Tanrı arslanının (üstünde) o kadar çok kan vardı ki kimse onu tanıyamazdı.

- 804 "Alm eydür anlara Lalid oam
Araruzda görimezem ben anı
- 805 "Alm'ye bunlar cevab eylemedi
Oamusı ailar biri söylemedi
- 806 Lalid'i gemici eydür xutdılar
Zengmler esmr aluben gitdiler
- 807 "Alm bu sözi işitdi oıldı ah
Sara Şiinduo didi iy padişah
- 808 Ya İlahi sen meded eyle bize
Kim olavuz kaire karb ü ceza
- 809 Atınur başın çevürdi aılayu
£ü'l-fioarını biline bailayu
- 810 Oaçdı kafır ardına düşdi "Alm
£ü'l-fioar elinde sürdi Döldül'i
- 811 Didi ardumca gelür eglenmerüz
Şehre degin sürelüm dirlenmerüz

804a anlara: bunlara M, M1, M2.

804b görimezem: görmedüm M, göremedüm M1

805b Oamusı: Oamu M1; biri: birisi M1.

805. beyit M2 nüshasında yok.

806a Lalid'i gemici eydür xutdılar: Gemici eydür Lalid'i dutdılar M, M1, M2.

806b Zengmler esir aluben: Esir idüb alubanı M1; aluben: idüben S, M

807a bu sözi işitdi: bunu işidüben M1; işitdi: işidüb M2.

807b Sara Şiinduo didi: Eyitdi Şiindum sara M, Didi Şiindum sara M1, M2.

808. beyit S nüshasında yok.

809b zü'l-fioarını: zü'l-fioarı S, M1, M2

811a Didi: Eytdi M1; eglenmerüz: dirlenmeñüz M.

811b dirlenmenüz: eglenmerüz M, M1.

- 804** Ali, onlara, “Hâlid hani? Ben onu aranızda göremedim” dedi.
- 805** Bunlar, Ali’ye cevap vermedi. Hepsi ağladı. Hiç kimse konuşmadı.
- 806** Gemici: “Zenciler, Hâlid’i tutup esir alarak gittiler” dedi.
- 807** Ali, bu sözü duyunca ah edip, “Ey padişah (Allah)! Sana sığındık” dedi.
- 808** “Ey Allah’ım! Sen bize yardım eyle ki kafirle savaşıp onları cezalandıralım.
- 809** Zülfikarını beline bağlayıp ağlayarak, atının başını çevirdi.
- 810** Zülfikarı elinde, Düldül’ü sürerek kaçan kafirlerin peşine düştü.
- 811** (Ali): “Vakit geçirmeden benim arkamdan gelin. Şehre kadar (atlarınızı) dinlenmeden sürün” (dedi).

- 812 Pes o biş iazm revan sürdi atı
Önce "Alm yıl gibi gider oati
- 813 Eü'l-fioar'ı çeküben ü kafır biçer
"Alm'nür örince Siccinlik o açar
- 814 Iazmlerür bişi dalm irdiler
□anasın biş ourt ooyuna girdiler
- 815 Her biri bir kişiden artuo ırar
Eü'l-fioar çalduoda oıro arşun uzar
- 816 Her çalışda oıro kişi altarur
Şöyle ırar zengmler canın alur
- 817 Ardlarından yetdi ol kafirlerin
Ormaia başladı ol zengmlerin
- 818 Gün depeye dikilince oırdılar
Zengmler Şınıodı şehre girdiler

-
- 812a Pes o: - M, M1, M2; revan: tekbir virüb M, M2, tekbmr idüb M1, sürdi atı: sürdiler M1
812b gider: gitdi M2
M1 nüshasında 812a–814b bir beyit oluşturmuş
- 813a çeküben: çekdi vü S, çaluben M
813. beyit M1 nüshasında yok
- 814a irdiler: girdiler M2
814b biş: aç M1
- 815b çalduoda: çaldıoça M2
815. beyit M1 nüshasında yok
- 816a oıro: yüz M; altarur: aotarur M
816b ırar zengmler cānın alur: urur kimisi umma turur S
816. beyit M1, M2 nüshalarında yok
817. beyit S, M, M2 nüshalarında yok
- 818a dikilince: degince M, xolınınca Ş
818b Zengmler Şınıodı: □mıubn zengm M2, Dönüben M1; şehre: otaolarına M1; girdiler: geldiler M1

- 812** Sonra, o beş gazi atlarını hızla sürdü. Ali, önde sert bir rüzgar gibi gitti.
- 813** Zülfikarı çekip kafirleri öldürdü. Siccinlik, Ali'nin önünden kaçtı.
- 814** Gazilerin beşi de (oraya) ulaştılar. (Onları görünce) beş kurdun koyun sürüsüne girdiğini zannedersin.
- 815** (Gazilerin) her biri, bin kişiden fazla (kafir) öldürdü. Zülfikar bir çalışmada kırk arşın uzardı.
- 816** (Zülfikar), her çalışmada kırk kişiyi (atından) yıkar ve bu şekilde pek çok zencinin canını alır.
- 817** O kafir zencilerin arkalarından yetişip, onları öldürmeye başladı.
- 818** Güneş tepeye çıkıncaya kadar (gaziler zencileri) öldürdüler. Zenciler bozguna uğrayıp şehre geri döndüler.

- 819 Meclms-i ikinci bunda uş tamam
Dirleñ üçincide ne gelür kelam

MECLMS-İ ÜÇİNCİ

- 820 Çün üçinci meclmsi dirleyesin
İazmlerür kalini arlayasın
- 821 Vir Şalavat dirlenelüm bir nefes
Can ouşına zmra kim tendür oafes
- 822 Oanı ol şmrın iazavat dirleyen
Bu iazavatdan kalavet arlayan
- 823 Dirle imdi eydeyim iy mu“teber
Vireyin üçinci meclmsden laber
- 824 Zengmleri biş Şakabi Şıdılar
Kimisi mecrzh kimisin ırdılar
- 825 FurŞat ile nuŞret ile ol beşi
Yirlerine geldi dönüb iy kişi

-
- 819a Meclms-i ikinci bunda uş: Bunda oldu ikinci meclms M2, Bunda olsun çün iki meclms M
819b Dirleñ üçincide ne gelür: Üçincide geliserdür Ka○ M2, Çün bu üçinci meclmsde gelür çoo M
819-827. beyitler M1 nüshasında yok.
- 820 Meclms-i Üçinci (35a) S; El-Meclmsü's-Sâlis (17a) M, - (15b) M2, - (27b) M1
- 820a dirleyesin: dirleyesin sen M.
- 820b arlayasın: arlayasın sen M
822. beyit M2 nüshasında yok.
- 823b Vireyin: Virelüm S, M
824. beyit M nüshasında şu şekildedir:
Biş iazidür kafiri Şındurdılar
Xurubenin yirlerine geldiler
- 824a M2 nüshası M nüshası ile aynı
- 824b M2 nüshası S nüshası ile aynı
- 825b Yirlerine geldi dönüb: Dönüben yirlerine geldiler M2
825. beyit M nüshasında yok

819 İkinci meclis burada tamamlandı. Üçüncüde söze ne geleceğini dinleyin.

ÜÇÜNCÜ MECLİS

820 Üçüncü meclisi dinleyip gazilerin durumunu anlayasın.

821 Salavat getirip bir nefes dinlenelim. Zira ten, can kuşuna bir kafestir.

822 O şirin savaş hikayelerini dinleyen, bunlardan zevk alıp anlayan (kişi) hani?

823 Ey itibar sahibi! Şimdi söyleyeyim, dinle. Üçüncü mecliste neler olduğunu anlatayım.

824 Beş sahabe, zencilerin kimisini yaralayıp kimisini öldürerek (onları), bozguna uğrattılar.

825 Ey kişi! O beş (sahabe) fırsat bularak ve (Allah'ın) yardımı ile dönüp yerlerine geldiler.

- 826 Bir oazan Ŗu ıŖıdurlar “Alm’ye
Ol Ŗu birle bulaŖan oanı yuya
- 827 Gemici Ŗol demde aoma aodurur
İazmler ıŖınmaia od yaodurur
- 828 “Alm oondı menzmle ŖıŖdı xonın
Aldı abdest hem yudı tenden oanın
- 829 Cümle iazm gelüben oturdılar
Yimege ara xā“am getürdiler
- 830 Yidiler Ŗükr itdiler cümle tamam
BaŖladı her birisi Ŗerk-i kelam
- 831 “Alm’ye Ŗordı ol “Abdu’l-lah didi
Oande-y-idür ya Esedu’l-lah didi
- 832 Üç gün oldu biz yavı oılduo sizi
Ne iŖ oldu sara armaduo bizi

826a ıŖıdurlar: iletidiler M, M2.

826b Ŗu birle: Ŗu-y-ile M, M2.

827b od: ol M.

827 M ve M2 nüŖhasında 826 ile 827. beyitlerin yeri birbiri ile deėiŖik.

828a ŖıŖdı: ezdi M.

828b Aldı “abdest: “Abdest aldı M2; yudı: yudılar M2; tenden: - M1, M2.

829a Cümle iazm gelüben: Namazların oıluben M, M1, M2.

829b Yimege ara: Bir yire M, M2; getürdiler: öre getürdiler M, M2; Yimege ona tā“am: Biraz tā“am ortaya M1.

830b BaŖladı her birisi: BaŖladılar her biri M1.

831a ol: - M, o S, Ŗol dem M2.

831b Oande-y-idür: Oande-y-idürüz M; ya: iy M1.

832a yavı oılduo: yooladuo S

832b sara: - M; armaduo: armadur M1.

- 826** Üstündeki kanı yıkaması için, Ali'ye bir kazan su ısıttılar.
- 827** O zaman gemici, çakmak çakarak gazilerin ısınması için ateş yaktı.
- 828** Ali, konak yerine oturup kıyafetlerini çıkardı. Hem abdest aldı hem de tenindeki kanı yıkadı.
- 829** Bütün gaziler gelip oturdular. Ona yemesi için yemek getirdiler.
- 830** Hepsi (yemek) yiyip (Allah'a) şükrettiler. Her birisi anlatmaya başladı.
- 831** Abdullah Ali'ye sorarak: "Ey Allah'ın arslanı! Nere-deydin?" dedi.
- 832** "Üç gündür seni kaybettik. Kendimizi dahi unutup sana ne olduğunu düşündük".

- 833 Bu ne oan idi bulaşmışdı sara
"Alm eydür vaol" a çoodur bara
- 834 Beni gelib oouyan İblms imiş
Mekr ü hmle işi ol telbms imiş
- 835 Olşşasını söyleyem Peylamber'e
Eydem ara ne ki oldı macera
- 836 Lazmler de Lalıd'ür dutulldım
Hem Mühelhil dalm şehid oldım
- 837 Virdiler laber "Alm'ye dirledi
Lalıd ü Mühelhil için ırledi
- 838 Ol gice uyudılar bunlar yine
□ubk olıcao örü xurdılar yine
- 839 "Alm xurdi xarlacao abdest alur
Xar namazın xuruben ol dem olur

-
- 833a Bu: Hem M, - M1, M2; bulaşmışdı sara: bu bulaşmış size M, kim bulaşdı bu sara M1,
kim bulaşdı sara M2
- 833b bara: bize M.
- 834b işi: anası M1; ol: - M, M1
- 835a söyleyem: söylerem M1
- 835b Eydem: Diyim M2, Eydeyüm M1; ki oldı: kim olmuşdur M, M2; macera: bara M2; ara
ne ki oldı macera: macera ne oldı servere M1
- 836a de Lalıd'ür: dalm Lalıd M, M2, hem ol Lalıd M1
- 836b Hem: Ol M, M1, M2; dalm: yine M, nice M1
- 837a laber "Alm'ye dirledi: "Alm'ye laber arladı M, M2; dirledi: arladı M1
- 837b ü: - M1, M2; ırledi: aıladı M, M1, M2
- 838a uyudılar bunlar yine: anda oarar eylediler S
- 838b □ubk olıcao örü xurdılar yine: Tā Şabāka intizār eylediler S; olıcao: oldı M1
- 838-839. beyitler M2 nüshasında yok.
- 839a xarlacao: xarla olıcao M1; alur: alub M1
- 839b xuruben ol dem: oldı Döldül'e M, M1; olur: binür M, binüb M1

- 833** “Bu sana bulaşan kan ne kanıydı?”. (dedi) Ali de: “Benim başıma pek çok olay geldi” dedi.
- 834** “Beni gelip çağıran (kişi), işi aldatma ve hile olan İblis’miş”.
- 835** “(Bunun) hikayesini, başımdan geçen macerayı Peygamber’e anlatayım”.
- 836** Gaziler de Ali’ye, hem Hâlid’in (kafirler tarafından) tutulup (esir olduğunu), hem de Mühelhil’in şehit olduğunu
- 837** Ali’ye anlattılar. Ali (bunları) dinleyip Hâlid ve Mühelhil için ağladı.
- 838** O gece orada kaldılar ve sabaha kadar (Hâlid’i) beklediler.
- 839** Ali, tan vaktinde kalkıp abdest alarak, sabah namazını kıldı.

- 840 Bindi sürdi Düldül'i ol pehlevan
Gördi meydan kalmdür yoo ins ü can
- 841 Çıomadı kafir çerisi oal"adan
"Alm bilmedi bu iş aşı neden
- 842 İlerü geldi iraodan) yügürdiler
İazmler ardınca varub sürdiler
- 843 Hendege "Alm irişdi çün tamam
Bunlar irdi "Alm'ye oıldı selam
- 844 Çevresi hendek içi hem [xop]xolu
Oal"ayı xolandı çevre ol velm
- 845 Köprüsin bulmadı "Alm tmz giçe
Kim girüben oapusını hem aç
- 846 Didi "Abdu'l-lah "Alm'ye iy "aceb
Zengmler çıomadılar nedür sebeb
- 847 Bilmezüz kim nişe çıomadı bular
Baru üstinden berü baomadılar

-
- 840a Bindi sürdi: Sürdi geldi M, M1, M2
840b meydan kalmdür yoo: kalm meydan içi M, M2; Gördi meydan kalidür yoo ins ü:
Meydanı gördi ne ins var ne cinnm lod M1
- 841a Çıomadı: Çıkdı M; oal"adan: ol oal"adan M
841b "Alm bilmedi bu iş aşı: Bilmedi "Alm n'ichündür S, Bilmedi bu "Alm sebebi M,
Bilmediler "Alm'ye sebeb M2
- 842a geldi iraodan yügürdiler: aşdı çü oal"aya gelür M1
842b varub: yitüben M; İazmler ardınca varub sürdiler: Kisarur oapusın bailı bulur M1
- 842-844. beyitler M2 nüshasında yok.
- 843a Hendege "Alm irişdi çün: Şah-ı Merdan kanda o irdi S, M1.
843b Bunlar irdi "Alm'ye oıldı: Bunlara didi "Alm'ye vir S, M1
- 844-845. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok
- 846a Didi: - M; iy: eydür iy M, M1, M2
847. beyit S nüshasında yok.

- 840** O pehlivan, Düldül'e binip onu sürdü. (Savaş) meydanında hiç kimsenin olmadığını, meydanın boş olduğunu gördü.
- 841** Ali, kafır askerinin kaleden niçin çıkmadığının sebebini anlayamadı.
- 842** Ali'nin arkasından gaziler, uzaktan hızlı bir şekilde atlarını sürerek geldiler.
- 843** Ali (kalenin) hendeğine ulaştığı zaman, beş gazi de ona yetişip selam verdiler.
- 844** O veli kalenin etrafını dolaştığı zaman hendekle çevrili olduğunu ve (hendeğin) içinin (suyla) dolu olduğunu (gördü).
- 845** Ali, kapısına gidip (kalenin) içine çabuk geçebilecek bir köprü bulamadı.
- 846** Abdullah Ali'ye, "Ey (Ali)! Ne garip (bir durum) Zenciler (kaleden) çıkmadılar (Bunun). Sebebi nedir acaba?" dedi.
- 847** "Bunların niye çıkmadığını ve kale üstünden niçin bakmadıklarını bilmiyoruz".

- 848 Ol“ada dayima od yanar idi
Zengmler heb ol oda xapar idi
- 849 Odları yanmaz görünmez tütünü
Oancaru gitdi o kafır çerisi
- 850 Ol bizüm gemümüzü getirsevüz
Gemi-y-ile kandaına girsevüz
- 851 Gemici eydür gemiyi yüz kişi
Götürüb getürmeye bil bu işi
- 852 Şah-ı Merdan işidür atdan iner
Xoıru gelür gemiye ol Şmr-i Ner
- 853 Gemiye Şunar yirinden götürür
Aluben kanda o atına götürür
- 854 Gemiye çün kim Şuya biraodılar
Zevra o binüb opuya yitdiler

848a od: ol M

848b Zengmler heb ol: Dirilüben zengmler ara M, Dirilüb zengmler M2.

848. beyit M1 nüshasında yok,

849a tütünü: birisi S, M, M2

849b gitdi o: oldı bu M, M1, M2; çerisi: oanı M1.

850a getirsevüz: getiresüz M1, getüresin M2.

850b kandaına: hendegine M, M2, hendek içre M1; girsevüz: giresüz M1, giresin M2.

851b getürmeye: getürebilmez M1.

852a Şah-ı Merdan: “Alm M; Şah-ı Merdan işidür: İşidüben “Alm tınz M2; işidür: işidür bunı M,

852b gelür: gelüb M,

853a yirinden götürür: egninde götürür M1.

853b kanda o: Şanduo M2; götürür: götürür M1.

854a Gemiye çün kim Şuya: Ol gaziler gemiyi M, M2, Ol i azmler hendegine M1.

854b binüb: binüben M; yitdiler: baodılar M, M1, çıodılar M2.

- 848** “Kalede daima ateş yanardı ve zenciler hep o ateşe tapardı”.
- 849** “(Onların) ateşleri yanmaz ve dumanı görünmez ; o kafir askeri nereye gitti?”
- 850** “Bizim gemimizi getirip, onunla (kalenin) hendeğine girelim” (dedi).
- 851** Gemici: “Gemiye yüz kişinin getirip götürmeye gücünün yetmeyeceğini bil” dedi.
- 852** O arslan Ali (bunu), işitince attan indi ve doğruca gemiye gitti.
- 853** Gemiye tutup yerinden kaldırarak, alıp hendeğin yanına getirdi.
- 854** Gemiye suya bıraktığında (gaziler), gemiye binip (kalenin) kapısına ulaştılar.

- 855 Oapu bai lu gördiler kim çare yoo
Zevrao ile gezdiler dört yana çoo
- 856 Gördiler derizden almışlar Şuyı
Eylemişler burc dibinden bir ouyı
- 857 Gürleyüben ol Şu obrui a girür
Hiç bilinmez dalm oancaru varur
- 858 “Alm eydür kim bu Şu andan aoar
Var ise bu oal“a içine çioar
- 859 Bu Şu birle obrui a girsem gerek
Oancaru varur bunu görsem gerek
- 860 Başladı “Alm çioarur xonların
Şışdi silaklarınuñoamu varın
- 861 Łü’l-fioarı aldı oodı Düldül’i
Meşizl oldu çikr-i tesbmke dili

-
- 855a gördiler: gördi S, M1, M2,
855b yana: yara M2,
856a Gördiler: Gördi S; derizden: diryadan M2.
857a Gürleyüben: Gözleyüb M2; ol Şu: Şu ol M; Şu: Şuya M2.
857b bilinmez: bilmez M; dalm: kim dalm M, M2; oancaru: oande M2; Hiç bilinmez dalm
oancaru: Bilmezler ol Şuyı oande S,
858a andan: bundan M, M1, bunda M2.
858b bu oal“a içine çioar: oal“anur içine çioar M; bu: - M1; oal“a: oal“anur M1,
859a Şu birle: Şuyla M1, M2,
859b bunu: anı M1; görsem: bilsem M2.
860a xonlarını: xonını M1,
860b Şışdi: Çizdi M; silaklarınur: silakınur S, silaklarını M1; oamu: ol M1,
861a Łü’l-fioarı: Silakların M1.
861b zikr-i tesbmke: tesbmke M,

- 855** Kapının kilitli olduğunu gördüler. Gemi ile (kalenin) dört tarafını gezdikleri halde (içeri girmek için), bir yol bulamadılar.
- 856** (Gaziler, kafirlerin) burç dibinden bir kuyu açıp denizden su aldıklarını gördüler.
- 857** O su, gürleyerek bir oyuğa girerdi. (Suyun) oradan nereye gittiğini anlamadılar.
- 858** Ali: “Bu su buradan akıp kale içine gidiyor olmalı” dedi.
- 859** “Bu su ile bu oyuğa girip suyun nereye ulaştığını görmem lazım”.
- 860** Ali, bütün silahlarını çözüp, kıyafetlerini çıkardı.
- 861** Zülfıkarı alıp Düldül’ü bıraktı. Dili sürekli tespih duası ile meşguldü.

- 862 Yapışınca oılanları "Alm'ye
"Alm Allah didi oaloidi Şuya
- 863 Düşdi ol obruo içine Şu-y-ile
Oaldı yarenler dalm oayiu-y-ile
- 864 Yine Kasan'la Küseyn aılaşdılar
Oayiu-y-ile can ciger xailaşdılar
- 865 Kendülerin atmaia oaşd itdiler
Iazmler oomadı anı xutdılar
- 866 Gemici sürdi kenare zevraoi
Yügrüşürler dört yara ol kandaoi
- 867 Ne "Alm'ye buldılar anlar çare
Ne ouyudan girebildiler şare
- 868 "Alm içün ailadılar key oati
Gözlerinden yaş döker Düldül atı

-
- 862a Vezni bozuk olup düzeltilemedi; Yapışınca oılanları: Oılanları yapışınca M, M2.
862. beyit M1 nüshasında yok.
- 863a Düşdi: - S; obruo içine Şu-y-ile: obruia xon ile M1.
863b Oaldı: Xaşra oaldı M, M2; dalm oayiu: oayoz M2; Oaldı yarenler dalm oayiu:
Kasan Küseyn aılar fiian M1; dalm: - M,
864a Kasan'la: Kasan M, M2; aılaşdılar: ailadılar M,
864b Oayiu-y-ile: Oayiudan M, Oayozdan M2; can: can u M2; xailaşdılar:
xailadılar M,
864. beyit M1 nüshasında yok.
- 865a Kendülerin: Özlerini M, M1, M2; itdiler: itdiler ol M,
865b Iazmler: Ol iazmler M1, M2; oomadı: oomadılar M, M1, M2.
866a kenara: ıırara M, M2; sürdi kenara: ıırara sürdi M1.
866b landaı: zevraoi M1,
867a anlar: - M, bunlar M2; buldılar anlar: bunlar bulurlar M1.
867b ouyudan: ouyu var M, oabudan M2; girebildiler: girebilürler M, M1, M2; şare:
şehre M2,
868b Gözlerinden yaş döker: Aıdır göz yaşını Ş

- 862** Oğulları Ali'ye (engel olmak için) onu tutunca Ali, "Allah!" diyerek suya atladı.
- 863** O oyuk içine suyla girince, dostları da kaygı içinde kaldı.
- 864** Hasan'la Hüseyin tekrar ağlaşıp kaygı ile ciğerlerini dağla-dılar.
- 865** Kendilerini (de suya) atmak istediler. Gaziler onları bırakmayıp tuttular.
- 866** Gemici, gemiyi kıyıya sürdü. (Gaziler) o hendeğin dört tarafında koşuşturdular.
- 867** Onlar, ne Ali'ye (ulaşmak için) bir çare bulabildiler ne de kuyudan şehre girebildiler.
- 868** Ali için çok ağladılar. Atı Düldül (de onun için) gözyaşı akıttı.

- 869 Üç gün anda aılayuben ah ile
Meşizl oldu bunlar zikru'l-lah ile
- 870 Dördinci gün Tarı arslanı "Alm
Şehr içinden na"ra urdı ol velm
- 871 Eü'l-fioar cırrayuben od çioar
Na"ra urur kisarur burcın yioar
- 872 Esedu'l-lah'ur irişdi na"rası
Virdi tekbnr sevinüben dört gazm
- 873 Xurdılar ol dem gemiye girdiler
Kandaı geçüb opuya geldiler
- 874 "Alm açdı opuyı oılanları
Oal"aya girdi oamu yarenleri

-
- 869a anda: - M1; aılayuban ah ile: aılayuban anlar M1.
869b bunlar: iāzmler S, M1; zikru'l-lah: Allah S, M
870a Vezin bozuk olup giderilemedi; Dördinci gün: Rzz çihārşenbe S
870b Şehr içinden na"ra urdı: Na"ra urdı şehr içinden M2.
870. beyit M nüshasında yok,
871. beyit S nüshasında yok,
871b urur kisāruñ burcın: urub kisār opusın M2
872a Esedu'l-lah'ur: "Alm'nür çün kim M, "Alm'nür cengm ol dem M1, Çün kim irişdi
"Alm'nür M2; na"rası: avazı M, M1, M2.
872b Virdi: Oldı S; sevinüben: işidüb S, na"ra urub M, sevinür M1; dört: ol dört S; dört: -
M2
873a Xurdılar ol dem: Dördi dalm çün M1,
873b Landaı: Hendegi M1; geçüb: irüb S, - M1; geldiler: vardılar M, M1.
873. beyit M2 nüshasında yok,
874a açdı opuyı: işitdi opudan M2; oılanları: yarenleri M1, oılanların M2.
874b girdi: ooydı M, šoodı M2; yarenleri: iki oılanları M1, yarenlerin M2.

- 869** Gaziler, orada üç gün âh edip ağlayarak Allah'ın zikriyle meşgul oldular.
- 870** Tanrı arslanı olan o velî, dördüncü gün şehir içinden nara attı.
- 871** Zülfikarın çınlama sesiyle beraber Ali hisara çıktı ve nârâ atarak kalenin burcunu yıktı.
- 872** O dört gazi, Tanrı arslanının narasını işitince sevinçlerinden tekbir getirdiler.
- 873** O zaman, kalkıp gemiye bindiler ve hendeği geçip (kale) kapısına ulaştılar.
- 874** Ali, oğullarına (kale) kapısını açtı; bütün dostları kaleye girdiler.

- 875 Lizmetine “Alm’nür irişdiler
İkileyin “Alm’ye g rişdiler
- 876 şehre gir b gezdiler başdan başa
Canluya uıramadılar iy paşa
- 877   nki şehri gezdiler ucdan uca
Bir saraya irdiler iayet y ce
- 878 Bir mu“azzam  ubbed r yavla  ulu
Orta yirde b rkesi var iy ulu
- 879  u bura obru dan   ar imiş
Ol aradan  aşraya a ar imiş
- 880 “Alm eyd r ben  onumı şişicek
Obruia Allah diy ben d şicek
- 881 G r rem iki firifte geldiler
Beni  anatları  zre aldılar
- 882 Ben uyudum bir zaman a dum g z m
B rken r  atında buldum kend z m

-
- 875a Lizmetine “Alm’n r irişdiler: “Alm’n r lizmetine irişdiler M, M1, M2
875b İkeleyin: Yiniledin M1; “Alm’ye: “Alm’yle M2, gazmler M1
876a gezdiler: g rdiler S, M, gazmler M1
877b iayet: bunlar M2
877. beyit M n shasında yok
877-879. beyitler M1 n shasında yok
878a  ubbed r:  abudur M2; ulu: y ce M
878b Orta yirde b rkesi var: Bir saraya yitdiler bunlar 1zb M
879a Vezin: ş ir, T rk e “obru ” kelimesinin “-ru ” hecesinde med yapmıştır.
879a Su bura obru dan: Ol obru dan su bura M, M2
879b a ar: ba ar S
880a şişicek:   zicek M, M
881a G r rem: g rd m M, M1; firifte: feriftehler M2
881b Beni: - M, M1;  zre:  zerine M,  zre beni M1,  zre yine M2
882b buldum: g rd m S, M

- 875** Ali'nin hizmetine ulaştılar. (Böylece). ikinci defa Ali'ye kavuşmuş oldular.
- 876** Ey paşa! şehre girip (orayı) baştan başa dolaştılar; fakat hiçbir canlıyla karşılaşmadılar.
- 877** şehri baştan başa gezerken çok yüksek bir saraya ulaştılar.
- 878** Ey ulu kişi! (Bu sarayın) çok büyük ve yüksek bir kubbesi ve orta yerinde havuzu vardı.
- 879** Su buraya oyuktan çıkarmış ve oradan dışarıya akarmış.
- 880** Ali dedi ki: "Ben kıyafetlerimi çözüp, obruğa 'Allah' diyerek girince,
- 881** iki meleğin gelip beni kanatları üzerine aldıklarını gör-düm".
- 882** "Ben biraz uyuduktan sonra gözümü açınca kendimi havuzun yanında buldum".

- 883 Çün "Alm'den bu sözi iştdiler
Tengri'nür fa; lina çoö şükr itdiler
- 884 Ol sarayı gezdiler çün bir zaman
Baodı Kasan oarşusına nagehan
- 885 Gördi bir altun oapu karmır xutuo
Elin urdı opuya gördi açuo
- 886 Oapu açub perdesini oaldurur
Kasan ol perdenüñ içine girür
- 887 Gördi bir oız uyoyuya Şalmış özin
Aya berzer süzmiş ol nerges gözin
- 888 Yaptı Kasan (ol) opuyı çıodı yine
Geldi laber eyledi atasına
- 889 Şah-ı Merdan ol saraya girdi tmz
Ol oız anda yatur iken iy "azmz

-
- 883a Çün: - M, M1, M2; bu: işbu M, M1, M2.
883b Tengri'nür: Luda'nur M2
884a gezdiler çün: xolandılar M1, xolanurlar S
884b Kasan: Küseyn S, M, M2
885a Gördi bir alxun oapu: Bir oabu var gördiler kim M2; karmır xutuo: karmır perde yoo M1;
xutuo: dutuo M
885b opuya: oapu M1
886a Oapu: Opuyı S, M2; açub: açar S
886b Kasan: Çün Küseyn S, Küseyn M, M2; perdenüñ içine girür: hücreler açar görür S;
perdenüñ: hücre M
887a uyoyuya: uyluya M1, M2; Şalmış: varmış M1
887b süzmiş: yummuş M1; nerges: iki M1; gözin: yüzün M2
888. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
889a Şah-ı Merdan: "Alm gördi M2; tmz: dir M2; girdi tmz: girdiler M
889b iy "azmz: gördiler M1; yatur iken iy "azmz: yatmış uyur gördi dir M2
889. beyit M nüshasında şu şekildedir:
"Alm girdi ol dem xurdi saraya
Ol oızı gördi uyur berzer aya

- 883** (Gaziler), Ali'nin bu sözünü işittikleri zaman, Tanrı'nın faziletine çok şükrettiler.
- 884** O sarayın (etrafını) bir süre dolaştılar. Hasan ansızın karşısına baktı.
- 885** Altın bir kapının ipekle örtülü olduğunu gördü. Kapıya elini attığı zaman, açık olduğunu fark etti.
- 886** Hasan perdeyi kaldırarak kapıyı açıp içeri girince,
- 887** aya benzeyen, nergis gözlü bir kızın gözlerini süzüp uyuduğunu gördü.
- 888** Hasan, o kapıyı tekrar kapatıp çıktı ve gelip babasına haber verdi.
- 889** Ey aziz! O kız orada yatarken, Ali hemen saraya girdi

- 890 Ün ile ol dem Kasan tekbnır virür
Uyanur ol ız xuruben oturur
- 891 “Alm ol ıza işaret eyledi
Tmz mmana gel diyüben söyledi
- 892 Oaıyub ız “Alm’ye xartdı ılıc
Ya“ni kim çala mecal virmeye hmc
- 893 “Alm’ye eydür ne kişisin digil
Nedür adur bunda n’eylersin digil
- 894 “Alm eydür ya ızum ben “Alm’yem
Tengri’nür arslanı cömerd velmyem
- 895 Layf ola kim ben sara ılıc çekem
Mü’min olsar gelmeye sara elem
- 896 Tengri birdür dmnümüz İslam dmnı
Ol Mukammed Mekke’den Şaldı beni
- 897 Łü’l-fıoar bilümde uş Düldül atum
Na“ra ursam ra“d-vardur heybetüm

-
- 890a Ün ile ol dem Kasan: Pes Küseyn bir kerre S, Kasan ün ile M2, Avāz ile “Alm M1;
virür: getirür S, M, M1
- 890b Uyanur: Uyanuben M1, Uyanub M2; xuruben: xurub M1
- 891b Tmz mmana gel: Mman “ar; ıl M1; Tmz: - M2
- 892a Oaıyub: Oaıdı S; xartdı: çaldı M1
- 892b Ya“ni kim çala mecal virmeye hic: Bm-malale kamle ıldı ol ılıc M1, M2
- 893b Nedür adur burda n’eylersin: Nedür ol bunda yanlarsın Ş
- 894a ya ızum: kim M2; ben “Alm’yem: bilgil benüm “Alm M1
- 894b Tengri’nür: Tarrı’nur M1, Tarrı M2; cömerd velmyem: ol cömerd velm M1
- 895a çekem: çalam M, Şalam M1, M2
- 895b Mü’min: Mü’mine M; olsar: olasar Ş
- 896a Tengri birdür: Tarrımuz bir M1
- 896b Mekke’den: Medmne’dan M1
- 897a bilümde: elümde M1

- 890** Sonra Hasan, bir kez tekbir getirdi ve o kız uyanıp kalkarak oturdu.
- 891** Ali, o kıza işaret edip, “Hemen imana gel” diye söyledi.
- 892** Kız (Ali’yi) azarlayıp Ali’ye hiç aman vermeden onu öldürmek için kılıç çekti.
- 893** Ali’ye, “Kimsin? Adın ne? Burada ne yapıyorsun? Söyle!” dedi.
- 894** Ali: “Ey kızım! Ben Tanrı’nın arslanı, cömert ve veli olan Ali’yim” dedi.
- 895** “Ben sana kılıç çekersem yazık olur. Eğer sen Müslüman olursan sana zarar gelmez”.
- 896** “Tanrı birdir. Dinimiz İslâm dinidir. O Muhammed, beni Mekke’den (buraya) gönderdi”.
- 897** “Zülfikar belimdedir. İşte atım Düldül. Nara atsam, heybe-tim gök gürültüsü gibidir”.

- 898 Tengri'den irdi "inayet ol oıza
Didi "ar; eyleñ şehâdeti bize
- 899 "Alm eydür ya oızum bilgil uşzı
Tengri bir durur Mukammed hem Reszı
- 900 Oız da "La ilahe illa'l-lah" didi
Hem "Mukammedü'r Reszlu'l-lah" didi
- 901 Barmaın oaldurdı getürdi mman
"Alm dalm ol oıza virdi aman
- 902 Ol oız İslâm dmnini oıldı oabzı
Loş müsülman oldı buldı xoırı yol
- 903 "Alm eydür ya oızum virgil laber
Nedür adur hem sara kimdür peder
- 904 Ol oız eydür kim adum Mekeli'dür
Atam adı zengm Siccinlik durur

-
- 898a Tengri'den: Tarnı'dan M1; irdi "inayet: "inayet irdi M2
898b Didi "ar; eyleñ şehâdeti: Ol oız eydürdi mmāñ "ar; it S; eyleñ şehâdeti: eylegil şehâdet gel M1
899b bir durur: birdür M, M1, M2; hem: Kao M1, aña M, M2
900a da: dalm M, - M1
900b Mukammedü'r: Mukammed S, Mukammed'dür M2
901a oaldurdı: götürdi S, M2
901. beyit M1 nüshasında yok.
902b müsülman: müsleman M2
904a Ol: - M1; kim: - M, M1, M2; Mekeli'dür: Mekenlik'dür M, Melike durur M2, Mekin durur M1
904b Atam adı zengm Siccinlik durur: Atamur Siccinlik zengmdür S ; Siccinlik: Sencilik M2, Sencigil S; zengm Siccinlik: Sencigil zengm S

- 898** En sonunda Tanrı'dan kıza inayet ulaştı. O kız (Ali'ye), "Söyle; bize imanı anlat" dedi.
- 899** Ali: "Ey kızım! Hakkıyla bil (ki) Allah birdir ve Muhammed de Allah'ın Resûlü'dür"dedi.
- 900** Kız da, "La İlahe İlla'l-lah, Muhammedü'r Resûlu'l-lah"dedi.
- 901** Parmağını kaldırıp iman etti. Ali de o kızı bağışladı.
- 902** O kız, İslâm dinini kabul edip doğru yolu bularak iyi bir müslüman oldu.
- 903** Ali: "Ey kızım! Anlat. Adın ne? Baban kim?" dedi.
- 904** O kız: "Adım Mekeli'dir. Babam, zenci olan Siccinlik'tir" dedi.

- 905 Ol otuz bir zengmler gitdi oamu
Kimisi gitdi ırıldı iy "amu
- 906 Yidi yüz zengm ile oacı atam
Cumhır "amum otına geçdi atam
- 907 Vardılar Cumhır ile and içdiler
□anduia bunlar dalm inandılar
- 908 "Alm eydür ya ızum atar ile
Sen dalm n' için varmadur bile
- 909 Ol ız eydür kim benüm luyum yavuz
Yatur idüm bu sarayda yalırız
- 910 Her ki beni uyara xurur idüm
Olıc ile anı öldürür idüm
- 911 Beni uyur ooyuben gitmiş bular
Zmrā uyarmaya üşenmiş bular

-
- 905a gitdi: öldi M1, M2; oamu: "amu M1
905b Kimisi gitdi: oimi oacı kimi M; gitdi ırıldı: oacı kimi ırıldı M2; Kimisi gitdi ırıldı iy
"amu: Kimi ırıldı kimi mecrzh oldı oamu M1; iy "amu: oamu M
906a zengm ile: zengmler M
906b Cumhır "amum: Ol "amum Cumhır S; geçdi: oacı M2; atam: hem S, M2
907a Vardılar: Ol "amum S; and içdiler: danışdılar M2
907b □anduia bunlar dalm: Bunlar dalm Şanduoa M, M2
907. beyit M1 nüshasında yok.
908a ya: ey M2
908b n' için: nişe S, M, nite M2; Vezin: Şâir, Türkçe "n' için" kelimesin "-çün" hecesinde med yapmıştır.
909a kim: - M2; luyum: - M1
910a ki: kim M, M1, M2; beni uyara: uyarsa beni M1
911a gitmiş: gitdi M1
911b Zmrā uyarmaya: Yalzd uyarmaia M1, M2; üşenmiş: unutdı M1, unutmış M2
911. beyit M nüshasında yok.

- 905** “Ey amca! O otuz bin zencinin kimisi öldü, geri kalanların hepsi de (buradan) kaçtı.
- 906** “Babam yedi yüz zenci ile kaçıp, amcam Cumhûr’un yanına gitti”.
- 907** “Gidip, Cumhûr ile ant içtiler ve onlar da sandığa inandılar”.
- 908** Ali: “Ey kızım! Niçin babanla birlikte sen de gitmedin?” dedi.
- 909** O kız: “Benim huyum kötüdür. Bu sarayda yalnız yatıyordum” dedi.
- 910** “Her kim ki beni uyandırmak istese, onu kılıç ile öldürürdüm”.
- 911** “Bunlar beni uyandırmaktan korktukları için uyurken bırakıp gitmişler”.

- 912 “Alm Šordı yine ol 0ızdan nišan
Didi 0ızum 0anı Lalid pehlevan
- 913 Ol 0ız eydür Lalid’ür zalmı 0atı
Kamle 0ılduoda bara sürçdi atı
- 914 Üstine at Šaluben dutdum anı
Süriyü atama iletdüm anı
- 915 Babam anı viribidi Cumhır’a
Armaian Šaldı anı ol maohzra
- 916 Sürü zalmı Lalid’ür 0olındadur
Oo yarası hem dalm bilindedür
- 917 Zalm-ı 0ılıcdan başında 0an a0ar
Cumhır’un kabsindedür bilgil laber
- 918 “Alm dalm ol 0ızur elin xutar
0ızum oldın ben sara oldum peder
- 919 “Alm ol 0ızı müsülman eyledi
Ehl-i dmn ü ehl-i mman eyledi

-
- 912a Šordı yine: yine Šordı M1
912b Didi: Eytdi M1; 0ızum: iy 0ızum M2
913b Kamle 0ılduoda bara: Bara kamle 0ılduoda M2
914a dutdum: xutdum M2
915a Babam anı viribidi: Çün babam virübdür M1
916a 0olındadur: bilindedür M1
916b dalm bilindedür: anur 0olındadur M1
917a Zalm-ı 0ılıcdan: 0ılıc zalmı M, M2; 0an a0ar: a0ar 0anı M, M1, M2
917b kabsindedür: kabsinde M2; bilgil laber: bil ki anı M, M2, bil anı M1
918a dalm: eydür M, M2, anda M1; xutar: xuta S, M, M2
918b 0ızum oldın ben sara oldum peder: Sen benüm 0ızum ben sara ata S, M, M2
919a müsülman: müsüliman M2
919b Ehl-i dmn ü ehl-i mman eyledi: Zelmha diyüb adını söyledi M, Adını Zelmla diyüben söyledi M1, M2

- 912** Ali yine o kıza sordu ve, “Kızım! Hâlid pehlivan hani?” dedi.
- 913** O kız: “Hâlid’in yarası ağır. Bana hamle kıldığında atı tökezledi”.
- 914** “Üstüne atımı sürerek onu yakaladım ve sürüyerek babama götürdüm”.
- 915** “Babam, onu kahredilmiş olan Cumhûr’a armağan olarak verdi”.
- 916** “Hâlid’in kolunda süngü, belinde de ok yarası vardır”.
- 917** “Kılıç yarısından (dolayı) başından kan akar ve Cumhûr’un hapsindedir. Bunu bil”.
- 918** Ali de o kızın elini tutarak: “Sen benim kızım (ol), ben sana baba (olayım)” (dedi).
- 919** Ali, o kızı din ve iman ehlerinden bir müslüman yaptı.

- 920 Sara ad olsun Zelmka ya nigar
Kao dmn üzre pay-dar ol zinhar
- 921 Ol oıza öğretti İslâm şartını
Dmnür erkanın Şalaxuñ far ; ını
- 922 “Alm Umman şehrine oılır yarao
Sen Sicinlik sözine xutiıl oulao
- 923 Çün çeri oırıldı kendüsi oaçar
Yidi yüz er ile “Umman’a giçer
- 924 Vardı Cumhızr oardeşinür oatına
Didi bir bir kalini ka ; retine
- 925 Kalini bir bir kikayet eyledi
“Alm’dan yavlao şikayet eyledi
- 926 Leşkerüm oırıldı didi bım-aded
Oaçuben geldüm sara eyle meded

920. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok,

920b Vezin bozuk olup düzeltilemedi.

921b Dmnüñ erkanın Şalaxuñ far ; ını: Dmn ü erkan ve Şalat şarxını M; Dmnüñ eroanın
Şalaxuñ: Dmn eroan Şalavat hem M1

922b Sen: Ol M, M1, M2; Sicinlik: Sencigil M1, Sencilik M2; xutiıl: xutdı M2

922 M nüshasında 922a –922b mısralarının yerleri birbiri ile değişik,

923a çeri: çerisi M1; oırıldı: oırılır M, M1, M2; kendüsi: kendü M1

923b er ile “Umman’a: zengm ile “ummanı M2

924b Didi bir bir kalini ka ; retine: Başladı bularur kikayetine M, Başladı iazmler şikayetine M2,
Oardaşı baomadı anuñ şekvasına M1

925a bir bir: cümle M, M1, M2

926a Leşkerüm oırıldı didi: Eytdi leşkerüm oırıldı M, M1, Didi kim “askerüm öldi M2

926b Oaçuben: Oaçub M2, Gelüben M1; geldüm: irdük M1; sara: bara M, M2

- 920** Ali: “Ey güzel kız! Senin adın Zeliha olsun. Aman; daima Allah’ın dininde kal” (dedi).
- 921** O kıza İslâm’ın şartını, dinin kurallarını ve namazın farzlarını öğretti.
- 922** Ali, Umman şehrine (gitmek) için hazırlık yaptı. Sen (şimdi) Siccinlik’in sözünü dinle.
- 923** (Siccinlik’in) askeri öldüğü için, kendisi yedi yüz asker ile kaçıp Umman (şehrine) geçti.
- 924** (Siccinlik) kardeşi Cumhûr’un yanına gidip, ona durumunu bir bir anlattı.
- 925** Durumunu bir bir anlatıp Ali’yi çok şikayet etti.
- 926** “Sayısız askerim öldü. Kaçıp sana geldim. Yardım et” dedi.

- 927 Cumhızr aldı ol Sicinlik elini
“Arı ider Šanduia gelüb kalini
- 928 Aldı geldi Šanduia oardaşını
Secdeye oodı Sicinlik başını
- 929 □andui eydür ara iy “ašm oulum
Şimdi sara vacib olmışdur ölüm
- 930 Bunca vaotden berü n’içün gelmedür
Secde olub beni Tengri bilmedür
- 931 Şimdi “aciz eyledi “Alm seni
Leşkerür oırıldı vü ardur beni
- 932 İlla sara luxfu iksan eyleyem
□uçurı oardaşura baiışlayam
- 933 “Alm içün ben size nuşret olıam
Oırmaia “Arabları furŞat olıam
- 934 □andui eydür ya oulum getir başur
□uçurı diledi Cumhızr oardeşür

-
- 927a aldı: alur M1; ol: o S; Sicinlik elini: Sencigil elin M1
927b “Arı ider: Girüben M2; gelüb: gelür S, didi M2; kalini: kalin M2; “Arı ider Šanduia
gelüb: □anduia getürdi “arı ider M1
928b Sicinlik: şol oadem M, Sencilik M2
929a aña iy: iy aña S, M1
930a n’içün: nişe M, baña M1, nite M2
930b olub: oluban M1; Tengri: Tarrı M1, M2
931b Leşkerür: “Askerür M2; vü: kim M, M1
932a Luxfu iksan eyleyem: Şuçufı baiışlayam M1; eyleyem: işleyem M2
932b □uçurı oardaşura baiışlayam: Kerem idüb luxfu iksan işleyem M1
933a ben: - M1; size: sara M
933a-b olıam: virem M, M1, M2
933b Oırmaia “Arabları: “Arabları oırmaia M, M2
934a getir: götür M

- 927** Cumhûr, Siccinlik'in elini tutup sandığa gelerek, halini (sandığa) anlattı.
- 928** Kardeşini alıp sandığa geldi. Siccinlik başını secdeye koydu.
- 929** Sandık ona: "Ey âsi kulum! Şimdi sana ölüm vacip olmuştur" dedi.
- 930** "Şimdiye kadar niçin gelmedin? Secde edip beni Tanrı bilmedin?".
- 931** "Ali, şimdi seni âciz kıldı. Askerin ölünce beni hatırladın".
- 932** "Ancak kardeşin için suçunu bağışlayıp sana iyiliklerde bulunayım".
- 933** "Ali'yi (yenmeniz), Arapları öldürmeniz için ben size yardım edip, imkan sağlayayım" (dedi).
- 934** Sandık: "Ey kulum! Başını getir" dedi. Cumhûr, kardeşinin suçunun (bağışlanmasını) istedi.

- 935 Lalid'i Cumhır getürdi Šanduia
Bailu xurur šıdını xutar Kao'a
- 936 Döndi Šandu Lalid'e oıldı kixab
Kalüri gördür mi dir oılır "itab
- 937 Lişmum odı seni henüz yaomadı
Boynura miknet yuların daomadı
- 938 Yaşur sili senür dalm çıomadı
Lalid anur sözine hic baomadı
- 939 Lalid eydür pes sen iy mel"zn fu; zı
Sen bir itsin necs [ü] murdar bm-uşzı
- 940 Cazzsın sara oaçan Tengri diyem
Laşā kim Allah'ı dilümden ooyam
- 941 Tarrım oldur kim bara nuşret oılır
Ol Rakmmdür oamuya rakmet oılır

-
- 935a Cumhır getürdi Šanduia: ol dem Šanduia getürdiler M1
935b Bailu xurur Šıdını xutar Kao'a: Ol dem Lalid Kao'dan meded diler M1; Šıdını xutar: Šıındı ol dem M2
936a Döndi: Didi M2; oıldı: itdi M2; litab: cevāb S
936b gördür mi: gör kim M, bildin mi M1; oılır: ider M1
937. beyit M, M1 nüshasında yok,
938. beyit S, M1 nüshasında yok,
939a Lalid: - M, M2; eydür: didi M, M2, eyitdi M1; pes sen: "abes söyleme M, söyleme M1, pes söylegil M2
939b itsin: kelbsin M2; bm-uşzı: uşzı M1
940a sara oaçan Tengri: oaçan sara Tarrı M1, M2
940b kim: - M2; Allah'ı: Allah adın M2; ooyam: ıram S
941a Tarrım: Tarrı M2; kim bara: bize M, M1, M2; oılır: virür M, M1

- 935** Cumhûr, Hâlid'i sandığa getirdi (Hâlid). Bağlıydı ve yüreği ile Allah'ın yanındaydı.
- 936** Sandık dönüp Hâlid'e seslenerek, "Halini gördün mü?" diye azarladı.
- 937** "Öfkemin ateşi seni daha yakmadı. Boynuna sıkıntı yularını takmadı".
- 938** "Senin gözyaşın daha sel gibi akmadı" (dedi), Hâlid, onun sözünü hiç dinlemedi.
- 939** Hâlid: "Ey seni lanetlenmiş, lüzumsuz (cadı)! Sen necis, murdar, soysuz bir itsin" dedi.
- 940** "Sen cadısın. Allah'ı dilimden uzaklaştırıp, sana nasıl Tanrı derim? Allah göstermesin".
- 941** "Tanrım O'dur ki bana yardım eder. Rahmet sahibidir. Herkesi bağışlar".

- 942 Sara uyanı seni  ılır helak
 ul anur ins   cin   h r u melek
- 943  andui eyd r bunu ilt r  amuya
Kim dem rley b bira un  uyuya
- 944 L lid' r boynına dem r da dılar
 led b bir  uyuya bira dılar
- 945 Ol  uyuda L lid' r yarenleri
 a" d ile Z beyr i itd k anları
- 946 Ol  uyuda-y-im   anlar ol zaman
L lid'i ind rdiler anda revan
- 947 Sen "inayet g r  ula nirden gel r
 ao Te"ala  o rıya yardım  ılır
- 948 Bir fir  te geldi bendin g t r r
G rdi yarenleri tek m r get r r

-
- 942a uyanı seni  ılır helak: uyanlar  amu helak olur M1; seni  ılır:  ılır seni M2
942b  ul:  uldur M; anur: anur dur M1, M2; ins   cinn   h r u melek: gerek ins cin
melek h r M1; h r: - M
943a ilt r: ilet M, ilet r M2
943b Kim dem rley b: Dem rle M, Dem rley b M1, M2;  uyuya: dir  uyuya M, M1,
tmz  uyuya M2
944a da dılar:  a dılar M2
944. beyit M1 n shasında yok,
945a L lid' r: hem L lid M1
945b ile: - M1,   M2; i itd k anları: hem  om   bunları M1
946a ol zaman: bm-g man M, M1, M2
947. beyit M, M1, M2 n shalarında yok,
948a g t r r: gider r M, M2

- 942** “Sana uyanı da seni de mahveder. İnsan, cin, huri ve melek (hepsi) O’nun kuludur” (dedi).
- 943** Sandık: “Bunu cehenneme götürün. Demire bağlayıp bir kuyuya bırakın” dedi.
- 944** Hâlid’in boynuna demir taktılar. Götürüp bir kuyuya bıraktılar.
- 945** Biz, o kuyuda Hâlid’in dostları Sa’d ile Zübeyr’in olduğunu duyduk.
- 946** Onlar, o kuyudayken Hâlid’i (de) oraya indirdiler.
- 947** Sen kula yardımın nereden geldiğini gör. Allah doğruya yardım eder.
- 948** Bir melek gelip (demir) bağını çözdü. (Bunu) dostları görüp tekbir getirdiler.

- 949 Lalid ü □a“d ü Zübeyr aılaşdılar
Cazzdan can u ciger xailaşdılar
- 950 Birbiriyle ıucuşub aılaşdılar
Birbirinüñ kallerin Şoruşdılar
- 951 Lalid eyitdi “Alı geldüğini
Kafire dürlü oyun oıldııım
- 952 Bir kişi “Alm oatına geldüğün
Elin ayaiın öpüb yalvarduım
- 953 Bir ıarı lasta anam var didüğün
Seni görmek diler ol nar u lazmn
- 954 Bunca fi’l-i dmv ü telbms itdi dir
“Alm’yi uydurub alub gitdi dir
- 955 Bu kişi kim derizden geldi dir
“Alm’yi bizden ayırdı aldı dir
- 956 Zengmler kendüyi nice xutdılar
Şerk idüben bunlara virdi laber

-
- 949a Lalid ü □a“d ü Zübeyr: □a“d ü Zübeyr ü Lalid M, M2, □a“d ü Zübeyr Lalid ile M1; aılaşdılar: görüşdiler M1, M2
M ve M2 nüshasında 949b ile 950a mısraları yok. 949a ve 950b mısraları aynı beyitte yer alıyor,
- 950b Birbiriyle: Birbirinüñ M
- 951a eyitdi “Alm: didi “Alm’nür M, M2; Lalid eyitdi “Alm: Didi Lalid “Alm’nür M1
- 951b Kafire dürlü oyun oıldııım: Oılanların bile olduıım M, M2, Kasan Küseyn bile olduıım M1
- 952a “Alm oatına geldüğün: yine derizden geldi dir M1, M2
- 952b Elin ayaiın öpüb yalvarduım: “Alm’yi bizden ayırdı aldı dir M1, M2
- 952-954. beyitler M nüshasında yok,
- 953-954. beyitler M1, M2 nüshalarında yok,
955. beyit S, M1, M2 nüshalarında yok
- 955a Hikayenin akışı gereği metinde yer alan “bir” kelimesi “bu”, “yine” kelimesi “kim” olarak değiştirilmiştir.
- 956a xutdılar: dutdılar M

- 949** Hâlid, Sa'd ve Zübeyr cadının (yaptıklarından) can ciğer dağlayıp (içleri yanarak) ağlaştılar.
- 950** Birbirleri ile kucaklaşıp ağlaşarak, birbirlerinin hallerini soruştular.
- 951** Hâlid, Ali'nin geldiğini, kafire çeşitli oyunlar yaptığını anlattı.
- 952** (Sonra) birinin Ali'nin yanına geldiğini, elini ayağını öpüp yalvardığını,
- 953** “Yaşlı, hasta bir anam var. O hüznün ve ateş içinde seni görmek ister” dediğini (anlattı).
- 954** (Hâlid): “Bunca şeytanca işler yaptı. Ali'yi kandırarak alıp gitti” dedi.
- 955** “Denizden gelen bu kişi Ali'yi alıp bizden ayırdı” dedi.
- 956** Zencilerin kendisini nasıl yakaladığını açıklayarak bunlara anlattı.

- 957 □a“d-ı Vaooas hem Zübeyr İbn-i “Avam
Bir zaman aılaşdı çün ebr-i çulam
- 958 Xanışuben didiler kim n’idelüm
Çıomaia bundan ne tedbmır idelüm
- 959 Ol ouyuda bir zaman fikr itdiler
Xarla olunca bir uca iltidiler
- 960 Var idi bıçaları işlediler
Yir ıazuben laim ide başladılar
- 961 İki melek bunlar ile işledi
Laim xoiru ol xamuya başladı
- 962 Üç gün üç gice laim kim urdılar
Rzz-ı çarum ol xamuya irdiler
- 963 Ol xamuda bir bezirgan var idi
Oamusı sünnm müsülmanlar idi

-
- 957a “Avam: el-“Avam M2
957b aılaşdı çün ebr-i: aılaşdılar talte’l M, M1, M2
958a Xanışuben: Xanışdılar kim M, Xanışdılar M2; kim: - M
958b ne: nice M
959a fikr itdiler: aılaşdılar M1, M2
M, M1 ve M2 nüshasında 959b -960a mısraları yok. 959a –960b mısraları aynı beyitte yer alıyor.
960b Yir ıazuben: Bıçou-y-ile M, Bıçai ile M2; başladılar: işlediler M; Yir ıazuben laim ide: Laim urub delüğe M1
961a bunlar ile: gelüb bile M, bile gelüb M1; işledi: işlediler M
961b başladı: xuşladılar M
962a gice: gice bunlar M, M1; laim: xurub laim M2; kim urdılar: itdiler M, M1, M2
962b Rzz-ı çarum ol: Çünkü dört günde M, Dördinci gün M1, Dört gün olunca M2; xamuya: xamusına M2; irdiler: yitdiler M, M1, M2
963b müsülmanlar: müslimanlar M2

- 957** Sa'd-ı Vakkâs ve Zübeyr İbn-i Avâm bir süre kara bulutlar gibi ağlaştılar.
- 958** Birbirlerine danışarak, “Buradan çıkmak için ne yapalım?” dediler.
- 959** O kuyuda bir süre düşündüler ve Sabah olunca bir karara vardılar.
- 960** (Yanlarında) bıçakları vardı. (Bunlarla) çalışıp, yeri kazarak çukur açmaya başladılar.
- 961** İki melek (gelip) bunlarla birlikte çalıştı. Cehenneme doğru çukur (kazmaya) başladılar.
- 962** Üç gün üç gece çukur kazdılar. Dördüncü gün o cehenneme ulaştılar.
- 963** O cehennemde, hepsi sünnî müslüman olan bin tüccar vardı.

- 964 Çün olar bu iazmleri gördiler
Şad olub cümle Şalavat virdiler
- 965 Xamu odı anlara oılmaz ziyan
Anlar anda oalısardur bir zaman
- 966 Biz geelüm ol Sicinlik sözine
Cumhızr ile bir görelüm sözi ne
- 967 İki oardaş birbiriyle xanışur
Ya“ni kim örin Şoñın Şanışur
- 968 Didiler kim “Alm geldi n’idelüm
Cengine imdi ne tedbmır idelüm
- 969 Cumhızr’uñ yüz fili vardı cengmler
Her biri üstinde on biş zengm var
- 970 Oamısı uz atıcıdur çarlızen
Fillerin oıldı yaraol oahbe zen

-
- 964a Çün olar: Çünkü bunlar M, M1, M2; bu: - M, M1, M2
964b olub: oluban M1, M2; Şalavat: tekbmır M, M1, M2
965a odı: oxı M2; anlara: bunlara M, M1, M2
965b Anlar anda: Bunda bunlar M, M2, Bunda bunları M1; oalısardur: ooyalum M1
966a ol: o S; Sicinlik: Sencigil M1, Sencilik M2
966b bir görelim sözi ne: ol Sicinlik barışur M; Cumhızr ile bir görelüm: Bir görelüm Cumhızr ile M1
967. beyit M nüshasında yok.
967a birbiriyle xanışur: bir yirde xanışdılar M2
967b Ya“ni kim önır Şonır Şanışur: Cumhızr ile ol Sencigül xanışur M2, Cumhızr ile Sencilik barışdılar M1
968a Didiler kim: Eyitdiler M1; geldi: gelse M, gelürse M1
968b Cengine imdi ne: Cenk için bir eyü M1
969a yüz fili vardı cengmler: yüz bır adet hem fili var M1, yüz bır var idi filleri M2
969b biri: birinüñ M1, birisinüñ M2; üstinde on biş zengm var: üstinde onar zengmler S, üstine on zengm biner M
970a uz: çarlı M
970b Fillerin oıldı: Fillere oıldılar M; oahbe zen: çarlızen M
970. beyit M1, M2 nüshalarında yok.

- 964** Onlar, bu gazileri gördüklerinde hepsi sevinip salavat getirdiler.
- 965** Cehennem ateşi onlara zarar vermezdi. Bir zamandan beri onlar orada kalıyorlardı.
- 966** Biz, o Siccinlik'in sözüne gelelim ve Cumhûr ile ne konuştuklarını bir görelim.
- 967** İki kardeş birbirlerine danışıp (yapacakları işin) öncesini ve sonrasını birlikte düşündüler.
- 968** "Ali geldi. Ne yapalım? Onun(la yapacağımız) savaşı (kazanmak için) ne çare bulalım?" dediler.
- 969** Cumhûr'un, savaş için her birinin üstünde zencilerin beklediği yüz fili vardı.
- 970** Hepsi, oluklu ok kullanan iyi atıcılardır. O kadın filleri hazırladı.

- 971 □u yirine anlara virdi süci
Cenge girdükde ola iayet güci
- 972 Melaš adlu bir cezme var idi
Anur içi xopxolu dmvler idi
- 973 Başladı xanışdı anlara oamu
Tarrı'nur oudretlerin bil iy "amu
- 974 Tenlerine ne sürü ne oo giçer
Ne çalıcao anları oılıc biçer
- 975 Oıro bir dmvden olanın getürür
On yidi bir Oaxra'dan yitürdiler
- 976 Hem dalm "Umman çerisini alur
□anduia "arç eyleyübeni varur
- 977 Kāfir ü "adz vü müfsidler oamu
Bir yire dirildi bunlar iy "amu
- 978 Hem dalm "Umman çerisini alur
□anduia "arç eyleyübeni varur

-
- 971a anlara virdi: fillere virür M1
971b Cenge girdükde ola iayet: Kim ne oadar dilerse ola M, M2, Kim ne oadar dilese vire M1
972a Melaš: Mücaz M1; adlu: axlu M2
973a Başladı xanışdı: Başladılar xanışdılar M; xanışdı anlara oamu: xanışmaia anlar bunu M1; anlara: - M
973b Tarrı'nur: Tengri'nür M
974b anları: tenlerin M, bunları M1, M2
975a Oıro: Çünkü oıro M; biñ: pır M2; dmvden olanın getürür: dmvleri getürdiler M, dmv onlardan getürdiler M2
975b Oaxra'dan yitürdiler: "Ayne'l-Oaxra'dandur S, M1
976a alur: durur M, dirdiler M2
976b eyleyübeni: idüben M2; varur: irür M, girdiler M2
977a Kafir ü "adz vü müfsidler: Dmv-i perm kafir ü müfsid S, Kafir ü dmv müfsidler M2
977. beyit M1 nüshasında yok,
978a çerisini alur: çerisi vardılar M1
978b eyleyübeni varur: eyledi gördiler M1

- 971** Savaşa girdiklerinde kuvvetlerinin artması için, onlara su yerine şarap verdi.
- 972** Mehas adında içi tamamen devlerle dolu olan bir ada vardı.
- 973** Ey amca! Tanrı'nın kudretlerini bil. O (Cumhûr), öne geçip o (devlerin) hepsiyle tanıştı.
- 974** (Devlerin) tenlerine ne süngü ne ok geçer, ne de kılıçla vurunca kılıç onları biçer.
- 975** (Cumhûr), kırk bin devin hepsini getirdi. On yedi bin (devi de) Katra adasından getirdiler.
- 976** (Cumhûr) ayrıca Umman askerini alıp, sandığa arz etmek için gitti.
- 977** Ey amca! Düşmanlar, kafirler ve bozguncuların hepsi bir yerde toplandı.
- 978** (Cumhûr) aynı zamanda Umman askerini alarak götürüp sandığa sundu.

- 979 Şah-ı Merdan'ur işitdi heybetin
Dm̄v-i perr̄m ehremen heb müfsid̄m̄n
- 980 Korlaşurdi her biri xoruz gibi
Yırtışurdi herbiri toruz gibi
- 981 Bu la“mnler çün kim anda cem“ olur
İşid imdi Esedu'l-lah ne olur
- 982 “Alm Umman'a yarao itmiş idi
Cümle aşkab bir yere yitmiş idi
- 983 “Alm aşkaba ile girdi gemiye
Zelm̄la bile Şiinub Tarrı'ya
- 984 Gemici sürdi gemiyi “Umman'a
Ol müsülmanlar oiyub başa cāna

-
979. beyit M nüshasında şu şekildedir:
“Alm'nün heybetin aldı oamusını
Cem“ oluben oomadılar xamusını
979. beyit M1, M2 nüshalarında ise şu şekildedir:
“Alm heybetin işitdi oamusı
Cem“ olurlar ya“nm̄ oomazlar nāmusu
- 980a Lorlaşurdi: Xartışurlar M1, Lorlaşurlar M2; xoruz: lınzır M2
- 980b Yırtışurdi: Yırtışurlar M, M1, M2; her biri: birbirin S, birbirine M2; xoruz: ouduz M1
- 981a Bu la“inler çün kim: Çünkü bunlar cümle M, M1; Bu la“inler çün kim anda: Çünkü bunlar her biri M2
- 981b Esedu'l-lah: “Alm'yi kim M, Laydar gör M1
- 982b Cümle aşkab: Cem-gahı M1, Gemi cümle S; yitmiş: itmiş M; Cümle aşkab bir yire yitmiş: Sencigil şehriden çün gitmiş M1
- 983a gemiye: “ummana M; aşkab ile girdi: aşkaba heme der S; girdi: girdiler M1
- 983b Zelm̄la: Zelm̄la'yı dalm̄ M1; Şiinub Tarrı'ya: alub sürdiler M1
- 983 M nüshasında 983a –984b mısraları bir beyit içinde yer alıyor.
- 984a Gemici sürdi gemiyi: Sürdi gemiciye gemi S; gemiyi: gemi M2
- 984b müsülmanlar: iazmler M, M1, M2; oiyub başa: oiydılar M, yine oiydılar M1, M2

- 979** Uçan devler, şeytan ve bozguncuların hepsi Şâh-ı Merdân'ın heybetini işitti.
- 980** Her biri domuz gibi horlaşıp, birbirine karşı böbürlenirdi.
- 981** Bu lanetlenmişlerin hepsi, orada toplandı. Şimdi Allah'ın arslanının ne yaptığını işit.
- 982** Ali, Umman'a (gitmek için) hazırlık yapmıştı. Bütün ashab bir yerde toplanmıştı.
- 983** Ali sahabelerler gemiye girdi. Zeliha da Allah'a sığınıp onlara (katıldı).
- 984** Gemici, gemiyi denize sürdü. O müslümanlarda can korkusu yoktu.

- 985 Yüridiler bir zaman bunlar Šuda
Nagehan göründi oarşuda ada
- 986 Gemici ol dem beşaret eyledi
Uşda irdük dir işaret eyledi
- 987 Gemici gördi kenare geldiler
İazmler tekbnr Šalavat virdiler
- 988 Virdi tekbnr iazmler cümle oamu
Tekbnr avazı göge xoldı oamu
- 989 Gördiler “Umman axasına baoub
Bindi “Alm Düldül’e Šudan çıoub
- 990 Hem ouşandı zü’l-fioarı ol velm
Olavuzladı Zelmla ol yolu

-
- 985a bir zaman bunlar: bunlar bir zaman M2
985b göründi oarşuda: oarşuda göründi M1; oarşuda: oarşudan M2; ada: axa M2, bir ada S, M
986a ol: şol M, M2
986b dir: diyü M2; Uşda irdük dir işaret eyledi: “Umman’dur diyübeni söyledi M1
987a gördi: durdı S; kenāre: çün oıraña M
987b tekbnr Šalavat virdiler: ün ile tekbnr oıldılar M
987. beyit M1, M2 nüshalarında yok.
988. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.
988a “Virdi tekbnr” ifadesi metinde “Tekbnr virdi” şeklinde olup, vezin gereği takdim tehir yapılmıştır.
989a “Ummān: “Ummān’uñ S, M; axasına: adasın S, M
989b Düldül’e: Düldül’i M
990. beyit M nüshasında şu şekildedir:
zü’l-fioarını ouşandı ol iazm
Zelmha’dur “Alm’ye hem olavuz
990b Olavuzladı Zelmla ol yolu: Zelmla oldu anlarur anda olavuzı M1, Zelmla’dur
“Alm’nür olavuzı M2

- 985** Bunlar bir süre suda gittiler. Ansızın karşılarında bir ada göründü.
- 986** Gemici, o zaman müjde verip, “İşte ulaştık” diyerek işaret etti.
- 987** Adanın kenarına ulaştıklarında gemici durdu. Gaziler tek-bir ve salavat getirdiler.
- 988** Gazilerinin hepsinin verdiği tekbirin sesi gökyüzünü kapladı.
- 989** Umman’ın adasını gördüler. Ali sudan çıkıp Düldül’e bindi.
- 990** O velî, zülfikarını kuşandı ve Zeliha da o yolda (onlara) kılavuzluk yaptı.

- 991 Ta“cml uçar ouşdan artuo gitdiler
Söz öküş “Umman şarına yitdiler
- 992 Pes o gözgüde oturan ademi
Gördi ki çıodı derizden bir gemi
- 993 İki adem kim içinde multaşar
Tmz irişüb Cumhızr’a virdi laber
- 994 Cumhızr ol dem leşkerini bindürür
Kendü varub Şanduiia secde olur
- 995 Şandui eydür ya olum durıl öri
Götürüb “alemlerür çekdür yüri
- 996 Leşkerürü barzya çıoar tamam
Ben dalm varam sara nuşret olam
- 997 Şol zaman Cumhızr Sicinlik bindiler
“Ar; leşker itdiler seksen biñ er

-
- 991a Ta“cml uçar ouşdan arxuō: Uçar ouşdan dalm ta“cml M1
991b şarına: şehrine M, M2; öküş “Umman şarına: öküşdür “Umman’a M1
992a Pes: Ol M, M2; o: - M; Pes o gözgüde: Gözci yanından M1
992b Gördi ki çıodı derizden bir: Baodı gördi derizden çıodı M, M1, M2
993a İki âdem kim içinde: Gemi içinde iki âdem S, Gemi içinde âdem-i M1, Gemi içinde adem var M2
993b Tmz: Çün M1; irişüb: irişdi S, gördi M1
994a leşkerini: çerisini M, M2; ol dem leşkerini: çerisini ol dem M1; bindürür: bindiler M2
994b varub: vardı S, varur M
995a durıl: xurıl M
995b Götürüb “alemlerür çekdür: “Alemlerür götürüb çaldur M, M2; Götürüb “alemlerür çekdür yüri: “Alemlerür çekdürüb getir berü M1
996a Leşkerürü: “Askerürü M2; baruya: yazıya M1, M2; tamam: heman M2
996b Ben: Ben de S; sara: size M2; varam: gelem M, gerek M1; olam: virem M1
997a zaman: sâ“at M, M2; Sicinlik: Sencilik M2; bindiler: biner M
997b “Ar;: Lazır M1; leşker itdiler: iderler leşkeri M, itdiler çeriye M1; “Ar; leşker itdiler seksen biñ er: Girdiler seksen bir er “ar; itdiler M2

- 991** Acele ederek, uçan kuştan daha hızlı gittiler. Söz çoktur (Sözü uzatmayalım). Umman şehrine ulaştılar.
- 992** Sonra, o aynanın yanında oturan (Cumhûr'un) adamı, denizden bir geminin çıktığını gördü.
- 993** Hemen gidip Cumhûr'a, gemi içinde iki kısa (boy lu) adam olduğunu haber verdi..
- 994** Cumhûr, o zaman askerini (atlarına) bindirdi ve kendisi gidip sandığa secde etti.
- 995** Sandık: "Ey kulum! Ayağa kalk. Bayraklarını çektilirip yürü" dedi.
- 996** "Askerinin hepsini kaleye çıkar. Ben de gelip sana yardım edeyim".
- 997** O zaman, Cumhûr ve Siccinlik (atlarına) binip askerlerinden seksen bin erin (hazırlanmasını) istediler.

- 998 Filleri Šaf idübeni Šal Šal
Düzdiler yarai idüb ola oıtal
- 999 Ol “alemler yürüdi oızıl Šaru
Çalınur öñinde xavul hem boru
- 1000 Çalınub tabl u naoare vü nefmr
Başladı alay alay leşker yürür
- 1001 Başladı Šanduo dalm göge aiar
Yiryüzine cazzluoları yaiar
- 1002 □andui içinden çıoar üç yüz “alem
Hem naoareler çalınur zmr ü bam
- 1003 Her “alem dibinde var üç yüz kişi
Cazzluodur oamu işid bu işi

-
- 998a idübeni Šal Šal: oıluben bm-mecal M; Filleri Šaf idübeni Šal Šal: □af bailayuben bir malal M2
- 998b yarai: yaraiını M2; idüb: ki karb M, larb ü M2
998. beyit M1 nüshasında yok,
999. beyit S nüshasında aşağıdaki şekildedir:
Çekilüb yürüdi “alemler renk renk
Birbiriyle ideler oamusı cenk
- 999a “alemler: “alem M; Šaru: Šuvar M
- 999b öñinde: altında M, “alemler altında M2; boru: hem boru M1, boru var M; xavul: - M2
1000. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok,
- 1001a Başladı Šanduo dalm: □anduo dalm yuoarı M, M2
- 1001b yaiar: - M2
1001. beyit M1 nüshasında yok,
- 1002b Hem: - M; naoare: nekkare M1; çalınur: çalınur hem M1; çalınur zmr: hem dalm zmr M
1002. beyit M2 nüshasında yok,
- 1003a “alem: “alemür M1; var: - M, M2
- 1003b Cazzluodur oamu işid bu: Cazzluolardur cümlesinür M1

- 998** Filleri saflar halinde sıralayarak, savaş için hazırladılar.
- 999** Kızıl ve sarı bayraklar önlerinde davul ve boru çalınarak yürüdü.
- 1000** Davul, nakare ve nefir çalınıp, askerler alay alay yürümeye başladılar.
- 1001** Sandık da yeryüzüne sihirler saçarak göğe doğru yükselmeye başladı.
- 1002** Sandığın içinden üç yüz bayrak çıktı, bir yandan da kalınlı inceli nakareler çalındı.
- 1003** Her bayrak dibinde üç yüz kişi vardı. Bunların hepsinin sihir işi olduğunu işit.

- 1004 G rlemekler  atlamaolar hay hzy
Yaıdurur yılan  ıyan ol nals-ı luy
- 1005 Yir ile g k xoldı Şan kafir cazz
Oamusı dmn d Őmeni zıŐt   “adz
- 1006 Tarrı arslanı “Alm dirdi  r in
Ald’ele z ’l-f oarı xurdu yigin
- 1007 Hem Zelml  donlarını  ıoarur
Er kişi xonın giy ben at bin r
- 1008 Saz u silak ouŐanur bin r ata
Meşizl olur tekbnr   Őalavata
- 1009 Ol ikisi kfire  ılır masaff
G rdiler kafir xururlar Şaf Şaf
- 1010 Evvela ol filleri y ritdiler
 zerinde zengmler cenk itdiler

1004b Yaıdurur yılan  ıyan: Yılan  ıyan yaıdurur M, M1, M2

1005a Şan: - M, M2; xoldı Şan: ortası xoldı M1; kafir cazz: kafir   M, kafir ile M1

1006a Tarrı: Tengri M; arslanı: aşlanı M2; dirdi: vardı M2; “Alm dirdi  r in: aldı z ’l-f oarın M1

1006b xurdu: dirdi S, xutdu M2; yigin:   in S

1006 M1 n shasında 1006a -1007a bir beyit oluşturmuş.

1007a Hem: Ol M1, M2; donlarını: xonlarını M, M2; donlarını  ıoarur: hem  ıoarur xonların

1007b giy ben at bin r: giy r ata bin r M; at bin r: biner ata M1; Er kişi xonın giy ben: “Avrat xonın deg Ő b M2

1008a ouŐanur bin r: giy ben bir M2

M1 n shasında 1007b –1008b bir beyit oluşturmuş.

1009a Ol ikisi kfire: Cumhzr ol dem  erisini M2; ikisi kfire  ılır: iki kafir dalm   n  ıldı M; maŐaff: Şaf M, M2

1009b G rdiler kafir xururlar Şaf Şaf: Bir yire y ıılmıŐ anda Kzh-ı Oaf M, M1, M2

1010a Evvela: Evvel Őafda M, M2, Ol s “atde M1

- 1004** O uğursuz yaratılışı (sandık) gürlemeler, çatlamalar, çığlıklar içinde yılan ve çıyan yağdırdı.
- 1005** Yer ile gök, sanki kafir cadılarla doldu. (Bunların) hepsi çirkin ve din düşmanıydı.
- 1006** Tanrı arslanı Ali, önce toplanıp zülfikarını eline alarak, hızlı bir şekilde ayağa kalktı.
- 1007** Zeliha da giysilerini çıkardı ve erkek kıyafeti giyerek ata bindi.
- 1008** Silahını kuşanıp ata bindi. (Bir taraftan da) tekbir ve salavat getiriyordu.
- 1009** O ikisi kafirle savaşmak için onların karşısına gelirken, kafirlerin saf saf durduğunu gördüler.
- 1010** Önce onlar fillerini yürütüp, üzerlerindeki zenciler savaş-
tılar.

- 1011** “Alm bir kez ra“d-var na“ra urur
Filler ürküb issini yire urur
- 1012** Na“ra urdı yine çaiırdı “Alm
Xutmaz oldu ol kafirlerin eli
- 1013** Na“rasından bir kişi ödi şıdar
Filler issin yire çalar kurz ider
- 1014** Diri oalan zengmler yire düşer
Ters yüzine dönüben yine o açar
- 1015** Üstlerinden issini urdı yire
İzlerinin üstine döndi yine
- 1016** Çekdi oılıc Zelmla kafır biçer
Zengmleri öldürüb oanın şaçar
- 1017** şah-ı Merdan dem-be-dem na“ra urur
Hem Zelmla kendüzin oalbe urur

-
- 1011a ra“d-var: çaiırur M, M2, kayırur M1; na“ra urur: ol şmr-i Ner M1
1011b issini yire vurur: birbiri üstine döner M1
1012. beyit S, M, M2 nüshalarında yok,
1013a Na“rasından bir kişi ödi şıdar: Ol na“radan fillerin uşşı gider M; bir kişi ödi şıdar:
nicelerin “aolı gider M1; Na“rasından bir kişi: Ol na“radan biñinün M2
1013b yire çalar kurz: düşürüb helak M1, M2
1013 M nüshasında 1013a–1014b bir beyit oluşturmuş.
1014a Diri oalan zengmler yire düşer: Üstindekileri yire şaçdılar M2
1014b Ters yüzine: Tersin izine M; yine o açar: o açdılar M2
1015. beyit S, M, M2 nüshalarında yok,
1016a kafır: çoo kafır M1
1016b şaçar: içer M
1017-1019. beyit M nüshasında yok
1017a şah-ı Merdan dem-be-dem na“ra urur: “Alm da’im oafasından kayırur M1, M2
1017b Hem Zelmla kendüzin oalbe urur: Yüridi oalaba Zelmla ortaya girür M1; oalbe urur: xui a
girür M2

- 1011** Ali bir defa gök gürültüsü gibi bir nara atınca, filler korkup sahiplerini yere attılar.
- 1012** Ali yine nara atıp haykırınca, kafirlerin eli (korkudan) tutmaz oldu.
- 1013** (Ali'nin) narasından bin kişinin ödü patladı. Filler sahiplerini yere atıp onları parçaladılar.
- 1014** Yere düşüp canlı kalan zenciler, arkalarını dönüp tekrar kaçtılar.
- 1015** (Filler) tekrar üstlerindeki sahiplerini yere vurup, izlerinin üstüne geriye döndüler.
- 1016** Zeliha kılıç çekip kafiri biçti ve zencileri öldürüp kanlarını saçtı.
- 1017** Şah-ı Merdan zaman zaman nara attı, Zeliha da kendisini (kafirlerin) ortasına saldı.

- 1018** Ol yara gördi Sicinlik 0ızını
0a0ıma0dan 0an bürüdi gözini
- 1019** Xartdı 0ılıc 0ızına kamle ider
Zengmler lod dört yara bunı güder
- 1020** Uşa geldi iki yara cengmler
Zelmla'yı aldarur ol zengmler
- 1021** 0amu anur üstine itdi iulz
Zelmla üstinde cenk oldu ulu
- 1022** 0ılıc u 00 0amu üstine üşer
Pes Sicinlik 0ızına yavla0 buşar
- 1023** Ol bm-çare "Alm'den çün ayrılır
Zengmlerür ara yirinde 0alur
- 1024** 0ıra 0ıra dögünür 0almaz güci
Atası yiter söger acı acı

-
- 1018a Ol yara gördi Sicinlik: Ol Sencigil çünki gördi M1, M2
1018b 0an bürüdi gözini: yire urdı yüzini S; 0an bürüdi: yırtı urur M2
1019a Xartdı: Xutdı M1; Xartdı 0ılıc: 0ılc xartdı M2; ider: 0ılır M2
1019b lod dört yara: dört yandan M2, dört yanından M1; güder: görür M2; bunı güder:
yıılur M1
1020a geldi iki yara cengmler: geldiler ara ardaiı er M; iki yara: heb ara ol M2
1020b aldarur: aotardı M2
1020 M ve M2 nüshasında 1020a -1020b mısralarının yerleri birbiri ile değışmiş.
1020. beyit M1 nüshasında yok,
1021a 0amu: 0amusı M1; üstine itdi: üstinde oldu M2; iulz: iulüv M1
1021b üstinde: üstine M
1022a 00: tıı M
1022b Pes: Ol M
1022. M ve M2 nüshalarında 1022a –1022b mısralarının yerleri birbiri ile değışik,
1023-1024. beyitler M1 nüshasında yok,

- 1018** Siccinlik, o tarafta kızını görünce, öfkesinden gözünü kan bürüdü.
- 1019** Kılıcını çekip kızının üstüne atıldı. Zenciler de dört taraftan Siccinlik'i takip ettiler.
- 1020** Zenciler, iki taraftan gelip Zeliha'nın etrafını sardılar ve onu (atından) yere düşürdüler.
- 1021** Hepsi onun üstüne hücum ettiler. Zeliha'nın üstünde büyük bir savaş oldu.
- 1022** Kılıç ve okların hepsi onun üstüne yöneldi. Siccinlik kızına çok kızdı.
- 1023** O çaresiz (Zeliha) Ali'den ayrıldığı için, zencilerin arasında kaldı.
- 1024** (Zeliha) gücü tükeninceye kadar (kafirleri) öldüre öldüre savaştı. Babası (ona) ulaştığında acı acı hakaret dolu sözler söyledi.

- 1025 Çünkü Siccinlik kızını aldarur
Bailayub zengmler eline virür
- 1026 Şah-ı Merdan görüb oldu bm-oarar
Na"ra urdı ele aldı zü'l-fioar
- 1027 Deve gibi kükreyüben oıldı czş
Üstine "ifritlerür itdi lurzş
- 1028 Lü'l-fioar elinde ol Şmr-i Luda
Çaiırur benem "Almyyü'l-Murta ; a
- 1029 "İfritüñ biñini bir demde iāzm
Oırdı dökdi oan ile xoldı yazı
- 1030 Lü'l-fioarı çalduınca od çioar
Xooinan dmvleri ol demde yaoar
- 1031 Döymediler zengmler bu heybete
Oaçdılar heb şahun örinden öte
- 1032 Na"ra urur oıruben oovar "Alm
Bilesince kişner idi Düldül'i

-
- 1025a Çünkü: O M, Ol M1, M2; Siccinlik: Sencilik çün M2, Sencigil M1; oızını: Zelmla'yı M1; aldarur: çün aodarur M, aotarur M1, aodarur M2
- 1026a Şah-ı Merdan görüb oldu bm-oarar: Anı gördi "Alm oılmadı oarar M, M1, M2
- 1027a Deve gibi kükreyüben oıldı czş: Kükredi ol dem "Alm mest bm-loş M1
- 1027b Üstine "ifritlerür itdi: "İfritler üstine oıldı M, M2, Zengmlerür üstine oıldı M1
- 1028b benem: dir benem M1
- 1029a " İfrit'ün biñini bir demde: Bir sâ"atde biñ "ifrit ol S, biñini: on biñ M2
- 1029b Oırdı dökdi: Oıra urdı M, M2, Oırıverdi M1; oan ile xoldı: üleşle doldı M1
- 1030a çalduınca: çalıncaiaz M, M2
- 1030b Xooinan dmvleri ol demde: Dmvlere hem xokınubenin M; Xooinan dmvleri ol demde yaoar: Dmvlere xooınuben ol(Nüşa tahrubinden okunamadı) M2,
- 1031a Döymediler zengmler: Dmv ü zengm döymedi M2
- 1031b heb: - M, M1, M2; şahur: "Alm'nür M, M1, "Alm M2; öte: tmz öte M2
- 1032a urur oıruben: urdı bunları M, M1, M2; oovar: oırar M1
- 1032b Bilesince kişner idi: Hem Süheyl ururdu bile S

- 1025** Siccinlik kızını tutup bağlayarak zencilerin eline verdi.
- 1026** Şah-ı Merdan (bunu) görünce, yerinde duramaz oldu. Nara atıp eline zülfikarı aldı.
- 1027** Deve gibi kükreyip coşarak, ifritlerin üzerine atıldı.
- 1028** O Allah'ın arslanı, elinde zülfikarıyla, "Aliyyü'l-Murtaza benim!" diye bağırdı.
- 1029** O gazi, bir anda bin ifriti kırıp öldürdü. Ova kan ile doldu.
- 1030** Zülfikarı vurdukça ateş çıkar ve çıkan ateş değdiği devleri o anda yakardı.
- 1031** Zenciler, bu heybete karşı koymadılar. Hepsi şahın önünden öteye kaçtılar.
- 1032** Ali, nara atıp düşmanı kovarken Düldülü de onunla beraber kişnerdi.

- 1033 Oarşusından çıodı bir ızıl "alem
Bir "avratdur ki Şan bedr-i çulam
- 1034 Cazz-y-imiş ol la"mn nals u pelmd
Açdı gözin "Alm'yi gördi ol it
- 1035 Sıkr oodı göricegez "Alm'ye
Cazzluolar eyledi ol velmye
- 1036 Oararuluo oldı "Alm üstine
Zengmler dirildi kamle oastına
- 1037 Şah-ı Merdan gördi anı oaodı
İsm-i A"çam dile alub ooudı
- 1038 Tmz üfürdi anı kendü üstine
Aydın oldı dünya Tarrı dostına
- 1039 "Alm'ye göründi cazz "avratı
Yetdi ara zü'l-fioar çaldı oati

-
- 1033a çıodı bir ızıl: bir ızıl xurur M2
1033b Şan bedr-i çulam: mehzre ve çulam M; "avratdur ki Şan: "avrat yürür dibinde M1; ki Şan bedr-i: bm-mechzr M2 ; Vezin: Şâir, mısra başındaki Türkçe "bir" kelimesini "bmr" şeklinde uzatarak med yapmış.
1034a la"mn: "avrat M; Cazz-y-imiş ol la"mn: Ol "avrat cazz imiş M1
1034b gözin "Alm'yi gördi: aızın "Alm'ye oarşı M1
1035a göricegez: gördicegez S, M2 göricek M1
1035b eyledi: okudı M
1036a Oararuluo: Oaruluo S
1036b kamle: anur M1; oastına: oasdına M2
1037a Şah-ı Merdan: "Alm M, M1, M2 anı: evvel cazzı M, o cazzıya M2, İsm- A"çam M1; oakıdı: ooudı M1
1037b İsm-i "Açam dile alub: Şmr-i Luda İsm-i "Açam M, M2; İsm- A"çam dile alub ooudı: Oararuluo gitdi ol sâ"at rzşen oldı M1
1038a Tmz üfürdi anı kendü: Ooudı du"a kafir M, Ooudı "Alm kafir M2
1038b Aydın: Yine aydın M, M2; dünya: - M, M2; Tarrı: Tengri M, M2
1038. beyit M1 nüshasında yok,
1039a "Alm'ye göründi: Gönür kendüye S, Göründi kendüye M, Gördi "Alm ol dem M1
1039b zü'l-fioar: zü'l-fioarı M2

- 1033** Karşısına kıızıl bir bayrak çıktı. (Bu) karanlıktaki dolunay gibi bir kadındı.
- 1034** O lanetli, uğursuz, alçak (bir) cadıymış. O it gözünü açtığında Ali'yi gördü.
- 1035** (Onu) gördüğünde Ali'ye sihir okudu (ve) büyüler yaptı.
- 1036** Ali'nin üstüne karanlık çöktü. (Bunu gören) zenciler, ona saldırmak için toplandılar.
- 1037** Şah-ı Merdan onu görüp azarladı ve İsm-i Azam'ı okudu.
- 1038** Hemen onu kendi üstüne okudu ve (o anda) dünya, Tanrı dostuna aydınlandı.
- 1039** Ali, kendine görünen cadıya yetişerek, hızlı bir şekilde zülfikarı vurdu

- 1040 Na“ra urdı bir kezin ol pehlevan
Yitişüb ol cazzıyı çaldı revan
- 1041 Oudret ile zü'l-fıoardan od çıoar
“Aleminiyle cazzıyı oda yaoar
- 1042 Baxıl oldı cazzluuı arsuızın
Geçdi “Alm Şanduiia dutdı yüzin
- 1043 Oaçdı Şanduo hevaya çıodı aiar
Şah-ı Merdan üstine odlar yaiar
- 1044 Od dökilür derize oaynar deriz
Cazzluodur ol dmve la“net deriz
- 1045 “Alm tekbnr getirüb ögdi Kao'ı
£ü'l-fıoar ile çalar ol Şanduii
- 1046 Kük-m-i Barın gör ne oudretler ider
Bir ol ile ejdehaları yider
- 1047 Elli arşun uzar anda zü'l-fıoar
Oaçdı Şanduo hevaya degin çıoar

-
- 1040b Yitişüb: Yitdi M; Yitişüb ol cazzıyı çaldı: Ol cazzıya yitişdi yitdi M2, Yitişüb ol cazzıyı çaldı revan: Çaldı ol cazzıyı ol demde heman; revan: ol zaman M
1041. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
- 1042a arsuızın: ekserin M1
- 1043a çıodı: - M1
- 1043b Şah-ı Merdan: “Alm M, M2; odlar yaiar: ateşler Şaçar M2; Şah-ı Merdan üstine: Üstine ol dem “Alm'nür M1
- 1044a dökilür derize oaynar: diryaya dökilür oanı M2
- 1044b ol dmve: aña S
1044. beyit M1 nüshasında yok.
- 1045b çalar ol: çaldı M, çalub M2; £ü'l-fıoar ile çalar: Çaldı zü'l-fıoar ile M1
1046. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.
- 1047a Elli: Çün yüz elli M, Yüz elli M1; uzar: uzandı M1; anda: - M; M1
- 1047b Oaçdı: Oaçar M, M1, M2; degin: aiar M2; çıoar: aiar M1

- 1040** O pehlivan, bir kez nara atıp cadiya yetişerek, onu kolaylıkla (yere) çaldı.
- 1041** Kudret ile zülfikardan ateş çıkıp, alemiyle o cadıyı yakar.
- 1042** Birdenbire cadılığı ortadan kalktı. Ali, yüzünü döndürüp sandığa doğru gitti.
- 1043** (Bunu gören) sandık, havaya doğru yükselerek kaçtı. Şah-ı Merdan'ın üstüne ateşler yağdı.
- 1044** (Bu) ateş denize döküldü ve deniz kaynamaya başladı. Bu lanet deniz, o şeytan için (yapılmış) bir büyüdür.
- 1045** Ali, tekbir getirip Allah'ı övdü ve zülfikar ile o sandığa vurdu.
- 1046** Gör ki Allah'ın hükmü ne kudretler ortaya koyar; bir kıl ile ejderhaları çeker.
- 1047** Orada zülfikar elli arşın uzadı. Sandık kaçıp havaya çıktı.

- 1048 Kesdi olıc yitişüb üç yüz “alem
Degmedi ol Şanduia hergiz elem
- 1049 Şah-ı Merdan na“ra urur ra“d-var
Na“rasından kafir olur tarumar
- 1050 Çaldı vü yıodı “alem-darı revan
Ser-nigzn oldı “alem dalm heman
- 1051 Tarrı’nur oudretleriyle zü’l-fıoar
Her çalışda nice kâfirler yıoar
- 1052 Kafiri şol oadar oırdı ol velm
Şöyle kim oanlar götürdi gövdeyi
- 1053 Gördi Şanduo “Alm’dan bu heybeti
Oalmadı xurmaia ayruo xaoati
- 1054 Oaçdı Şanduo “ummana girdi girü
Ooroudan Siccinlik’ür berzi Şaru

1048b Degmedi ol Şanduia: Ol Şanduoıa degmedi M, M2

1048-1050. beyitler M1 nüshasında yok,

1049. beyit M, M2 nüshasında yok.

1050a Çaldı vü yıodı: “Alm yıodı “alemi M, M2; revan: - M, M2

1050b Ser-nigzn oldı “alem dalm heman: Yıodı şol dem birbirini düşürü M, M2

1051b çalışda : çalmada M; nice kâfirler yıoar: oıro elli arşun uzar Ş

1051. beyit M2 nüshasında yok,

1052a Kafiri şol oadar oırdı: Nice dalm oourdı M, M1; Kafiri şol oadar: Nice pır pır dalm M2; ol: o M2; velm: “Alm M1

1052b oanlar götürdi gövdeyi: oan bailadı tenleri S, bailadı gövdeleri ölü M2, yııldı gövdeler xutdı yolu M1

1053a Gördi Şanduo: Şanduo gördi M, M2; Gördi Şanduo “Alm’dan bu: Şanduo kim “Alm’dan gördi M1

1053b xurmaia ayruo: ayruo xura çoı M1

1054b Ooroudan: Cumhızr’ur M, M1, M2; Siccinlik’ün: Sencigül’ün M, M1

1048 Kılıç yetişip üç yüz bayrağı kesti. (Ancak) o sandığa herhangi bir zarar gelmedi.

1049 Şah-ı Merdan, gök gürültüsü gibi öyle bir nara attı ki kafirler (korkularından) darmadağın oldu.

1050 (Ali) bayrağa tutana vurdu ve onu kolaylıkla yıktı. Bayrak da hemen yere düştü.

1051 Tanrı'nın kudretiyle o zülfıkar, her çalışta pek çok kafir öldürür.

1052 O veli, o kadar çok kafir öldürdü kikan gövdeyi götürdü.

1053 Sandık, Ali'nin bu heybetini görünce durmak için daha fazla dayanacak gücü kalmadı.

1054 Sandık, kaçarak denize geri girdi ve Siccinlik'in (de) korkudan benzi sarardı.

- 1055 Gördiler ol Şanduiur oaçduim
Yine “umman içine geçdügini
- 1056 N’eylesün Cumhızr dalm oldu nāçar
Ol dalm Şiniuben döndi oaçar
- 1057 Kimi oırlıdı kimisi xaiıur
Cumhızr ile yidi yüz zengm kalur
- 1058 Şehre oaçdı Sicinlik Cumhızr ile
“Ali oovdı bunları Düldül ile
- 1059 Gördi bunı “Alm’nür oilanları
Gemiciyle “Abdu’l-lah yarenleri
- 1060 Yitdi bunlar dalm şol dem “Alm’ye
“Avn oıldı Kao Çalab ol velmye
- 1061 □ındı kafır her biri döndi oaçar
“Alm ardından oıyar oanın Şaçar

1055a ol: kim M2

1055b “umman içine geçdügini: “ummandan yara uçduimı M, M2, “ummandan öte geçdügini M1

1056a N’eylesün Cumhızr dalm: Cumhızr dalm n’eylesün M, M1, M2

1056b Şiniuben: Şinıodı vü S, xurmayub M1

1057a kimisi: ve kimi M, kimi M2

1057b yüz zengm: yüzi S; zengm: kāfir M1

1058a oaçdı: oaçdılar S, girdiler M; Sicinlik: Sencigil M1, Sencilik M2; Cumhızr ile: oardaşı S

1058b oovdı: oovar S, M, M2; bunları Düldül ile: görenler taodmr işi S; bunları: anları M1

1059b Vezin bozuk olup düzeltilemedi; Gemiciyle: Gemici Ş

1060a Yitdi: - M; Yitdi bunlar dalm şol dem: Bunlar dalm yitdiler şmr-i M2; şol dem: yitdiler şmr-i M

1060b “Avn oıldı: Bir dem itdi S, M1

1061a □ındı kafır: Kafır Şınmış M, M2, Kafır Şındı M1; döndi: dönmiş M, M2

1061b ardından oıyar: girmiş bunlarur M, M2; ardından oıyar oanın Şaçar: görmüş bunları oırar biçer M1

1055 O sandığın kaçtığını, tekrar deniz içine girdiğini gördüler.

1056 Cumhûr ne yapsın? O da çaresiz kalıp korktu ve dönüp kaçtı.

1057 (Kafirlerden) kimisi öldü, kimisi dağıldı. Cumhûr ile yedi yüz kafir kaldı.

1058 Siccinlik ile Cumhûr şehre kaçtılar. Ali onları Düldül ile kovaladı.

1059 Ali'nin oğlanları, dostları, gemici ve Abdullah bunu gördüler.

1060 O zaman bunlar da Ali'ye yetiştiler. Allah, o veliye yardım etti.

1061 Kafirlerin hepsi, korkarak dönüp kaçtılar. Ali, arkadan (onları) öldürüp kanlarını saçtı.

- 1062** Hem Kasan Küseyn tekbnr itdiler
Şah-ı Merdan ile el bir itdiler
- 1063** Şah-ı Merdan na“ra urdı key oati
Xoldı “Umman’a o na“ra heybeti
- 1064** Zindan içinde iazmler işidür
Lalid “Alm avazını bildürür
- 1065** Sa“d-ı Vaooaš ol Zübeyr İbn-i “Avam
İşidürler na“rasın Şah’ur tamam
- 1066** Ooparur(lar) zindan oapusını becid
Şmr-i Ner [kim] ol Lalid İbn-i Velmd
- 1067** Xaşra çıodı şehrür içinde gezer
İllā Kao dergahına çoo şükr ider
- 1068** Baodı Lalid burc içinden xaşraya
Gördi kafir šındı oaçar oal“aya

-
- 1062a Hem Kasan Küseyn: Oılanları cümle M, M2; itdiler: virdiler M, M1, M2
1062b Şah-ı Merdan ile el bir itdiler: “Alm-y-ile bile oılıc urdılar M, M1, M2
1063a Şah-ı Merdan: “Alm M, M2, “Alm bir kez M1; urdı: urur M1; key: çairurdı M, M2
1063b “Umman’a: “Umman’ur M2; o na“ra: avazı M, M1, M2
1064a Zindan içinde iazmler: Iazmler zindan içinde S; içinde iazmler: içindeki cümle M1; içinde: içre M2; işidür: işitdiler M2, işidür bilür M
1064b “Alm avazını: İbn-i Velmd S, Zübeyr’e na“rasını M2; “Alm: “Alm’nür M1; bildürür: añlar bilür S, işidür M1
1065a ol: hem M1, M2; “Avam: el-“Avam M2
1065b İşidürler: İşitdiler M1; na“rasın Şah’ur: “Alm’nür ünin M, M2, “Alm’nür sözün M1
1066a Ooparurlar: Lalid M, M2; becid: ooparur M, M1, M2
1067a içinde: içine M2; gezer: yürür M, xurur M1, girür M2
1067 M, M1, M2 nüshalarında 1066a ve 1067a mısraları bir beyit oluşturuyor. 1065b –1066b mısraları yok.
1068a Baodı Lalid burc içinden xaşraya: Burc üstinden baodı Lalid taşra M, M2
1068b kafir šındı: šınmış kafir M, šındı oaçar: šınmış gelür M2
1068. beyit M1 nüshasında yok,

1062 Hasan ve Hüseyin de tekbir getirip Şah-ı Merdan ile el birliği yaptılar.

1063 Şah-ı Merdan öyle yüksek sesle nara attı ki Umman şehri o naranın heybetiyle doldu.

1064 Gaziler, zindan içinde (bu narayı) işitince, Hâlid bu naranın Ali'ye ait olduğunu (gazilere) bildirdi.

1065 Sa'd-ı Vakkâs ile Zübeyr İbn-i Avâm (da) şahın narasını işittiler.

1066 O arslan olan Hâlid İbn-i Velid, zindan kapısını zorlayarak söktü.

1067 Dışarıya çıkıp şehrin içinde gezdi ve Allah'a çok şükretti.

1068 Hâlid, burç üstünden dışarıya bakınca, kafirin korkup kaleye kaçtığını gördü.

- 1069 “Alm’nür gürlər iraodan āvāzı
 ʔü’l-fioarur gün gibi balor yüzi
- 1070 Geldi Lalid İbn-i Velmd zindāna
 Tmz laber oldu o bir bezirgana
- 1071 Sa“d-ı Vaooas ol Zübeyr İbn-i “Avam
 Lalid ile ol bezirganlar tamam
- 1072 Zindānur ol oapusını yıodılar
 Tekbmr idüb şehir içine çıodılar
- 1073 İazmler kafirlere götürdi el
 Şehr içinde öldılar °arb u oıtal
- 1074 Bir kişiden artui öldi ol zaman
 Oalanı bir kezden çaiırdı aman

1069a gürlər: gördiler S, M1; āvāzı: na“rasın S, M1; iraodan: iraodan gelür M1
 1069b gün gibi balor yüzi: gördiler balor nızın S
 1070a Geldi Lalid İbn-i Velmd: Lalid geldi yögürüben M, M1, M2
 1070b Tmz kaber oldu: Laber eyledi M, M1, Laberledi M2; o bir: anda ol M1, ol pır M2
 1071a ol: u M, - M1, hem M2
 1072a Zindānur ol oapusını: □anduour dumanını M, Cumhızr’ur hem odasını M1, Cumhızr’un ol
 xamusını M2; yıodılar: yıolarlar S, yaodılar M1
 1072b idüb: virüb M, M2; şehir içine: cümle şehre M1; şehir: şehir M2
 1073a İazmler kafirlere götürdi el: Hem kafire iazmler virmedi mecal M1; İazmler kafirlere götürdi:
 Oamu kafire iaçmler götürüb M2
 1073b öldılar °arb u: bular oldu M1; °arb: larb M2
 1073-1074. beyit M nüshasında beyitler yok.
 1074a Bir: Pır M2; artui: artuo M1, M2, ol: - S, M2
 1074b Oalanı bir kezden çaiırdı: Didiler oalanı bir kez S
 1074 M1 nüshasında 1074a –1075b bir beyit oluşturmuş.

- 1069** Ali'nin sesi uzaktan gürler ve zülfikarın da yüzü güneş gibi parlardı.
- 1070** Hâlid İbn-i Velid, zindana gelip hemen o bin tüccara haber verdi.
- 1071** Sa'd-ı Vakkâs, Zübeyr İbn-i Avâm, Hâlid ile o bezirganların hepsi,
- 1072** zindanın kapısını yıktılar. Tekbir getirip şehir içine çıktılar.
- 1073** Gaziler, kafirlere el kaldırıp (karşı koyarak), şehir içinde (onlarla) savaştılar.
- 1074** (Bu savaşta) bin kişiden fazlası öldü. Kalanlar da aman dilediler.

- 1075** Lalid ol dem virdi ol laloa aman
Ol lalayıo oamu getürdi mman
- 1076** Altı bir er Lalid ile cem" olur
Oapuları bailayub ka ;ır durur
- 1077** Cumhızr ile ol Sicinlik nals-ı it
Gelür idi Şiimub şehre işit
- 1078** Cehd ideler kim kisara düşeler
Oapuları bailayub urışalar
- 1079** Geldi Cumhızr gördi bailanmış oapu
Kimse çıoub kendüye oılmaz xapu
- 1080** Yine döndi Sincilik bil o yire
Oardaşınur tedbmri nedür göre
- 1081** Nagehan irdi Küseyn-i pehlevan
Sürdi atın Cumhızr'a oarşu revan
- 1082** Gürz elinde ol dilmr-i Şmr-i Ner
Cumhızr'a bir gürz urdı mu"teber

-
- 1075a dem virdi ol laloa: demde bunlara virdi M2
1075b oamu: - M
1076a Lalid ile: ile Lalid M1
1076b bailayub: bailadub M; durur: olur M1, xurur M2
1077a Sicinlik: Sencilik M2
1077b Şiimub şehre: şehre ve Şiimmaia M1
1078a ideler: iderler S
1078b bailayub: bailayuben M
1079b Kimse çıoub kendüye oılmaz: Kimse oılmaz çıoub kendüye M1
1080. beyit S, M1 nüshalarında yok.
1080a bil: kim M
1081a Nagehan irdi: Nagah irdi M
1081-1086. beyitler M1 nüshasında yok.
1082. beyit M, M2 nüshalarında yok.

1075 Hâlid, o zaman o halkı bağışladı ve onların hepsi iman etti.

1076 Altı bin asker, Hâlid ile bir araya geldi. Kapıları bağlayıp hazır beklediler.

1077 (Şimdi) Cumhûr ile o uğursuz it olan Siccinlik'in gelip şehre sığınışlarını (anlatayım), dinle.

1078 Kapıları tutup savaşmak için hisara ulaşmaya gayret ettiler.

1079 Cumhûr geldiğinde kapının bağlanmış olduğunu, kimsenin kendisini karşılamaya çıkıp yere eğilmediğini gördü.

1080 Yine Siccinlik kardeşinin tedbirinin ne olduğunu görmek için geri döndü.

1081 Birdenbire pehlivan Hüseyin ortaya çıkıp Cumhûr'a karşı atını hızla sürdü.

1082 O arslanların yiğidi, elindeki gürzüyle Cumhûr'a kuvvetlice bir defa vurdu.

- 1083 Cumhızr'ı ol demde atından yıoar
Üstin olmış aña "Abdu'l-lah baoar
- 1084 İndi Küseyn baıladı Cumhızr elin
Eline xoladı ol dem Şaoalın
- 1085 Başına bir nice yumruo yitürür
Yide yide atasına getürür
- 1086 "Alm ara İslâm'ı telomn ider
Ol da "Alm sözine temkmn ider
- 1087 Bildi Şanduo fi"li bāxıl añladı
Tengri'nüñ oudretlerini xañladı
- 1088 Biş "Arab seksen bir kafir Şıdı
Cumhızr ikrar eyledi inkar oodı
- 1089 "Alm'nür önirde getürdi mman
Loş müsülman oldı vü buldı aman

-
- 1083a Cumhızr'ı ol demde atından: İrdügi dem Cumhızr'ı atdan M2
1083b Üstin olmış ara "Abdu'l-lah: "Abdu'l-lah üstin olub durdı M, M2
1084a Küseyn: - S, Kasan M1
1085a Başına bir nice yumruo: Bir kaç yumruo ersesine M, M2
1085b Yide yide: Yider anı M, M2
1086a İslâm'ı: İslâm dmnin S, M
1086b Ol da: "Alm'nür M, M2; sözine: sözine ol M, ol sözine M2
1087a Bildi Şanduo fi"li baxıl arladı: Baxıl imiş bildi Şandui fi"lini S
1087b Tengri'nüñ oudretlerini xañladı: Xaladı Cumhızr iāyet de anı Ş
1088a Vezin bozuk olup düzeltilemedi; seksen bir kafir Şıdı: bu oadar kafir Şındurdı M2; kafir Şıdı: eri Şanduiā M1; Şıdı: Şındı za M
1088b Cumhızr ikrar eyledi inkar oodı: Zehm oadır geldi Cumhızr ikrara M, M2, Zehm Cumhızr geldi Oadır'e ikrara M1
1089b müsülman: müsliaman M2; oldı vü: oluben M, M1, olub M2

- 1083** O anda Cumhûr'u atından yıktı. Abdullah, onun galip geldiğini gördü.
- 1084** Hüseyin attan inip, Cumhûr'un elini bağlayarak sakalını eline doladı.
- 1085** Başına bir kaç yumruk atıp çeke çeke babasına getirdi.
- 1086** Ali, ona İslâm dinini telkin etti. O da, Ali'nin sözünü dikkatle dinledi.
- 1087** Sandığın işlerinin batıl olduğunu anlayan Cumhûr da, Tanrı'nın kudretine şaşırıp hayran oldu.
- 1088** Beş Arap, seksen bin kafiri öldürdü. Cumhûr (İslâm'ı) kabul edip inkarı bıraktı.
- 1089** Ali'nin önünde iman getirip, iyi bir müslüman oldu ve bağışlandı.

- 1090 Ol sâ“at Cumhızr’uñ elin şişdiler
Bizcileyin mü’min olduñ didiler
- 1091 “Alm Düldül’den inüb öpdı gözin
Ol da sürdi “Alm payına yüzın
- 1092 Yine bindi atına ol pehlevan
Şah-ı Merdan Düldül’e oldı revan
- 1093 Ol Sicinlik Şanduo ile oaçdılar
“Ayn-ı Oaxra adasına geçdiler
- 1094 Oaçdı Şanduo yine “ummana varur
Ooroudan Siccmn ouyusına girür
- 1095 Çün müsülman oldı Cumhızr ol Şafa
Öpdı anı oucdı “amm-ı Muşşafa

1090a Ol sâ“at: Şişdiler S, çizdiler M2; Cumhızr’uñ elin: Cumhızr elini M1; şişdiler: oodılar S
1090b Bizcileyin: Sizcileyin S, M1; olduñ: olduo S, M1
1090. beyit M nüshasında yok,
1091a Düldül’den inüb: indi Düldül’den M1
1091b Ol da sürdi “Alm payına: “Alm’nür ayasına urdı M, “Alm’nür ayasına sürdi M1, “Alm’nür ayasına..... M2 (nüsha tahribinden dolayı okunamadı).
1092b Şah-ı Merdan Düldül’e oldı: Hem “Alm Düldülü’ne bindi M, “Alm Düldülü’ne bindi tmz M2
1092. beyit M1 nüshasında yok,
1093a Sicinlik: Sencilik M2; Şanduo ile: Şınıodılar M, Şındılar M2
1093b “Ayn-ı Oaxra: “Ayne’l-Oaxr’ur M, “Ayne’l-Oaxar M1
1094a Oaçdı Şanduo: □anduo oaçdı M, M2
1094b Ooroudan Siccmn ouyusına: Ooroudan şah-ı Siccmn’e M1; ouyusına: ouyuya M
1095a müsülman: müsüliman M2; ol: iy M, buldı M1, - M2
1095b anı oucdı: oucdı anı M, oucdı M1

- 1090** Cumhûr'un elini çözüp bıraktılar. “Bizim gibi sen de müslüman oldun” dediler.
- 1091** Ali, Düldül'den inip (Cumhûr'un) gözünü öptü. O da Ali'nin ayağına yüzünü sürdü.
- 1092** O pehlivan olan Şah-ı Merdan, tekrar atına binip Düldül'le hızlıca gitti.
- 1093** O Siccinlik ile sandık kaçıp, Ayn-ı Katra adasına gittiler.
- 1094** Sandık, kaçıp tekrar denize vardı. Siccin de korkudan kuyusuna girdi.
- 1095** O safa (içindeki) Cumhûr, müslüman olduğu için onu Mustafa'nın amcasının (oğlu) öpüp kucakladı.

- 1096 Şehr-i “Umman oapusını açdurur
İazmleri aluben şehre girür
- 1097 Oapu açar Lalid [ü] oarşu çioar
□a’d-ı VaooaŞ [ü] Zübeyr ü Şmr-i Ner
- 1098 Şehr içinde ne ki leşker var tamam
Oarşu çiodılar “Alm’ye ve’s-selam
- 1099 “Alm indi görüşür yarenleri
Kendü-y-ile baş u can verenleri
- 1100 Hem görüşdiler Kasan Küseyn ile
Şehr-i “Umman’a girürler zeyn ile
- 1101 Gördi “Umman şehrini “amm-ı Reszı
İndi oondı tmz saraya pür-uŞzı
- 1102 İazmler çepçevre oturdı varı
Buldı revnao uş bu kez “Umman şarı

-
- 1096a Şehr-i “Umman: “Umman’ur M; açdurur: açdılar M2; Şehr-i “Umman
oapusını açdurur: Oapuları cümle örtülü bulur M1
- 1096b aluben: alub M2; girür: gelür M1, girdiler M2
- 1096 S nüshasında 1096a-b’nin yerleri b-a olarak değişik. Anlam gereği M nüshası tercih edildi.
1097. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
- 1098-1119. M nüshasında beyitler yok.
- 1098a içinde ne ki leşker: içindeki “asker M2
- 1098b çiodılar: çiodı M1, M2
- 1099a indi: anda M2; görüşür: görüşdi M1; yarenleri: yarenlere M1, M2
- 1099b Kendü-y-ile baş u can virenleri: Tarı dostı ol iazm erenlere M2
- 1099 M1 nüshasında 1099a-1100b bir beyit oluşturmuş.
- 1100a Hem:- M2; Kasan: Kasan ü M2
- 1100b Şehr-i “Umman’a girürler zeyn ile: Sevinüben girdiler bunlar “Umman’a M1, M2
- 1101a Gördi: Girdi M1; şehrini: şehrine M1
- 1101b İndi oondı tmz saraya pür: Saraya girüben oturdı M1
- 1101-1105. beyitler M2 nüshasında yok.
1102. beyit M1 nüshasında yok.

- 1096** Umman şehrinin kapısını açtırıp, gazileri alarak şehre girdi.
- 1097** Hâlid kapıyı açtığında Sa'd-ı Vakkâs, Zübeyr ile Ali'(yi) karşılamaya çıkar.
- 1098** Şehir içinde ne kadar asker varsa hepsi, Ali'yi karşılamaya çıktılar.
- 1099** Ali (attan) inip, kendisiyle başını ve canını veren dostlarıyla görüştü.
- 1100** Hasan ve Hüseyin ile de görüştüler. Umman şehrine gösterişli bir şekilde girdiler.
- 1101** Resûl'ün amcasının (oğlu), Umman şehrini gördü. (Attan) inip usulüne uygun olarak hemen saraya gitti.
- 1102** Gazilerin hepsi, onun çevresinde oturdular. İşte bu kez Umman şehri aydınlandı.

- 1103** Cumhızr ol dem lizmet itdi “Alm’ye
Oonuoluolar eyledi ol velmye
- 1104** Çün[ki] ni“metler kim eyledi sebml
Cümle dil şükranesidür bellü bil
- 1105** Loş oonuoluo eyledi iazmlere
Dmn yolında merd-i can-bazmlere
- 1106** Yiyüben xa“amları şükr itdiler
Diñle Şoñunda ki bunlar n’itdiler
- 1107** “Alm eydür Cumhızr’a işid sözüm
N’eyledürüz oanı Mekenki oızum
- 1108** Cumhızr eydür atası xutdı anı
□aldı zindana sipeh-salar anı
- 1109** Ellerini ayaıını bailadur
Urdı zindana oızanı ailadur
- 1110** Şah-ı Merdan kükm oıldı vardılar
İspā-saları aluben geldiler

1103. beyit M2 nüshasında yok.

1103a kizmet itdi “Alm’ye: kizmete bailar bilin S

1103b Oonuoluolar eyledi ol velmye: Bunlara oıldı sebml ni “metlerin S

1104-1105. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok.

1106. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

1107a Cumhızr’a: ya Cumhızr M1

1107b Mekenki: Mekine M1

1108-1110. beyitler M1 nüshasında yok.

1109. beyit M2 nüshasında şu şekildedir:

Ellerin ayaoların bailadılar

Zindana virdi oızur ailadılar

1110a Şah-ı Merdan: “Alm M2; oıldı: eyledi şol dem M2

1110b İspā-saları: Sipāh-saları S; aluben: ooub M2

- 1103** Cumhûr, o zaman Ali'ye hizmet edip pek çok nimetler sundu.
- 1104** (Onun) bu kadar çok nimet sunmasının gönülden şükranının (ifadesi) olduğunu açıkça bil.
- 1105** Dinin yolunda canlarıyla oynayan mertlere, gazilere iyi bir ev sahipliği yaptı.
- 1106** Yemekleri yiyince (Allah'a) şükrettiler. Bunların sonunda ne yaptığını dinle.
- 1107** Ali Cumhûr'a, "Sözümü işit. Hani Mekenki kızım? Ona ne yaptınız?" dedi.
- 1108** Cumhûr: "Onu babası tuttu. Askerler onu zindana götürdü" dedi.
- 1109** "Ellerini, ayağını bağlattı. Kızı zindana atıp onu ağlattı".
- 1110** Şah-ı Merdan emredince gidip, askerleri alarak geldiler.

- 1111** □ordı “Alm kim Mekenki oandadur
Eydür iy şah ol derir zindandadur
- 1112** Ol gümāndur şimdi diri olduıı
Bu zamana dek dirice oalduıı
- 1113** Bir dmve didüm yapışdı Şaçına
Aldı girdi anı Siccın içine
- 1114** Anda Šaldurdum didi ben ol oızı
Şah-ı Merdan işidür çün bu sözi
- 1115** Öldürür bu mel“znı dir buyurur
Lalid ol dem ol itür boynın urur
- 1116** Xuruban Cumhızr ile yüridiler
□anduiur ta ucmaına girdiler
- 1117** Gördi oıro mürted bezirgānlar xurur
Anların bir bir “Alm boynın urur

-
- 1111a □ordı “Alm kim Mekenki: “Alm Šordı ol Mekine M1, “Alm Šordı Meliki M2
1111b Eydür iy şah: Cumhızr eydür M1, Siccın eydür M2; ol: bir M1; derir: dir ki M2
1112b Bu zamana dek dirice oalduıı: Belki ma“lzmudur onur öldüğü M1, Bil “ayandur şimdi helak olduıı M2
1113a dmve didüm yapışdı: dmı vardı yapışdum M2
1113b girdi: gitdi M2
1113. beyit M1 nüshasında yok,
1114a Anda Šaldurdum didi ben: Bıraodı hem Siccın içre M2, Bıraodılar Siccın içre M1
1114b Şah-ı Merdan işidür çün: Oaodı “Alm işitdi M1, M2
1115. beyit M1 nüshasında yok,
1116a Xuruban Cumhızr ile: Cumhızr ile durdılar S, Vardılar Cumhızr ile M2; yüridiler: vardılar M1
1116b □anduiur ta: Ol Šanduiur M1, M2
1117b Anların bir bir “Alm boynın urur: Buyurur boynın ururlar anları S; Anların bir bir “Alm: “Alm bir bir bunların M2

- 1111** Ali: “Mekenki nerededir?” diye sorunca (askerler): “Ey şah! O derin bir zindandadır” dediler.
- 1112** “Şimdi onun canlı olduğu, bu zamana kadar hayatta kaldığı şüphelidir”.
- 1113** “Bir cine söyledim. Saçına yapıştı. Onu alıp Siccin’in yanına girdi”.
- 1114** “O kıza, ben orada saldırdım” dedi. Şah-ı Merdan bu sözü işitince,
- 1115** “Bu melunu öldürün!” diye emretti. Hâlid, hemen o itin boynunu vurdu.
- 1116** Cumhûr ile (Ali) kalkıp sandığın cennetine girinceye kadar yürüdüler.
- 1117** (Orada) Ali, dininden dönmüş kırk bezirganı gördü ve onları bir bir öldürdü.

- 1118 Oıroınur da cümle başın keddiler
Barz üstine getürüb aşıdılar
- 1119 Ne ki varsa anda altun [hem] gümüş
Xaşıdılar şöyle iner çoi imiş
- 1120 İsm-i A“çam ooudı anda “Alm
Baxıl oldu sıkr imiş Şanduo dalm
- 1121 Çıodı andan geldi xamusın görür
İsm-i A“çam oouyuben üfürür
- 1122 Odları şol dem sönübdı heb oamu
Bir ouru ev adını urmuş xamu
- 1123 Xamusını dalm gördi Şanduiur
Bir ouyu görmüş ileyinde anur
- 1124 “Alm döndi geldi Siccın otına
Bilesine cümle aşkab yanına

-
- 1118a Oıroınur da cümle başın: Ol mürtedlerür başını M2
1118b üstine: üstinde S
1118. beyit M, M1 nüshasında yok,
1119a ki: kim
1119b Xaşıdılar şöyle iner çoi imiş: Şöyle itdiler Şanasun yoi imiş M1, Şöyle gitdi kim
Şanasın yoi imiş M2
1120a İsm-i “Açām: İsmü’l-“Açām M2; anda “Alm: “Alm alm S; anda: ol dem
M, M2
1120b dalm: velm M, kali M1, oal“i M2
1121a andan geldi: geldi andan M1
1121b İsm-i A“çam: İsmü’l-A“çam M2; üfürür: urur M; İsm-i A“çam oouyuben: Ana
dalm İsm-i A“çam oour M1
1122a Odları şol dem sönübdı heb: Çün söyüندی cümle odları M, Söyüندی odları şol dem
M2, Söyüندی şol dem odlar cümle M1
1122b ouru: oararu M1; ev: eve M2; adını: ad M2, adın M1; urmuş: oomış M,
oomışlar M1, M2
1123a Xamusını dalm gördi: Gördi xamusını M1
1123b Bir ouyu görmüş ileyinde: Köşesinde bir oapu gördi M1
1124. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.

1118 Kırkının da başını keserek götürüp, kale üstüne astılar.

1119 (Orada altın ve gümüş) çokmuş. Orada ne kadar altın ve gümüş varsa (hepsini) taşıdılar.

1120 Ali, orada İsm-i Azam'ı okuyunca bir sihirden ibaret olan san-dık, ortadan yok oldu.

1121 Oradan çıkıp gelerek (cadının), cehennemini gördü. İsm-i Azam okuyarak üfledi.

1122 O anda, ateşlerinin hepsi sönünce bir kuru eve cehennem adını koyduğu (anlaşıldı).

1123 (Ali) sandığın cehennemini ve onun önünde bir kuyu olduğunu gördü.

1124 Ali, bütün sahabelerle beraber yine Siccin'in makamına geldi

- 1125 Şah-ı Merdan gördi bir mu“çam ıuyı
Çıoar andan xaşra bir çirkin yiyi
- 1126 “Alm eydür Cumhızr’a virgil laber
Bu ıuyu ne ıuyudur iy mu“teber
- 1127 Cumhızr eydür bu ıuyu Siccın durur
Böyle dayim yiyisi çirkin durur
- 1128 Oaçdı Şanduo bura girdi ol “adz
Tengri’nür düşmeni ol nals u “adz
- 1129 Ne ki dünyada şeyaxın var ise
Dmü ü “ifrit cinnm leşker İblis’e
- 1130 Bunur içinden çıoar cümle pelmd
Yir dibindedür bunur oa“ri ba“md
- 1131 Hem dalm ol dmü getürmiş ol ızı
Bura Şalmış ya “Alm işid sözi

1125a Şah-ı Merdan: “Alm M; Şah-ı Merdan gördi: Gördi “Alm M2, Gördi anda “Alm M1; bir mu“çam ıuyu: anı bir a“çam ıatı M, M2; mu“çam: “açmm M1

1125b xaşra: xaşraya M2; bir: - M, M1, M2

1126b iy: dir M

1127a ıuyu: çah-ı M, M1, M2

1127b Böyle: Şöyle S; yiyisi çirkin durur: M2 (Nüsha tahribinden dolayı okunamadı),

1128a ol: o S, - M1; adz: cazz M, pelmd S

1128b Tengri’nür düşmeni ol nals u “adz: Ol la“in dnm düşmeni murdar it S.

1129b leşker: leşkerdür M, cinnm leşker iblmse: leşker-i cin var ise M1, “asakir-i iblmse M2

1130a pelmd: işid S

1130b Yir dibindedür bunur oa“ri ba“md: Yiri bundadır cümle oahr-i pelmd M1

1131a getürmiş: götürmiş M1; ol: o S, - M1

1131b işid: bil bu M2

- 1125** Şah-ı Merdan'ın gördüğü bu kuyudan, dışarıya kötü kokular yayılmaktaydı.
- 1126** Ali Cumhûr'a, "Ey itibar sahibi! Bu kuyu ne kuyusudur? Anlat" dedi.
- 1127** Cumhûr: "Bu kuyu Siccin'indir. Daima çirkin bir kokusu vardır" dedi.
- 1128** "O alçak, lanetli, din düşmanı, murdar it olan sandık kaçıp buraya girdi".
- 1129** "Dünyada ne kadar şeytanlar ve şeytanın askeri (olan) dev, ifrit ve cin varsa,
- 1130** bütün alçak, mundar (varlıklar), bunun içinden çıkar. Bunun derinliği çoktur ve yerin dibindedir".
- 1131** "Ey Ali! Hem o devin de o kızı getirip, buraya sakladığını işit".

- 1132 Bu kıkayetden çün arladı “Alm
N’eyleyiser dirle imdi ol velm
- 1133 Ol ıuyunur kenarında oturur
Esedu’l-lah gör ne işler bitürür
- 1134 Eydür elbette gerek bura inem
Aduma nooşan ola bundan dönem
- 1135 Ecel irer kişiye ıande ise
ıande varam ecelüm bunda ise
- 1136 ıorıuben dirilmek ol dirlik degül
Ben bura girmez isem erlik degül
- 1137 Kao ıorursa bu ıuyuya gireyüm
Alnuma ne yazdı ise göreyüm
- 1138 ıande varur göreyüm Şanduı izi
Tengri ıorsa ıurtarayum ol ıızı
- 1139 Bunı “Alm ııkr idüben oturur
Bir ulu ıalıanı ol dem getürür

-
- 1132a kıkayetden: kıkayeti M, M1, M2; çün arladı: çü bildi ol M2
1132b N’eyleyiser: N’eyleyiserdür M2
1133a kenarında: ıırarında M, M1, M2
1133b gör ne işler: gör ki ne iş M; bitürür: yitürür S, M
1134a Eydür: İmdi M1, Didi M2; gerek buna inem: ben buna girürem M1
1134b ola: durur M1
1135a irer kişiye ıande ise: irerse bunda lod kişiye M1
1135b ıande varam ecelüm bunda ise: Yüz yaşında elli sene yaşıya M1
1136a ıorıuben: Gelmege M, M2; ol: - M, M2; ıorıuben dirilmek ol dirlik: Kemlik ile
dirlik erlik M1
1137a ıorursa: ııarsa S, M2
1137b ise: Sübkan M, M1, M2
1138a izi: özi M2; göreyüm Şanduı izi: ol Şanduıı bir göreyüm M1
1138b Tengri ıorsa ıurtarayum ol ıızı :Kao ıorurur ise ıurtaram özi S, Tarrı ıorısa o ıızı
ıurtarayum M1
1139a zıkr: fıkr M, M1, M2

- 1132** Şimdi bu hikayeden Ali'nin ne anladığını ve ne yaptığını dinle.
- 1133** Allah'ın arslanı, o kuyunun kenarında oturdu. (Onun) ne işler yaptığını gör.
- 1134** “Mutlaka buraya inmem gerek. Buradan dönersem adıma yakışmaz” dedi.
- 1135** “Ecel, insan nerede olursa olsun ulaşır. (Eğer) ecelim buradaysa nereye gideyim”.
- 1136** “Korkarak yaşamak, yaşamak değildir. Benim buraya girmemem erkeklik değil”.
- 1137** “Allah'ın yardımıyla bu kuyuya girip, alnıma ne yazıldıysa göreyim”.
- 1138** “O sandığın izinin nereye gittiğini göreyim. Allah yardım ederse onu (Zeliha'yı) kurtarayım.”
- 1139** Ali, bunu söyleyip oturdu. (Sonra) büyük bir kalkan getirdi.

- 1140 Dört bacaiın dalduruben ip daoar
Durdılar Kasan Küseyn ara baoar
- 1141 Aña dört yüz ɔulaç urian bailadı
Oocdı Kasan ile Küseyn ailadı
- 1142 Ol yarenlere vašiiyet eyledi
Ben bu çaha inerem dir söyledi
- 1143 İy yarenler bu aradan gitmerüz
Cumhızr ile Šokbeti terk itmerüz
- 1144 On güne degin bara köyür didi
Lalid'i cümle ulu bilür didi
- 1145 İnşā'allah on güne degin çioam
Şeyxānur xılsımını inem yioam
- 1146 Getürem Šandui ile ɔızı size
Ger "ömür virür ise Allah bize

-
- 1140a bacaiın dalduruben: yanın daldurur dalm M2
1140b Durdılar: xurdi M, M1, M2
1141. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.
1141a Metinde "Dört yüz ɔulaç aña bailadı" şeklinde olan bu mısra, vezin gereği "Aña dört yüz ɔulaç urian bailadı" şeklinde düzeltildi.
1142a Ol: - M, M1, M2; vašiiyet: çoo vašiiyet M, M1, M2
1142b Ben: - M1; bu çaha: ɔuyuya M, M1, M2; inerem: inem M2; dir: diyüb M, diyü M1, M2
1143a bu aradan: dir buradan M1
1144a güne: gün S, M2; degin bara köyür: güne beni ögün M1
1144b Lalid'i cümle: Cümle Lalid'i M, Cümle Lalid M1; ulu bilür: re'yine uyun M1; bilün: idün S
1144. beyit M2 nüshasında yok.
1145a degin: dek M2; çioam: çioar M
1145b Şeyxanur: Şeyaxinur M2; inem: yine M2; Şeyxanur xılsımını inem yioam: Xılsımın şeyxanur oda yaoam M1
1146. beyit M1 nüshasında yok.

- 1140** (Kuyuya) dört taraftan ip takıp sallandırdı. Hasan ve Hüseyin durup ona baktılar.
- 1141** Ona dört yüz kulaç (uzunluğunda) ip bağladı. (Sonra) Hasan ve Hüseyin'i öpüp ağladı.
- 1142** O dostlarına vasiyet edip, "Ben bu kuyuya iniyorum" diye söyledi.
- 1143** "Ey dostlar! Buradan gitmeyin ve Cumhûr ile sohbeti bırakmayın".
- 1144** "On gün kadar beni bekleyin. (Bu arada) hepiniz Hâlid'i büyük bilin" dedi.
- 1145** "İnşallah inip on güne kadar şeytanın tılsımını yıkarak çıkarım".
- 1146** Eğer Allah bize ömür verirse, sandık ile kızı size getireyim".

- 1147** Siz bu “Umman şehrini olur vaxan
Cumhızr ile siz xuruñ gelince ben
- 1148** Bunı didi görüşür yarenleri
Ulu kiçi ol kâ ; ır erenleri
- 1149** Canbaz olub oynadı can üstine
“Alm ol dem bindi oaloān üstine
- 1150** Heft heykel ooyına Šoodı “Alm
£ü’l-fioarı biline xaodı “Alm
- 1151** Tarrı’nur fikrin diline getürür
Oaloanur üstine çıodı oturur
- 1152** İniserdür ouyuya Şmr-i Luda
Esedu’l-lah ol “Almyyü’l-Murta ; a
- 1153** Meclms-i üçinci uş bunda tamam
Latm ola dördincide cümle kelam

1147a bu: - M1

1147b Cumhızr ile siz xurur: Xururuz Cumhızr ile M1

1148. beyit S nüshasında şu şekildedir:

Görüşür anda o yârenler ile

Dmn yolında cân virenler ile

1148. beyit M1 nüshasında yok,

1149a üstine: oastına M

1150a Heft heykel: MuŞxafa heykelin M2; Heft: Yedi M1; ooyına: boynına M1; Šoodı: xaodı M1

1150b xaodı: Šoodı M1

1151a Tarrı’nur zikrin: Allah’ur zikrini M, M2

1151b Oaloanur: Oaloanı M2

1152a İniserdür ouyuya: Ouyuya yöneldi ol M1; ouyuya: ouyuya ol M2

1153a Meclms-i üçinci uş bunda: Bunda olsun üçinci meclms M, M2

1153b Latm ola dördincide: Dördincide latm ola M, M2

1153. beyit M1 nüshasında yok,

- 1147** “Siz bu Umman şehrini (kendinize), vatan yapın ve ben gelinceye kadar Cumhûr ile durun”.
- 1148** Bunları söyleyerek orada bulunan büyük, küçük bütün dostlarıyla vedalaştı.
- 1149** Ali cambaz olup, canıyla oynadı ve kalkanın üstüne bindi.
- 1150** Ali, yedi tane muskayı koynuna sokup beline zülfikarını taktı.
- 1151** Tanrı’nın adını sürekli zikrederek, kalkanın üstüne çıkıp oturdu.
- 1152** O Allah’ın arslanı Aliyyü’l-Murtaza, kuyuya indi.
- 1153** Üçüncü meclis burada tamamlandı. Dördüncüde bütün sözler biter.

E'L-MECLMSÜ'R-RABİ'

- 1154** İşid imdi eydeyüm iy ba-vefa
N'itdi dirle İbn-i "Amm-ı Muşxafa
- 1155** Rzkına şahur Şalavat virelüm
Nice iner ouyuya bir görelüm
- 1156** Oaloanur çün üstine bindi "Alm
Arul arul ouyuya indi "Alm
- 1157** Arul arul ouyuya girdi heman
Mu"ciyat-ı Muşxafa oldu "ayan
- 1158** Urianı yüz kişi eline alur
Şah-ı Merdan dalm ouyuya girür
- 1159** İndi ouyu içine biraz "Alm
Aşaiadan bir āvaz gelür velm
- 1160** Ol āvazı dirlemez ol Şmr-i Ner
Yine biraz "Alm aşaiia iner

1154 El-Meclmsü'r-Rabi (25a) M; - (49b) S; - (31a) M1; - (47b) M2
 1154a iy ba-vefa: yar-ı Şafa M1
 1154b N'itdi dirle İbn-i: Dirlegil ne oldu M, M1, M2
 1155a Rzkına şahur: "Alm "aşoına M, M2, Muşxafa'ya bir M1
 1156b Arul arul ouyuya indi "Alm: Şah-ı Merdan Şmr-i Yezdan ol velm M2.
 1156 M1 nüshasında 1156a-1159b bir beyit oluşturmuş.
 1156. beyit M nüshasında yok,
 1157. beyit S, M, M1 nüshalarında yok,
 1158. beyit M1 nüshasında yok,
 1158b Şah-ı Merdan dalm: Allah diyü "Alm M, M2
 1159b velm: belm M, M2; Aşaiadan bir avaz gelür: Bir avaz geldi aşaiadan M1
 1160b aşaiia iner: aşaiı dalm iner M1
 1160. beyit M nüshasında yok,

DÖRDÜNCÜ MECLİS

1154 Ey vefa sahibi! Söylediğimi şimdi işit ve Mustafa'nın amcasının oğlunun ne yaptığını dinle.

1155 Şahın ruhuna salavat getirelim ve kuyuya nasıl indiğini bir görelim.

1156 Ali, kalkanın üstüne binip, yavaş yavaş kuyuya indi.

1157 O yavaş yavaş hemen kuyuya girdi ve Mustafa'nın mucizeleri açığa çıktı.

1158 Urganı yüz kişi tuttu ve (böylece) Şah-ı Merdan kuyuya girdi.

1159 Ali, kuyunun içine biraz indiğinde, aşağıdan bir ses geldi.

1160 O arslan Ali, o sesi dinlemeyip tekrar biraz (daha) aşağı indi.

- 1161 Bu kezin gelür naoareler üni
Şah-ı Merdan işidür ooromaz anı
- 1162 Yine iner ouyuya himmet ile
Yine bir ün işidür heybet ile
- 1163 Dön girü ya "Alm diyü ün çioar
Gürleyüben ouyudan tütün çioar
- 1164 Ouyu içi xoptolu çulmet bukar
Bura bura ouyudan xaşra çioar
- 1165 □anasın çulmet derizidür xaşar
Degme kimse orada oılmaz oarar
- 1166 Çün bu kali xaşrada yarenleri
Göricek ah ile yandı canları
- 1167 Çekdiler ol dem yuoaru urianı
Çioaralar ya"nm Şah-ı Merdan'ı

-
- 1161a Bu kezin: Yine M, M1, M2; naoareler: naoare ol M2; üni: avazı M, M1, M2
1161b Şah-ı Merdan işidür: Ol avazdan dalm M, M1, Avazından dalm M2; anı: ol iazm
M, M1, M2
1162a Yine: "Alm M1, M2; himmet: heybet M1, M2
1162b Yine bir: Ouyudan M, M1, M2
1163a ya "Alm diyü: diyü "Alm M1
1163b Gürleyüben: Gürleyüb ol M
1164a xopxolu çulmet bukar: şöyle xolar çulumat M, M1, xolar şöyle çulumat M2
1164b Bura bura ouyudan xaşra çioar: "Alm oour İsm-i A"çam kelimat M, M1, M2
1165a □anasın çulmet derizidür: Çioar ouyudan xaşra şerar M1; □anasın çulmet derizidür
xaşar: Tütün çioar ouyudan xaşra oadar M2
1165b Degme kimse orada oılmaz: Şöyle kim kimse oılmaz xaşra M1, Şöyle xursa kimsene
oalmaz M2
1165. beyit M nüshasında yok.
1166a xaşrada: xaşraki S; Çün bu kali xaşrada: Gördiler bu kali ol M2
1167a ol dem: tmzcek M1
1167b Çioaralar: Çioarurlar M1; ya"nm: ol dem M, M2

- 1161** Bu kez nakarelerin sesi geldi. Şah-ı Merdan onu işitti (ama) korkmadı.
- 1162** Gayretle biraz daha kuyuya indi ve tekrar kuvvetli bir ses işitti.
- 1163** “Ey Ali! Geriye dön” diye ses geldi ve kuyudan gürleyerek duman çıktı.
- 1164** Kuyunun içi karanlık duman ile dolu (ve bu duman) kuyudan kıvrıla kıvrıla dışarı çıkmaktaydı.
- 1165** (Onu görünce) zulmet denizinin taşığını zannedersin. En cesur kimse (bile) orada kalamaz.
- 1166** Bu durumu dışarıdaki dostları görünce, içleri yanıp ah ettiler.
- 1167** O anda Şah-ı Merdan’ı çıkarmak için, ipi yukarı çektiler.

- 1168 “Ali çaldı zü’l-fioarı kesd’ipi
Şah-ı Merdan gözledi ouyu dibi
- 1169 Çeke çeke ipleri çıardılar
“Alm çıomadı ip ile gördiler
- 1170 Gel baoadur ol oamu yarenlere
Kim Kasan Küseyn xonın oıldı yere
- 1171 Sa“d ü Zübeyr aılar “Abdu’l-lah ile
Lalid’ür yandı cigeri ah ile
- 1172 Ulu kiçi bir yire geldi oamu
Şehr-i “Umman iuliule xoldı oamu
- 1173 Ne diyeyüm bunlarur kali nedür
Şah-ı Merdan içün akvali nedür
- 1174 Şah-ı Merdan içün itdiler fiian
Bu fiianı iblms işitdi revan

1168a çaldı: çekdi M2

1168b Şah-ı Merdan gözledi: Du“a oılır gözler M, M2; dibi: dibini M; Şah-ı Merdan gözledi ouyu dibi: Du“a oılır oyunur gözler dibin M1

1169b “Alm: Hem “Alm M; ip ile: bile M

1170a ol M2

1170b Kim: - M, M1, M2; xonın oıldı yere: oılır xonın pareler M1; oıldı: oıldılar M

1171a aılar: oılı S,M, M2

1172b Şehr-i “Umman: “Umman şehri M2; xoldı: oldı M

1172. beyit M1 nüshasında yok,

1173a diyeyüm: diyem kim M2; kali nedür: nedür kali M2; nedür: n’ola M1

1173b Şah-ı Merdan içün akvali nedür: Aılaşurlar dirler ki kali n’ola M1, Aılaşurlar diria n’oldı kali M2

1174a Şah-ı Merdan: “Alm M, M1, M2; itdiler: her biri oılır M, M1, M2

1174b Bu fiianı: Zarlıı M, M1, M2

- 1168** Ali, kuyunun dibine baktı ve zülfikarı çalıp ipi kesti.
- 1169** (Gaziler) ipleri çıkardıklarında, Ali'nin iple çıkmadığını gördüler.
- 1170** O bütün dostların (ne yaptığına), gelip bak. Hasan ile Hüseyin (üzüntülerinden) kıyafetlerini çıkarıp yere çaldılar.
- 1171** Sa'd, Zübeyr, Abdullah ile ağladı; Hâlid'in ciğeri yanıp âh (etti).
- 1172** Büyük, küçük herkes bir yere toplandı. Umman şehrinin tamamı bir velvele ile doldu.
- 1173** Bunların halini ve Şah-ı Merdan için ne yaptıklarını nasıl anlatayım?
- 1174** Şah-ı Merdan için ağladılar. Bu ağlayışı iblis de işitti.

- 1175 Görđi laloı Siccın'e üşmiş durur
□andı "Alm ousuyuya düşmiş durur
- 1176 İrişüb Siccinlik'e virđi laber
Didi "Umman'da ıatı iuliule var
- 1177 Lalı cümle bir yire geldi ıamu
Aılaşurlar kim "Alm ölmüş diyü
- 1178 Xurur imdi leşkerürüz divşirür
Yaima ıılır "Umman'ur şehrin urur
- 1179 Dutulan iazmlere ıılır ceza
Cumhızr'ı döndürügör dmnürüze
- 1180 Ol ıalanın öldürür virmer aman
İşbu işi tmz tutur varur revan

-
- 1175a laloı: "Umman laloı M1; üşmiş durur: düşmiş durur M1, üşüşmiş durur M2
1175b □andı: □andı ki M1
1176a Siccinlik'e: Sencigil'e M1, Sencilik'e M2; virđi: virür M1, ııldı S; laber: ıamu M
1176b Didi: Eyitdi M1, Didi kim M2; ıatı: - M2
M nüshasında 1176a-1177b bir beyit oluşturmuş. 1176b-1177a yok.
1177a geldi: gelmiş M1, M2; ıamu: "amu M1
1177b kim: - M2; ölmüş diyü: ölmüşdür "amu M2; Aılaşurlar kim "Alm ölmüş diyü: Şehr-i "Umman'da iuliule xolmuş ıamu M1
1178a leşkerürüz: çerürüzi M, M1, M2
1179a Dutulan iazmlere: Ol "Arablara M, M2; Dutulan: Ol M1; ıılır: dalm ıılır M1, M2
1179b Cumhızr'ı: Hem Cumhızr'ı M, Cumhızr'ı da M1, Cumhızr'ı tmz M2; döndürügör: döndürür M, M2, döndürün M1
1180a Ol: - M; ıalanın: ıalanını M; Ol ıalanın: Baoisini M1, M2
1180b işi: işe S, M1; tmz: siz M; varur revan: itmen güman M1; revan: heman M

- 1175** (İblis), bütün halkın Siccin (kuyusu) başına toplandığını gördü ve Ali'nin kuyuya düştüğünü zannetti.
- 1176** Siccinlik'e ulaşip haber verdi. "Umman'da çok gürültü var" dedi.
- 1177** "(Umman) halkının hepsi bir yere toplanmış, 'Ali ölmüş' diyerek ağlaşıyorlar".
- 1178** "(Şimdi) kalkıp askerinizi toplayın ve Umman şehrini yağmalayın".
- 1179** "Yakaladığınız gazilere ceza verin ve Cumhûr'u dininize döndürün".
- 1180** "Kalanını bağışlamayıp öldürün. Bu işi (oraya) gidip hemen yapın".

- 1181 Ol Sicinlik zengm çün bildi laber
Yidi günde çoo yarao itdi iver
- 1182 Kim otuz bir "ifrit alur o la"mn
Yine "Umman şehrine gelür hemmn
- 1183 Oaf xaiına vardı yardıma o it
Dmv oulu ehremen ile işit
- 1184 Otuz bir "ifrit ile oıldı sefer
İrdi nagh leşker ile ol kefer
- 1185 "Alm içün laloı olurken fiian
Xaşradan iuliule oopdı nagehan
- 1186 Zengmler avazesı "ifrit üni
"Ummān'ıñ dört yañını aldı üni
- 1187 Ol Sicinlik çünki "Umman'ı bašar
Yapdı Cumhızr oapuyı oldı kišar
- 1188 Burc üstinden oıldılar çoo savaş
Kimisi oodur atar kimisi xaş

-
- 1181a Sicinlik: Sencigil M1, Sencilik M2
1181b çoo: - M, M1, M2; itdi: oıldı M2; çoo yaraı itdi iver: itdi ol yaraı sefer M1
1182a Kim: Oaf xaiından M, M1, M2; o la"mn: - M, M1, M2
1182b şehrine gelür hemmn: şehri üstine gelür M, M2; gelür hemmn: sürüb gelür M1
1183. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.
1184. beyit S nüshasında yok.
1184a Vezin bozuk olup düzeltilemedi.
1185b Xaşradan: - S; oopdı: oopdı vü xaşra S, M2
1185-1186. beyitler M1 nüshasında yok,
1186a avazesı: oııurdı yine M
1186b "Umman'ın dört yanını aldı üni: Öt Süheyl aldı vü "Umman şehrini S, M2
1187a Sicinlik: Sencigil M1; çünki "Umman'ı: "Umman'ı çün M, mel"zn çün M1
1187b Yapdı Cumhızr: Cumhızr yapar M, M2; oapuyı: baıisini M1; oldı: olur M, M2
1188a Vezin bozuk olup düzeltilemedi.
1188b oodur atar kimisi: oo ile atdı kim M; oodur atar: oo atarlar M1

- 1181** O zenci Siccinlik, bu haberi duyduğunda aceleyle yedi günde birçok hazırlık yaptı.
- 1182** O lanetlenmiş (Siccinlik), hemen otuz bin ifrit alıp tekrar Umman şehrine geldi.
- 1183** O it olan (Siccinlik), şeytanın kulu ehremenden yardım istemek üzere Kaf Dağı'na gitti.
- 1184** O kafır, otuz bin ifritle yolculuk edip askeriyle ansızın (Umman şehrine) ulaştı.
- 1185** Ali için halk ağlarken, ansızın dışarıda bir gürültü koptu.
- 1186** Zencilerin çığlığı, ifrit sesi Umman şehrini sarıp Süheyl'in ödünü kopardı.
- 1187** O Siccinlik Umman'ı bastığı zaman Cumhûr kapıyı kapattı ve hisar haline getirdi.
- 1188** Burç üstünde çok savaştılar. Kimisi ok, kimisi taş attı.

- 1189 □akabeler oamusı dürişdiler
Üç gün üç gice oati urışdılar
- 1190 Kalleri dördinci gün oldu ; a“mf
Ol otuz bir “ifrite kimdür karmf
- 1191 Ol Sicinlik bir fil üstine biner
□ımaia şehrür oapusına irer
- 1192 Oapuya çün kim yetişdi ol pelmd
Bir kez urdı oapuya Şındı kilmd
- 1193 Şehri alub girdiler şehir içine
Xoldı “ifrit xasına vü içine
- 1194 Ol la“mn oardaşına irdi o dem
Cumhır’ı depere bir kez urdı hem
- 1195 Kesdi oılıc Cumhır’ur yardı başın
Ol Sicinlik yıkdı şol dem oardaşın

1189a □akabeler: Aşkalar M2, Çün aşkalar M1

1190-1191. beyitler M nüshasında yok.

1190a Kalleri dördinci gün oldu: Dördinci gün oldu kalleri M1, M2

1190b Ol: - M1, M2; “ifrite: çeriye M1, “ifrit ile M2

1191a Sicinlik bir fil üstine biner: Sencigil bindi bir fil üstine M1

1191b □ımaia şehrür oapusına irer: geldi oal“a oapusın Şımao oaşdına M1, Cümlesi oapuya oaşdı idüb döner M2

1192a çün kim yetişdi: irişdi çünki M1; yetişdi: irişdi M2

1193a girdiler şehir içine: çün oal“aya girdiler M, aluben girdi içerü M1

1193b Xoldı “ifrit xasına vü içine: Şol sâ“at “ifritler anda xurdılar M, “İfritler dalım cenge girdi yügürü M1, Şol sâ“at “ifrit ile xoldı içine M2

1194a la“mn: Sicinlik M, M1, M2

1194b depere bir kez urdı: bu kez depre çaldı M1, bir kezde yire urdı dir M2

1195a Cumhır’ur: S, M, M1, M2 nüshalarının hepsinde “İşin” olarak yazılan kelimenin anlamı beyitle bütünlük sağlamadığı ve vezin uymadığı için “Cumhır’ur” olarak değiştirilmiştir.

1195a oılıc: başın M2; başın: oılıc M2

1195b Ol Sicinlik yıodı şol: Yıodı ol mel“zn ol S, M1; yıodı: - M1; Sicinlik yıodı şol: mel“zn atdan yıodı M1

- 1189** Sahabelerin hepsi (kafirlerle) karşı karşıya gelip, üç gün üç gece hiç durmadan savaştılar.
- 1190** Dördüncü gün zayıf düşüp, o otuz bin ifrite karşı koyacak halleri kalmadı.
- 1191** O Siccinlik, bir fil üstüne bindi ve şehrin kapısını kırmak için gitti.
- 1192** O alçak, kapıya ulaştığı zaman kapıya bir kez vurdu ve kilit kırıldı.
- 1193** İçeri girip şehri ele geçirince, şehrin içi ve dışı ifritle doldu.
- 1194** O lanetlenmiş (Siccinlik), o zaman kardeşi Cumhûr'un yanına gidip başına bir kez vurdu.
- 1195** O melun, kardeşi Cumhûr'un başını kılıçla keserek yarıp onu (yere) yıktı.

- 1196** Geçdi andan yine bir ılıc çalar
İlıc irer bir omuzını yarar
- 1197** Görđi Lalid bu kezin ol Şmr-i Ner
Kim neler ılıdı vü cenk içre neler
- 1198** Gökden inincek oaj aruz bailanur
İy niçe can u cigerler xailanur
- 1199** Lalid'i ol dem giriftar itdiler
İazmlerür cümlesini xutdılar
- 1200** Oırdı "ifritler bulardan bm-kisab
Yaimaladılar bular "Umman'ı heb
- 1201** Ol Sicinlik Lalid'e Şördı oanı
"Alm nerdedür bara göster anı
- 1202** Lalid eydür gemiye girmiş ola
Deriz içre adaya irmiş ola
- 1203** Bir perm mel"zn ara virdi laber
Siccin'e girdi didi Şorduın er

1196. beyit S nüshasında yok.

1196a yine: gine M; yine bir ılıc: Kasanı ılıcın M1

1197-1198. beyitler M nüshasında yok.

1199a ol dem: dalm S

1199b İazmlerür: Ol iazmlerür M, M1, M2; cümlesini: oamusını M, M1, M2

1200a bulardan: buları M1

1200b Yaimaladılar: Dört yañın bailadılar S; bular:- S, M

1201a oanı: oatı M

1202a girmiş: binmiş M1

1202b Deriz: Dirya M2; adaya: öteye M2; irmiş: girmiş M; Deriz içre adaya irmiş:
İçre Medmne'ye gitmiş M1

1204-1225. beyitleri S nüshasında 1259-1280 beyitleri olarak yer almaktadır. Anlam gereği
düzeltmiştir.

1203a peri: - M2; laber: - M

1203b Siccmn'e girdi didi Şorduın er: Siccmn ouyusına girdi dimiş meger M1

- 1196** O arslan olan Hâlid, bunu görünce savaş içinde neler yaptı neler?
- 1197** Ey (kişi)! Gökten inince kaderiniz bağlanır ve çok can ciğer dağlanır.
- 1198** (Siccinlik) onu bırakıp tekrar kılıcını vurdu ve (Hâlid'i) omzundan yaraladı.
- 1199** Hâlid'i de bağlayıp gazilerin hepsini yakaladılar.
- 1200** İfritler, sayısız gaziye öldürdü. Umman şehrinin dört tarafını ele geçirdiler.
- 1201** O Siccinlik, sert bir şekilde Hâlid'e, "Ali nerededir? Bana onu göster" diye sordu.
- 1202** Hâlid: "Gemiye girip, deniz içinde adaya ulaşmış olmalı" dedi.
- 1203** Lanetli bir peri Siccin'e gelip, "Sorduğun er Siccin (kuyusuna) girdi" diyerek haber verdi.

- 1204 Ol Sicinlik çün bu akvali xuyar
Döner ol dem ol  uyuya od  oyar
- 1205 Ol od ile ya“nm kim yansun diy 
Xaş şalar altında od yansun diy 
- 1206 Kim Kasan birle K sey n ol kaleti
G r ben ailaşdılar  atı  atı
- 1207 Bailadı iazmleri ol zencmre
Ka ’dan ola bunlara meger   re
- 1208 Kabse buyurdı buları ol “adz
Başladılar her birisi irley 
- 1209 Zindana urıcao ol iazmleri
Xoldurur efianları yazuları
- 1210 Ka  Te“ala’dan işit kikmet ned r
  dir Allah(’dan) dem-be-dem  udret ned r

-
- 1204a Ol Sicinlik: Sencigil mel“zn M1;  n bu:   nki M
1204b  oyar: ya ar M2
1205a kim: - M1
1205b şalar: bira ur M, M1, M2; od yansun:  alur M,  alsun M2
1206a Kim:   n M; Kim Kasan birle K sey n: Kasan K sey n   n g rdi M1; birle K sey n:
ve K sey n birle M
1206b ailaşdılar: ailadılar M, M2; G r ben ailaşdılar  atı  atı: Feryad id b ailadılar  atı
M1
1207a ol: - M, M2, anları M1; iazmleri: zengmler M1
1208a buyurdı:  odılar M1; “adz: “adzlar M1
1208b Başladılar her birisi irley : Hem Kasan birle K sey n ailayu M, Kasan K sey n
şido nı Ka  ’a bailadılar M1, Aldılar Kasan K sey n ailadı M2
1209a urıcao:  oydılar M, M1, urdılar M2
1209b Xoldurur efianları yazuları: Oldı bunlar ah u fiian u zarı M, M1, M2
1210. beyit M, M1, M2 n shalarında yok.

1204 O Siccinlik, bu durumu duyduğu zaman, evden dönüp o kuyuya ateş koydu.

1205 (Ali) o ateş ile yansın diyerek, kuyunun ağzını taşla kapattı.

1206 Hasan ile Hüseyin bu durumu görünce, çok ağladılar.

1207 O, gazileri zincire bağladı. Artık, bunlara Allah'tan başka kimse yardım edemez.

1208 O düşman, bunları hapse atınca her birisi inlemeye başladı.

1209 O gaziler zindana atılınca, feryatlar ovaları doldurdu.

1210 Kudret sahibi olan Hak Teâlâ'nın hikmetlerini ve kudretlerinin ne olduğunu işit.

- 1211 Yıl bularur āvāzın(ı) Medmne'ye
İrgürür Medmne'den Faxıma'ya
- 1212 Faxıma çün kim işitdi ol üni
Oda yandı Šanki şol sa“at cāmı
- 1213 Aılayub iaro oldı gözi yaşına
Mušxafa destarın örttdi başına
- 1214 Bil ki destarur kerameti durur
Mekke'den Faxıma “Umman'ı görür
- 1215 Gördi “Umman'da o iazm cānları
Bile zindan içre hem oılanları
- 1216 “Alm girmiş hem Sicinlik ouyuya
Faxıma düşdi bular oapısına
- 1217 Anı gördi Faxıma urdı özin
Hem Kasan Küseyin içün yırttdı yüzün

1211a Yıl: Bil S; āvāzın(ı): oynını S; Medmne'ye: Mekke'ye M, M2

1211b İrgürür: İrişdürdi M, M1, M2; Medmne'den: Mekke'de: M, M2

1212a Faxıma çün kim işitdi: Nagāh işitdi Faxıma M, M1, M2

1212b Šanki: - M, M1, M2; cāmı: anur cāmı M, M1, M2

1213a Aılayub: Aıladı kim S, M; gözi: - S, M

1213b örttdi: urdı M

1214a Bil ki: - M, M1, M2; durur: ol durur M, M1, M2

1214b Mekke'den: Medmne'den S, M1; Faxıma: Faxıma baoar M1

1215a “Ummān'da: şehrinde M, “Umman şehrinde M1, M2; o: - M1, M2; iazm cānları: iazmleri M, M2, anları M1

1215b Bile: Bend-i S, Bildi M1; zindan içre: zindanda M1; içre hem: içinde M; hem: yatur M1

1216. beyit S ve M2 nüshalarında yok

1216b bular: bularuñ M

1217a Anı: Hem “Alm S; urdı özin: dutdı yüzün M, M1, yırttdı yüzün M2

1217b Hem: - M; yırttdı: yaodı M1, xutdı M2; Küseyin: ve Küseyin M; içün: çün M2

1211 Rüzgar bunların sesini, Medine’de Fatıma’ya ulaştırdı.

1212 Fatıma, o sesi işittiği anda sanki canı ateşte yandı.

1213 (O kadar çok) ağladı ki göz yaşına boğuldu. Mustafa’nın örtüsünü başına örttü.

1214 O örtünün kerameti olarak Fatıma, Mekke’den Umman’ı gördü.

1215 Umman’da o gazi dostlarını ve onlarla beraber zindan içinde oğlanlarını gördü.

1216 Fatıma bunların olduğu yeri ve Ali’nin Siccinlik kuyusuna girdiğini gördü.

1217 Fatıma, Ali’yi görüp kendini yere attı. Hasan ve Hüseyin için de yüzünü yırttı.

- 1218 Muṣṣafa'ya laber itdiler gelür
Faxıma'nur başın dizine alur
- 1219 Reszl eydür ya oızum n'oldı sara
Gözür aç kalüri söylegil bara
- 1220 Faxıma açdı gözin xurdı örü
Atasınur elin öpdı yalvaru
- 1221 Eydür iy canum baba oılanlarum
Esmr olmuş ıuyuya düşmiş erüm
- 1222 Od biraomış ıuyuya kafır yine
Kim benüm erüm ol od içre yana
- 1223 Tmz du"a oıl Tengri'den kacet dile
Kim benüm esmrlerüm necât bula
- 1224 Kasan'ur Şai omuzı başlu yatur
Hem Küseyn'ür gözleri yaşlu yatur

-
- 1219b Gözür: Gözüñi S; söylegil: söyle M2
1219. beyit M1 nüshasında yok.
1220a açdı: sildi M1
1221a baba: peder M2
1221b Esmr: Yesmr M2
1222a Od bırakmış ıuyuya kafır: ıuyuya kafirler od urmış M, M2, Od biraomış ıuyuya kafır yine: Kafır od ıoymış ıuyu içine M1
1222b benüm erüm ol od içre yana: güyegün oalmış od içinde M1, güvegür ol od içinde yine M2
1223a Tmz: - M, M1, M2; oıl: oılıl M, M1, M2; Tengri'den: Tarrı'dan M2
1223b necât: âzâd S, lalâş M; bula: ola S, M
1224a Kasan'ur: Yaralıdur Kasan'ur M2; başlu yatur: başludur S, - M2, yaralı yatur M1
1224b Hem Küseyn'ür: Küseynüm'ür M, M1; yaşlu yatur: yaşludur S; Hem Küseyn'ür gözleri yaşlu yatur: Yaşludur Küseyn'ür iki gözi M2

- 1218** Mustafa'ya haber verdiler. O da gelip Fatıma'nın başını dizine koydu.
- 1219** Resûl: "Ey kızım! Sana ne oldu? Gözünü aç ve bana halini anlat" dedi.
- 1220** Fatıma, gözünü açıp ayağa kalktı. Babasının elini öpüp yalvararak :
- 1221** "Ey canım baba! Oğlanlarım esir olmuş. Erim, kuyuya düşmüş" dedi.
- 1222** "Erim o ateş içinde yansın diye, kafir o kuyuya ateş bırakmış".
- 1223** "Çabuk benim esirlerimin kurtulması için dua edip, Tanrı'dan yardım iste".
- 1224** "Hasan'ın sağ omzu yaralı, Hüseyin'in de gözleri yaşlı bir halde (zindanda) yatıyorlar".

- 1225 İazmlerür iy baba kali yaman
Meded eyle anlara zınhar sen
- 1226 Böyle diyüb gözlerinden yaş döker
Fāxımā'nuñ zārısı xaşra çıoar
- 1227 Ooñşıları cümle işidür anı
Her birinür derd ile yandı cānı
- 1228 Lalid ü Sa"d ü Zübeyr İbn-i "Avam
Oavmi işitdi laberlerin tamam
- 1229 Sa"d-ı Vaooas anası miskmn oarı
Ao başını açuben oıldı zārı
- 1230 Mekke oavmi ulu kiçi bildiler
Aılaşuben oamu zarı oıldılar
- 1231 Reszl ol dem mescmd içine girür
Kim du"aya secdeye başın urur

1225a baba: peder M2

1225b anlara: bunlara M2; sen: aman M1

1226a Böyle diyüb: Söyler iken M1; diyüb: didi M2; döker: aoar M1, M2

1226b Faxıma'nur zarısı xaşra çıoar: Vaot olur kim aılayub bilin bükür S; fiianı: zārısı M2

1226. beyit M nüshasında yok,

1227a Oorşıları cümle işidür : Medmne işitdi laloı heb S; cümle işidür: işidür cümle M, işitdi cümle M2

1228a Zübeyr İbn-i "Avam: Zübeyrül-"Avam M2

1229b zārı: ırı S

1229-1230. beyitler M2 nüshasında yok,

1230a Mekke oavmi: - S; Mekke oavmi ulu kiçi bildiler: Medmne oavmi işidüben geldiler M1; kiçi: kiçi şehrümi S

1230b oamu: cümle M1

1231a mescmd: Ka"be M, M2

1231b Kim du"aya: Du"a oılır M, M1, Du"a oılub M2

- 1225** “Ey baba! Gazilerin hali kötü. Sen hemen onlara yardım et”.
- 1226** (Fatıma) böyle diyip ağladı. O kadar çok ağladı ki ağlamaktan beli büküldü.
- 1227** Medine halkı, onu işitti. Her birinin bu dert ile yüreği yandı.
- 1228** Kavmin hepsi Hâlid, Sa’d, Zübeyr İbn-i Avâm’ın haberlerini, tamamen işitti.
- 1229** Sa’d-ı Vakkâs’ın yaşlı annesi, ak saçlı başını açıp feryat etti.
- 1230** Mekke şehrindeki büyük, küçük herkes (bu durumu) öğrenince, ağlayarak feryat ettiler.
- 1231** Resûl, o zaman mescidin içine girdi ve dua için başını secdeye koydu.

- 1232** Yalvaruben didi ya Vahid (ü) Ekad
İaziler xarlıia düşmiş oil meded
- 1233** Ya İyyase'l-Müstaimsin ya Basmr
Bend-i zindan içre yarenler esmr
- 1234** Sara yüz urdum buları oil lalaş
Faxıma aılar "Alm-y-çün xutdı yas
- 1235** Ol zamanda Cebre'il indi yire
Kao selamın götürür Peyiamber'e
- 1236** Ya Mukammed Faxıma'ya söylegil
Ailamasun var beşaret eylegil
- 1237** Kao Te"ala ourtarur ouzıları
□ai esen oavuşdurur iazmleri
- 1238** Sen dalm yirden götürgil başurı
Ailamasun Faxıma sil yaşını

-
- 1232a Yalvaruben didi: Yalvarub eydür ki M, M1, M2
1232b İazmler: - M; İazmler xarlıia düşmiş: Xarlıia düşmiş iazmler M1, M2; düşmüş oil: düşmüşler oilil M
1233a Müstaimsin: Müstaomn M1; Basmr: Oadmr M1
1233b Bend-i: Ba"d-i M1, Adı M2; içre: içinde M; yarenler: bunlar heb M2
1234a urdum buları: dum bula M
1234b yas: yaş M2
1234. beyit M1 nüshasında yok.
1235a Ol zamanda: Şol sâ"at M; zamanda: sâ"atde M1, M2
1235b götürür: degürdi M, getürdi M1, degürür S
1236a Ya: Didi ya M2
1236b var: dir S, M, M1
1237a ourtarur ouzıları: ourtara ouzıların S, M2
1237b oavuşdurur iaçmleri: oavuşdura iazmlerin M1
1238a Sen dalm: Faxıma'nur M, M2; götürgil başurı: götür başın M, M2
1238. beyit M1 nüshasında yok.

- 1232** Yalvararak, “Ey bir olan Allah’ım! Gaziler sıkıntıya düşmüş. Yardım et” dedi.
- 1233** “Ey yardım dileyenlerin yardımcısı olan ve (herşeyi) görüp bilen Allah! Zindan içinde dostlar esir olmuşlar”.
- 1234** “Fatıma, Ali için yas tutup ağlıyor. Sana yüz vurdum. Bunları kurtar” (dedi).
- 1235** O zaman, Cebrail yere inip Allah’ın selamını Peygamber’e ulaştırdı.
- 1236** “Ey Muhammed! Fatıma’ya söyle, ağlamasın.Git, ona müjde ver” dedi.
- 1237** “Hak Teâlâ kuzularını kurtarır. Gazilerini sağ esen kavuşturur”.
- 1238** “Sen de başını yerden kaldır. Fatıma ağlamasın. (Onun) göz yaşını sil”.

- 1239 Geldi Reszl söyledi Kao sözini
Oızınur sildi yiniyle o yüzini
- 1240 Ne ki Cebra'il ara virdi laber
Söyledi oızına ol Layru'l-Beşer
- 1241 Faxıma şükr eyledi oıldı süczd
Şükr sara didi ya Rabbi'l-Vedzd
- 1242 Bunda bular şükr içinde olur
İşid imdi "Alm anda ne olur
- 1243 Oaloanur iplerini kesdi "Alm
Üç gün indi gice gündüz ol velm
- 1244 Yir dibine çün "Alm dalm iner
Şöyle kim bir oarlayıuç yire onar
- 1245 Bir nefes ol arada aolın direr
İsm-i A"çam oouyub çevre urar

-
- 1239a Geldi Reszl söyledi: Pes Kabmbu'l-lah dirler S, M, Kao Reszl söyledi M1; sözini: sözün S
1239b yüzini: o gözin S
1240a Ne: Ta M, M1
1240b Söyledi oızına : Oızına söyledi M, M1; ol: o Ş
1240. beyit M2 nüshasında yok,
1241a eyledi: eyleyüb M2
1241b Şükr sara didi: Didi sara şükr M; Şükr: Eytdi şükr M1, Didi şükür M2
1242a Bunda bular: Bunlar bunda M
1242b İşid imdi "Alm anda: Şāh-ı Merdān'ı işid kim S, Sen işid imdi, "Alm M2; ne: neler M2
1243a indi: anda Ş
1244a dibine: mekana M; Yir dibine çün "Alm dalm: Nāgah bir yücenür üstüne M1, Bir bacanur
ne ki üstüne M2; dalm: şöyle M
1244b Şöyle: Bi-kasbm M, Nitekim M1
1245a nefes: sâ"at M, M1, M2; arada: aradan S, orada M2
1245b çevre: çıoda M; oouyub çevre urar: oouyuben şadlıia irer M1

- 1239** Habibullah, Allah'ın sözünü dinledi ve elbisesinin koluyla kızının yüzünü sildi
- 1240** O insanların en hayırlısı (olan Muhammed), Cebrail ona ne anlattıysa (hepsini) kızına anlattı.
- 1241** Fatıma şükredip, secde etti. "Ey rahmeti bol olan Rabbim! Sana şükürler olsun" dedi.
- 1242** Bunlar burada şükrederlerken (sen), şimdi (orada) Şah-ı Merdan'ın ne yaptığını işit.
- 1243** O veli olan Ali, kalkanın iplerini kesip üç gün boyunca gece gündüz indi.
- 1244** Ali, bir kırlangıcın yere konması gibi kuyunun dibine indi.
- 1245** Bir süre orada aklını toplayıp, İsm-i Azam okuyarak etrafına üfledi.

- 1246 Gördi bir kimse yatubdur iriler
Ne kişisin dir "Alm ara Şorar
- 1247 Didi kim ya Şah-ı Merdan cinnmyem
Yzsuf adum ya "Alm ben sünnmyem
- 1248 □anduo indükde oaçub senden bara
Oarşu varduo iki bir cinnm ara
- 1249 Bir zaman Şandui ile oıldıo oıtal
Cenk ü karb itdük anurla çoo cidal
- 1250 Nagehan iblis çerisi irişür
Biz müsülman cinnmlerle urışur
- 1251 Urdılar Şai oyluium Şındı benüm
Xarlui anur gitmege iver cānum
- 1252 Dmvler ile oamu iblms çerisi
Maşrıoa oaçdı bile Şanduo "asm

1246a yatubdur: yanında M1

1246b Ne kişisin dir "Alm ara: "Alm ara ne kişisin dir M1

1247a Didi kim ya Şah-ı Merdan: Cevab virdi "Alm'ye kim M, M1, M2

1247b Yzsuf adum: Adum Yzsuf M, M2; Yzsuf adum ya "Alm ben: Ya "Alm adum Yzsuf M1

1248a indükde: - M; bara: geldi bara M; □anduo indükde oaçub senden bara: Senden oaçub Şanduo indükde bura M1, Şanduo sizden oaçub indi buña M2

1248b Oarşu varduo: Oarşuladuo M2; bir cinnm: yüz kişi M1

1249a oıldıo: oıldı M

1249b ü: - M, M2; çoo: biz M1

1250b Biz: - M, M2; cinnmlerle: cinnmler ile M, M2

1250. beyit M1 nüshasında yok,

1251a oyluium: ayaium M, M1, M2; Şındı: - M, ıŞındı S.

1251b canum: canum benüm M1

1252b Maşrıoa: Şaroa M1; oaçdı: çıodılar M1, çıodı M2; Şanduo-ı "asm: uşaiı irisi M1

- 1246** Ali (orada), bir kimsenin inleyerek yattığını gördü ve ona kim olduğunu sordu.
- 1247** “Ey Şah-ı Merdan! (Ben bir) cinim. Adım Yusuf’tur. (Mezhep olarak da) sünnîyim” dedi.
- 1248** “Sandık senden kaçıp bana indiğinde, iki bin cin ona karşı geldik”.
- 1249** “Bir süre sandıkla savaştık. Onunla çok mücadele ettik”.
- 1250** “Ansızın iblis askeri yetişip, biz müslüman cinlerle savaştı”.
- 1251** “(Bana) vurunca, sağ oyluğum kırıldı. (Burada kalmaktan dolayı) bunaldım. Canım gitmek için acele ediyor”.
- 1252** “Devler, iblis askerinin hepsi ve isyankar sandık doğuya kaçtılar”.

- 1253 Leşkerümüz anları gitdi oova
Düşdüm ayaium uvanub ben eve
- 1254 "Alm anur [ol] ayaiın Şiadi
Fatika'yla İsm-i A"çam okudı
- 1255 Cinnm Yzsuf ayaiı oldu Şafa
"Alm'nür öpdı elin ıldı vefa
- 1256 Yzsuf'ıñ çün ki oraldı ayaiı
Yine xurdi hem Şai oldu ayaiı
- 1257 ıordı Alm cinnmye ol Şmr-i Ner
Ya Yzsuf oanı Zelmla vir laber
- 1258 Bara bildür kim Zelmla oandadur
Yzsuf eydür uşda şol zindandadur

-
- 1253a Leşkerümüz: Bizüm çeri M, M2; Leşkerümüz anları gitdi: Gitdi bizüm çerümüz anı M1
- 1253b Düşdüm: - M, M2 uvanub ben: Şındı düşdüm bu M, M2; Düşdüm ayaium uvanub ben eve: Ben ayaium Şındı düşdüm uyuya M1
- 1254a Şiadi: Şiadi oour M1
- 1254b Fatika'yla İsm-i A"çam: İsm-i A"çam Fatika M, İsm-i A"çam hem Fatika M2, İsm-i A"çam du"asını M1; ıoudı: üfürür M1
- 1255b "Alm'nür öpdı: Öpdı "Alm'nür M1
1255. beyit M1, M2 nüshalarında yok,
- 1256a Yzsuf'ıñ: Cinnm Yzsuf S, M; çün ki: çün S, - M2
- 1256b hem: - S, M2; xurdi: - M2; oldı: olmışdı ki M2
- 1257a cinnmye: - M, Yzsuf'a M2; "Alm cinnmye: Yzsuf'a "Alm M1
- 1257b oanı Zelmla: dir Zelmla'dan M1
- 1258a kim: ol M, M2
- 1258b uşda: işde S, M2
1258. beyit M1 nüshasında yok,

- 1253** “Askerlerimiz onları kovmak için gittiğinde, benim ayağım kırıldığından evde aciz kaldım”.
- 1254** Ali, onun ayağını sıvayıp Fatiha ile İsm-i Azam okudu.
- 1255** Cinni Yusuf’un ayağı iyileşti. Ali’nin elini öpüp, vefa gösterdi.
- 1256** Cinni Yusuf’un ayağı iyileşince, yine ayağa kalkıp eskisi gibi oldu.
- 1257** O arslan olan Ali, cine, “Ya Yusuf! Zeliha hani? Haber ver” dedi.
- 1258** “Bana Zeliha’nın nerede olduğunu söyle” Yusuf: “İşte şu zindandadır” dedi.

- 1259** Dmv-i İstīlrac zindana anı
Urdı “Alm dir bara göster oanı
- 1260** Zindanı Yzsuf “Alm’ye gösterür
Gördi otuz cinnm beklemiş durur
- 1261** Dört yanı hendek kenarı zindanur
Çevre yanın cinnmler almış anur
- 1262** “Alm bir kez na“ra urdı hayoirur
Geldi hendek kenarına yügürür
- 1263** Çekdi zü’l-fioarı bir kez cenkdür
Didi Allah yüz adım bir sıçradur
- 1264** Hendegür ol yanına çün kim giçer
Heybetinden “Alm’nür cinnm oaçar

1259a Dmv-i İstīlrac: İstīlrac devi M, M1, M2; anı: urdı anı M, M1, Şaldı anı M2
1259b Urdı: - M, M1, M2; dir bara: eydür gel bara M; dir: eydür M1; oanı: zindanı M1, anı M2
1260b otuz: otuz biñ S, M1
1261a yanı: yara M, yanası M1; hendek kenarı: handao oırarı M, M2; kenarı: - M1
1262a kayoirur: çioarur S, kayoirub M2
1262b hendek kenarına: handao kırarına M, M2; yügürür: durur M1, yügürüb M2
1263a Çekdi zü’l-fioarı: Eü’l-fioarı çaldı M1; zü’l-fioarı bir kez: bir kez zü’l-fioarı M2; cenkdür: çioardı M2, şmr-i “Ali M1
1263b Didi Allah: Allah diyü M, M1, Allah diyüb M2; yüz adım: bir M, M2; yüz adım Şıçradur: Şıçrar ol velm M1; Şıçradur: Şıçradı M2
1264a Hendegün: Handaour M, M2; ol yanına çün kim giçer: yanındaki ol cinnmler M1
1264b cinnm: küllm M1

- 1259** “İstihrac adlı dev, onu zindana attı” (dedi). Ali: “Hani? Bana göster” dedi.
- 1260** Yusuf, Ali’ye zindanı gösterdi (Ali orada), otuz bin cinin beklediğini gördü.
- 1261** Zindanın dört tarafı çukurdu ve onun etrafını cinler sarmıştı.
- 1262** Ali, bir kez haykırıp, koşarak hendek kenarına geldi.
- 1263** (Ali) savaşmak üzere zülfikarını çekip, “Allah!” diyerek bir defada yüz adım sıçradı.
- 1264** (Ali) hendeğin o tarafına geçtiği zaman, onun heybetinden cinler kaçtılar

- 1265 Şah-ı Merdan yürüdi zindan(ı) depe
Yıdı zindan oapusın depe depe
- 1266 Zelmla'yı girdi çıardı "Alm
Çizdi elin vü ayaın ol velm
- 1267 Zelmlā öpdı "Alm şmrüñ elin
"Alm Şordı aña cümle akvālin
- 1268 Şah-ı Merdan dir Zelmla nicesin
Kaliñi "ar; itdi ol da nicesin
- 1269 Bir zaman birbirile söyleşdiler
□anduia nice varalum didiler
- 1270 "Alm eydür Yzsuf'a kim n'idelüm
Maşrıoa imdi nicesi gidelüm
- 1271 Yzsuf eydür "Alm'ye iy sulxanum
Gelür imdi boynuma binür benüm

-
- 1265a Şah-ı Merdan: "Alm M2; zindan(ı) depe: zindana dir M1; zindan(ı): kim zindan M2
- 1265b Yıdı zindan oapusın depe depe: Ol zindan oapusın ol dem kopar M1; Yıdı zindan oapusın: Yaraladı zindanı M2
1265. beyit M nüshasında yok,
1266. beyit M, M1, M2 nüshalarında şu şekildedir:
"Alm girdi Zelmlā'yı çıoarur
Elin baın çözer görñün alur
1267. beyit S nüshasında şu şekildedir:
Öpdı elin şahuñ Zelmlā-yı nigār
Dert görme iamdan āzād ol nigār
1268. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.
- 1268b haliri: Metinde "kalinür" olarak imlâ edilmiş olan bu kelime vezin ve anlam gereği "haliri" olarak düzeltilmiştir.
1270. beyit M1 nüshasında yok,
- 1271a eydür "Alm'ye: "Alm'ye eydür M1
- 1271b Gelür: Gelgil M1; binür: bingil M1

- 1265** Şah-ı Merdan, zindan tarafına yürüdü ve tekmeleyerek zindanın kapısını yıktı.
- 1266** Ali (içeri) girerek, Zeliha'yı çıkarıp elini ve ayağını çözdü.
- 1267** Zeliha Ali'nin elini öpdü ve Ali, ona (başından geçen) bütün durumu sordu.
- 1268** Şah-ı Merdan: "Zeliha, nasılsın?" dedi. Zeliha da halini anlattı.
- 1269** Bir süre birbirleri ile konuşup, "Sandığa nasıl gidelim?" dediler.
- 1270** Ali, Yusuf'a, "Ne yapalım? Doğuya şimdi nasıl gidelim?" dedi.
- 1271** Yusuf, Ali'ye, "Ey sultanım! Şimdi gelip benim boynuma binin"dedi.

- 1272 Kao Te“ala’ya Ŗimub uçalum
Bir sa“atde maşıoa hem geçalüm
- 1273 “Alm ile Zelmla bindi ara
Dillerinde Tengri’nür adın ara
- 1274 Cinnm Yzsuf bunları aldı gider
Her bir adımını yüz arşun ider
- 1275 Bir sa“atde iki yıllıo yol alır
“Alm baoup Yzsuf’a xara oalur
- 1276 Xarlacaodan gün zevale gelmedin
Maşıoa geldiler öyle olmadın
- 1277 Gördi Yzsuf cinnmleri urışur
“Alm’yi Zelmla’yı aşaia oor
- 1278 Kendü dalm kamle oıldı urışa
Geldi bir cinnm anurla görişe

-
- 1272a Kao Te“ala’ya Ŗimub: Bir Tengri’ye Ŗimuben M, M1, M2; uçalum: geçalüm M2
1272b hem: dik S; geçalüm: uçalum M2
1273a ile: bile M2
1273b Tengri’nür: Tarrı’nur M1, M2; adın ara: adını ara M2
1274a Cinnm Yzsuf: Yzsuf cinnm M, M2
1274b ider: bir gider M; yüz arşun ider: M2 (Nüsha tahribinden dolayı okunamadı),
1274. beyit M1 nüshasında yok,
1275a sa“atde: lahzada M, M2
1275b baoup: baoar M, M1, M2
1276a gelmedin: gelmeden M2
1276b geldiler: ıodılar M2; olmadın: olmadan M2
1277b aşaia: yire M2; oor: oor dürişür M1
1278a kamle: - M2; oıldı: eyler M, ider M1; urışa: urışur M1
1278b anurla: Yzsuf’a kim M, Yzsuf ile M1, Yzsuf’a M2; görişe: görişür M1

1272 “Allah’a sığınıp, uçarak bir saatte doğuya gidelim” dedi.

1273 Ali ile Zeliha, Allah’ın adını anarak ona bindiler.

1274 Cinni Yusuf, bunları alıp, bir adımda yüz arşın yol alarak gitti.

1275 Yusuf’un bir saatte iki yıllık yol aldığını gören Ali (buna), şaşırıp kaldı.

1276 Tan vaktinde, güneş tepeye gelip öğle vakti olmadan doğuya geldiler.

1277 Yusuf (orada), cinlerin savaştığını görünce Ali ve Zeliha’yı aşağıya bıraktı.

1278 Kendi de savaşmak için atılınca, bir cin onunla görüşmeye geldi.

- 1279 Yzsuf eydür uş “Alm geldi bize
Olalum kafirlere bugün iaza
- 1280 Ol müsülman cinnmler sevnışdiler
Oarşu gelüb “Alm’yle görüşdiler

FA□L-I MN

- 1281 Tengri arslanı “Alm zü’l-fikārı
Eline aldı yine ol dmn eri
- 1282 Yzsuf-ı cinnm Zelmıa sünnmler
Kamle oıldı heb müsülman cinnmler
- 1283 Tekbmr idüb oırdılar kafirleri
“Alm dalm çaluben zü’l-fioarı
- 1284 Oırdılar ol cinnmler kökin kese
Cinnm “ifrit girdi altmış bir pise

1279a uş “Alm: “Alm şmr M, M1, M2

1279b Olalum kafirlere bugün: Kafirlere olalum şimdi M, M1, M2; iaza: ceza S, M1, M2

1280a Ol: - M, M2; müsülman: müsliman M2; sevnışdiler: irışdiler M

1280. beyit M1 nüshasında yok.

1281 Fasl-ı mn 54b (S); - 32a (M), - 34a (M1), - 52b (M2)

1281. beyit S nüshasında şu şekildedir:

Zü’lfioarı Tañrı arslanı “Alm

Yine aldı eline dir ol velm

1282a sünnmler: söynilür S; cinnm: cinnm hem M2

1282b heb: ol M, M1, M2; müsülman: müsliman M2

1283a idüb: idüben M1, virüb M2

1283b “Alm dalm çaluben: Şah-ı Merdan yürüdür S; çaluben: çaldı ol M, oynadur M1

1284a cinnmler: itlerin M; ol cinnmler: kafirlerin M1

1284b Cinnm “ifrit girdi altmış: Altmış bir cinnm “ifrit girdi M, M2; altmış bir pise: ne ise M2

1279 Yusuf: “İşte Ali! Bize yardıma geldi. Bugün kafirleri cezalandıralım” dedi.

1280 O müslüman cinler, sevinip Ali’yi karşılayarak onunla görüştüler.

SON BÖLÜM

1281 Tanrı arslanı ve din eri (olan) Ali, zülfikarı tekrar eline aldı.

1282 Sünnî olan cinnî Yusuf, Zeliha ve bütün müslüman cinler (savaşmak için) atıldılar.

1283 Tekbir getirip kafirleri öldürürken, Şah-ı Merdan (da) zülfikarını salladı.

1284 O cinlerin kökünü keserek öldürdüler. Cin ve ifritlerin altmış bini, siyah katrana girdi.

- 1285 Oırdılar oamusını anda tamam
 □anduia yitişdi “Alm ve’s-selam
- 1286 Ara dalm oıldı vü hem arouru
 “Alm gördi Şanduiı kim oupouuru
- 1287 □anduiur içindeki bir dmv imiş
 Dayim anuñ işi küfr ü sikr imiş
- 1288 Adı İstihrac imiş ol mel“zne
 Oabil imiş cazzluia efszna
- 1289 Kim müsülman dmvlerinden imiş ol
 Bilür imiş sikr-i narencatı bol
- 1290 Süleyman dmvlerinden oalmış imiş
 Anda bir kitab ouyub bilmiş imiş

-
- 1285a Oırdılar: Oıra urdılar S; oamusını: sini S, hepisini M1; anda: - S, şöyle M2
- 1286a oıldı vü: kamle oıldı M, M1, M2
- 1287a □anduiur: Ol Şanduo M, M1
- 1287b anuñ: - S; küfr ü sikr imiş: cazz-y-imiş M, küfr ü sikr ü dmv imiş S
- 1288a Adı İstilrac: İstilrac dmv dirler M, İstilrac dirler M1, M2; ol: hem ol M1; mel“zne: deve M1
- 1288b Oabil: Oayim M2; Oabil imiş cazzluia efszna: Ol ögredür imiş cazzluiı her dmv M1
- 1289a Kim müsülman dmvlerinden imiş ol: Müsliman dmvlerinden oalmış imiş M2
- 1289b Bilür imiş sikr-i narencatı bol: Narencat ouyub bilmiş imiş M, M2
1289. beyit M1 nüshasında yok,
- 1290 Vezin bozuk olup düzeltilemedi; S nüshasında yok,
- 1290 M nüshasında 1290a-1291b bir beyit oluşturmuş,

1285 Hepsini tamamen öldürdüler. Ali, sonunda sandığa yetiştii.

1286 Ali, ona saldırıp devirince iinin bomboş olduğunu gördü.

1287 Sandığın içindeki, işi daima sihir ve küfür olan bir cinmiş.

1288 O melûnenin adı İstihrac olup, büyü ve efsunu çok iyi bilirmiş.

1289 Müslüman cinlerinden olup, ateş büyüsunü çok bilirmiş.

1290 (O) Süleyman devlerindenmiş, orada bir kitap okuyup bunu öğrenmiş.

- 1291 Ol Süleyman nebmye ferraş imiş
Oulluo eder [hem] bile yoldaş imiş
- 1292 Talxınur altını girmiş süpüre
Ol nebmür döşegin[i] götüre
- 1293 Ol kitabı bulmuş anda ol fu ; zı
Görmüş içindekini yazmış (ol) fu ; zı
- 1294 □afka vü saxır-be-saxır okumuş
“İlm-i efszn sıkr-i narencat imiş
- 1295 Ol imiş bu cazzluıı eyleyen
□anduo içinden bu laloa söyleyen
- 1296 Na“rasını “Alm’nür işitmiş ol
Bıraıub Şanduiıı iarba gitmiş ol

-
- 1291a Ol Süleyman nebmye ferraş: Süleyman Peyiamber’ür ferraşı M1
1291b Oulluo eder [hem] bile: Beroāya vü aşfiyāya S
1291 M2 nüshasında 1291a M nüshası ile aynı. 1291b ise “Ferraşlıo lidmetine almış imiş” olarak yazılmıştır,
1292a Taltnur altını girmiş: Bir girmiş taltnur altını M, Bir gün girmiş taltnur altın M2
1292b Ol nebmür: Süleyman’ur M, M2
1292. beyit M1 nüshasında yok,
1293a Ol: Bir M2; bulmuş anda: anda bulmuş M1
1293b Görmüş içindekini yazmış: İçindekini almış anda M, İçindekini bilmiş anur M2, İçindekin oouyub bilmiş M1; fu ; zı: cuhzı M2; içindekini: içinde Ş
1294b “İlm-i efszn sıkr-i narencat: Cazzluolar kelimatı imiş M
1294 M nüshasında 1294a-1294b beyitlerinin yerleri birbiri ile değişik,
1294. beyit M2 nüshasında şu şekildedir:
“İlm-i efszn sıkr ü narencat imiş
Cazzluıı küfr ü kelimat imiş
1294. beyit M1 nüshasında yok,
1295a Ol imiş: Oymuş M
1295b içinden: içinde M
1295 M2 nüshasında 1295a-1295b’nin yerleri birbiri ile değişik,
1296a Na“rasını “Alm’nür: “Alm’nür na“rasını M, M1, M2
1296b gitmiş: gitdi M1
1296 M nüshasında 1296a-1296b bir beyit oluşturuyor,

- 1291** O, Süleyman Peygamber'in hem hizmetçisi hem de arkadaşıymış.
- 1292** (Bir gün) peygamberin yatağını kaldırmış ve süpürmek için tahtının altına girmiş.
- 1293** O gereksiz (cadı), orada o kitabı bulup içinde ne yazdığını görmüş.
- 1294** (O kitabın) büyü ilmi ve ateş büyülerini (anlatan) sayfalarını satır satır okumuş.
- 1295** Bu cadılığı yapan, sandık içinden halkla konuşan oymuş.
- 1296** O, Ali'nin narasını işitince, sandığı yere bırakıp batıya gitmiş.

- 1297 Talib olduoda "Alm ol mel"zne
 Qanduiı oomış vü kaçmış mairibe
- 1298 Ardına düşdi otuz bir cinnmler
 Yitdi mairibde ara ol sünnmler
- 1299 Yzsuf-ı cinnm yitişüb urdı dir
 Bir olılcda ersesini yardı dir
- 1300 Dutdılar Şaçından anı süriyü
 Süridiler ol iti yüzün ooyu
- 1301 Getürdiler Şah-ı Merdan oatına
 "Alm tükürdi anur suratına
- 1302 Bir minare gibi ol itür boyı
 "Alm oazdurdı boyınca bir ouyu

1297a olduoda: olduoça M2; mel"zne: mailzbe S

1297a Metinde "'Alm galib olduoda ol mel"zne" olarak yazılan beyit vezin bozuoluğu nedeniyle "Talib olduoda "Alm ol mel"zne" olarak düzeltilmiştir.

1297b oomış vü: ooyuben M2

1297. beyit M, M1 nüshalarında yok,

1298a otuz: yedi; bir: pir M1

1298b Yitdi mairibde: Mairibde yitdi M2

1299a yitişüb: yitişür S, irüb M2; dir: debere M2; Yzsuf cinnm yitişüb urdı dir: Yzsuf cinnm ardından irer M1

1299b Bir olılcda: Olılcı M, Olılc ile M2, Olılcıyla M1; yardı dir: iki yarar M1, çaldı yine M2

1300a süriyü: - M, M1, M2

1300b Süridiler: Sürdiler Ş

1301a Vezin bozuk olup düzeltilemedi; Şah-ı Merdan: anı "Alm M, M1

1301. beyit M2 nüshasında yok,

1302a gibi: bigi M1; itür: kelbür M2

1302b boyınca: anur çün M, M1, M2

1297 Ali (savaşta) galip geldi zaman o lanetlenmiş (cadı) sandığı bırakıp doğuya kaçmış.

1298 Otuz bin sünnî cin (onun), peşinden gidip batıda ona yetiştiler.

1299 Cinni Yusuf yetişip, kılıcıyla bir vuruşta (onun) ensesini yardı.

1300 O iti, saçından tutup yüzükoyun sürüdüler.

1301 Şah-ı Merdan'ın huzuruna getirdiklerinde Ali, onun yüzüne tükürdü.

1302 O itin boyu bir minare gibiydi. Ali, onun boyu kadar bir kuyu kazdırdı.

- 1303 Dört biñ batman boynına urdı demür
Gitmeyiser nice sürerse “ömür
- 1304 Zencmr ile ellerin bai ladılar
Od ile yüzün gözin xai ladılar
- 1305 “Alm anur dişlerini xartdurur
Burnını delüb dakm ip daodurur
- 1306 Gözlerini çıoarub xuxaoların
Deldi zencmr geçürür oulaoların
- 1307 Yüz demür arşun oati oaodurur
Deldi yüzün ayaına daodurur
- 1308 Diline zencmr geçürür arouru
Erşesinden çıoarub bailar girü
- 1309 İndürür boyunca anı ouyuya
Ol “azablar ile oaçan uyuya

-
- 1303a Vezin bozuk olup düzeltilemedi; Dört biñ batman boynına urdı demür: Boynına dört biñ batman urdılar demür S, M1
- 1303b nice sürerse “ömür: boynından ta “ömür oamu M; nice sürerse: boynından oamu M1, M2
- 1304a ellerin: elini M1
- 1304b Od ile yüzün gözin: Yüzün gözin od ile M, M1, M2
- 1305a xartdurur: oaodurur M, çekdürür M1
- 1305b Burnını: Yüzini S, M2; delüb: deldürüb M1; dalım: yoğun S, - M; daodurur: xaodılar M2
- 1306b Deldi : Deler M, M2; zencmr: zencmr S
- 1306-1307. beyit M1 nüshasında yok,
- 1307a Vezin bozuk olup düzeltilmedi; Yüz: Bir S; demür: - M, M2; oati: demür oazuolar M, M2
- 1307b Deldi yüzün: Burnın deler M, burnın delüb M2
- 1308a geçürür: geçürüb M2
- 1308b çıoarub: döndürüb M1
- 1309a İndürür boyunca anı: İndürdiler anı boyunca M; İndürür boyunca: İndürdiler M, İndürürler M2; ouyuya: derin ouyuya M1, M2
- 1309b “azablar: iazab S, “azab M2; oaçan: niçe S

- 1303** Boynuna, ömrü boyunca nereye giderse gitsin kurtulamayacağı, dört bin batman (ağırlığında) demir taktılar.
- 1304** Zincir ile ellerini bağlayıp, ateş ile yüzünü ve gözünü dağladılar.
- 1305** Ali, onun dişlerini söktürüp, burnunu delerek kalın ip taktırdı.
- 1306** Gözlerini çıkarıp, dudaklarını delerek, kulaklarına zincir geçirdi.
- 1307** Yüz arşın (boyunda) demir kazıklar çaktıracak, yüzünü delip ayağına taktırdı.
- 1308** Diline zincir geçirip, ensesinden çıkararak geriye bağladı.
- 1309** Onu, boyunca kazılan kuyuya indirdi. O, bu öfke ile nasıl uyusun?

- 1310 Ol oazuia bailadılar ol iti
Oatı oahr eylediler ol la“neti
- 1311 Ouyunur çevre yanın çizdi “Alm
Teslmr-i cin içine yazdı “Alm
- 1312 Yöresine cinnm gelebilmeye
Yalzd anı dmvler alabilmeye
- 1313 Ol ousyuda ol azabı çekiser
Şöyle oala ta oiyamet oopisar
- 1314 Cinnmler sulxanı ol “Abdan durur
Arı dmlü yalşı müsülman durur
- 1315 “Alm’ye eydür sizi götürelüm
Yine “Umman şehrine yitürelüm
- 1316 Bindi “Alm uşda cinnm Yzsuf’a
Hem dalm “Abdan’a bindi Zelmla
- 1317 anduiı dalm bile getürdiler
Bir nefesde “Umman’a yitürdiler

-
- 1310b Oatı oalr eylediler ol: eyledi “Alm cinnm M, M2; Oatı oalr eylediler: Oalr ile öldürmek diler
- 1311b Teslmr-i cin: Çoo du“alar M; Teslmr-i cin içine: İçine çoo du“alar M1, M2; “Alm: velm M2
- 1312a Yöresine: Dalm M, M1, M2; gelebilmeye: ara gelebilmeye M, M2, gelüb bulmaya M1
- 1312b alabilmeye: bilmeye M; anı dmvler: dmvler anı S, M, M2
- 1313a ousyuda: ousyudan M2; azabı çekiser: azab ile geçer M2
1313. beyit M nüshasında yok,
- 1314a Cinnmler sulxanı: Cinnmlerür meliki M, M1; ol: - M, M1
- 1314b yalşı: kendü M, M1, kendüsi M2
M2 nüshasında 1314. beyit ile 1315. beytin yeri birbiri ile değişik,
- 1316a Bindi: Yine bindi M, M2; uşda: - M, M2; bindi “Alm: “Alm yine bindi M1
- 1317a bile: - M1
- 1317b Bir nefesde: Kadiminde M, M1, M2; “Umman’a: şehr-i “Umman’a M1

1310 O lanet iti, kazığa bağlayıp, öfke ile öldürmek istedi.

1311-1312 Ali, kuyunun etrafını çizip, cinler ve devler gelip onu kurtarmasınlar diye, içine cin büyüü yazdı.

1313 O, kuyuda kıyamet kopuncaya kadar kalıp, o azabı çekecek.

1314 Cinlerin sultanı, temiz dinli, iyi (bir) müslüman olan Abdan'dır.

1315 Ali'ye, "Sizi götürüp, yine Umman şehrine ulaştıralım" dedi.

1316 Ali cinnî Yusuf'a, Zeliha da Abdan'a bindi.

1317 Sandığı da yanlarında götürüp, bir nefeste Umman'a ulaştırdılar

- 1318 “Alm “Umman’a gelicek ııldı ızd
Yüz yire ıor Tarrı’ya eyler süczd
- 1319 Yzsuf’a eydür Zelmla’yı götür
□anduo ile Mekke’ye degin yetür
- 1320 Didi başum üstine “Alm sözi
Cinnm Yzsuf Şandui a ıoydı ıızı
- 1321 “Alm didi bizden eylegil selam
MuŞxafa’ya cümle aŞkaba tamam
- 1322 Ladimince götürüben Şandui
Loş veda idüb[eni} döndi girü
- 1323 Aroasına aluben türdi göge
Kao Çalab’ı dayima üre üre
- 1324 Ne derizdür ne ıurı yir ne ıaya
Alşam olunca irişdi Mekke’ye

-
- 1318a “Umman’a gelicek: çıodı yiryüzüne M, M1, M2
1318b Tarrı’ya: Çalab’a M, Lalio’a M1, Kao’ a M2
1319a götür: getir M2
1319b □anduo ile Mekke’ye degin : Bile Şandui ile Medmne’ye S; Mekke’ye: Medmne’ye
M1
1320a sözi: sözür M2
1320b Cinnm Yzsuf: Yzsuf cinnm M, M1, M2; ıızı: ıızur M2
1321-1322. beyitler S, M, M1 nüshalarında yok,
1323a aluben türdi göge: götürüb türe türe M; aluben: aldı vü S
1323b Kao Çalab’ı dayima: Gider idi “Alm şmri M; Kao Çalab’ı dayima üre üre: Başladı
“Alm şmri da’im öge M1
1323. beyit M2 nüshasında yok,
1324a derizdür: dirya dir M2; yir: dir M2
1324b Alşam olunca irişdi Mekke’ye : Alşama dek irişür Medmne’ye S, Alşam vaotinde
irişdi Mekke’ye M2; olunca: vaotinde M1

1318 Ali, Umman’a gelince yüzünü yere koyarak Allah’a secde etti.

1319 (Ali) Yusuf’a, “Zeliha’yı sandık ile birlikte Mekke’ye ulaştır” dedi.

1320 Cinnî Yusuf: “Ali’nin sözü başım üstüne” diyerek kızı sandığa koydu.

1321 Ali: “Bizden Mustafa’ya ve bütün ashaba selam söyle” dedi.

1322 (Cinnî Yusuf) sandığı beraberinde götürdü ve hoşça vedalaşıp geriye döndü.

1323 (Sandığı) arkasına alıp Allah’ı zikrederek göğe sıçradı.

1324 Denizi, karaları ve kayaları (geçerek) akşama doğru Mekke’ye ulaştı.

- 1325 Andan ördin Cebra'il gelmiş idi
Cinnm Yzsuf laberin virmiş idi
- 1326 Heb šakabm oarşu çıomışlar idi
Muntaçır yollara baomışlar idi
- 1327 İrdi Yzsuf Šanduiı oodı yire
Luxf ile virdi selam Peyiamber'e
- 1328 Cinnm Yzsuf başladı girdi söze
Söyler idi söz derizinden yüze
- 1329 Şerl oıldı "Alm'nür kelamını
Mušxafa'ya degürür selamını
- 1330 Dmv-i perri cinnm bile cengini
Ya hod İstilrac la"mn ahengini
- 1331 Çah-ı Siccin içre oıldııı hüner
Şerk oıldı n'itdise ol Şmr-i Ner
- 1332 Uşda Šandukla Zelmla armaian
Muştucı Šaldı beni size i(y) can

1325b Cinnm: Reszl M, Reszl'e M1, Ol Reszl'e M2; Yzsuf:- M2; virmiş: almiş M

1326a Heb šakabm: Oamu aškab M, M1, M2

1327b Luxf ile virdi selam: Virdi selam luxf ile M, M1, M2

1328. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok.

1329. beyit S nüshasında şu şekildedir:

Şerkine girdi "Alm'nür ol hümam

Kim neler oıldı iazada ol imam

1329b Mušxafa'ya degürür: Degürdi Mušxafa'ya M1

1330-1331. beyitler M, M1, M2 nüshalarında yok,

1332a Uşda Šandukla Zelmla armaian: Açdı Šandui Zelmla armaianı M1; armaian: armaianı M2

1332b beni size i(y) can: didi size beni M, M1, size virdi beni M2

- 1325** Ondan önce Cebrail gelip (Peygamber'e), cinnî Yusuf'un haberini vermişti.
- 1326** Sahabelerin hepsi karşılamaya çıkıp, yollara bakarak (onları) bekliyorlardı.
- 1327** Yusuf, onların yanına ulaşınca, sandığı yere bırakarak Peygamber'e selam verdi.
- 1328** Cinnî Yusuf, anlatmaya başlayıp söz denizinde yüzer gibi konuştu.
- 1329** (Cinnî Yusuf) Peygamber'e, Ali'nin selamını getirip söylediklerini anlattı.
- 1330** Ali'nin uçan dev ve cinlerle olan savaşını, bencil ve lanetli İstihrac ile
- 1331** mücadelesini, Siccin kuyusu içinde yaptığı hünerleri (kısacası), ne yaptıysa hepsini anlattı.
- 1332** "Ey can! İşte sandıkla Zeliha armağandır. (Ali) beni size müjdeci olarak gönderdi" dedi.

- 1333 Himmetür olsun giderem ya Reszl
İy nebmeler serveri latm-i Reszl
- 1334 Çün Reszl dalm ara oılır du“a
Var seni ışmarladuo dir Tarrı'ya
- 1335 Faxıma yavlao sevindi bu işe
Zmra iaro olmışdı dürlü teşvişe
- 1336 Reszl eydür Faxıma'ya ya Betül
Al Zelmla'yı oatura oardaş ol
- 1337 Aldı oızı Faxıma vardı eve
Zmra ol oız oldu derdine deva
- 1338 Faxıma'ya viridi emanet (ol) oızı
□andui ile şaolaya anı özi
- 1339 İşidüb şad oldılar ulu kiçi
□an düğün oldu o gün o ev içi

-
1333. beyit M, M1, M2 nüshalarında yok,
1334- 1337. beyitler M1 nüshasında yok,
1334. beyit M ve M2 nüshalarında şu şekildedir:
Reszl ol dem Yzsuf'a du“a oılır
Yzsuf ol dem gitmege destzr alur
- 1335a yavlao: iayet M2
1335b Zmra iaro olmışdı dürlü: Didi minnet ol Luda'ya M; Zmra iaro olmışdı dürlü teşvmşe: şükr
bm-lod ol Luda'ya hemmşe M2
1337b Zmra ol oız oldu derdine deva: Oonşuluo dirildi cümle ol eve M, Oonşuluo dirildi cümle ol
oıza M2
1338b anı: bile M1
1338. beyit M2 nüshasında yok,
1339a şad oldılar: geldi oamu M1; şad oldılar ulu kiçi: ulu kiçi heb geldiler M2
1339b □an düğün oldu o gün o ev içi: Düğün oldu öyle şan ki o ali M1, Dirilüben loş oonuoluo
oldılar M2
1340-1473. beyitler M nüshasında yok.

1333 “Ey nebilerin başı, son peygamber olan Resûl! Himmet et, gideyim” (dedi).

1334 Resûl de ona dua edip, “Seni Tanrı’ya emanet ettik, git” dedi.

1335 Fatıma bu işe çok sevindi ;çünkü karmakarışık (düşüncelere) boğulmuştu.

1336 Resûl, Fatıma’ya “Ey Betül! Zeliha’yı alıp kendine kardeş edin” dedi.

1337 Fatıma, kızı alıp eve gitti. Zira o kız, derdine deva olmuştu.

1338 (Resûl), Fatıma’ya emanet olarak o kızı ve saklaması için sandığı verdi.

1339 Büyük, küçük (herkes bunu) duyunca, mutlu oldular. O gün, o evin içi düğün (evi) gibi oldu.

- 1340 Yzsuf-ı cinnm dalm xurdı örü
Yolına gitmege yöneldi girü
- 1341 Mekke'den çün yatsuyın oıldı sefer
"Alm'ye oavuşdı ta vaot-i seker
- 1342 Virdi Reszl'den Şakabmden laber
□ai esendür cümlesi sevündiler
- 1343 "Alm Yzsuf dalm "Abdan xurdılar
Xar lacao "Umman şarına girdiler
- 1344 Baılanmış gördiler "Umman şehri[ni]
Şehmd olmuş ademinür ek%eri
- 1345 Kadsüz adem oırılmış n'eydem sara
"Alm gördi bu kali oaldı xara
- 1346 Kimse görünmez yārenlerden biri
Şöyle Şandı kim degül biri diri
- 1347 İster ol yarenlerini aılayu
Ya Kasan Küseyñ cigerin xai layu

1340. beyit M1, M2 nüshalarında yok,

1341a Mekke'den çün: Medmne'den S

1341b oavuşdı: oavuşuben M2

1342. beyit M1, M2 nüshalarında yok,

1343a Yzsuf dalm "Abdan: vü. "Abdān Yzsuf S, ile "Abidān cinnm Yzsuf M1;
xurdılar: irdiler M1

1343b şarına: şehrine M1, M2

1344a Vezin bozuk olup düzeltilemedi.

1344b olmuş: olmuş gördi M1; ek%eri: ek%erini M1

1345a Vezin bozuk olup düzeltilemedi; ādem: ādemleri S; n'eydem: gör Ş

1345b kali: kale S

1346b biri: bunlar M1

1347a İster ol yarenlerini: İstedi uluları M1; yarenlerini: ölülerini M2

1347b Ya Kasan Küseyñ: Oılanları için M1; cigerin: ciger Ş

- 1340** Cinni Yusuf da ayağa kalkıp, yoluna gitmek için geriye yöneldi.
- 1341** Medine'den yatsı vaktinde yola çıkıp, tâ seher vaktinde Ali'ye kavuştu.
- 1342** (Ali'ye) Resûl'den ve sahabelerden haber verip, “Hepsi iyidir. (Senin sağ olduğuna) sevindiler” (dedi).
- 1343** Ali, Abdan ve Yusuf kalkıp tan vaktinde Umman şehrine girdiler.
- 1344** Umman şehrinin kapalı, insanların çoğunun şehit olduğunu gördüler.
- 1345** O kadar çok insan ölmüştü ki sana bunu nasıl anlatayım?Ali bu durumu görünce şaşırıp kaldı.
- 1346** Dostlarından hiç kimse görünmeyince, hepsinin öldüğünü zannetti.
- 1347** O ağlayarak, ciğerini dağlayarak Hasan ve Hüseyin ile dostlarını aradı.

- 1348 Görđi Cumhızr meliki düşmiş yatur
Başı yaru o ana bulaşmış yatur
- 1349 Ölmemiş Cumhızr dalm nefes virür
“Alm outlu elini üstine oor
- 1350 Çün başını Şiadi eli-y-ile
Xurđi Cumhızr görüşür “Alm ile
- 1351 “Alm eydür Cumhızr’a kim kal nedür
Söyle tmzcek bilelüm akval nedür
- 1352 Oanı benüm iazm ol yarenlerüm
Oancaru gitdi (ya) benüm oiullarum
- 1353 Cumhızr eydür sen ouyuya giricek
Biz ouyudan ol tütünü göricek
- 1354 Biz yine çekdük yuoraru urianı
Çıodı urian çünki görmedük seni
- 1355 Zarılıo eylediler ulu kiçi
Xoldı efian ile “Umman’ur içi

-
- 1348a Görđi: Dalm S; meliki: maliki M1; düşmiş: görđi S, ol dem M2
1348b bulaşmış: bulanmış M1
1349a dalm nefes virür: velm mecrzh idi M1
1349b outlu elini üstine oor: mübarek eliyle Şiadi M1
1350a Şiadi: Şiadi ol S
1351b Söyle tmzcek: Tmzcek söyle M1; tmzcek: imdi M2
1352a Oanı: Oanı ol M2; iazm ol: ol iazm M1; ol: - M2
1352b gitdi: vardı M2; oiullarum: erenlerüm M2
1353b Biz: Bizler M1
1354a Biz: Tmz M1
1355a Zarılıo eylediler: Biz zarılıo eyledük M1, M2
1355b Xoldı efian ile: Kim fian ile xoldı M1, Kim fianana xoldı M2

- 1348** Sonra, Cumhûr Melik'i düşmüş, başı yarılmış, kana bulaşmış (bir halde) yatarken gördü.
- 1349** Cumhûr ölmemiş, nefes (alıp) veriyordu. Ali (bunu görünce), mübarek elini (onun) üstüne koydu.
- 1350** Eliyle (onun) başını sıvazladığı zaman, Cumhûr kalkıp Ali ile görüştü.
- 1351** Ali, Cumhûr'a, "Bu hal nedir? Çabuk söyle, bilelim. Bu durum nedir?" dedi.
- 1352** "Benim gazi dostlarım hani? Oğullarım nereye gitti?" (dedi).
- 1353** Cumhûr anlattı: "Sen kuyuya girdiğinde, biz o kuyudan (çıkan) dumanı görünce,
- 1354** urganı yukarı çektik. Urgan çıktığında (ucunda) seni göremedik".
- 1355** "Büyük, küçük (herkes), ağlayıp Umman'ın içi feryatla doldu".

- 1356 Xaňla ouşluo olıcaıaz nagehan
Xaşra şarda iuliule oopdı revan
- 1357 Gördük ol Siccinlik irişdi yine
Bm-kisab “ifrit alub bilesine
- 1358 Şehri alub laloumuzı oırdılar
Kasan [ü] Küseyn yesmr oldılar
- 1359 Ben dalm mecrzk olub düşdüm yire
Bilmedüm kim nice oldı macera
- 1360 “Alm bir kez şehr içinde kayoirur
Ra“d-varm şöyle kim na“ra urur
- 1361 Bir bezirgan ba“;ı gizlenmiş imiş
Nice dalm lalo şaolanmış imiş
- 1362 “Alm’nür na“rasını işitdiler
Bir kişi ol dem içinde yitdiler

-
- 1356a Xaňla ouşluo olıcaıaz: Yidi günden Şoñra S, M1; nāgehān: hemān M1
1356b şarda: “şehirde” olarak yazılan bu kelime vezin gereği “şarda” olarak değiştirmiştir,
1356b Xaşra şarda: Şardan xaşra M1; şarda: - M2; iuliule: tmz iuliule M2; oopdı: oldı M2;
revan: nagehan M1
1357a ol: ol dem M2; irişdi: ardına M2
1357b Bm-kisab: Bm-“adet M1; “ifrit alub bilesine: “ifrit ile bile yine M2; alub: almış geldi M1
1358b Kasan [u] Küseyn yesmr oldılar: Oılanları esmr idüb sürdiler M1, Oılanları yesmr alub vardılar M2
1359b kim nice oldı: nice oldı Şorra M1, ayruo nice oldı M2; macera: çare M2
1360a kayoirur: çaiirur S
1360b Ra“d-varm şöyle kim: Avaz ile çünkü ol velm M1, Ra“d-veş ki oati M2
1361a Bir bezirgan: Ol bezirganlardan M2; ba“;ı: - M1
1361b dalm lalo: lalo hem dalm M1
1362a “Alm’nür na“rasını: Na“rasını “Alm’nür S
1362b ol: bir S; yitdiler: çodılar M2
M1 nüshasında 1362a-1363b bir beyit oluşturmuş,

1356 “Yedi gün sonra ansızın, şehrin dışında bir gürültü koptu”.

1357 “O Siccinlik’in, yanına sayısız ifrit alıp tekrar geldiğini gördük”.

1358 “Şehri alıp, halkımızı öldürerek, Hasan ve Hüseyin’i esir aldılar”.

1359 “Ben de yaralanıp yere düşdükten sonra, neler olup bittiğini bilmiyorum”.

1360 Ali, bir kez şehir içinde bağırıp, gök gürültüsü gibi bir nara attı.

1361 Bin bezirgandan ve halktan bazıları saklanmış imiş.

1362 Bin kişi, Ali’nin narasını işitince, o anda ortaya çıkıp Ali’ye ulaştılar.

- 1363 "Alm ile girdi "Umman'da gezer
Bir kişinür saz u silakur düzer
- 1364 "Alm xartdı zü'l-fi0ar(ı) na"ra urur
Cumhızr ile bir kişi kamle 0ılır
- 1365 Cinnm Yzsuf birle "Abdan irişür
Dmn yolında iazmler key dürişür
- 1366 Kadden aşa 0ırdılar "ifritleri
Dünyeden götürdiler ol itleri
- 1367 Çün Sicinlik gördi "Alm heybetin
0açdı biş yüz dmv ile sürdi atın
- 1368 Cinnm Yzsuf ile "Abdan xurdılar
şol sâ"at irdiler yine urdılar
- 1369 0ırdılar cümlesini şöyle tamam
Sencilik ol "ifrit ile ve's-selam
- 1370 Iazmler tekbnr getirüb geldiler
"Ayn-ı 0axr'ı zengmlerden aldılar

1363a ile: - M2; "Umman'da: şehrür içinde M2

1363b düzer: berkitdiler M1

1365a irişür: dürişdiler M2

1365b iazmler: ol iazmler M1; key: - M1, M2; dürişür: urışdılar M2

1366a aşa: xaşra M2

1366b Dünyeden: 0al"adan M2

1367a Çün Sicinlik: Ol Sencilik M2; heybetin: heybetini M2

1367b yüz dmv ile sürdi atın: dmv ile 0aldı yatın M2; dmv ile: dmvler ř

1367. beyit M1 nüshasında yok,

1368-1369. beyitler S, M, M1 nüshalarında yok,

1370a getirüb: getirü M2

1370b "Ayn-ı 0axr'ı zengmlerden: "Aynü'l-0axr'ı "ifritlerden M2

1370. beyit M1 nüshasında yok,

- 1363** Ali ile (Cumhûr) Umman'da gezerek bin kişiye silah ve savaş malzemesi verdi.
- 1364** Ali, zülfikarını çekip nara atınca, Cumhûr ile bin kişi (kafire) saldırdı.
- 1365** Cinnî Yusuf ile Abdan (onlara), yetiştiler ve gaziler din yolunda çok çarpıştılar.
- 1366** Çok fazla ifrit öldürüp (bu), dünyadan gönderdiler.
- 1367** Siccinlik, Ali'nin heybetini gördüğü zaman, beş yüz devin sürdüğü atıyla kaçtı.
- 1368** Cinnî Yusuf ile Abdan yine kalkıp o anda (düşmana) yetiştiler ve (onlara) vurdular.
- 1369** Siccinlik ve o ifrit ile kafirlerin hepsini öldürdüler.
- 1370** Gaziler tekbir getirerek, gelip zencilerden Ayn-ı Katra adasını aldılar.

- 1371 Pes Sicinlik  urtulubanı  a ar
Yidi deriz r adasını gi er
- 1372 Ol  alanı geldi get rdi mman
 ai   ben didiler kim el aman
- 1373 “Alm’ye zindancılar iri diler
 amu mman get r b g ri diler
- 1374 Her birisi istimalet istedi
 azmleri “Alm’ye mu tuladı
- 1375 Didiler kim  amu kabisde durur
Elleri v  aya ı beste durur
- 1376 “Alm vardı y g r  zindan depe
 apuların  amu u atdı depe
- 1377   n iri di anlara ol pehlevan
 ai esen g rdi buları ol zam n

-
- 1371a Pes Sicinlik  urtulubanı: Ol Sencigil  oroubanı M1
1371b adasını: arasını M1
1372a Ol: - M1, “Alm’ye M2; geldi: get rdiler M1, get rdi M2; get rdi: anda M1
1372b didiler kim el aman: get r b mman M1; kim el: bir kez M2
1373a “Alm’ye zindancılar: Zindancılar “Alm’ye M1, M2
1374a istedi: diledi M1, M2
1375a  amu kabisde durur:  azmler kabised r M2; kabisde durur: onlar bested r M1
1375b Elleri v  aya ı beste durur: Eli iki aya ı bested r M1, Anlarur eli aya ı bailudur M2
1376a “Alm vardı: Vardı “Alm M1; y g r : y g r b M2
1377b  ai esen g rdi buları ol zam n: G rdiler kim  ai esen bunlar tamam M1; buları ol zam n: oları o pehlev n S

- 1371** Siccinlik, kurtulup kaçarak yedi deniz adasını geçti.
- 1372** Geri kalanlar bağrışıp aman dileyerek gelip iman ettiler.
- 1373** Zindancılar, Ali'ye gelip hepsi iman getirerek (onunla) görüştüler.
- 1374** Her birisi, ondan yakınlık görmek istedi ve gazilerin (yerini) Ali'ye müjdeledi.
- 1375** “Hepsi, elleri ve ayakları bağlı olarak hapistedir” dediler.
- 1376** Ali, zindanı yıkmak (için) koşarak gitti ve (zindan) kapılarını tekmeleyerek tamamen parçaladı.
- 1377** O pehlivan, onlara ulaştığı zaman onların sağ olduğunu gördü.

- 1378 Şükr oıldı Tarrı'ya Şmr-i Luda
Baiların şişdi "Almyyü'l-Murta;a
- 1379 Oucar öper Lalid'i yarenleri
Kasan ile Küseyn ol canları
- 1380 Bairna başdı buları ailadı
Şöyle kim fıroat cigerin xailadı
- 1381 Sa"d-ı Vaooas'ur Zübeyr'ür elini
□iıadı "Alm Kasan'ur oolını
- 1382 Tarrı façlıyla oamu Şaialdılar
Kabs içinden cümle xaşra geldiler
- 1383 Oıldılar alşama dek anda oarar
Aldılar genc ü lazayin ne ki var
- 1384 Oul oaravaş varını devşürdiler
Ol ilür yürür xavarın sürdiler

1378a Şükr: Şükür M2; Tarrı'ya: onları gördi M1

1378b Baiların şişdi: Şişdi baiların M1, Şişdi ellerin M2

1379a Lalid'i: Lalid ve M1

1379b ile: ü Ş

1379. beyit M2 nüshasında yok,

1380b Şöyle kim: - M2; fırvat: furşat S; cigerin: odı cigerin M2

1380. beyit M1 nüshasında yok,

1381a □a"d-ı Vaooas'ur Zübeyr'ür elini: Zübeyr ve □a"d-ı Vaooas'ur elin M1; Vaooas'ur: Vaooas hem M2; elini: oolını M2

1381b "Alm: bile M2; Kasan'ur: Küseyn'ür M1, M2

1382b Kabs içinden: Ol kabsden M1, M2

1383b lazayin: lazme M2

1384b yürür: yurdın M1.

1378 Allah'ın arslanı Aliyyü'l-Murtaza, Tanrı'ya şükredip (gazilerin) bağlarını çözdü.

1379 (Ali) Hâlid'i, dostlarını, Hasan ve Hüseyin'i kucaklayıp öptü.

1380 Bunları bağrına basıp ağladı; bu durum (onun) ciğerini dağladı.

1381 Ali, Sa'd-ı Vakkâs'ın, Zübeyr'in elini ve Hasan'ın kolunu sıvazladı.

1382 Tanrı'nın yardımıyla hepsi iyileşip, hapisten dışarı çıktılar.

1383 Akşama kadar orada durup, ne kadar hazine varsa hepsini aldılar.

1384 O memleketin köle ve hizmetçilerinin hepsini ele geçirip, canlı hayvanlarını götürdüler.

- 1385 Bm-kisab māl kašıl itdi pehlevan
Oldı bezirganları mālın revan
- 1386 Mallarınca her birine bir daım
Oıldı cömerdlik bulara ol saım
- 1387 Dürdi “Abdu’l-lah daım çoo mal ü gene
Yiye yiye bir kişi çekmeye renc
- 1388 Şehr-i “Ummān(‘ı) Cumhızr’a virdi “Alm
Manxamas’ı Yzsuf’a virdi velm
- 1389 “Ayn-ı Oaxr’ı “Abdan’a baiışladı
FurŞatı İslām dmninür işledi
- 1390 Pak cema“at oldı mescmd yapıdılar
Ol lalayıo cümle Kaoo’a xapdılar
- 1391 Emin oldı ol müsülman cinnmler
Bir yiri itdi oarar ol Şmr-i Ner
- 1392 Ol yire bildürdi İslām dmnini
Bildirüb erkanını aymnini

-
- 1385b Oldı bezirganları malın revan: Ol bezirganlar malların aldı heman M2; revan: aldı heman M1
- 1386a her birine: mallarına S, M1
- 1386b bulara: ola S; saım: sehm M1, M2
- 1387a Dürdi “Abdu’l-lah: Virdi “Abidan’a M1, M2; çoo: - Ş
- 1387b Yiye: Kim M1, M2; kişi: yaşıya M1; bir kişi: kimseye M2
- 1388a Şehr-i “Ummān(‘ı): “Ummān şehrini M1, “Ummān’ı M2
- 1388b Manxamas’ı: Malikliğin M1, Laxman’ı M2; virdi: hem ol M1
- 1389a “Ayn-ı Oaxr’ı “Abdan’a: “Abdan’a “Aynü’l- Oaxar M1
- 1389b FurŞatı: NuŞret M1, M2
- 1390b Ol: Bu M1; lalayıo cümle: oamu lalayıo M2
- 1391b yiri: Metinde “yirin” şeklinde yazılmıştır.
- 1391b Bir yiri itdi oarar ol Şmr-i Ner: Oarar eyledi diyarında sünmler M1, Firar eyledi yine ol sünmler M2

- 1385** Pehlivan (Ali), sayısız mal elde etti. Bezirganların malları (da) arttı.
- 1386** O cömert (olan Ali), cömertlik yapıp (onların) her birine mal verdi.
- 1387** Abdullah da yiye yiye bin kişinin bitiremeyeceği mal ve hazine topladı.
- 1388** Ali, Umman şehrini Cumhûr'a, Mantamas'ı Yusuf'a verdi.
- 1389** Abdan'a Ayn-ı Katre adasını verip, daha sonra İslâm dinini anlattı.
- 1390** O halkın hepsi, temiz bir cemaat olup, mescit yaparak Allah'a tapılar.
- 1391** O müslüman cinler, emniyet buldular. O arslan (Ali) bir yerde durdu ve
- 1392** o yere İslâm dinini, erkanını ve ibadetini anlattı.

- 1393 Tarrı arslanı "Alm döndi yine
Geldi aškab ile deriz oatına
- 1394 Gemiilere  oydılar ralt u  umaş
Ne var ise  urı yaş  ul  aravaş
- 1395 "Alm yine  oo salavet işledi
Gemiciye bunca mal bai işladı
- 1396 Yzsuf [u] Cumhzr u "Abdan kaç u "am
"Alm'yi g nderdiler anlar tamam
- 1397 Bunları d nd rdi ol kan-ı şafa
Gemiye oturdı "amm-ı Muşxafa
- 1398 Xatlu şu-y-ile zevade xoldurur
Iazmler ol dem gir ben oturur
- 1399   n tevekk l  ıldılar Ka   Tarrı'ya
Gemiye gir b revan oldu şuya

-
- 1393a arslanı: aşlanı M2
1393b Geldi aşkab ile: Aşkab ile geldi M1, M2; deriz: dirya M2
1394b  urı yaş:  oydılar M2
1394. beyit M1 n shasında yok,
1395a yine: bunda M1; işledi: eyledi M1
1395b Gemiciye bunca mal: Mal-ı  k ş gemiciye M2
1396a Cumhzr u "Abdan: "Abdan u Cumhzr M2; Yzsuf: Ol Yzsuf cinnm M1; kaç u
"am: - M1
1396b tamam: kaç u "am M1
1397a d nd rdi: g nderdi M1, d nderdi M2; ol kan-ı şafa: "amm-ı Muşxafa M2
1397b oturdı: bindi İbn-i M1; Gemiye oturdı "amm-ı Muşxafa: "Alm girdi gemiye kan-ı
şafa M2
1398a şu-y-ile: şu hem M1; xoldurur: get rdiler M1
1398b ol dem: - M1; oturur: oturdılar M1
1398. beyit M2 n shasında yok,
1399a tevekk l  ıldılar Ka  : bular  ıldı tevekk l M1, M2
1399b Gemiye gir b revan oldu: Gemiyle sefer itdiler M1, M2

1393 Tanrı arslanı Ali, ashap ile tekrar dönüp deniz kıyısına geldi.

1394 Gemilere yol levazımı, kumaş, köle hizmetçi ne varsa (her şeyi) koydular.

1395 Ali yine cömertlik edip gemiciye bir çok mal bağışladı.

1396 Yusuf, Cumhûr, Abdan ve (halktan) zengin ve fakir (kişilerin) hepsi, Ali'yi uğurladılar.

1397 O safa kaynağı (olan) Mustafa'nın amcasının (oğlu), bunları döndürüp gemiye oturdu.

1398 Gaziler (gemiye), tatlı su ve azık ile doldurup (gemiye) girdiler.

1399 (Onlar) Tanrı'ya tevekkül edip gemiye girdikten sonra, (gemi) hareket etti.

- 1400 Kaoo Çalab fa ; l eyledi orđı heva
İazmlerür kaceti oldu reva
- 1401 Gıtdı on biş gün gemi leyl ü nehar
Kim on altı günde bulundı kenar
- 1402 Gemici muşxuladı yarenlere
Uş irişdük kenare dir anlara
- 1403 İrdi gemi ıırara ıldı ıarar
Çıodı bir bir gemiden ol iazmler
- 1404 Xaşıdılar gemiden xaşra ıumaş
Ne var ise at ıatır ıul ıaravaş
- 1405 Çıodı Şudan "Alm ıurban eyledi
Düldüli'ne bindi seyrın eyledi
- 1406 Ol aradan "azm idüben durdılar
Yidi iazm ııro bir ıııı sürdiler
- 1407 Bunca mal u gencü hem rüz u xavar
Her birinür xapucıları sürer
- 1408 Firşitehler indiler yazılara
Yır xamarın dürdiler iaçmlere

-
- 1400b kaceti oldu reva: yönü döndü eve M1
1400 beyit M2 nüshasında yok,
1401a gün: - S; gemi: - M1, M2
1401b Kim on altı günde bulundı: On altıncı gün göründü M1, On altıda görünüş geldi M2
1402. beyit S, M, M2 nüshalarında yok,
1403a İrdi gemi ıırara: Kenare irdi gemi çün S; gemi: gemici M1
1404a gemiden: xamıdan S
1404b Ne: Ne kim M1; ise: - M1; ıul ıaravaş: cümle ıumâş S
1405a Şudan: gemiden M1
1406b Yidi: Altı S; ııro: dört M1; ıııı: yıııı M1
1407. beyit M2 nüshasında yok
1408a Firşitehler: Firişte M1; indiler: intüb S, irdiler.

- 1400** Allah'ın lütfuyla hava iyi olunca, gazilerin istekleri kolaylaştı.
- 1401** On beş gün gemi, gece ve gündüz gitti ve on altıncı gün kıyıya ulaştı.
- 1402** Gemici sahabelere, “İşte kıyıya ulaştık” diye müjde verdi.
- 1403** Gemi kıyıya ulaşıp durduğu zaman, o gaziler gemiden bir bir çıktılar.
- 1404** Gemiden dışarıya hizmetçi, at, katır ne varsa taşıdılar.
- 1405** Ali, sudan çıkıp kurban kesti ve Düldül'e binip gitti.
- 1406** Altı gazi, oradan ayrılıp altı bin at sürüsünü götürdüler.
- 1407** Her birinin hizmetçileri, bunca mal, hazine, pirinç ve hayvanları götürdüler.
- 1408** Melekler, ovalara inip gaziler için yerin damarını dürdüler (Yollarını kısalttılar)

- 1409 Yidi günde yolları oldu ya_om
Mekke şehri görünü geldi ya_om
- 1410 Ouşlu_im bunlar irişdiler şare
Laber oldu ol zaman Peyi_iamber'e
- 1411 Reszl ol dem cümle aŞkabın alur
Çıoar ol iazmlere oarşu varur
- 1412 Iazmler çün MuŞxafa'ya irdiler
Yüzlerini cümle yire sürdiler
- 1413 Reszl ile görüşüb ucdan uca
Hem Şahabm görüşür ouca ouca
- 1414 İrdi Kasanla Küseyn anasına
Derman irişdi ciger paresine
- 1415 Māl ü xavar cümlesi heb yitdiler
Oul oaravaş Reszl'e "ar; itdiler

-
- 1409b Mekke şehri görünü geldi ya_om: Görünü geldi Medmne şehri hemmn S, Medmne şehri
göründi oıldı hemmn M1
- 1410a irişdiler: irişdi M1, M2; şare: Mekke'ye M2
- 1410b ol zaman: şol sâ"at M1, M2
- 1411a cümle: oamu M1, M2
- 1411b Çıoar: Çıoarlar M2; varur: gelür M1, M2
- 1412b sürdiler: urdılar M1, M2
- 1413a görüşüb: görüşdiler S
- 1413b Hem Şahabi: AŞkablar M2
1413. beyit M1 nüshasında yok,
- 1414a Kasan'la: Kasan M1, M2
- 1414b Dermān irişdi ciger: İrdi dermān cigeri S; irişdi: irdi M2
- 1415a cümlesi: xañlası S; yitdiler: yidilür M1, geldiler M2
- 1415b Oul: - M2; "ar; itdiler: yidilür M1

- 1409** Yolları yakınlaşıp, yedi gün sonra Medine şehri göründü.
- 1410** Bunlar kuşluk vaktinde şehre ulaştılar ve o zaman Peygamber'in (bundan) haberi oldu.
- 1411** Resûl, hemen bütün ashabını yanına alıp, gazileri karşılamaya çıktı.
- 1412** Gazilerin hepsi, Mustafa'ya ulaştıkları zaman yüzlerini yere sürdüler.
- 1413** Resûl ile hepsi tek tek görüşüp sahabelerle de kucaklaştılar.
- 1414** Hasan'la Hüseyin annesine ulaşınca (annesinin), derdine derman ulaştı.
- 1415** Köle ve hizmetçiler, ertesi sabah mal ve hayvanların hepsini getirip Resûl'e arz ettiler.

- 1416 Heb sebm̄l itdi Reszl yol̄sullara
Dest-gmr oldu yetm̄m ü xullara
- 1417 Heb faom̄r aškabları oldu ianm̄
Reszl eydür Zelmla Šanduo oan̄ı
- 1418 □andui ile dalm dört yük mal ile
Oul oaravaş ço○ oumaş dalm bile
- 1419 Çehiz itdi Zelmla'ya Mušxafa
Lalid'ür oilna viridi ba-Šafa
- 1420 Dügün oldu oıldılar aod-i nikak
Şad oldu oamusi ehl-i Šalak
- 1421 Ulu kiçi bu murada oldu şad
Lalid oil Zelmla'dan aldı murād̄
- 1422 "Alm geldi Reszl'ür öpd̄i elin
Xapusında durdı söyledi kalın

-
- 1416a Heb sebm̄l itdi: Üleştirdi Mušxafa M1, M2
1416b Dest-gmr oldu yetm̄m ü: "Avn oıldı yetm̄mlere M1, M2
1417a Heb faom̄r aškabları: Ne ki aškab var ise M1, M2
1417b Reszl eydür Zelmla Šanduo oan̄ı: Eyitdi getürdi Zelmla'yla Šanduiı M1; Reszl
eydür Zelmla: Didi Zelmla ile M2
1418a □andui ile: Ol Šanduiı M1, □anduiı M2
1418b ço○: - M1; dalm bile: u māl ile S
M2 nüshasında 1418a-1419b mısraları bir beyit oluşturmuş.
1419b ba: ol M1
1420a oldu oıldılar: oıldılar hem M2; oıldılar "aod-i: Mušxafa itdi M1
1420b oamusi: oamu M2
1420 M1 nüshasında 1420a-1421 bir beyit oluşturmuş.
1421a Ulu kiçi bu murada: Bu ma○šzda ulu kiçi M2
1421b Vezin bozuk olup düzeltilemedi; aldı murād̄: oldu ferāk M1
1422a "Alı geldi Reszl'ür öpd̄i elin: Geldi öpd̄i "Alm Reszl'ür elini M1; "Alm geldi:
Geldi "Alm M2
1422b Xapusında durdı söyledi kalın: Ol alir söyledi cümle kalini M1

1416 Resûl (bunların), hepsini yoksullara dağıtıp, yetim ve dul-ların yardımcısı oldu.

1417 Fakir sahabelerin hepsi zenginleşti. Resûl: “Zeliha, sandık hani?” dedi.

1418-1419 Mustafa,sandıkla beraber dört yük mal, köle, hiz-metçi ve çok kumaşla Zeliha’ya çeyiz yapıp, mutlulukla (onu) Hâlid’in oğluna verdi.

1420 Düğün yapıp nikah kıydılar. (Böylelikle orada bulunan) iyi insanların hepsi mutlu oldular.

1421 Büyük, küçük (herkes) bu düğüne sevindi, Hâlid’in oğlu, Zeliha’dan murat aldı.

1422 Ali gelip Resûl’ün elini öptü ve huzurunda durarak başın-dan geçenleri anlattı.

- 1423 Reszl eydür ya “Alm digil bara
Ol derizden kim idi gelen sara
- 1424 “Alm eydür sen bilürsin ya Reszl
İblms imiş beni ilten ol fu ; zl
- 1425 Çin [ü] Maçin şehrine varmış o it
Anda yüz bir çeri dirmiş ol pelmd
- 1426 Yiryüzine çıoarub oomış anı
Anlarur içine ilettdi beni
- 1427 Çıoa geldüm arıuzın açdum gözüm
Anlarur içinde gördüm kendüzüm
- 1428 Yüz biñ kâfir kamle oıldılar baña
Yaraium yoo ya Reszl nidem sara
- 1429 Şöyle bir na“ra çıoardum ra“d-var
Bir kişinür ödi şıdı bil i(y) yar
- 1430 Niçe atlar issini oıldı helak
Niçe gövdeler yir üzre oldı lak

-
- 1423a digil: gel eyt M1
1423b kim idi gelen: gelen kimdi M1
1424a sen bilürsin: bil ki M1, bilgil anı M2
1424b ilten: eyleyen M1, alan M2
1425b Anda yüz bir çeri dirmiş: Yüz bir kâfir cem“ itmiş S, Yüz bir kâfir cazzsın dirmiş
M2; ol: - M2
1426b beni: ol beni M2
1426-1428. beyitler M1 nüshasında yok,
1428a Vezin bozuk olup düzeltilemedi; Yüz biñ kâfir kamle oıldılar: Kamle oıldı yüz biñ kâfir
S
1428b Yaraium: Biligüm M2
1429a na“ra çıoardum ra“d-var: kez na“ra urdum ar ile M1; ra“d-var: ar ile M2
1429b bil i yar: yarıla M1
1430a oıldı: olur M1
1430b Niçe gövdeler: Yanınca gövdelerin M2; yir üzre: bir avazda M1, anda M2; lak:
helak M1, M2

- 1423** Resûl: “Ey Ali! Bana söyle. O denizden sana gelen kim-di?” dedi.
- 1424** Ali: “Ey Resûl! Sen bilirsin. Beni götüren, o fuzulî iblis-miş” dedi.
- 1425** “O alçak it, Çin Maçın şehrine varıp yüz bin kafir toplamış”.
- 1426** “Onları yeryüzüne çıkarıp bırakmış. Beni onların içine götürdü”.
- 1427** “Gözümü açtığımda, bir anda kendimi onların içinde buldum”.
- 1428** “Ey Resûl! Yüz bin kafir bana saldırdığında silahım yoktu. Sana nasıl anlatayım?”
- 1429** “Şöyle gök gürültüsü gibi bir nara attım. Ey yar! Benim (bu naramdan) bin kişinin ödü koptu”.
- 1430** “Bir çok at, sahibini helak etti ve bir çok gövdeler yerin üzerinde toprak(la bir) oldu”.

- 1431 Birisinür oılıcın aldum ele
Ya Reszl anlara ben oıldum bela
- 1432 Anca urdum oılıcı tenlerine
Gövdeleri iaro olur oanlarına
- 1433 Oalb oalbe aldarub sürdüm oadem
Çıoa geldüm xui a aldardum “alem
- 1434 Kesdüm anda hem “alemdarur başın
Sulxanuñ urdum çıoardum ör dişin
- 1435 Kafirür döndi yüzi şındı oaçar
Oal“aya dek oovdum anları i yar
- 1436 Yüzi döndi girmişem aroasına
Oova (oova) šoodum anları oal“asına
- 1437 Lmki yapmışlar anı māl gücine
Göz irişmez yüceligi ucına

1431b Reszl: Mukammed M1; ben: - M1, M2

1432a oılıcı: oılıc M2

1432. beyit M1 nüshasında yok,

1433a aldarub: aodarub M2

1433b aldardum: aodardum M2

1434a Kesdüm anda hem: Ol demde kesdüm M1; Kesdüm anda hem “alemdarur başın:
Talbm “alemdarur kesdüm başur M2

1434b Sulxanur urdum çıoardum ör dişin: Çıoardum ol demde şeyxanur başın M1,
Çıoardum ol demde sulxanur başın M2

1435b anları i yar: anlar benden oaçar M1

1436a girmişem: kafirin M1

1436b Oova (oova) šoodum anları: Oova çıodum kafirin M1

1436. beyit M2 nüshasında yok,

1437a Lmki yapmışlar anı māl gücine: O oal“ayı yapmışlar māl ü genc ile M1, M2

1437b yüceligi ucına: yüceligin kim göre bile M1

- 1431** “Ey Resûl! Birisinin kılıcını elime alıp, onlara bela saçtım”.
- 1432** “Kılıcı tenlerine öyle vurdum ki kandan gövdeleri görünmez oldu”.
- 1433** “(Askerlerin) ortasını açarak ilerleyip, tuğun yanına geldim ve bayrağı yıktım”.
- 1434** “Orada, bayrağı tutanın başını kestim ve (onların) sultanlarına vurup ön dişini döktüm”.
- 1435** “Ey yâr! Kafir, korkudan yüzünü dönüp kaçınca (onları), kaleye kadar kovaladım”.
- 1436** “(Onlar) yüzlerini dönüp (kaçtılar. Ben) arkalarından gidip onları kovalayarak, kalelerine soktum”.
- 1437** “Lakin (kaleyi) o kadar çok malzeme ile yapmışlar ki onun yüksekliğini göz göremez”.

- 1438 Kim bulud ile beraber oal“ası
Öylelik yola düşerdi gölgesi
- 1439 Anları anda oodum ben yatına
Yine döndüm bindüm “ifrit atına
- 1440 Tarrı adını getürdüm dilüme
Ka oılavuzladı beni yoluma
- 1441 Derizi at ile geçdüm ilerü
Yine “Umman şehrine geldüm girü
- 1442 Ya Reszlu’l-lah yarı oıldı Ekad
İrişüb oılanlara oıldum meded
- 1443 Şah-ı Merdan sözini oıldı tamam
Dirledi bu oıŞşayı Falrü’l-Enam
- 1444 Xurdi “Abdu’l-lah oılavuz o zaman
Yüz yire ooyub du“a oıldı revan

1438a Kim: - M1, M2; oal“ası: cin oal“ası M1, M2
1438b düşerdi: düşer anın M1, düşer imiş M2
1439a yatına: yine M2
1439b Yine döndüm bindüm: Bindüm döndüm M2
1440a Tarrı: Döndüm andan Tarrı M1; adını: adın M1
1440b oılavuzladı: orardı M1, M2; yoluma: Şaldı yoluma M1, yine yoluma M2
1441a Derizi: Diryaya M2
1441b geldüm: vardum M2
1441. beyit M1 nüshasında yok,
1442b İrişüb: Yitişüb S, M1
1443a Şah-ı Merdan: Ol pehlevan M2, Çünkü “Alm M1
1443b bu oıŞşayı: oıŞşasını M2; Falrü’l-Enam: Layrü’l-Nam M1
1444. beyit M1 ve M2 nüshalarında şu şekildedir:
“Abdu’l-lah ol arada xurdi tamam
Oılub du“a yire yüz urdi heman,

1438 “(Onun) kalesi bulut ile beraberdi ve gölgesi öğle vaktinde yola düşerdi”.

1439 “Ben onları o durumda bırakarak, dönüp yine ifrit atına bindim”.

1440 “Tanrı adını söyleyince, Allah bana yolumu gösterdi”.

1441 “At ile denizin ilerisine geçerek, tekrar Umman şehrine döndüm”.

1442 “Ey Resûl! Bir olan Allah, bana yardım etti ve (ben de) yetişip oğullarıma yardım ettim” (dedi).

1443 İnsanların övülmüşü (olan Peygamber), Şah-ı Merdan sözünü tamamlayıncaya kadar bu hikayeyi dinledi.

1444 Kılavuz olan Abdullah, o zaman kalkıp yüzünü yere koyarak hemen dua etti:

- 1445 Menzmlümüz ya Reszlu'l-lah ırao
Bunca müddetdür içüm xolu firaο
- 1446 Biş yıl oldu İşfahan'dan gideli
Anda oodum ehl-i beyti iy velm
- 1447 Çünkü yitürdüm olavuzluo kaοın
Himmet itser menzmlüm olsa yaοın
- 1448 El götürüb Muşxafa oıldı du"a
Şek degül kim ol du"a oldu reva
- 1449 Didi amin sildi "Abdu'l-lah yüzün
İşfahan'da gördi ol dem kendüzün
- 1450 Bilesinde gördi mal u gencini
Tarrı ;ayı" eylemedi rencini
- 1451 Bile getürdi cümle xavar mal(ı)nı
Ehline "ar ;eyledi heb kalini
- 1452 Çün işitdi ehli [oamu] anladı
Fıkr idüben[i] bu sözi tarladı

-
- 1445a Menzmlümüz ya Reszlu'l-lah: Ya Reszlu'l-lah dir menzmlüm M1, Ya Mukammed
didi menzmlüm M2
- 1445b Bunca müddetdür içüm xolu: Laylm zamandır çekerüm ben M1, Laylm müddet
cigerüm durur M2
- 1446b iy velm: "ayāli M1, M2
- 1447b Himmet itser: Du"a oılsan M1, M2
- 1448a El götürüb Muşxafa: Ol Kabmbu'l-lah ona M2
- 1448b ol du"a oldu reva: reva oldu du"a M2
1448. beyit M1 nüshasında yok,
- 1449a Didi amin sildi "Abdu'l-lah: "Abdu'l-lah amin diyüb sildi M1, M2
- 1449b İşfahan'da gördi ol dem: "Ayali oatında gördi M1, M2; kendüzün: özin S, M
- 1450b Tarrı: Çalab M1, M2
- 1451a Vezin bozuk olup düzeltilemedi.
- 1451-1454. beyitler S, M, M2 nüshalarında yok,

- 1445** “Ey Allah’ın Resûlü! Evim uzak ve bunca zamandır içim ayrılık (acısı ile dolu” (dedi).
- 1446** “Ey veli! Ailemi bırakıp, İsfahan’dan çıkalı beş yıl oldu”.
- 1447** “Kılavuzluk görevini yerine getirdim. Dua etsen (de) evim yakın olsa”.
- 1448** Mustafa elini kaldırıp dua etti. Şüphesiz bu dua hemen (kabul) oldu.
- 1449** Abdullah: “Amin” diyip (elini) yüzüne sürdüğü anda kendini İsfahan’da gördü.
- 1450** Mal ve hazinesini yanında buldu. Tanrı onun hizmetini boşa çıkarmadı.
- 1451** Yanında bütün hayvan ve malını getirdi. Ailesine başından geçenleri anlattı.
- 1452** Ailesi, bütün anlatılanları duyup düşününce (bu yaşananlara), şaşırdı.

- 1453 Bu aradan İsfahan'a iy dede
Biş yıllıo yoldır işit sen kele
- 1454 Gör Reszl'ür mu"vizatın himmetin
Kaoo oatında da"vetin vü ouvvetin
- 1455 Rzkına olsun Şalavat ü selam
Ol Reszl'ür k'ol durur Falrû'l-Enam
- 1456 Dmn yolında her kim ol %abit ola
Tarrı anı maoszdına irgüre
- 1457 Bu iazavat bunda uş oldı tamam
İmdi ma"nmye geelüm ve's-selam
- 1458 Dmn yolına her kim [ol] %abit dura
Tarrı bunı maoszdına irgüre
- 1459 "Alm'leyin çikr-i tesbm̄k çoi ooi
Dem-be-dem şeyxan boynını xooi
- 1460 Eü'l-fioarı çek ki nefse xooına
Girmesün ol nefsürür Şanduına
- 1461 İblmsi oahr idegör eyle iaza
Tā seni düşürmeye ol derize

1454-1455. beyitler M2 nüshasında yok,
1456a ol: - M2
1456b irgüre: irdüre M2
1457a bunda: burada M1
1457b ma"nmye: me"abe M1
1458. beyit S, M, M2 nüshalarında yok,
1459a çoi: çün M2
1459b şeyxan: şeyxanur M2; boynını: boynın M1, M2
1460a çek ki: çalır M2
1460b nefsürür: nefis M2; Şanduına: Şanduına M2
1460. beyit M1 nüshasında yok,
1461a idegör: eyleyüb M2
1461b Tā: Kim Ş

- 1453** Ey dede, ey ulu kişi! Buradan İsfahan'a beş yıllık yol olduğunu işit.
- 1454** Resûl'ün mucizelerini, himmetini, Allah katında duasını ve kuvvetini anla.
- 1455** O Resûl'ün ruhuna salât ve selam olsun. Çünkü insanların övülmüşü, O'dur.
- 1456** Her kim din yolundan vazgeçmezse Allah onu dileğine ulaştırır.
- 1457** Bu gazavat burada tamamlandı. şimdi manasına gelelim.
- 1458** Her kim din yolundan dönmezse, Allah onu istediklerine eriştirir.
- 1459** Ali gibi tespih duasını çok okuyup sürekli şeytanın boyuna çarp.
- 1460** Zülfikarı çekip nefse dokundur ki (o senin) nefsinin sandığına girmesin.
- 1461** Savaşıp şeytanı kahret ki seni o denize düşürmesin.

- 1462 Ger "inayet oulda Kao'dan iriſe
Anur ile cinnm dalm barıſa
- 1463 Nefsüre sen dayim eylegil ortal
"Aol evini iblmsür elinden al
- 1464 Kaſıl olsun dir iser müzd-i iaza
Xa"at ü tevfmö ile cânur beze
- 1465 Xa"atürden hem kalavet bulasın
Hem Mukammed'den ſefa"at bulasın
- 1466 Vir ſalavat Muſxafa'nur canına
İki "alem ſahınur sulxanına
- 1467 Muſxafa'nur mu"cizati bm-kisab
Yazar isem yitmeye oamu kitab
- 1468 Dmn yolını Muſxafa oldu "ayan
Kim sara ſerk eyledüm bellü beyan
- 1469 Bir üç yüz beyit oldu bu kelam
Çün bunu Xursun Faoi düzdi tamam

1462. beyit M1 nüshasında yok,

1463a Nefsüre sen dayim eylegil: Nefsini dmv ile eyle M1

1463b "Aol evini iblmsür: "Aolı uyan "ifritlerür M1, iblmsür: "ifritür M2

1464-1465. beyitler M1 nüshasında yok,

1465a Xa"atürden: ...türden S

1466a Vir ſalavat: ...lavat S

1466b "alem: cihan M2

1467a Muſxafa'nur: Ol Reszl'ür M2; mu"cizati: mairifeti M1

1467b yitmeye oamu: xola cümle defter S, yitmez raoam hem M2

1468a Dmn yolını Muſxafa oldu: Hem bular oldu dmn yolını M1; Muſxafa oldu: uſ bular itdi M2

1468b Kim sara ſerk eyledüm: Biz de bildük vaſfını M1; bellü: bir bir M2

1469a üç: iki M2; oldu: ola S

1469b Çün bunu Xursun Faoi düzdi: Kim iſitdürsün sara Xursun Faoi M2

1469. beyit M, M1 nüshalarında yok

- 1462** Eğer Allah'tan kula yardım ulaşırsa, onunla cinler dahi barıştır.
- 1463** Sen daima nefsinle savaşıp akıl evini, iblisin elinden al.
- 1464** Savaşın mükafatını (ganimetini) kazanmak istersen, canını ibadet ve iman ile süsle.
- 1465** (Allah'ın) yardımıyla mutlu olasın. Peygamber'den de şefa'at bulasın.
- 1466** İki âlem şahı ve sultanı olan Mustafa'nın canına salavat (getir.)
- 1467** Mustafa'nın mucizeleri sayısızdır. (Bunları) yazarsam hiçbir kitap yetmez.
- 1468** Mustafa din yolunu açıkladı ve (ben bunu) sana açıkça anlattım.
- 1469** Bu sözler bin üç yüz beyittir ve bunu tamamen Tursun Fakı yazdı.

- 1470 İşbu oıŖŖa sözleri oldu tamam
Oıuyana yazana Kaoo'dan selam
- 1471 Bir "acayib oıŖŖayı oıldum tamam
Vir salavat MuŖxafa'ya ve's-selam
- 1472 Geçdi bunlar oaldı sözi yadigar
Çün "ömür virsün size Perverdigar
- 1473 Ey cema"at lutf idüb kılun du"â
Rahmet ola hem size vü hem bana

1470. beyit S, M, M2 nüshalarında yok.

1471a oıldum: oıldıo M2

1471-1472. beyitler M1 nüshasında yok.

1473. beyit S, M, M1 nüshalarında yok.

1470 Bu hikayenin sözleri tamamlandı. Allah'ın selamı (bunu) okuyan ve yazanın (üstüne) olsun.

1471 Bu acayip hikayeyi tamamladım (Sen de) Mustafa'ya salavat getir.

1472 Bunlar gitti, sözleri hatıra kaldı. Allah size ömür versin.

1473 Ey cemaat! (Allah'ın) hem size hem de bana rahmet etmesi (için) lutfedip dua edin.

SÖZLÜK

(Eserde Görülen Bazı Eski Türkçe Kelimeler)

A

ağdurmak: 1. Kaldırmak, yukarı çıkarmak. 2. (Hayvanı) aştırmak, çiftleştirmek.
ahdarmak: 1. Yere yıkmak, alt etmek, yenmek. 2. Altını üstüne getirmek.
ahi: Bir kimsenin en sevdiği, en yakını
al: Hile, düzen
alkış vermek: Alkışlamak, övmek, dua etmek
almak: 1. Yenmek, istila etmek kaplamak. 2. Ele geçirmek, yakalamak, elde etmek. 3. Gereken şeyi kendine mal etmek
ara: 1. Mahal, mevki, mekan, yer. 2. Esna, vakit, sıra. 3. İçinde. 4. Orta, meydan. 5. Bazen. 6. Aralık
arkuru: Birbirinin tersine, çarpazlama
artuk: 1. Başka, gayri. 2. Fazla, ziyade. 3. Kusur, -den fazla. 4. Üstün. 5. Bir bütünün büyük bir kısmı
avlamak: 1. Yakalamak. 2. Çevresini kuşatmak
ayagın turmak: Ayağının üstünde durmak, ayakta durmak

B

balkımak: Parlamak, parıldamak, ışıık saçmak
banlamak: Bağırarak, haykırmak
basmak: 1. Alt etmek, yenmek. 2. Bastırmak, kapatmak. 3. Teskin etmek. 4. Üstüne oturmak. 5. Atmak, savurmak. 6. Kaplamak, bürümek. 7. Koyup bastırmak.
baş: 1. Başkan topluluğu, yöneten, komutan. 2. (insan ve hayvan sayımında) tane. 3. Başak. 4. Yara
başlu: Yaralı
bayağı: Önceki, eskisi gibi
becid: Uğraşma, çalışma, gayret ile yapma.
beg: 1. Zevce, koca. 2. Küçük devlet adamı
beliñleyü turmak: Uykusundan aniden, sıçrayarak uyanmak
beñdeş: Eş, benzer
beñgi: Sersem, ahmak
ber: Taraf, yön
berkilü: Pekitilmiş, kapalı
berkitmek: Sağlamlılaştırmak, pekitmek
bezemek: Süslemek, donatmak, tezyin etmek
biçmek: Kesmek, kökünü kazımak.
bilük: Ok ve yay kuburu, mahfazası
birlemek: Birliğini kabul etmek, şirk koştırmamak
birli: 1. Yazılmış şey, mektup. 2. Defter-i âmâl. 3. Senet, belge
biter: beter, daha fazla
bitürmek: 1. Peyda etmek, hasıl etmek. 2. Bitiştirmek, kaynaştırmak

börk: 1. Başa giyilen külah, kalpak gibi şeyler. 2. Tahtadan yapılmış baca örtüsü. 3.

Direklerin başına konan ağaç, giriş. 4. Patlıcanın tepesindeki yeşil kısım

börke: Havuz

bur: Zaruret, sıkıntı, felaket, gam, kasavet, şiddetli ihtiyaç

buşmak: Öfkelenmek, kızmak

bük: 1. Sık çalılık, fundalık. 2. Yem, lokma, nasip

C

cengi: Savaş halinde bulunan

cezire: Ada

Ç

çaklamak: Birer birer gözleyip toparlanmak

çalınmak: 1. Telaşla çevreyi yoklamak. 2. Sıyrılmak. 3. Yazı çizilmek. 4. Yaralanmak

çalmak: 1. Kesmek üzere sürmek, kesme. 2. Vurmak, çarpmak, atmak. 3. Gelmek. 4.

Çizmek, iptal etmek

çapar: 1. Karışık renkli, benekli. 2. Haberi çabuk ulaştırmak için her konakta binicisi ve atı değiştirilen posta, tatar

çeri: 1. Asker. 2. Savaş

çizmek: 1. Çözmek. 2. Dönmek, çevresini dolaşmak

D

degürmek: 1. Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak, duyurmak. 2. Değdirmek, dokundurmak.

depe: 1. Tepe. 2. Taraf, yön

depere: Tepesine

dibelik: Büsbütün, tamamıyla

dilir: Yürekli, cesur, yiğit

dinmek: Bırakmak, vazgeçmek

dirilmek: 1. Toplanmak, tecemmü etmek. 2. Yaşamak, ömür sürmek. 3. Geçinmek, imtizaç etmek

dirneşmek: Toplanmak, yığılmak

dokunmak: İsabet etmek, düşmek, karşı koymak, karşı durmak

döndermek: 1. Döndürmek. 2. Tercüme etmek

döymemek: Dayanamamak, tahammül edememek, katlanamamak

duncukmak: Havasızlıktan bunalmak

duş olmak: 1. Yönelmek, rastgelmek. 2. Karşılaşmak. 3. Erişmek

dürmek: 1. Toplamak. 2. Bükmek, toplamak, tomar haline getirmek. 3. Buruşturmak.

dürüşmek: 1. Çalışmak, çabalamak, sebat etmek. 2. Karşı karşıya gelmek, çarpışmak

düşmek: 1. Vaki olmak, olabilmek. 2. Mağlup olmak. 3. Müstevli olmak. 4. Üzerine yürümek, hücum etmek. 5. Yakışmak, ait olmak. 6. Konmak, inmek, nüzul etmek. 7.

Şehit olmak, savaşta ölmek. 8. Başvurmak, intisap etmek. 9. Girmek, kapanmak,

sığınmak. 10. Atlamak, girmek. 11. Yıkılmak. 12. Aciz, çaresiz kalmak, sefil olmak

düşürmek: Avlamak, vurup yere sürmek

düzmek: 1. Dizmek, ipliğe geçirmek. 2. Y yapmak meydana getirmek, tanzim etmek. 3. Hazırlamak. 4. Telif etmek. 5. Düzeltmek. 6. Akort etmek. 7. Süslemek, donatmak

E

egin: Sırt, arka

eğlemek: 1. İkrâm ederek alıkoymak. 2. Durdurmak

egremek: Sıcak havalarda hayvanları bir yerde toplamak

eren: 1. Erkek. 2. Kahraman, yiğit. 3. Erler, yiğitler, kahramanlar. 4. Allah'a ermiş kimse. 5. Rical, tecrübeli, akıllı kimse

esenlemek: 1. Halini sormak. 2. Vedalaşmak

eslemek: Kabul etmek, dinlemek, baş eğmek

erimek: Yorulmak.

G

gam yemek: Üzülme, endişe etmek,

gelmek: Geçmek, varit olmak

gön: Ham kösele, deri

göyünmek: Yanmak

gözü: Ayna

güñsüz: Henüz tutuklanmamış suçlu

gütmek: İzlemek, takip etmek, riayet etmek, kollamak

H

horlaşmak: Horuldaşmak, hep birlikte horlamak

I

ılkı: 1. Hayvan. 2. At sürüsü.

ırmak: Ayırmak, cüda kılmak

İ

iğlemek: 1. Zayıflamak. 2. Ağacın gelişmemesi. 3. Ezilmek, büzülmek

ikileyin: 1. İkinci defa, tekrar. 2. Ondan sonra

iley: Huzur, ön, kat, yan, karşı, taraf

iltmek: Götürmek, yerine ulaştırmak

inam: 1. İnanılmış, güvenilmiş, emin, mutemet. 2. İtimat, emniyet, güven

ızremek: Çınlamak, ses vermek

irgürmek: Ulaştırmak, eriştirmek

irki: Erkenki, önceki

irte: Ertesi, gelecek sabah, şafak sökme zamanı, yarın

is: Sahip, malik

issi: 1. Sıcaklık, hararet. 2. Vücutta harareten çıkan sivilceler

iş: 1. Eş, arkadaş. 2. Denk, benzerlik. 3. Hal, durum, vaziyet

işlemek: 1. Yapmak. 2. İmal etmek, yapmak. 3. Çalışmak. 4. Etkilemek

ivmek: Acele etmek

K

kaçmak: Koşmak, seğırtmek

kakımak: 1. Öfkelenmek, kızmak. 2. İtiraz etmek, karşı gelmek. 3. Azarlamak, tekdir etmek

kakmak: Çalmak, vurmak

kalkımak: Sıçramak, kalkmak, hoplamak

kancaru: Nereye, neresi

kanı: Hani, nerede

karavaş: Cariye, hizmetçi

karlaguç: kırlangıç

katlanmak: 1. Dayanmak , tahammül etmek. 2. Sabretmek, beklemek

kaygusun yimek: Tasalanmak, merakına düşmek

kayırmak: 1. Mukayyet olmak, ilgilenmek. 2. Kaygılanmak, tasalanmak. 3. Sakınmak, çekinmek. 4. Hazırlamak

kele: 1. Büyük 2. Güzel 3. Sürülmemiş tarla

keleş: 1. Yiğit, cesur, bahadır. 2. Pek yakışıklı, pek güzel

key: 1. Çok, pek, gayet. 2. İyi, iyice, hakkıyla. 3. Uygun

kıgurmak: Bağırmak, davet etmek, haykırmak

kızan: Çoluk, çocuk

kocmak: Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak

kol: 1. Taraf, yön, cihet. 2. El. 3. Devriye gezen asker, bekçi

kondurmak: Misafir etmek, gelen misafiri oturtup ağırlamak.

konusmak: Birbirinin yakını, arkadaşı olmak.

koşmak: 1. Arkadaş olarak vermek, eklemek, arttırmak. 2. Nazmetmek. 3.

Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak

köz: Kor ateş, kızıl ateş, kor

N

niçe: 1. Nasıl. 2. Çok, birçok, hayli. 3. Çok kez. 4. Ne. 5. Ne zaman. 6. Kaç, ne kadar. 7.

Hangi. 8. Ne kadar, ne derece. 9. Ne vakte kadar.

nişe: Niçin, nasıl

nöker: 1. Maiyet memuru ,hizmetçi. 2. Kuma

O

obruk: Çukur, oyuk

oñarmak: 1. İslah etmek, rast getirmek, yoluna koymak. 2. İyileştirmek

onat: Doğru, uygun, mükemmel (layıkıyla), tamam.

oñmak: Anlamak, sözünü etmek, hatırlamak

oñul: Yavaş, sakın

Ö

ödi sıdmak: Çok korkmak, ödü kopmak, patlamak

ögüş: 1. Sitayış, medih övme. 2. Öküş

öküş: Çok, fazla

öndin: Önce.

önermek: Geçmek, ileri gitmek

önmek: 1. İntizar etmek, beklemek. 2. Karşısına çıkmak

örü: 1. Kalkık, dik. 2. Yükseklik

öt: 1. Yürek, kalp. 2. Ateş

P

pise: Siyah katran

R

rakam urmak: nakşetmek, yazmak.

S

sagalmak: İyileşmek, safa bulmak

sagış: Sayı, adet, hesap, miktar

sal: Dağ eteği, yamaç

salmak: 1. Göndermek, sevk etmek. 2. Bırakmak, salıvermek, terk etmek, başıboş bırakmak. 3. Atmak. 4. Ertelemek. 5. Yaymak, sermek, saçmak. 6. Vergi çıkarmak. 7. Sallamak. 8. Koymak, bırakmak. 9. Def etmek, sürmek. 10. Kaldırmak. 11. Uzatmak. 12. Atılmak, saldırmak

sanışmak: Beraber düşünmek, danışmak

sanmak: Düşünmek, fikretmek

segirmek: 1. Koşmak. 2. Seğirmek, hafif kımıldamak

sığınmak: 1. Sıkınmak, kendini sıkmak 2. (Can korkusuyla) korunmak

sımak: 1. Kırmak. 2. Bozmak. 3. Yenmek. 4. Aşağı görmek. 5. Gereğini yapmamak, reddetmek, hiçe saymak

sımat: Sofra, ziyafet

sındurmak: 1. Kırmak, çalmak. 2. Bozmak. 3. Yenmek, tepelemek. 4. Korkutmak, yıldırma

sınıkmak: 1. Bozulmak, yenilmek, bozguna uğramak. 2. Kederlenmek, mihnet çekmek. 3. Korkup kaçmak

soylamak: 1. Araştırmak, aslını aramak. 2. Soylu göstermek

sövmek: Sönmek, parlaklığı gitmek

sunmak: 1. Uzatmak. 2. El uzatmak, uzanmak. 3. Saldırmak, hamle etmek

süci: 1. İçki, şarap. 2. İçki içme

sürü: Süngü, kargı, mızrak

Ş

şar: Şehir, kent

şışmek: Çözmek

T

tara: 1. Şaşırmak, hayret. 2. Şaşılabacak şey.

tarlamak: 1. Hayret etmek, şaşmak, garip bulmak. 2. Şaşırtmak

tarlası: Sabahı, ertesi

tamu: Cehennem

tanışık eylemek: İstişare etmek.

tapu kılmak: İtaat etmek.

tapu: 1. Huzur, nezd, makam, kat. 2. Zat, zat-ı âli, hazret. 3. Hizmet, görev, ibadet, yüceltme, saygı. 4. Af dileme töreni

tarluganmak: Bunalmak, sıkılmak, daralmak

tartmak: 1. Çekmek. 2. Esirgemek, men etmek, alıkoymak. 3. Saklamak

taş: Dış

tavar: Binek hayvanı, dört ayaklı çiftlik hayvanı.

tayak: Dayanılacak şey, mesnet.

taylak: Üzerine yük vurulmamış genç deve

terkeş: Ok çantası, ok mahfazası

tınmak: Ses çıkarmak, söylemek

tokımak: 1. Vurmak, birbirine geçirmek. 2. Çakmak

toldurmak: (Yayın girişini) sonuna dek çekmek

tolunmak: Ay'ın dolunay durumuna gelmesi.

ton: 1. Elbise, kılık, kıyafet. 2. Renk

tuşlamak: öne çıkmak, karşılamak, göğüslemek

tutaş: karşılaşmak, yan yana gelmek

tutmak: 1. Sabit kılmak. 2. Farzetmek. 3. Yapmak, amel etmek. 4. Saklamak, muhafaza etmek. 5. İstila etmek, zaptetmek, kaplamak. 6. Kapamak, reddetmek. 7. Elde etmek, iltizam etmek. 8. Alıkoymak, gitmeğe bırakmamak, engel olmak. 9. Kullanmak. 10. Saymak, addetmek, kabul etmek. 11. Karşısına koymak

tutuk: 1. Perde, peçe, yaşmak, duvak. 2. Kapalı, örtülü

tütün: Duman

U

uçmag: 1. Cennet. 2. Uçar gibi acele etmek
ugunmak: Bayılacak hale gelmek
uma turmak: Ümitle beklemek
umma: Umduğu eline geçmeyen kimsenin uğradığı hastalık
uş: 1. İşte, şimdi. 2. Çünkü. 3. Ancak
uşatmak: Parçalamak, ufaltmak

Ü

üşenmek: 1. Üzülme, sıkılmak, rahatı kaçmak, tedirgin olmak. 2. Çekinmek, sakınmak, korkmak. 3. Usanmak, bıkmak
üşmek: Topluca gelmek, toplanmak, üşüşmek
üşüştürmek: Toplandırmak, musallat etmek

V

virbimek: Göndermek, irsal etmek

Y

yaban: Issız kır, ova, insanların olmadığı boş meydan
yagı: Düşman
yanlamak: Zarardan korunmak için bir tarafa sıvışmak
yapmak: Kapamak, kapatmak, örtmek
arak itmek: Hazırlık yapmak, levazım düzmek, hazırlık görmek.
araklı: Mücehhez, silahlı, hazırlıklı, hazır.
yarı kılmak: Yardımcı olmak
yaşın yaşın: Gizli gizli
yat: 1. Hüner, usul, tarz. 2. Vaziyet, durum. 3. Hazırlık, levazım. 4. Hizmet, iş. 5. Yatak
yavı kılmak: Kaybolmak, görünmez olmak, yitirmek, kaybetmek
yavlak: Pek, çok, gayet
yazı: 1. Ova, sahra, ıssız kır. 2. Talih, nasip, kader, alın yazısı
yırtışmak: Birbirine karşı kibirlenme ve böbürlenme
yır: Elbisenin kolunun el üzerine gelen kısmı
yidmek: Çekmek, yedekte götürmek
yigin: Hızlı
yigrek: Daha iyi, daha üstün, baskın, tercih edilir
yipermek: arkasına vurmak, arkasını sıvazlamak, okşamak
yi: Koku
yügrük: 1. Hızlı giden, çok koşan, işlek. 2. Yürürlük, hızlı gitme
yügrüşmek: Koşuşmak
yürüdmek: 1. Akıtmak. 2. Gezdirmek, dolaştırmak. 3. Çevirmek, döndürmek. 4. Sevk etmek. 5. Tedavül ettirmek.

DİZİN
B

Balkam: 683, 693, 700, 703

C

Cebrâil: 193, 194, 422

Cumhûr: 57, 74, 78, 83, 92, 98, 100, 104, 126, 127, 129, 136, 139, 152, 156, 158, 169, 191, 196, 198, 201, 207, 212, 307, 308, 313, 314, 330, 334, 342, 347, 348, 353, 363, 367, 368, 374, 376, 387, 389, 391, 404, 533, 544, 577, 906, 907, 915, 917, 924, 927, 934, 935, 966, 969, 993, 994, 997, 1056, 1057, 1058, 1077, 1079, 1081, 1082, 1083, 1084, 1087, 1090, 1095, 1103, 1107, 1108, 1116, 1126, 1127, 1143, 1147, 1179, 1187, 1194, 1195, 1348, 1349, 1350, 1351, 1353, 1363, 1364, 1388, 1396.

F

Fâtıma: 422, 455, 1211, 1212, 1214, 1216, 1217, 1218, 1220, 1234, 1236, 1238, 1241, 1335, 1336, 1337, 1338

H

Hâlid b. Velid: 194, 207, 210, 211, 221, 226, 236, 248, 282, 294, 322, 327, 338, 340, 388, 393, 397, 402, 407, 420, 426, 434, 451, 478, 480, 497, 499, 501, 502, 503, 505, 506, 509, 510, 511, 513, 556, 581, 583, 588, 589, 595, 602, 606, 607, 611, 612, 615, 616, 617, 620, 621, 623, 626, 627, 629, 635, 639, 649, 654, 655, 656, 664, 665, 691, 804, 806, 836, 837, 912, 913, 916, 935, 936, 938, 939, 944, 945, 946, 949, 951, 1064, 1066, 1068, 1070, 1071, 1075, 1076, 1097, 1115, 1144, 1171, 1196, 1199, 1201, 1202, 1228, 1379, 1419, 1421.

Hasan: 440, 449, 589, 598, 600, 605, 627, 637, 660, 664, 665, 666, 669, 672, 677, 689, 694, 695, 709, 718, 719, 725, 744, 754, 756, 796, 864, 884, 886, 888, 890, 1062, 1100, 1140, 1141, 1170, 1206, 1217, 1240, 1347, 1358, 1379, 1381, 1414.

Hüseyin: 440, 449, 589, 598, 600, 627, 637, 656, 660, 665, 673, 689, 709, 718, 721, 744, 753, 757, 758, 793, 796, 864, 1062, 1081, 1084, 1100, 1140, 1141, 1170, 1206, 1217, 1224, 1347, 1358, 1379, 1414

Hız. Ali: 219, 228, 240, 241, 421, 423, 424, 425, 429, 430, 431, 432, 436, 439, 444, 446, 448, 452, 453, 464, 467, 468, 469, 470, 473, 474, 475, 476, 491, 506, 512, 516, 518, 519, 526, 542, 544, 546, 555, 556, 558, 562, 566, 567, 568, 570, 575, 576, 578, 580, 581, 595, 600, 604, 631, 634, 640, 670, 672, 673, 697, 700, 710, 712, 725, 727,

BİBLİYOGRAFYA

- AKSOY, Hasan; “Dursun Fakih” Maddesi, *DİA*, c. X, (İstanbul, 1994),s.7-8.
- ÂŞIKPAŞAZÂDE; *Târih*, Haz. Nihal Atsız, KTB. Yay., c. VI, (İstanbul, 1993).
- BULUÇ, Sadettin; “Dursun Fakih Gazavatnamesi”, *X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler*, Ankara, 1964, s.11-22.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil; *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yay., İstanbul, 1998.
- ; *Türk Edebiyatında Mesnevi*, Kitabevi Yay., İstanbul, 1999.
- ÇETİN, İsmet; *Tursun Fakih Hayatı, Edebi Şahsiyeti-Mesnevîleri*, İlesam Yay., Ankara, 2002.
- ; *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Cenknâmeleri*, KB. Yay., Ankara, 1997.
- DEVELİ, Hayati; “Tursun Fakih’in Gazavatnâmesinin Yayımı Üzerine”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları* (Günay Kut Armağanı II.), Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yay., 2003, c. XXVII/II, s.33-39.
- ECER, Ahmet Vehbi; “Osmanlı Devleti’nin İstiklâl Hutbesini Okuyan Devlet Adamı Dursun Fakih”, *Yeni Türkiye Yay., Osmanlı* , Ankara, 1999, s., c. I, 181-189.
- ERGİN, Muharrem; *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul, 1993.
- ERKAN, Mustafa; “Gazavatnâme”, Maddesi, *DİA*, (İstanbul, 1996), c. XIII, s. 439-440
- GÜMÜŞKILIÇ, Mehmet; “Dursun Fakih’in Yeni Bir Eseri”, *Türklük Bilgisi Araştırmaları* (Günay Kut Armağanı II.), Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yay., 2003, c. XXVII/II, s. 177-220.
- İPEKTEN, Haluk; *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yay., İstanbul, 2002.
- İZ Fahir- KUT Günay; “XIII ve XIV: Yüzyıllarda Nazım ve Nesre Toplu Bakış”, *BTK. Tarih- Antoloji-Ansiklopedi*, Ötüken Söğüt Yay., c.I, (İstanbul, 1985),s.253-255.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuat; “Anadolu’da Türk Dili ve Edebiyatının Tekamülü”, *Yeni Türk Mecmuası*, İstanbul, 1933, S. 4, s. 286-291.
- ; *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, TDK Yay., Ankara, 1984.
- KÜLEKÇİ, Numan; *Tursun Fakih, Gazavat-ı Resûlullah*, Toker Yay., İstanbul, 2002.

- LEVEND, Agâh Sırrı; *Gazavatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnâmesi*, TDK Yay., Ankara, 1956.
- ; *Türk Edebiyatı Tarihi*, TDK Yay., Ankara, 1984.
- MECDÎ, Mehmed Efendi; *Hadâiku'ş-Şekâik, Dârü't-Tıbatü'l-Âmire Matbaası*, İstanbul, 1269.
- NEŞRÎ, Mehmed, *Neşrî Tarihi*, Haz. M. Altay KÖYMEN, KTB. Yay., Ankara, 1983.
- ÖCAL Safa; “Dursun Fakih”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 1980, c.I, s. 128-130.
- ; “Şeyh Edebâli Hazretleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, , İstanbul, 1980, c. I, S.5, s. 387-391.
- ; “ Şeyh Edebâli”, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, İstanbul, 1989, c. III, s. 34-44.
- ÖZYURT, Mustafa; *Dursun Fakih ve Gazavatnamesi*, Marmara Üniversitesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İstanbul, 1995.
- PALA, İskender; *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara, 1995.
- SÂMÎ, Şemseddin; *Kâmusu'l-A'lâm*, Mihran Matbaası, İstanbul, 1889, c. IV.
- ŞAHİN, Kamil; “Edebâli”, Maddesi, *DİA*, c. X, (İstanbul,1994), s. 394-395.
- TEKİNDAĞ, Şehabettin; “Tursun Faki”, Maddesi, *İA*. MEB.,(Eskişehir, 1997), c. XII, s. 123.
- TEKİN, Aslan; *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken Yay., İstanbul, 1995.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Devirler/İsimler/Terimler, Dergah Yay., c. II, (İstanbul,1977)
- ÜNVER, Süheyl; “Osmanlıların İlk İstiklâl Hutbesini Okuyan Dursun Fakih”, *Tarih Dünyası Dergisi*, Ankara, 1950, S. 12, s. 495-497.
- YILDIRIM, Dursun; “Türk Edebiyatının Yüzyılları”, *KÖK Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, Bahar 2001, c.III, S.1, s.75-122.
- YURDAYDIN, Hüseyin; “Gazavatnâmeler Ek III”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1962, c. X, s. 167-174

ÖZGEÇMİŞ

20.11.1979 İstanbul doğumludur. İstanbul’da başladığı ilköğretimini Antalya’da tamamlamıştır. Orta ve Lise öğrenimini İzmir’de görmüştür. 1997 yılında Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde lisans eğitimine başlamış, 2001’de bölümünü birincilikle bitirmiştir. 2002 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı’nda yüksek lisansa kabul edilmiştir. 2001 yılından beri Şehit Öğretmen Nevzat Akdemir İlköğretim Okulu’nda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

EK
